J. Stalin

Leninizmin İlkeleri

J. STALİN • LENİNİZMİN İLKELERİ

SOL
YAYINLARI

DÖRDÜNCÜ BASKI

LENİNİZMİN İLKELERİ

JOSEF STALİN

ÇEVİREN
MUZAFFER ARDOS

Josef Stalin'in *Les Questions du Léninisme* (Editions en Langues Entranges, Moscou 1941) adlı kitabından, "Des Principes du Léninisme" ve "Questions du Léninisme" adlı yazılarını, Fransızcasından, Muzaffer Ardos dilimize çevirmiş ve kitap, *Leninizmin İlkeleri* adı ile, *Sol Yayınları* tarafından, Mart 1978 (Birinci Baskı: Aralık 1969; İkinci Baskı: Ekim 1974; Üçüncü Baskı: Mart 1977) tarihinde, Ankara'da, *İlkyaz Basımevi*'nde dizdirilip bastırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

LENİNİZMİN İLKELERİ

7

9 I. Leninizmin Tarihsel Kökleri
16 II. Yöntem
23 III. Teori
41 IV. Proletarya Diktatörlüğü
53 V. Köylü Sorunu
67 VI. Ulusal Sorun
78 VII. Strateji ve Taktik
95 VIII. Parti
110 IX. Çalışma Tarzı

LENİNİZMİN SORUNLARI

113

113 I. Leninizmin Tanımı
116 II. Leninizmde Esas
118 III. "Sürekli" Devrim Sorunu
120 IV. Proleter Devrimi ve Proletarya Diktatörlüğü
131 V. Proletarya Diktatörlüğü Sisteminde Parti ve İşçi Sınıfı
156 VI. Bir Tek Ülkede Sosyalizmin Zaferi Sorunu
170 VII. Sosyalist Kuruluşun Zaferi İçin Savaşım

J. V. STALİN

Josef Visarionoviç Stalin, 1881'de Gürcistan'ın Gori kasabasında doğdu. Babası kunduracıydı. Daha orta öğrenimi sırasında devrimci eyleme katıldı ve Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin bolşevik kanadı saflarında yer aldı. Uzun yıllar Sibirya'da sürgünde kaldı. Ekim Devriminden sonra, Lenin'in başkanlığındaki Sovyet Hükümetinde, Milliyetler Halk Komiseri oldu. Lenin'in ölümünden az önce, Komünist Partisi Genel Sekreteri oldu. 1920-1930'larda, sağ ve sol ideolojik sapmalara karşı savaşım verdi. Josef Stalin, Sovyetler Birliği'nde, bir tek ülkede sosyalist kuruluşun savunucusu oldu ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kuruluşunu sağlayanların başında bulundu.

İkinci Dünya Savaşı sırasında, parti liderliği, hükümet başkanlığı ve sovyet orduları başkomutanlığı görevlerini birarada yürüttü. 1953'te öldü.

Anarşizm mi, Sosyalizm mi? (1907), *Marksizm ve Ulusal Sorun* (1913), *Leninizmin İlkeleri* (1924), *Leninizmin Sorunları* (1926), *Diyalektik ve Tarihsel Materyalizm* (1938), *Dilbiliminde Marksizm Üzerine* (1948), *SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Sorunları* (1952) vb. başlıca yapıtları arasındadır. Toplu yapıtları 16 ciltte toplanmıştır; bunların ilk 13 cildi Fransızca, İngilizce ve Almancaya çevrilmiştir.

Sol Yayınları arasında yayınlanan yapıtları şunlardır: *Anarşizm mi, Sosyalizm mi?*; *Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu* (derleme); *Leninizmin İlkeleri* ("Leninizmin Sorunları" ile birlikte); *Trotskizm mi, Leninizm mi?* (derleme); *Son Yazılar, 1950-1953* (derleme); *Leninizmin Sorunları* (derleme). Daha önce *Sol Yayınları* arasında yayınlanan ve tümü *Sol Yayınları*'nın yeni derlemelerinde yer aldıkları için yayından çıkarılan yapıtları şunlardır: *Marksizm ve Millî Mesele*; *Sağ ve Sol Sapmalar Üzerine*; *Sosyalist Ekonominin Meseleleri.*

LENİNİZMİN İLKELERİ

1924 NİSAN BAŞLARINDA SVERDLOV ÜNİVERSİTESİNDE VERİLEN KONFERANSLAR

Bu sayfaları Lenin kampanyasına sunuyorum.

J. STALİN

LENİNİZMİN ilkeleri: bu, geniş bir konudur. Bu konuyu ayrıntılı olarak anlatmak için koca bir kitap yazmak, birkaç cilt doldurmak gerekir. Bu nedenle, bu konferanslarımızın leninizmin tam bir açıklaması olmayacağı doğaldır; olsa olsa leninizmin çok kısa bir özeti olabilir. Bununla birlikte, leninizmi daha ayrıntılı incelemek için gerekli olan bazı temel hareket noktalarını verebilmek amacıyla, bu özetin yararlı olacağına inanıyorum.

Leninizmin ilkelerinin açıklanması, Lenin'in dünya görüşünün ilkelerinin açıklaması değildir. Lenin'in dünya görüşü ile leninizmin ilkeleri, kapsam bakımından aynı değildir. Lenin marksisttir ve dünya görüşünün temeli

de, kuşkusuz marksizmdir. Ama bu, leninizmin açıklanmasına, marksizmin açıklanmasıyla başlamayı gerektirmez. Leninizmi açıklamak, Lenin'in yapıtlarında özel ve yeni olanı, Lenin'in marksizmin ortak hazinesine kattığı ve Lenin'in adına kendiliğinden bağlı olan şeyi açıklamaktır. Ben, konferanslarımda, leninizmden ancak bu anlamda sözedeceğim.

Peki, leninizm nedir?

Bazıları, leninizm, marksizmin Rusya'nın özel koşullarına uygulanmasıdır, diyorlar. Bu tanımlama, gerçeğin bir kısmını içerir; ama bütün gerçeği yansıtmaktan uzaktır. Gerçekten leninizm, marksizmi, Rus gerçeğine uygulamış ve bunu ustaca yapmıştır. Ama leninizm, marksizmin Rusya'nın özel koşullarına uygulanmasından ibaretse, o halde leninizm, yalnızca ulusal, yalnızca Rusya'ya özgü bir olay olmak gerekir. Oysa leninizmin, —yalnızca Rusya'ya özgü değil— bütün uluslararası gelişmelerde kökleri olan, uluslararası bir olgu olduğunu biliyoruz. Bundan dolayı, bu tanımlama tek yanlıdır, sakattır.

Bazıları da leninizmin, sonraki yıllarda ılımlı olduğu ve devrimci olmaktan çıktığı iddia olunan marksizmin 1840-1850 yıllarındaki devrimci öğelerinin canlandırılması olduğunu söylerler. Marx'ın öğretisini —devrimci ve ılımlı— diye ikiye ayırmanın saçmalığını ve bayağılığını bir an için dikkate almazsak, tamamıyla yetersiz ve inandırıcı olmaktan uzak olan bu tanımlamada bile bir gerçek payı bulunduğunu kabul etmek gerekir. Bu gerçek, leninizmin, gerçekten İkinci Enternasyonal oportünistlerinin hasıraltı ettikleri marksizmin o devrimci içeriğini canlandırmış olmasından ibarettir. Ama bu, dediğimiz gibi, gerçeğin ancak bir parçasıdır. Tam gerçek şudur ki, leninizm, yalnızca marksizmi canlandırmakla kalmadı, marksizmi, kapitalizmin ve proletaryanın sınıf savaşımının yeni koşulları içinde geliştirerek, ileriye bir adım attı.

Öyleyse leninizm nedir?

Leninizm, emperyalizm ve proletarya devrimi çağının marksizmidir. Daha tam söylemek gerekirse, leninizm, genel olarak proleter devrimin teori ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teori ve taktiğidir. Marx ve Engels, emperyalizmin henüz gelişmediği devrim-öncesi dönemde, proletarya devriminin pratikte henüz kaçınılmaz olmadığı bir dönemde, savaşım verdiler. Marx ve Engels'in öğrencisi olan Lenin ise, gelişmiş emperyalizm döneminde, proletarya devriminin bir ülkede başarıya ulaştığı, burjuva demokrasisini yendiği ve proletarya demokrasisi çağını, sovyetler çağını açtığı gelişme halindeki proletarya devrimi döneminde savaşım verdi.

İşte bundan dolayı leninizm, marksizmin yeni koşullarda gelişmesidir. Genellikle, leninizmin, olağanüstü savaşımcı ve olağanüstü devrimci niteliğine işaret edilir. Bu, tamamıyla doğrudur. Ama leninizmin bu özelliği, iki nedenle açıklanabilir: birincisi, leninizm, proletarya devriminden doğmuştur ve zorunlu olarak bu devrimin izini taşır; ikincisi, leninizm, İkinci Enternasyonalin oportünizmine karşı savaşta, büyümüş ve güçlenmiştir, o savaş ki sermayeye karşı savaşımın başarılması için zorunlu bir önkoşul idi ve zorunlu bir önkoşuldur. Unutmamak gerekir ki, Marx ve Engels ile leninizm arasında, İkinci Enternasyonal oportünizminin tek başına egemen olduğu koca bir dönem vardır ve bu oportünizme karşı amansız savaşımın, leninizmin en önemli görevlerinden biri olması kaçınılmazdı.

I. LENİNİZMİN TARİHSEL KÖKLERİ

Leninizm, emperyalizm koşullarında, kapitalizmin çelişkilerinin en aşırı noktaya ulaştığı; proletarya devriminin hemen çözülmesi gereken bir eylem sorunu haline geldiği, eski, işçi sınıfını devrime hazırlama döneminin yeni bir döneme, sermayeye karşı doğrudan doğruya savaşım dönemi-

ne dönüştüğü bir zamanda gelişti ve biçimlendi.

Lenin, emperyalizme "cançekişen kapitalizm" derdi. Neden? Çünkü emperyalizm, kapitalizmin çelişkilerini son sınırına, ötesinde devrimin başladığı noktaya vardırır da ondan. Bu çelişkiler arasında, en önemli sayılması gereken üç çelişki vardır:

Birinci çelişki, emek ile sermaye arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, sanayi ülkelerinde, tekellerin, tröstlerin, konsorsiyumların, bankaların ve malî oligarşinin tam egemenliği demektir. Bu tam egemenliğe karşı savaşımda, işçi sınıfının —sendikalar, kooperatifler, parlamenter partiler ve parlamenter savaşım gibi— alışılagelen yöntemlerinin tamamıyla yetersiz olduğu görülmüştür. Ya kendini sermayeye teslim et, eskisi gibi sürün, hatta daha da aşağıya düş; ya da yeni bir silaha sarıl; emperyalizm, proletaryanın sayısız kitleleri önüne, sorunu böyle koyar. Emperyalizm, işçi sınıfını devrime götürür.

İkinci çelişki, hammadde kaynaklarını, başkalarının topraklarını ele geçirmek için savaşım halinde olan çeşitli malî gruplar ve emperyalist devletler arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, hammadde kaynaklarına sermaye ihracıdır, bu kaynakların tekeline sahip çıkmak için amansız savaşımdır; "yaşam alanı" arayan yeni malî grupların ve devletlerin, zorla aldıkları yerlere, kene gibi yapışan eski gruplara ve devletlere karşı kıyasıya yürüttükleri, paylaşılmış dünyanın yeniden paylaşılması uğruna savaşımdır. Çeşitli kapitalist gruplar arasındaki bu kıyasıya savaşımın dikkate değer yanı, emperyalist savaşları, başkalarının topraklarını fethetmek için yapılan savaşları, bu savaşımın kaçınılmaz bir öğesi olarak içermesidir. Bu da, emperyalistlerin karşılıklı zayıflamasına, genel olarak kapitalizmin durumunun zayıflamasına, proletarya devrimi saatinin yaklaşmasına, bu devrimin zorunluluğuna neden olması bakımından dikkate değerdir.

Üçüncü çelişki, bir avuç egemen "uygar" ulus ile, dünyanın yüzlerce milyonluk sömürülen ve bağımlı halkları arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, geniş sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin yüz milyonlarca insanının en utanmazca sömürülmesi, onlara en insanlık-dışı zulüm demektir. Bu sömürünün ve zulmün amacı, daha fazla kâr sızdırmaktır. Ama emperyalizm, bu ülkeleri sömürürken, buralarda demiryolları, fabrikalar ve yapımevleri, sanayi ve ticaret merkezleri kurmak zorundadır. Bu "siyaset"in kaçınılmaz sonuçları, bir proletarya sınıfının ortaya çıkması, yerli aydınların yetişmesi, ulusal bilincin uyanması, kurtuluş hareketinin güçlenmesidir. İstisnasız bütün sömürgelerde ve bütün bağımlı ülkelerde devrimci hareketin güçlenmesi, bu gelişmenin belirgin bir kanıtıdır. Sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri, emperyalizmin yedek gücü olmaktan çıkarıp, proletarya devriminin yedek gücü haline getirerek, kapitalizmin mevzilerini temelden yıkmak, proletarya için önemlidir.

Genellikle, eski "gelişen" kapitalizmi, cançekişen kapitalizm haline getiren bellibaşlı çelişkiler bunlardır.

Bundan on yıl önce patlak veren emperyalist savaşın anlamı, bütün bu çelişkileri tek bir düğümde toplayarak terazinin kefesine koymasi, böylelikle proletaryanın devrimci savaşlarını hızlandırması, kolaylaştırmasıdır.

Başka bir deyişle, emperyalizm, devrimin kaçınılmazlık haline gelmesi sonucuna varmakla kalmadı, kapitalizmin kalelerine doğrudan doğruya saldırmak için elverişli koşulların yaratılması sonucuna da vardı.

Leninizmi doğuran uluslararası durum işte budur.

Bütün bunlar çok iyi ama, emperyalizmin klasik yurdu olmayan ve olamayan Rusya, burada ne arıyor? Öncelikle, Rusya'da ve Rusya için çalışan Lenin'in burada işi nedir? Leninizmin yuvası, proletarya devriminin teori ve taktiğinin anayurdu neden Rusya oluyor da, başka bir ülke olmuyor, diye sorulabilir.

Rusya, emperyalizmin bütün çelişkilerinin düğüm noktasıydı da ondan.

Çünkü Rusya, her ülkeden daha çok devrime gebeydi ve bundan dolayı yalnız bu ülke, bu çelişkileri devrim yoluyla çözecek durumdaydı.

Önce, çarlık Rusyası, en insanlık-dışı ve barbar biçimiyle her türlü zulmün —kapitalist ve askerî zulmün, sömürge zulmünün— yuvasıydı. Rusya'da sermayenin büyük kudretinin çarlık istibdadı ile kaynaştığını, Rus milliyetçiliğinin saldırganlığını, Rus olmayan halklara yapılan zulmün, —Türkiye'de, İran'da, Çin'de olduğu gibi— geniş bölgelerin sömürüsünün, istilâcı savaşlarla ve bölgelerin çarlık tarafından ilhakı ile ilişkili olduğunu kim bilmez? Lenin, çarlık "askerî-feodal bir emperyalizmdir" derken haklı idi. Çarlık, emperyalizmin en olumsuz yanlarının kat kat yoğunlaşmasından doğan bir sonuçtu.

Bundan başka, çarlık Rusyası, Batı emperyalizminin başlıca yedeği idi; bu, yalnızca yakıt ve metalurji gibi Rusya'nın ulusal ekonomisinin en önemli kollarını elinde tutan yabancı sermayeye serbest alan olmasından ötürü değildi; aynı zamanda, çarlığın, Batı emperyalistlerinin çıkarları uğruna savaşa sürmek üzere milyonlarca askeri seferber edebilecek durumda olmasından ötürüydü. İngiliz-Fransız kapitalistlerine sınırsız kârlar sağlamak için emperyalist cephelerde kan döken oniki milyonluk Rus ordusunu anımsayınız.

Sonra, çarlık, Doğu Avrupa'da, emperyalizmin bekçi köpekliğini yapmakla kalmıyordu, üstelik Paris, Londra, Berlin ve Brüksel'de çarlığa yapılan ikrazların yüz milyonlara varan faizlerini halkın sırtından çıkarmakla görevli emperyalizmin ajanı durumundaydı.

Ve son olarak, Türkiye, İran, Çin vb. gibi ülkelerin paylaşılmasında, çarlık, Batı emperyalizminin en sadık müttefiki idi. Çarlığın emperyalist savaşa emperyalist ittifakın

bir üyesi olarak katıldığını ve Rusya'nın bu savaşın esas öğelerinden biri olduğunu kim bilmez?

Çarlığın ve Batı emperyalizminin çıkarlarının birbirine sarılıp birleşmesi ve sonunda emperyalizmin çıkarlarının tek bir yumağı haline gelmesi bundan dolayıdır. Batı emperyalizmi, çarlığı savunmak ve korumak için, Rusya'da devrimi yenmek amacıyla bir ölüm-kalım savaşında bütün güçlerini denemeden, eski Rusya gibi Doğuda bu kadar güçlü bir desteği ve bu kadar zengin bir güç ve olanaklar hazinesini elden kaçırmaya razı olabilir miydi? Elbette razı olamazdı. Bunun içindir ki, çarlığa vurmak isteyen, ister istemez emperyalizme el kaldırıyordu; çarlığa karşı dikilen, emperyalizme karşı koyuyordu; çünkü çarlığı yıkmak isteyenin amacı, gerçekten çarlığa yalnız bir darbe indirmek değil de onu yıkmak ise, emperyalizmi de yıkması gerekiyordu. Böylece, çarlığa karşı devrim, emperyalizme karşı devrime yaklaşıyordu ve bu devrimin, proletarya devrimi biçimine girmesi zorunluydu.

Rusya'nın devrimci köylüsü gibi önemli bir müttefiki olan dünyanın en devrimci proletaryasının başında bulunduğu büyük halk devrimi, Rusya'da, o sırada doğuyordu. Böyle bir devrimin yarı yolda duramayacağını, başarıya ulaşması halinde, emperyalizme karşı isyan bayrağını kaldırarak ilerleyeceğini tanıtlamanın gereği var mı?

İşte bunun için, Rusya'nın, emperyalizmin çelişkilerinin düğüm noktası olması gerekiyordu; bu, yalnızca, bu çelişkilerin Rusya'da özellikce rezilce, özellikle dayanılmaz biçimde belirmesinden ötürü değildi; yalnızca, Rusya'nın, Batının malî sermayesini, Doğunun sömürgelerine bağlayan Batı emperyalizminin başlıca desteği olmasından ötürü de değildi; ama bunlarla birlikte, emperyalizmin çelişkilerini, devrimci yoldan çözümlemeye güç yetirecek gerçek gücün yalnız Rusya'da bulunmasından ötürüydü.

Dolayısıyla, Rusya'daki devrimin bir proleter devrimi

olması zorunlu idi ve bu devrimin, gelişmesinin ilk gününden başlayarak, uluslararası bir nitelik alması ve bundan dolayı, emperyalizmi ta temelinden sarsması kaçınılmazdı.

Bu koşullar içinde, Rus komünistleri, bir Rus devriminin dar ulusal çerçevesi içinde çalışmakla yetinebilirler miydi? Elbette yetinemezlerdi. Tam tersine, gerek iç durum (derin devrim bunalımı), gerekse dış durum (savaş), her şey, onları, çalışmalarında bu çerçeveyi aşmaya, savaşımı uluslararası alana aktarmaya, emperyalizmin yaralarını örten perdeyi yırtmaya, kapitalizmin kaçınılmaz iflâsını tanıtlamaya, sosyal-şovenizmin ve sosyal-pasifizmin üstesinden gelmeye, sonunda kendi ülkelerinde kapitalizmle savaşıma ve bütün ülkelerin proleterlerinin kapitalizmle savaşım işini kolaylaştırmak için proletarya devriminin teorisi ve taktiğini kurmaya zorluyordu. Zaten Rus komünistleri başka türlü hareket edemezlerdi, çünkü burjuva düzeninin yeniden kurulmasına karşı Rusya'yı güvenlik altına alabilecek bazı uluslararası durum değişiklikleri ancak böyle bir yol izlenerek sağlanabilirdi.

Rusya'nın, leninizmin ocağı ve Rus komünistlerinin önderi Lenin'in onun yaratıcısı olması, işte bu yüzdendir.

Bu bakımdan Rusya'nın ve Lenin'in "başına gelen", 1840-1850 arasında Almanya'nın ve Marx ile Engels'in başına gelmiştir. Almanya, o tarihlerde, tıpkı Rusya'nın 19. yüzyılın başlarında olduğu gibi, burjuva devrimine gebe idi. *Komünist Parti Manifestosu*'nda Marx şöyle yazıyordu:

"Komünistler dikkatlerini esas olarak Almanya'ya çeviriyorlar, çünkü bu ülke 17. yüzyılda İngiltere'dekinden ve 18. yüzyılda Fransa'dakinden daha gelişkin bir Avrupa uygarlığı koşulları altında ve çok daha fazla gelişmiş bir proletarya ile yapılmak zorunda olan bir burjuva devrimi arifesindedir, ve çünkü Almanya'daki burjuva devrimi, onu hemen izleyecek bir proleter devrimin başlangıcı olacaktır.".*

Başka bir deyişle, devrimci hareketin merkezi, Almanya'ya doğru kayıyordu.

Kuşku yok ki, Almanya'nın bilimsel sosyalizmin anayurdu olmasının ve Almanya proletaryasının önderlerinin bilimsel sosyalizmin yaratıcıları —Marx ve Engels— olmasının nedeni, Marx'ın yukarda anlatılan paragrafta işaret ettiği durumdur.

20. yüzyıl başlarındaki Rusya için aynı şeyi söylemek, ama üstüne daha çok basarak söylemek gerekir; ancak, Rusya, 1840-1850 Almanya'sına oranla gelişmenin daha yüksek bir noktasında idi. Rusya, o dönemde bir burjuva devriminin arifesinde bulunuyordu; Rusya, bu devrimi, daha ileri bir Avrupa çerçevesi içinde ve (İngiltere ve Fransa şöyle dursun) Almanya'dakinden de gelişmiş bir proletarya ile yapmak zorundaydı; ve her şey, bu devrimin, proletarya devriminin mayası ve başlangıcı olacağını gösteriyordu.

Daha 1902'de, henüz Rus devriminin hazırlık günlerinde, Lenin, *Ne Yapmalı?* adlı yapıtında, geleceği önceden gören şu sözleri yazmıştı:

"Tarih, bizi [yani Rus marksistlerini, —*J. St.*] şu anda herhangi başka bir ülkenin proletaryasının karşı karşıya kaldığı bütün *ivedi* görevlerin *en devrimcisi* olan bir görevle karşı karşıya getirmiştir. Bu görevin yerine getirilmesi, yalnızca Avrupa gericiliğinin değil, (şimdi denebilir ki) Asya gericiliğinin de bu en güçlü kalesinin yıkılması, Rus proletaryasını, uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü yapacaktır." (c. IV, s. 382, Rusça.)**

Başka bir deyişle, devrimci hareketin merkezinin Rusya'ya doğru kayması gerekiyordu.

Rusya'da devrimin izlediği yolun, Lenin'in bu önceden görüşünü tamamıyla doğruladığı bilinmektedir.

* "Komünist Parti Manifestosu", Marx, Engels, *Seçme Yapıtlar*, Birinci Cilt, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 168. —*Ed.*

** V. İ. Lenin, *Ne Yapmalı?*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 39. —*Ed.*

Böyle bir devrimi başarmış ve böyle bir proletaryası olan bir ülkenin, proletarya devriminin teori ve taktiğinin anayurdu olmasına şaşılabilir mi?

Bu proletaryanın önderi Lenin'in, aynı zamanda, bu teorinin ve taktiğin yaratıcısı ve tüm proletaryanın önderi olmasına şaşılabilir mi?

II. YÖNTEM

Yukarda, Marx ve Engels ile Lenin arasında İkinci Enternasyonal oportünizminin egemen olduğu uzun bir dönem bulunduğunu söyledim. Açıkçası, sözkonusu egemenliğin biçimsel olmayıp gerçek olduğunu da eklemeliyim. Biçimsel olarak, İkinci Enternasyonalin başında, Kautsky ve diğerleri gibi "sadık" marksistler, "ortodokslar" bulunuyordu. Ama gerçekte, İkinci Enternasyonalin esas çalışmaları, oportünizm çizgisini izliyordu. Oportünistler, küçük-burjuva nitelikleri gereği ve uzlaşmalara eğilimlerinden ötürü burjuvaziye uyuyorlardı, "ortodokslar" ise, "birliğin korunması" uğruna, "parti içinde barış"ın sağlanması uğruna, oportünistlere uyuyorlardı. Sonuç, oportünizmin egemenliği idi, çünkü burjuvazinin siyasetini "ortodoks"ların siyasetine bağlayan zincirde bir kopukluk yoktu.

Bu dönem, kapitalizmin nispeten sakin bir gelişme dönemi, emperyalizmin felâketli çelişkilerinin henüz açıkça belirmediği, işçilerin ve sendikaların iktisadî grevlerinin azçok "normal" bir biçimde geliştiği; seçim savaşımının ve parlamento gruplarının "başdöndürücü" başarılar sağladığı; legal savaşım biçimlerinin övgülerle göklere yükseltildiği ve legalite yoluyla kapitalizmin yenilebileceğine inanıldığı bir savaş-öncesi dönemdi. Kısaca, bu dönem, İkinci Enternasyonal partilerinin kendilerini besiye çekip semirdikleri, ve devrimi, kitlelerin devrimci eğitimini ciddî olarak düşünmek istemedikleri bir dönemdi.

Tutarlı bir devrimci teorinin yerini, birbirine karşı teorik tezler, kitlelerin gerçek devrimci savaşımından kopmuş ve modası geçmiş dogmalar haline gelmiş teori parçaları almıştı. Görünüşü kurtarmak için, Marx'ın teorisi elbette anılıyordu. Ama bu, marksist teorinin canlı, devrimci ruhunu boşaltmak için yapılıyordu.

Devrimci bir politika yerine, zayıf ve cılız küçük-burjuva oportünizmi, parlamento diplomasisini ve parlamenter kombinezonları kollayan siyaset esnaflığı, görüşünü kurtarmak için "devrimci" kararlar ve sloganlar kabul ediliyordu, ama bunlar, büro çekmecelerinde saklanmak içindi.

Parti eğitimine önem verileceği ve kendi yanılgılarının derslerinden yararlanarak, partiye, doğru devrimci taktik öğretileceği yerde, bu cansıkıcı sorunlardan ustaca kaçınılıyor, bu sorunlar örtbas ediliyor, gizleniyordu. Besbelli ki, gene görünüşü kurtarmak için cansıkıcı bazı sorunlara da değinilmesine razı oluyorlardı; ama bu, nereye çekersen oraya giden "esnek' bir karara varmak içindi.

İkinci Enternasyonalin çehresi, çalışma yöntemi ve silahları işte böyleydi.

Ama bu sırada yeni bir dönem, emperyalist savaşlar ve proletaryanın devrimci savaşları dönemi yaklaşıyordu.

Malî sermayenin eşsiz gücü karşısında, eski savaşım yöntemlerinin yetersiz olduğu açıkça görünüyordu.

İkinci Enternasyonalin bütün etkinliğini, çalışma yöntemini yeniden gözden geçirmek, küçük-burjuva oportünist ruhu, zaafı ve dargörüşlülüğü, bayağı politikacılığı inkâr zihniyetini, sosyal-şovenizmi, sosyal-pasifizmi atmak gerekiyordu. İkinci Enternasyonalin bütün silahlarını gözden geçirmek, paslanmış eski silahları atmak, yeni silahlar edinmek zorunlu olmuştu. Bu hazırlığı yapmadan, kapitalizmle savaşıma girişmek yararsızdı. Bu yapılmadıkça, yeni devrimci savaşımda, proletarya, silahı ve cephanesi eksik olarak, hatta silahsız olarak savaşa girmek tehlikesi ile karşı

karşıya idi.

İkinci Enternasyonali genel olarak gözden geçirmek ve Augias ahırlarının genel bir temizliğini yapmak onuru leninizme düştü.

İşte leninizm yöntemi, bu koşullar içinde doğdu ve biçimlendi.

Bu yöntemin ilkeleri nedir?

Birincisi, İkinci Enternasyonalin teorik dogmalarının, kitlelerin devrimci savaşımının ateşinde, canlı pratik eyleminde işe yarayıp yaramadıklarını *sınamak,* yani teori ile pratik arasındaki kaybolan birliği kurmak, teori ile pratik arasındaki ayrılığı birliğe çevirmek zorunda idi. Çünkü devrimci bir teori ile donatılmış gerçekten proletaryaya özgü bir parti, ancak böyle yaratılabilir.

İkincisi, İkinci Enternasyonal partilerinin siyasetini, (güvenilmez) slogan ve kararlarına bakarak değil, yaptıklarını, eylemlerini gözönünde tutarak *sınamak* gerekirdi. Çünkü proletarya kitlelerini ve onların güvenini kazanmak, ancak böyle olabilirdi.

Üçüncüsü, partinin bütün çalışmalarını, kitlelerin devrimci savaşıma hazırlanmasını hedef tutan yeni devrimci bir tarzda *yeniden örgütlendirmek gerekti,* çünkü kitleler proletarya devrimine ancak böyle hazırlanabilir.

Dördüncüsü, proleter partilerinin *özeleştirisi,* kendi yanılgılarından aldıkları derslere dayanarak eğitimi zorunlu idi; çünkü gerçek kadrolar, gerçek parti önderleri ancak bu yoldan yetiştirilebilir.

Leninizmin yönteminin özü ve temeli bunlardır.

Bu yöntem, pratikte nasıl uygulandı?

İkinci Enternasyonal oportünistlerinin bir sürü teorik dogması vardır ve bu dogmaları yineleyip dururlar.

Bunlardan birkaçını ele alalım:

Birinci dogma: proletaryanın iktidara geçiş koşullarına ilişkindir. Oportünistler, proletaryanın, ülkenin çoğunluğu-

nu oluşturmadan iktidarı ele geçiremeyeceğini ve geçirmemesi gerektiğini söylerler. Bunun kanıtı yoktur; çünkü bu saçma tezi, ne teorik, ne de pratik olarak haklı göstermek olanaksızdır. Lenin, bu İkinci Enternasyonal baylarına, pekâlâ, dediğinizi kabul edelim, diyor, ama nüfusun azınlığını oluşturan proletarya, emekçi kitlelerin büyük çoğunluğunu kendi çevresinde toplayabildiği (savaş, tarım bunalımı vb. gibi) bir tarihsel durum meydana gelince, niçin iktidarı ele geçirmesin? Proletarya, sermayenin cephesini yarmak ve genel gelişmeyi hızlandırmak için elverişli uluslararası ve iç durumdan niçin yararlanmasın? Marx, daha 1850 yıllarında "Köylü Savaşının bir ikinci baskısı" proletarya devrimine yardım edebilirse, Almanya'da devrimin "çok güzel" koşullar sağlayacağını söylememiş miydi? O zaman, Almanya'da proleterlerin sayısının, örneğin 1917'de Rusya'daki proleter sayısından daha az olduğunu bilmeyen var mı? Rus proletarya devriminin pratiği, İkinci Enternasyonal kahramanlarının pek değer verdikleri bu dogmanın, proletarya için hiç bir hayatî önemi olmadığını göstermemiş midir? Kitlelerin devrimci savaşım pratiğinin, bu eskimiş dogmayı tuzbuz ettiği besbelli değil mi?

İkinci dogma: ülkeyi yönetmeye yetenekli, eğitilmiş kimselerden ve yöneticilerden yeteri kadar hazır kadrolara sahip değilse, proletarya, iktidarı koruyamaz; dolayısıyla ilkönce kapitalist rejimde kadroları yetiştirmeli, sonra iktidara geçmelidir. Lenin, bunu şöyle yanıtlar: bunun doğru olduğunu kabul edelim; ama sorunu niçin tersine çevirmemeli? İlkönce iktidara geçip, sonra, her adımda yedi fersah aşan tılsımlı çizmeleri ayağa giymek, çalışan kitlelerin kültür düzeyini yükseltmek, işçi çevrelerinden çıkma kalabalık yönetici kadroları yetiştirmek için, ileri atılmak niçin olanaklı olmasın? Rusya pratiği, işçi çevrelerinden çıkma yöneticiler kadrosunun, proletarya iktidarı altında sermaye iktidarında olduğundan yüz kez daha çabuk ve daha iyi ge-

lişeceğini göstermemiş midir? Kitlelerin devrimci savaşımının pratiğinin, oportünistlerin bu dogmasını da hiç acımadan ezip yerlebir ettiği açık değil mi?

Üçüncü dogma: genel siyasal grev yöntemi, teorik dayanaktan yoksundur (Engels'in eleştirisine bakınız) ve (ülkenin iktisadî yaşamının düzenini bozabileceği, sendika kasalarını boşaltabileceği için) pratikte de tehlikelidir; bu yöntem, proletaryanın sınıf savaşımının başlıca biçimi olan parlamenter savaşım biçimlerinin yerini tutamaz. Ama ilkönce, Engels, her genel grevi yermiş değildir, yalnızca bir tür genel grevi, anarşistlerin siyasal savaşımın yerine konulmasını savundukları *iktisadî* grevi yermiştir. Bunun genel *siyasal* grev ile ne ilişkisi olabilir? İkinci olarak, parlamenter savaşım biçiminin proletaryanın başlıca savaşım biçimi olduğu kim tarafından ve nerede tanıtlanmıştır? Devrim hareketinin tarihi, parlamenter savaşımın, proletaryanın parlamento-dışı savaşımının yalnızca bir hazırlığı, bir yardımcı aracı olduğunu göstermez mi? Üçüncü olarak, parlamenter savaşımın yerine genel siyasal grevin konulacağını nereden çıkarmışlardır? Genel siyasal grev yanlıları, parlamenter savaşım biçimleri yerine parlamento-dışı savaşım biçimleri koymaya nerede ve ne zaman kalkışmışlardır? Dördüncü olarak, Rusya'da devrim, genel *siyasal* grevin, proletarya devriminin en büyük kitlelerinin seferber edilmesi ve örgütlenmesi için en önemli bir araç olduğunu göstermemiş midir? Öyleyse, iktisadî yaşamın düzenli seyrinin bozulacağı, sendika kasalarının boşalacağı yolundaki ikiyüzlü yakınmalar, burada yersiz değil midir? Devrimci savaşım pratiğinin bu dogmayı da yıktığı açık değil midir? Vb., vb..

Bunun içindir ki, Lenin, "devrimci teorinin bir dogma olmadığını", bu teorinin "ancak gerçekten kitlesel ve gerçekten devrimci bir hareketin pratiği ile sıkı sıkıya bağlı olarak kesin biçimini aldığını" ([*"Sol" Komünizm*] *Bir Ço-*

cukluk Hastalığı) söylerdi; çünkü teori, pratiğe hizmet etmelidir; çünkü "teori, pratiğin ileri sürdüğü soruları yanıtlamalıdır" (*Halkın Dostları* [*Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırlar?*]) çünkü teori, verilerin sınavından geçmelidir.

İkinci Enternasyonal partilerinin siyasal sloganlarına ve siyasal kararlarına gelince, karşı-devrimci çalışmalarını parlak sloganlar ve kararlarla gizleyen bu partilerin izledikleri siyasetin bütün yalan ve kokuşmuşluğunu anlayabilmek için "savaşa karşı savaş" sloganlarının öyküsünü anımsamak yeter. Bâle Kongresinde İkinci Enternasyonalin tantanalı gösterilerini herkes anımsar; bu kongrede, emperyalistler, savaş çıkartmaya cüret ettikleri takdirde, devrimin bütün dehşetiyle tehdit edildiler ve korkunç "savaşa karşı savaş" sloganı burada formüle edildi. Ama aradan bir zaman geçtikten sonra, savaşın eşiğinde bulunulduğu bir sırada, Bâle kararının büro çekmecelerine kitlendiğini ve kapitalist yurt uğruna işçilerin birbirlerini öldürmeleri için yeni bir sloganın ortaya atıldığını kim anımsamaz? Devrimci slogan ve kararların, eylemle gerçekleştirilmedikçe metelik etmeyeceği açık değil midir? Oportünizmin siyasetçilerinin bütün alçaklığını ve leninizm yönteminin önemini anlatmak için, emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesini hedef tutan leninist siyaseti, İkinci Enternasyonalin savaş sırasındaki ihanet siyasetiyle karşılaştırmak yeter. Burada Lenin'in *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky* adlı yapıtından, İkinci Enternasyonalin önderi Kautsky'yi; partililerin hareketlerine göre değil, kâğıt üzerinde kalan sloganlarına ve kararlarına dayanarak değerlendirme çabasından ötürü şiddetle eleştiren bir pasajı anmaktan kendimi alamayacağım.

"*Sloganların ilânının* bir şeyi değiştirdiğini sanırken Kautsky, baştanaşağı ikiyüzlü, tipik küçük-burjuva bir siyaset uygulamaktadır. Burjuva demokrasisinin bütün tarihi,

bu hayalin yanlışlığını tanıtlar: halkı aldatmak için burjuva demokratlar, istenen bütün 'sloganları' formüle etmişlerdir ve hâlâ da etmektedirler. Sözkonusu olan, bu partilerin içtenliğini *sınamaktır*, sözleri ile eylemlerini karşılaştırmak, idealist, *şarlatanca* sözlerle yetinmemek, partilerin *sınıf gerçekliklerini* aramaktır." (c. XXIII, s. 377, Rusça.)

Düşünceyi körelten ve partinin kendi hatalarından ders alma yoluyla sağladığı eğitimini dizginleyen İkinci Enternasyonal partilerinin özeleştiri korkularından, hatalarını gizleme, cansıkıcı sorunların üstünü örtme, işlerin tatmin edici biçimde gittiği sanısını uyandırmak için eksikliklerini gizleme huylarından burada söz bile etmiyorum; o huy ki, Lenin tarafından güçlükleri belirtilmiş ve bütün çıplaklığı ile sergilenmiştir. Lenin, *"Sol" Komünizm* adlı yapıtında proleter partilerinde özeleştiri üzerine şöyle yazıyordu:

"Bir siyasal partinin kendi yanılgıları karşısındaki tutumu, bu partinin ciddî olup olmadığını, kendi *sınıfına* karşı ve emekçi *yığınlara* karşı görevlerini yerine *gerçekten* getirip getirmediğini saptayabilmemiz için, en önemli ve en güvenilir ölçütlerden biridir. Yanılgısını içtenlikle kabul etmek, nedenlerini arayıp bulmak, bu yanılgıya yolaçan koşulları tahlil etmek, yanılgıyı doğrultma yollarını dikkatle incelemek; işte ciddî bir partinin belirtileri bunlardır, bu, ciddî bir parti için görevlerini yerine getirmek, *sınıfı* ve ardından da *yığınları* eğitmek ve bilinçlendirmek demektir." (c. XXV, s. 200, Rusça.)*

Bazıları, kendi öz hatalarını açıklamanın ve özeleştirinin parti içinde tehlikeli olacağını, çünkü parti düşmanlarının, bunu, proletarya partisine karşı kullanmalarının olası olduğunu öne sürerler. Lenin, bu tür karşı çıkmaları önemsiz ve tamamıyla yanlış sayardı. Daha 1904'te henüz partimizin az üyeli ve zayıf bulunduğu sırada yayınladığı *Bir*

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, Sol Yayınları, Ankara 1978, s. 58.

Adım İleri, İki Adım Geri adlı broşüründe, şöyle diyordu:

"Onlar [yani marksistlerin düşmanları —*J. St.*], bizim tartışmalarımıza şeytanca alkış tutmakta ya da sinsice gülmektedirler; kuşkusuz onlar benim broşürümden yalnız partimizin başarısızlık ve kusurları ile ilgili bölümleri seçip, kendi amaçları için kullanmayı deneyeceklerdir. Rus sosyal-demokratları, daha şimdiden böylesine ufak-tefek şeylerden tedirgin olmayacak kadar ve bunlara karşın, özeleştiri görevini sürdürecek, işçi sınıfı hareketi büyüdükçe, kuşkusuz ve kaçınılmaz olarak üstesinden gelecekleri kendi yanlışlarını inatla sergileyecek kadar çelikleşmişlerdir." (c. VI, s. 161, Rusça.)*

Leninizmin yönteminin ayırdedici özellikleri kısaca bunlardır. Lenin'in yönteminin bize verdiklerinin çoğu, Marx'ın öğretisinde de vardı; o öğreti ki, Marx'ın dediği gibi, "özünde eleştirici ve devrimcidir". Lenin'in yönteminde baştan sona başat olan, işte bu eleştirici ve devrimci ruhtur. Ama Lenin'in yöntemini, Marx'ın önceden söylediklerinin basit bir yinelenmesi saymak yanlış olur. Aslında Lenin'in yöntemi, Marx'ın eleştirici ve devrimci yönteminin, materyalist diyalektiğinin yalnızca yeniden kuruluşu değil, bu yöntemin somutlaştırılması ve daha da geliştirilmesidir.

III. TEORİ

Bu konuya ilişkin üç soruna değineceğim: 1) teorinin proletarya hareketi için önemi; 2) kendiliğindenlik "teori"sinin eleştirisi; 3) proletarya devriminin teorisi.

1) *Teorinin önemi.* Bazıları, leninizmin, pratiğin teoriye üstünlüğü olduğunu sanırlar; şu anlamda ki, leninizmin de, aslında, marksist ilkelerin uygulanması olduğunu düşünürler; teoriye gelince, leninizmin bununla uzunboylu ilgi-

* V. İ. Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 10. —*Ed.*

lenmediğini sanırlar. Plehanov'un, birkaç kez, Lenin'in, teoriyi, özellikle felsefeyi "umursamaması"ndan alayla sözettiği bilinir. Öte yandan, bilindiği gibi, bugün, özellikle koşulların kendilerine yüklediği büyük pratik çalışma yüzünden birçok leninist pratikçi arasında teori pek geçerlikte değildir. Lenin ve leninizm konusundaki bu gülünç görüşün tamamıyla yanlış olduğunu ve hiç bir biçimde gerçeğe uymadığını ve pratikçilerin teoriye sırtlarını dönme eğiliminin leninizm ruhuna tamamıyla aykırı olduğunu ve dava için tehlikeler taşıdığını söylemeliyim.

Teori, bütün ülkelerin işçi hareketlerinin genel biçimi ile ele alınan deneyimidir.

Kuşkusuz ki teori, devrimci pratiğe bağlanmadıkça amaçsız kalır; tıpkı yolu devrimci teori ile aydınlatılmayan pratiğin, karanlıkta, elyordamıyla yürümesi gibi. Ama teori, devrimci pratik ile çözülmez bir bağlılık halinde gelişince, işçi hareketinin büyük bir gücü haline gelebilir. Çünkü, harekete, güvenliği, yönünü belirleme gücünü ve olayların iç bağıntılarının anlaşılmasını, teori ve yalnız teori sağlayabilir; çünkü teori ve yalnız teori, yalnızca sınıfların bugün hangi yönde ve nasıl hareket ettiklerine değil, aynı zamanda bu sınıfların en yakın bir gelecekte, hangi yönde ve nasıl hareket edecekleri pratiğini anlamamıza yardım edebilir. Şu ünlü tezi söyleyen ve birçok kez yineleyen Lenin'den başkası değildir: *"Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olamaz."** (*Ne Yapmalı?* c. IV, s. 380, Rusça.)**

Lenin, teorinin büyük önemini herkesten daha iyi anladı, özellikle bizim partimiz gibi, uluslararası proletaryanın öncüsü rolünü yüklenmiş ve karmaşık bir iç ve uluslararası bir durumla karşılaşan bir parti için teori özellikle önemlidir. Lenin, daha 1902'de, partimizin bu özel rolünü önceden görerek, "... yalnızca, *öncü savaşçı rolünün ancak*

* İtalikler benim. —*J. St.*
** V. İ. Lenin, *Ne Yapmalı?*, s. 34. —*Ed.*

en ileri teorinin kılavuzluk ettiği bir parti ile yerine getirilebileceğini" (ibidem) anımsatmayı zorunlu görüyordu.

Lenin'in, partimizin rolü konusundaki bu kehanetinin gerçekleştiği bugünde, Lenin'in bu tezinin özel bir önem ve güç kazandığı, tanıtlamayı gerektirmeyecek kadar açıktır.

Engels'ten Lenin'e kadarki dönemde, bilimin en önemli buluşlarının materyalist felsefede genelleştirilmesi ve marksistler arasındaki anti-materyalist akımların eleştirilmesi gibi en ciddî görevlerden birini Lenin'in kendisinin yüklenmesi, onun, teoriye verdiği büyük önemin en parlak ifadesi sayılmalıdır. Engels, "Materyalizm, doğabilimleri alanında çağ açan her yeni buluş ile kaçınılmaz olarak biçimini değiştirmek zorundadır"* derdi. Lenin'in *Materyalizm ve Ampiryokritisizm* adlı önemli yapıtıyla, kendi çağında bu işi başardığı bilinmektedir. Lenin'in felsefeyi "umursamama"sıyla alay eden Plehanov'un böyle bir işi ciddî olarak üzerine almaya bile cüret etmediği bilinen bir şeydir.

2. *Kendiliğindenlik "teori"sinin eleştirisi ya da hareket-te öncünün rolü.* Kendiliğindenlik "teori"si oportünizmin teorisidir, işçi hareketinin kendiliğindenliğini yüceltme teorisidir; bu, eylemde işçi sınıfı öncü güçlerinin, işçi sınıfı partisinin yönetici rolünün yadsınması teorisidir.

Kendiliğindenliğe tapınma teorisi, işçi hareketinin devrimci niteliğine taban tabana karşıttır; bu teori, hareketin, kapitalizmin temellerine karşı savaşıma doğru yönelmesine engel olur, hareketin ancak gerçekleşmesi olanaklı olan ve kapitalizm için "kabul edilebilir" istemler çizgisini izlemesi gerektiği anlamını taşır. Tamamıyla "en az direnme çizgisini" destekler. Kendiliğindenlik teorisi, *trade-union*'cu ideolojidir.

Kendiliğindenliği yüceltme teorisi, kendiliğinden hare-

* Friedrich Engels, *Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 28. —*Ed.*

kete, bilinçli, planlı bir nitelik verilmesine karşı çıkar; bu teori, partinin, işçi sınıfının başında yürümesine, partinin, kitlelerin siyasal bilinç düzeyini yükseltmesine, partinin harekete kılavuzluk etmesine karşıdır. Bu teori, hareketin bilinçli öğelerinin hareket seyrini izlemesine engel olmamalarını, partinin kendiliğinden hareketi gözlemekle yetinmesini, hareketin ardından sürüklenmesini ister. Kendiliğindenlik teorisi, hareket içindeki bilinç öğesinin rolünün azaltılması teorisidir, "kuyrukçuluk" ideolojisidir; bu teori, tüm oportünizmin mantıksal temelidir.

"Ekonomistler" denilen ve birinci Rus devriminden az önce sahneye çıkan bu teorinin yandaşları, aslında, Rusya'da bağımsız bir işçi partisinin zorunluluğunu reddediyorlar; işçi sınıfının çarlığı devirme uğrundaki devrimci savaşımına karşı koyuyorlar, hareket içinde salt *trade-union*'culuk siyasetini öğütlüyorlar ve genel olarak işçi hareketini liberal burjuvazinin egemenliğine teslim ediyorlar.

Eski *İskra*'nın savaşımı ve Lenin'in *Ne Yapmalı*? adlı yapıtında "kuyrukçuluk" teorisinin parlak eleştirisi, "ekonomizm"i yıkmakla kalmadı, aynı zamanda, Rus işçi sınıfının gerçekten devrimci hareketinin teorik temellerini yarattı.

Bu savaşım olmasaydı, Rusya'da bağımsız bir işçi partisinin yaratılmasını ve bu partinin devrimde kılavuz rol oynamasını düşünmek bile saçma olurdu.

Ama kendiliğindenlik teorisine aşırı hayranlık, yalnızca Rusya'ya özgü bir olay değildir. Bu teori, istisnasız bütün İkinci Enternasyonal partilerinde, biraz farklı biçimde de olsa, geniş ölçüde yayılmıştır. Ben, burada, her şeyi mazur gösteren, herkesi uzlaştıran, olayları saptayan ve iş işten geçtikten sonra bunları açıklamaya kalkışan ve olayları saptadıktan sonra görevini tamamlanmış kabul eden İkinci Enternasyonal önderleri tarafından tahrif edilmiş "üretici güçler" teorisi diye tanınan teoriden sözediyorum. Marx,

materyalist teorinin, dünyayı açıklamakla yetinemeyeceğini, dünyayı değiştirmekle de yükümlü olduğunu söylerdi. Ama buna karşın, Kautsky ve yandaşları, bununla hiç ilgilenmiyorlar ve Marx'ın formülünün yalnız birinci kısmını alıyorlar.

Bu "teori"nin uygulanmasının birçok örneklerinden biri şudur: emperyalist savaştan önce, emperyalistler savaşı başlattıkları takdirde, İkinci Enternasyonal partileri, "savaşa karşı savaş" tehdidinde bulundu, deniliyor. Savaşın eşiğinde, bu partilerin "savaşa karşı savaş" sloganını büro çekmecelerine kilitledikleri ve bu sloganın tam tersi olan "emperyalist yurt uğruna savaş" sloganını gerçekleştirdikleri söyleniyor. Bu slogan değiştirme, milyonlarca işçinin ölümüne neden oldu, deniliyor. Ama burada suçluların bulunduğunu, işçi sınıfına ihanet etmiş, ya da onu elevermiş kimselerin bulunduğunu sanmak hata olur, deniliyor. Hiç de öyle değil! Her şey, olması gerektiği gibi olmuştur. Çünkü, ilkönce [İkinci] Enternasyonal, bir "barış aracıdır", savaş aracı değildir. İkinci olarak, çünkü o zamanki "üretici güçlerin düzeyi" ile başka bir şey yapmak olanaklı değildi. "Kabahat", "üretici güçler"dedir. Bay Kautsky'nin "üretici güçler" teorisi, bize tam olarak bunu açıklar. Ve kim bu "teori"ye inanmazsa, marksist değildir. Ya partilerin rolü? Bunların eylem içindeki önemleri? Ama "üretici güçlerin düzeyi" kadar kesin bir etken karşısında bir parti ne yapabilirdi ki?..

Marksizmin bu çeşit tahriflerinin bir sürü örneğini vermek olanaklıdır.

Oportünizmin çıplaklığını örtmeye yarayan bu tahrif edilmiş "marksizm"in, Lenin'in daha ilk Rus devriminden önce savaşım verdiği şu "kuyrukçuluk" teorisinin Avrupa modasına uydurulmuş bir türünden başka bir şey olmadığı, tanıt gerektirmeyecek kadar açıktır.

Batıda gerçekten devrimci partilerin yaratılabilmesi

için teorinin bu biçimde tahrifinin önlenmesi şarttır.

3. *Proletarya devrimi teorisi.* Proletarya devriminin leninist teorisi, üç temel tezden çıkar.

Birinci tez. — İlerlemiş kapitalist ülkelerde, sermayenin egemenliği; malî sermayenin başlıca işlemlerinden biri olarak eşham ve tahvilât emisyonu; emperyalizmin temellerinden biri olan hammadde kaynaklarına sermaye ihracı; malî sermayenin egemenliğinin sonucu olarak malî oligarşinin çok büyük gücü; bütün bunlar, tekelci kapitalizmin asalak niteliğini kabaca belirtir, tröstlerin, kapitalist konsorsiyumların boyunduruğunu yüz kat daha dayanılmaz hale getirir, işçi sınıfının kapitalizmin temellerine karşı öfkesini artırır, kitleleri proletarya devrimine götürür. (Lenin'in *Emperyalizm*'ine bakınız.)

Bundan birinci sonucu çıkarabiliriz: kapitalist ülkelerde devrimci bunalımın ağırlaşması, "metropollerde", iç proleter cephede patlama öğelerinin artması.

İkinci tez. — Sömürgelere ve bağımlı ülkelere gittikçe artan sermaye ihracı, "nüfuz bölgeleri"nin ve sömürgelerin yeryüzünün tamamına yayılması; kapitalizmin, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu, bir avuç "gelişmiş" ülke yararına malî anlamda köleleştiren ve sömürgeci baskı altında tutan bir *dünya sistemine* dönüşmesi — bütün bunlar, bir yandan çeşitli ulusal ekonomileri ve çeşitli ulusal toprakları, dünya ekonomisi denen bir tek zincirin halkaları haline getirirken, öte yandan da dünya nüfusunu ikiye böldü: geniş sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri sömüren ve onlara zulmeden bir avuç "ileri" kapitalist ülke ile, emperyalist boyunduruktan kurtulmak için savaşım vermek zorunluluğunda olan sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin büyük çoğunluğu. (*Emperyalizm*'e bakınız.)

Bundan ikinci sonuç çıkarılabilir: Sömürgelerde devrimci bunalımın ağırlaşması, dış cephede, sömürgeler cephesinde, emperyalizme karşı gittikçe artan sayıda ayaklanma öğeleri.

Üçüncü tez. — "Nüfuz alanları"na ve sömürgelere tekelci sermayenin sahip olması; dünya topraklarını gaspetmiş olan ülkelerle bu topraklardan "pay" isteyen ülkeler arasında dünyanın yeniden paylaşılması için kudurmuşça savaşıma varan ayrı ayrı kapitalist ülkelerin eşit olmayan gelişmesi; bozulan "denge"yi yeniden kurmanın biricik aracı olan emperyalist savaşlar — bütün bunlar, emperyalizmi zayıf düşüren, ve iki cephenin, devrimci proletarya cephesinin ve sömürgelerin kurtuluş cephesinin, emperyalizme karşı birleşmesini kolaylaştıran üçüncü cephede savaşımın, kapitalist devletler arasında savaşımın şiddetlenmesine neden olur. (*Emperyalizm*'e bakınız.)

Bundan da üçüncü sonuç çıkarılabilir: emperyalizm koşullarında savaşlardan kaçınılamaz ve emperyalizmin dünya cephesine karşı, Avrupa'da proleter devrim ile Doğuda sömürgesel devrim arasında birtek dünya cephesi oluşturacak ittifak kaçınılmazdır.

Bütün bu sonuçları, Lenin, şu genel sonuçta toplamıştır: *"Emperyalizm, proletarya toplumsal devriminin hemen öncesidir."* (Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması,* "Önsöz", c. XIX, s. 71, Rusça.)**

Dolayısıyla proletarya devrimi sorunlarının ele alınışı, dolayısıyla devrimin niteliği, kapsamı, derinliği, genel olarak devrimin şeması değişmiş bulunmaktadır.

Eskiden proletarya devrimine hazırlık döneminin önkoşullarının tahlili, genellikle tek başına ele alınan şu ya da bu ülkenin ekonomik durumu bakımından yapılırdı. Şimdi artık sorunun bu tarzda alınması yetersizdir. Şimdi sorunu, bütün ülkelerin ya da ülkelerin çoğunluğunun ekonomik durumu açısından, dünya ekonomik durumu bakımından ele almak gerekir; çünkü ülkeler ve ulusal ekonomiler kendi

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*, Sol Yayınları, Ankara 1978, s. 15. —*Ed.*

kendilerine yeter birimler olmaktan çıkmışlar, dünya ekonomisi denilen bir zincirin halkaları haline gelmişlerdir; çünkü eski "uygar" kapitalizm gelişerek emperyalizm olmuştur; emperyalizm ise dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun bir avuç "ileri" ülke yararına, malî bakımdan köleleştirilmesi ve sömürgeci baskı altına alınmasıdır.

Eskiden ayrı ayrı ülkelerde ya da daha doğrusu, gelişmiş şu ya da bu ülkede, proletarya devrimi için nesnel koşulların varlığından ya da yokluğundan sözetmek âdetti. Şimdi, bu görüş artık yetersizdir. Şimdi devrim için, nesnel koşulların, dünya emperyalist ekonomi sisteminin tümünde eksiksiz bir bütün olarak bulunup bulunmadığından sözetmek gerekir; *çünkü,* sistem, tümü ile, devrim için olgunlaşmış ise, ya da daha doğrusu, olgunlaştığı *için,* bu sistemin içinde sanayi yönünden yeter derecede gelişmemiş bazı ülkelerin bulunması, devrim için aşılmaz bir engel olamaz.

Eskiden, gelişmiş şu ya da bu ülkede proletarya devriminden, sermayenin şu ya da bu ulusal cephesine karşı duran, bu cephenin taban tabana karşıtı olan belirli ve kendi kendine yeten bir varlık gibi sözetmek âdetti. Şimdi artık bu görüş yetersizdir. Şimdi dünya proletarya devriminden sözetmek gerekir, çünkü sermayenin ayrı ayrı ulusal cepheleri, emperyalizmin dünya ölçüsünde cephesi denilen ve bütün ülkelerin devrimci hareketinin genel cephesi ile çatışma halinde bulunan birtek zincirin halkaları haline gelmiştir.

Eskiden proletarya devriminin, yalnızca, belirli bir ülkenin iç gelişmesinin bir sonucu olduğu düşünülürdü. Artık bu görüş de yetersizdir. Şimdi proletarya devriminin, her şeyden önce, emperyalizmin dünya sistemindeki çelişkilerinin gelişmesi sonucu, emperyalist cephe zincirinin şu ya da bu ülkede kırılmasının sonucu olarak düşünülmesi gerekir.

Devrim nerede başlayacak? Sermayenin cephesi önce nerede, hangi ülkede yarılabilecek?

Eskiden bu soruya, sanayiin en gelişmiş olduğu yerde,

proletaryanın çoğunluğu meydana getirdiği yerde, daha yüksek kültür, daha çok demokrasi olan yerde diye yanıt verilirdi.

Hayır —der leninist devrim teorisi—, *devrimin sanayiin en gelişmiş vb. olduğu yerde başlaması zorunlu değildir.* Sermayenin cephesi, emperyalizm zincirinin en zayıf olduğu yerde yarılacaktır; çünkü proletarya devrimi, dünya emperyalist cephe zincirinin kırılmasının sonucudur ve devrime başlayan ülke, sermayenin cephesini yaran ülke, kapitalist anlamda daha gelişmiş ülkelere oranla daha az gelişmiş olabilir ve bununla birlikte, kapitalizmin çerçevesi içinde bulunabilir.

1917'de dünya emperyalist cephesi zinciri, Rusya'da, öbür ülkelerinkinden daha zayıftı. Ve bu noktada kırılarak proletarya devrimine yolaçtı. Niçin? Çünkü Rusya'da halk devriminin en büyüğü gelişmekteydi ve bu devrimin başında, büyük toprak sahipleri tarafından ezilen ve sömürülen milyonlarca köylü gibi önemli bir müttefiki olan devrimci bir proletarya yürüyordu. Çünkü orada devrimin düşmanı, bütün manevî otoritesini kaybetmiş ve bütün halkın nefretini haketmiş olan çarlık gibi emperyalizmin iğrenç bir temsilcisi idi. Rusya, zincirin daha zayıf bulunduğu nokta idi, oysa Rusya, kapitalizm bakımından, örneğin Fransa'dan ve Almanya'dan, İngiltere'den ya da Amerika'dan daha az gelişmişti.

Yakın gelecekte zincir nereden kırılacaktır? Gene en zayıf bulunduğu noktadan. Zincirin, örneğin Hindistan'da kırılması olanaksız değildir. Niçin? Çünkü Hindistan'da genç ve ateşli bir devrimci proletarya var, ve bu proletarya, ulusal kurtuluş hareketi gibi itiraz kabul etmeyen bir müttefike sahip. Çünkü, bu ülkede, devrime karşı duran düşman, her türlü manevî saygınlıktan yoksun ve Hindistan'ın bütün ezilen ve sömürülen kitlelerinin nefretini haketmiş olan, herkesin tanıdığı yabancı emperyalizmdir.

Zincirin Almanya'da kırılması da pek mümkündür. Niçin? Çünkü örneğin Hindistan'da yürürlükte olan etkenler, Almanya'da etkilerini göstermeye başlamıştır. Ama, Hindistan'ın gelişme düzeyi ile Almanya'nın gelişme düzeyi arasındaki büyük fark, Almanya'da devrimin gidişine ve sonuçlarına damgasını basmaktan geri kalmayacaktır.

İşte bunun için Lenin şöyle der:

"... Batı Avrupalı kapitalist ülkeler sosyalizme doğru gelişimlerini tamamlayıncaya dek dayanabilecek miyiz? ... Onlar bu gelişimlerini, sosyalizmin yavaş yavaş 'olgunlaşması' yoluyla değil, emperyalist savaşta yenilen ülkelerden ilkinin sömürülmesi ile birlikte Doğunun tümünün sömürülmesi yoluyla tamamlıyorlar. Öte yandan kesinlikle Birinci Emperyalist Savaşın sonucu olarak Doğu, tamamıyla devrimci hareketin içine çekilmiştir, tamamıyla dünya devrimci hareketinin genel girdabı içine çekilmiştir." ("Az Olsun, Temiz Olsun", c. XXVII, s. 415-416, Rusça.)*

Kısaca, genel kural olarak, emperyalist cephenin zinciri, halkaların en zayıf olduğu noktada kırılmalıdır; ve bu noktanın ille de kapitalizmin en gelişmiş olduğu, proleterlerin yüzde şu, köylülerin yüzde bu kadar olduğu bir ülke olması şart değildir.

Bundan dolayı, proletarya devrimi sorunu karara bağlanırken belirli bir ülkenin proletaryasının genel nüfusa oranı hakkında istatistik hesaplara, emperyalizmin ne olduğunu anlamamış olan ve devrimden tıpkı vebadan korkar gibi korkan İkinci Enternasyonal yorumcularının verdikleri özel önem tamamıyla büyütülmüştür.

Devam edelim. İkinci Enternasyonalin kahramanları, bir yanda burjuva demokratik devrimle, öte yanda proletarya devrimi arasında, ikisini azçok uzun zaman aralığıyla birbirinden ayıran uçurum, hiç değilse bir Çin Seddi bu-

* V. İ. Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 517-518. —*Ed.*

lunduğunu ve bu zaman aralığında iktidara geçen burjuvazinin kapitalizmi geliştirdiğini, proletaryanın ise güçlerini biriktirdiğini ve kapitalizme karşı "kesin savaşıma" hazırlandığını iddia ederlerdi (ve hâlâ iddia da etmektedirler). Genellikle, bu sürenin onlarca yıl, hatta daha uzun bir zaman alacağı tahmin edilir. Emperyalizm koşulları içinde bu Çin Seddi "teori"sinin bilimsel değerden yoksun olduğunu, burjuvazinin karşı-devrimci hırsını gizlemeye, saklamaya yarayan bir araç olduğunu tanıtlamanın hiç gereği yoktur. Çatışmaların ve savaşların filizini özünde taşıyan emperyalizm koşullarında, "sosyalist devrimin arifesi" koşullarında, devrimci hareket dünyanın bütün ülkelerinde büyürken, "gelişen" kapitalizmin "cançekişen" kapitalizme dönüştüğünü (*Lenin*); emperyalizmin, çarlık ve feodalizm dahil, istisnasız bütün gerici akımlarla ittifak kurduğu ve böylelikle Batının proleter hareketinden Doğunun ulusal kurtuluş hareketine kadar bütün devrimci güçlerin ittifakını zorunlu kıldığı; feodal rejimin kalıntılarını ortadan kaldırmanın emperyalizme karşı devrimci savaşıma girişmeden olanaksız olduğu bu sırada, burjuva demokratik devrimin azçok gelişmiş ülkede proletarya devrimine yaklaşmak zorunluluğunda olduğu, birincinin ikinciye dönüşmesi gerektiği, tanıtlanmaya gereksinme göstermeyecek kadar açıktır. Rusya'da devrimin tarihi, bu tezin doğruluğunu, apaçık kanıtlarıyla tanıtlamıştır. Lenin'in, daha 1905'te, birinci Rus devriminin arifesinde, *İki Taktik* adlı broşüründe, burjuva demokratik devrimle sosyalist devrimi bir tek zincirin iki halkası olarak, bir tek tablo olarak, Rus devrimini kucaklayan bütün bir tablo olarak göstermesi nedensiz değildi.

"Proletarya, kuvvet yoluyla otokrasiyi ezmek ve burjuvazinin tutarsızlığını etkisiz hale getirmek için köylü yığınlarıyla ittifak kurarak demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, kuvvet yoluyla burjuvazinin direncini kırabilmek için, köylülüğün ve küçük-burjuvazinin ka-

rarsızlığını etkisiz hale getirmek için, halkın yarı-proleter unsurlarıyla ittifak kurarak sosyalist devrimi başarmalıdır. Yeni-*İskra* grubunun devrimin kapsamı konusunda bütün tezlerinde ve kararlarında o denli dar bir biçimde sundukları proletaryanın görevleri, aslında işte bunlardır." (c. VIII, s. 96, Rusça.)*

Lenin'in, leninist devrim teorisinin temel taşlarından biri olarak burjuva devrimin proletarya devrimine dönüştürülmesi fikrini, *İki Taktik* adlı yapıtındakinden daha belirgin bir biçimde ortaya koyduğu öbür ve daha sonraki yapıtlarını anmıyorum.

Öyle görünüyor ki, bazı yoldaşlar, Lenin'in bu fikre ancak 1916'da vardığını; o zamana kadar Rusya'da devrimin burjuva çerçevesi içinde sınırlı kalacağını ve bunun sonucu olarak, iktidarın, proletaryanın ve köylülüğün diktatörlük organı biçiminde proletaryanın eline değil, burjuvazinin eline geçeceğini düşündüğünü sanıyorlar. Bu görüşün, Rus komünist basınımıza bile girdiği söyleniyor. Bunun kesinlikle yanlış olduğunu ve gerçeğe uymadığını söylemeliyim.

Lenin'in, 1905'te, Partinin III. Kongresindeki proletaryanın ve köylülüğün diktatörlüğünü, yani demokratik devrimin zaferini, "düzen örgütü" olarak değil, "savaş örgütü" olarak nitelendirdiği bilinen söylevini kaynak olarak anabilirim. ("Sosyal-Demokrasinin Geçici Hükümete Katılması Üzerine Rapor", c. VII, s. 264, Rusça.)

Bundan başka, Lenin'in, Rus devriminin gelişme perspektiflerini açıklayan ve partiyi, "Rus devriminin birkaç aylık bir hareket değil, yıllarca süren bir hareket olması için; iktidarı ellerinde tutanlardan koparılan ufak-tefek ayrıcalıklarla yetinilmeyip bu iktidarın tam olarak devrilmesi için" gerekeni yapmakla görevlendiren "Geçici Hükümet Üzerine" adlı ünlü makalelerini kaynak olarak anabilirim. Bu

* V. İ. Lenin, *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 119-120. —*Ed.*

makalelerde Lenin, bu perspektifi daha da geliştirmekte ve Avrupa'da devrime bağlayarak şöyle demektedir:

"Bu başarılırsa, o zaman ... o zaman yangının alevleri bütün Avrupa'yı saracaktır; burjuva gericiliğinin baskısı altında acı çekmekten bıkmış olan Avrupalı işçi de ayaklanacak ve bize 'işin nasıl yapılacağını' gösterecektir; o zaman Avrupa'daki devrimci atılım Rusya üzerinde karşı etki yapacak ve birkaç yıllık devrim dönemini on yıllarca süren devrim dönemi haline getirecektir." ("Sosyal-Demokrasi ve Devrimci Geçici Hükümet", c. VII, s. 191, Rusça.)

Bundan başka, Lenin'in 1915 Kasımında yayınlanan makalesini de kaynak olarak gösterebilirim. Bu makalede şöyle denilmektedir.

"Proletarya, iktidarın ele geçirilmesi için, Cumhuriyet için, topraklara elkoymak için ... *burjuva* Rusya'yı, *askerî-feodal* 'emperyalizmin' (=çarlığın) boyunduruğundan kurtarma işine 'proleter olmayan halk kitlelerinin' katılmasını sağlamak için savaşım veriyor ve savaşıma yiğitçe devam edecektir. Ve proletarya, burjuva Rusya'yı çarlığın boyunduruğundan, büyük toprak sahiplerinin toprak üzerindeki egemenliğinden kurtarma işinden, tarım işçilerine karşı savaşımlarında zengin köylülere yardım etmek için değil, Avrupa proletaryası ile ittifak halinde sosyalist devrimi tamamlamak için *doğrudan doğruya** yararlanacaktır." ("Devrimin İki Çizgisi", c. XVIII, s. 318, Rusça.)

Ve son olarak, Lenin'in *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky* adlı ünlü broşürünü de kaynak olarak anabilirim. Lenin, bu broşürde, *İki Taktik*'te Rus devriminin kapsamına ilişkin yukarda anılan kesimi belirttikten sonra şu sonuca varıyor:

"Her şey söylediğimiz gibi oldu. Devrimin izlediği yol, çıkardığımız sonuçların doğruluğunu saptadı. İlkönce 'bütün'

* İtalikler benim. —*J. St.*

köylülük ile birlikte monarşiye karşı, büyük toprak sahiplerine karşı, ortaçağ düzenine karşı (ve devrim bu aşamada burjuva devrim, burjuva demokratik devrim olarak kalıyor); *sonra* da yoksul köylülük ile birlikte, yarı-proletarya ile birlikte, bütün sömürülenlerle birlikte, zengin köylüler, kulaklar, spekülatörler dahil, *kapitalizme* karşı — ve devrim, artık *sosyalist* devrim olmuştur. İki devrim arasında yapay olarak bir Çin Seddi kurmak, ikisini, proletaryanın hazırlık derecesiyle, yoksul köylülerle birliği derecesiyle değil de, herhangi bir başka şeyle birbirinden ayırmak, marksizmin tahrifini son sınırına vardırmaktır, marksizmi bayağılaştırmaktır, marksizmin yerine liberalizmin konmasıdır." (c. XXIII, s. 391, Rusça.)

Sanırım bu kadarı yeter.

Peki, bu böyleyse, Lenin "sürekli [kesintisiz] devrim" fikrine karşı neden savaşım verdi? denilebilir.

Çünkü Lenin, çarlığı tamamıyla tasfiye etmek ve proletarya devrimine geçmek için köylülüğün devrimci olanaklarından sonuna kadar yararlanmayı, köylülüğün devrimci enerjisini sonuna kadar kullanmayı öneriyordu; oysa "sürekli devrim" yanlıları, Rus köylülüğünün devrimdeki önemli rolünü anlamıyorlar, köylülüğün devrimci gücünü ve enerjisini küçümsüyorlar, Rus proletaryasının gücünü ve köylüyü ardından sürükleme yeteneğini küçümsüyorlar ve bu yüzden de köylüyü burjuvazinin etkisinden kurtarma işini, köylüyü proletaryanın çevresinde toplama işini güçleştiriyorlardı.

Çünkü Lenin, devrimi, iktidarın proletaryaya geçişi ile *taçlandırmak isterken,* "sürekli devrim" yanlıları, işe doğrudan doğruya proletarya devrimi ile *başlanacağı* fikrindeydiler; onlar, böylelikle feodalizm kalıntıları gibi bir "küçük ayrıntı"ya gözlerini yumuyorlar ve Rusya köylülüğü gibi önemli bir gücü hesaba katmıyorlardı; böyle bir politikanın, köylülüğün proletaryadan yana kazanılmasını ancak gecik-

tireceğini anlamıyorlardı.

Demek ki, Lenin, "sürekli" devrim yanlılarına karşı, sürekliliğini savundukları için savaşım vermiyordu, Lenin'in kendisi de sürekli devrim görüşünden yanaydı. Ama onlara karşı, proletaryanın en büyük yedeği olan köylülüğün rolünü küçümsedikleri, proletaryanın egemenliği fikrini anlamadıkları için savaşım veriyordu.

"Sürekli" devrim fikri, yeni bir fikir değildir. Bu fikir, ilkönce, 1850'de Marx tarafından ünlü *Komünist Birliğe Çağrı*'da formüle edilmiştir. Bizim "sürekli"cilerimiz, bu fikri, Marx'tan aldıktan sonra onu değiştirdiler ve değiştirince de fikri bozdular ve işe yaramaz hale getirdiler. Bu hatayı düzeltmek için, Marx'ın kesintisiz devrim fikrini saf biçimi ile alıp leninist devrim teorisinin köşe taşlarından biri yapmak için Lenin'in usta eline gerek vardı.

Çağrı'sında komünistleri gerçekleştirmeye davet ettiği bazı demokratik istemleri sıraladıktan sonra Marx, kesintisiz (sürekli) devrim hakkında şunları söylüyor:

"Demokratik küçük-burjuvazinin, devrimi olabildiğince çabuk ve olsa olsa yukardaki istemlerin gerçekleşmesiyle sonuçlandırmayı arzulamasına karşılık, azçok mülk sahibi tüm sınıflar egemen konumlarından uzaklaştırılıncaya dek, proletarya, devlet gücünü ele geçirinceye ve yalnızca bir tek ülkedeki değil, dünyanın tüm önde gelen ülkelerindeki proleterlerin birliğinin, bu ülkenin proleterleri arasındaki rekabetin ortadan kalkmış olduğu ve hiç değilse bellibaşlı üretici güçlerin proleterlerin ellerinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşıncaya dek, devrimi sürekli kılmak bizim sorunumuz ve bizim görevimizdir."*

Başka bir deyişle:

a) Bizim "sürekli" devrimcilerimizin planlarının *tersine*, Marx, 1850-1860 Almanya'sında devrime doğrudan doğ-

* "Merkez Komitesinin Komünist Birliğe Çağrısı", Marx, Engels, *Seçme Yapıtlar, 1*, s. 217-218. —*Ed.*

ruya proletarya iktidarı ile *başlanmasını* asla önermemiştir.

b) Marx, yalnızca proletarya iktidara geçince, devrim yangınını bütün ülkelerde alevlendirmek için, burjuvazinin kesimlerini birbiri ardından adım adım iktidardan yuvarlamak yoluyla, devrimin, proletarya devlet iktidarı ile *taçlandırılmasını* öneriyordu. Lenin'in bütün öğrettikleri ve emperyalizm koşulları içindeki proletarya devrimi teorisini izleyerek devrimimiz boyunca bütün gerçekleştirdikleri, bunlara tamamıyla uygundur.

Böylece bizim Rus "sürekli" devrimcilerimiz, Rus devriminde, köylünün rolü gibi proletaryanın egemenliği fikrini de küçümsemekle kalmadılar, Marx'ın "sürekli" devrim fikrini de (bozarak) değiştirdiler ve bu fikri pratikte kullanılmaz hale getirdiler.

Bunun içindir ki, Lenin, "sürekli" devrimcilerimizin teorisi ile alay ediyor, bu teoriyi "orijinal" ve "mükemmel" diye nitelendiriyor, "sürekli" devrimcileri "on yıldan beri, yaşamın, bu mükemmel teorinin yanından gelip geçmesinin nedenlerini düşünmemekle" suçluyordu. (Lenin, bu makaleyi, 1915'te, Rusya'da "sürekli" devrimcilerin teorisinin ortaya çıkışından on yıl sonra yazdı. "Devrimin İki Çizgisi", c. XVIII, s. 317, Rusça.)

Bunun içindir ki, Lenin, bu teoriyi, yarı-menşevik bir teori sayıyor ve şöyle diyordu: "[Bu teori] bolşeviklerden proletaryanın kesin devrimci savaşıma ve siyasal iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesine çağrıyı ödünç alırken; menşeviklerden de köylülüğün rolünün 'tanınmama'sını ödünç alıyor." (*Ibidem.*)

Lenin'in burjuva demokratik devrimin proleter devrime çevrilmesi, proleter devrime "hemen" geçmek için burjuva devrimden yararlanılması fikrinin esası budur.

Devam edelim. Eskiden devrimin bir tek ülkede başarıya ulaşması olanaksız sayılmaktaydı, çünkü burjuvaziyi yenmek için bütün ileri ülkelerin, hiç değilse bu ülkelerin ço-

ğunluğunun proletaryasının, ortak eyleminin gerekli olduğuna inanılıyordu. Şimdi bu görüş artık gerçeğe uymamaktadır. Şimdi, devrimin bir tek ülkede zaferini olanak dahilinde görmek gerekir, çünkü emperyalizm koşulları içinde çeşitli kapitalist ülkelerin birbirine eşit olmayan sıçramalı gelişmesi; emperyalizmin bağrında kaçınılmaz savaşlara neden olan felâketli çelişkilerin gelişmesi, bütün dünya ülkelerinde devrimci hareketin büyümesi, bütün bunlar, proletaryanın tek tek ülkelerde zaferini yalnız olanaklı değil, hatta zorunlu kılmaktadır. Rus devriminin tarihi, bunun dolaysız kanıtıdır. Ancak, burada, burjuvazinin yenilmesinin, yalnızca, kesinlikle gerekli belirli koşulların birleşmesi halinde gerçekleşebileceğini unutmamak gerekir; bu koşullar gerçekleşmeden proletaryanın iktidarı ele alması diye bir sorun bile olamaz.

Lenin'in *"Sol" Komünizm* adlı broşüründe bu koşullara ilişkin olarak söyledikleri şunlardır:

"Devrimin temel yasası, bütün devrimler tarafından ve özellikle 20. yüzyıldaki üç Rus devrimi tarafından doğrulanan devrimin temel yasası şudur: devrim olabilmesi için, sömürülen ve ezilen yığınların, eskiden olduğu gibi yaşamanın olanaksız olduğu bilincine varmaları ve değişiklik istemeleri yetmez; devrimin olması için, sömürücülerin eskiden olduğu gibi yaşayamaz ve hükümeti yürütemez duruma düşmeleri gerekir. Ancak *'aşağıdakilerin' eski tarzda yaşamak istemedikleri ve 'yukarıdakilerin' de eski tarzda yaşayamadıkları* durumdadır ki, ancak bu durumdadır ki, devrim başarıya ulaşabilir. Bu gerçeği başka biçimde şöyle ifade edebiliriz: *(sömürüleni de, sömüreni de etkileyen) bir ulusal bunalım olmadan devrim olanaksızdır.** Böylece bir devrimin olabilmesi için, ilkin, işçilerin çoğunluğunun (hiç değilse, bilinçlenmiş olan ve aklı eren, siyasal bakımdan etkin

* İtalikler benim. —*J. St.*

işçilerin çoğunluğunun) devrimin gereğini tam olarak anlamış olmaları ve devrim uğruna yaşamlarını feda etmeye hazır olmaları gerekir; bundan başka, yönetici sınıfların, en geri yığınları bile siyasal yaşama sürükleyen, hükümeti zayıf düşüren ve devrimcilerin onu devirmesini olanaklı kılan bir hükümet bunalımından geçmekte olması gerekir." (c. XXV, s. 222, Rusça.)*

Ama bir tek ülkede burjuvazinin iktidarı yerine proletarya iktidarını kurmak, henüz sosyalizmin tam zaferi değildir, iktidarı sağlamlaştırdıktan ve köylülüğe önderlik ettikten sonra, muzaffer ülkenin proletaryası, sosyalist bir toplum kurabilir ve kurmalıdır. Ama bu, sosyalizmin tam zaferi, kesin zaferi böylelikle elde edilecektir demek midir? Başka bir deyişle, bu, proletarya, yalnız kendi ülkesinin güçleri ile sosyalizmi kesin olarak kurabilir ve ülkede, dışardan müdahale tehlikesine ve bunun sonucu olarak kapitalizmin yeniden diriltilmesi tehlikesine karşı tam güvenlik içinde olabilir demek midir? Kuşkusuz ki, bu demek değildir. Bu güvenliğin sağlanabilmesi için devrimin hiç değilse birkaç ülkede başarıya ulaşması gerekir. Bu yüzden, devrimi öbür ülkelerde geliştirmek ve desteklemek, başarılmış olan devrimin asıl ödevidir. Bu nedenle muzaffer ülkenin devrimi, kendisini, kendi kendine yeter bir varlık olarak değil, bir yardımcı, öbür ülkelerde proletaryanın zaferini hızlandırmaya yarayan bir araç olarak kabul etmelidir.

Lenin, muzaffer devrimin ödevinin "bütün ülkelerde devrimin gelişmesi, desteklenmesi, uyanması için bir tek ülkede gerçekleşmesi olanaklı olanın en çoğunu" (*Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky*, c. XXII, s. 385, Rusça) yapmaktan ibaret olduğunu söyleyerek bu fikri kısaca ifade etmiştir.

Leninist proletarya devrim teorisinin ayırdedici özellikleri, genel çizgileriyle, işte bunlardır.

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 95-96. —*Ed.*

IV. PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

Bu konuya ilişkin üç temel soruna değineceğim: 1) proletarya devriminin aleti olarak proletarya diktatörlüğü; 2) proletaryanın burjuvaziye egemenliği olarak proletarya diktatörlüğü; 3) proletarya diktatörlüğünün devlet biçimi olarak sovyet iktidarı.

1. *Proletarya devriminin aleti olarak proletarya diktatörlüğü.* Proletarya diktatörlüğü sorunu, her şeyden önce, proletarya devriminin başlıca içeriği sorunudur. Proletarya devrimi, bu devrimin hareketi, kapsamı, başarıları, ancak proletarya diktatörlüğü ile ete-kemiğe bürünür. Proletarya diktatörlüğü, proletarya devriminin aleti, organı, birincisi, devrilmiş olan sömürücülerin direncini kırmak, ikincisi, proletarya devrimini sonuna kadar götürmek, devrimi sosyalizmin tam zaferine kadar götürmek için yararlanılan en önemli dayanak noktasıdır. Devrim, proletarya diktatörlüğü olmadan burjuvaziyi yenebilir, burjuva iktidarını devirebilir. Ama devrim, gelişmesinin belirli bir aşamasında temel dayanak noktası ödevini gören proletarya diktatörlüğü biçiminde özel bir organ yaratmazsa, burjuvazinin direncini kıramaz, zaferini koruyamaz ve sosyalizmin kesin zaferi için ileri yürüyemez.

"Her devrimin temel sorunu, iktidar sorunudur" (Lenin). Bu, iktidarı almakla, iktidarı ele geçirmekle yetinmek gerekir demek midir? Hayır, bu demek değildir. İktidarın ele geçirilmesi, ancak başlangıçtır. Bir ülkede devrilmiş olan burjuvazi, birçok nedenden ötürü onu deviren proletaryadan daha güçlü olan durumunu uzun zaman korur. Bundan dolayı, iktidarı korumak, sağlamlaştırmak, yenilmez hale getirmek, her şeyden önce gelir. Bunu sağlamak için ne gereklidir? Hiç değilse zaferin "ertesi günü" proletarya diktatörlüğünün önüne çıkan üç belli ödevi başarmak gerekir:

a) Devrimin iktidardan devirdiği ve mülksüzleştirdiği büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin direncini kırmak, onların, sermayenin iktidarını yeniden kurma girişimlerini başarısızlığa uğratmak;

b) Bütün emekçileri proletaryanın çevresine toplayarak kuruluş çalışmasını örgütlendirmek, ve bu çalışmaya, sınıfların ortadan kalkmasını hazırlayacak biçimde yön vermek;

c) Dış düşmanlara karşı savaşım için, emperyalizme karşı savaşım için devrimi silahlandırmak, devrim ordusunu kurmak.

Bu ödevleri yerine getirmek için proletarya diktatörlüğü gereklidir.

"Kapitalizmden komünizme geçiş —*der Lenin*— bir tarihsel dönemin tümünü kapsar. Bu dönem tamamlanana kadar, sömürücülerin, eskiyi yeniden kurma umudunu beslemeleri kaçınılmazdır. Bu umut, eski düzeni yeniden kurmak isteyen çabalara da dönüşür. İlk ciddî yenilgiden sonra, yenilgiyi hiç beklemeyen ve buna inanmayan, iktidarı elden kaçırmak fikrini kabul etmeyen sömürücüler, kaybolan 'cennet'i yeniden fethetmek için, eskiden o kadar mutlu bir yaşam süren ve şimdi 'adi halk güruhu' tarafından iflâsa ve yoksulluğa (ya da 'aşağılık' işlerde çalışmaya) mahkûm edildikleri için, iki kat enerji ile, şiddetli bir tutkuyla, yüz kat artmış bir kinle savaşa atılırlar ve sömürücü kapitalistlerin ardında küçük-burjuvazinin büyük kitlesi durur. Bütün ülkelerde, onlarca yıllık tarihsel deneyimin gösterdiği gibi, küçük-burjuvazi duraksar ve sallanır, bir gün proletaryanın ardında yürür, ertesi gün devrimin zorluklarından korkuya kapılarak işçilerin ilk yenilgisinde ya da yarı-yenilgisinde paniğe kapılır, aklını kaybeder, sağa sola atılır, ağlamaklı olur, bir kamptan ötekine koşar." (*Proleterya Devrimi ve Dönek Kautsky*, c. XXIII, s. 355, Rusça.)

Burjuvazinin ise, eski düzeni yeniden kurmaya çalışmak için kendi nedenleri vardır, çünkü bu sınıf, devrilme-

sinden sonra, uzun bir zaman proletaryadan daha güçlü olarak kalır. Lenin der ki:

"Eğer sömürücüler, bir tek ülkede yenilgiye uğratılırlarsa —bu, elbette tipik bir durumdur, çünkü devrimin aynı zamanda birkaç ülkede birden başarıya ulaşması ender bir istisnadır—, yenilmiş olmalarına karşın, sömürülenlerden daha güçlü olarak kalırlar." (*Ibidem,* s. 354.)

Devrilen burjuvazinin gücü nereden gelir?

Birincisi, "uluslararası sermayenin gücünden, uluslararası bağlantılarının gücü ve dayanıklılığından." (Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı,* c. XXV, s. 173, Rusça.)*

İkincisi, "Devrimden sonra, uzun süre sömürücülerin zorunlu olarak birçok gerçek ve önemli üstünlükleri ellerinde bulundurabilmelerinden: hâlâ paraları vardır (hepsine hemen elkoymak olanaksızdır), bir miktar taşınır servet de ellerinde kalır; bu da çok defa önemli miktarlara varır. Eskiden kalma ilişkileri, örgüt ve yönetme alışkanlıkları vardır, yönetimin bütün sırlarını (âdetleri, yöntemleri, araçları, olanakları) bilirler. Öğrenimde üstün durumdadırlar. (Yaşamı ve ideolojisi ile burjuva olan) yüksek teknik personel ile yakınlıkları vardır. Askerlik sanatında eskiden kalma çok daha üstün deneyimleri vardır (bu çok önemlidir) vb.." (*Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky,* c. XXIII, s. 354, Rusça).

Üçüncüsü, *"alışkanlık kuvvetinden, küçük üretimin* gücünden alır. ... [Çünkü] ne yazık ki, küçük üretim hâlâ dünyada yaygın haldedir ve küçük üretim, sürekli olarak her gün, her saat, kendiliğinden ve yığın halinde kapitalizmi ve burjuvaziyi *doğurmaktadır."* ... [Çünkü] sınıfları ortadan kaldırmak demek, *küçük meta üreticilerini de ortadan kaldırmaktır;* oysa bunlar *kovulamaz,* ya da ezilemez: bunlarla birlikte *yaşamayı öğrenmek zorundayız.* Bunlar, ancak

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı,* s. 11. —*Ed.*

çok uzun, yavaş ve dikkatli örgütsel çalışma yoluyla değiştirilebilir ve yeniden eğitilebilirler (ve öyle yapmak da gerekir)." (*"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, c. XXV, s. 173 ve 189, Rusça.)*

Bu ödevleri kısa zamanda başarmanın, bütün bunları birkaç yılda gerçekleştirmenin kesinlikle olanaksız olduğu tanıt gerektirmeyecek kadar açıktır. Bu nedenle, proletarya diktatörlüğünü, kapitalizmden komünizme geçişi, kısa bir "üstün devrimci" emirnameler ve kararnameler dönemi değil, iç savaşlar ve dış çatışmalar ile, sebatlı örgüt ve ekonomik kuruluş çalışmaları ile, ilerlemelerle ve geri çekilmelerle, zaferlerle ve yenilgilerle dolu, koca bir tarihsel dönem olarak kabul etmek gerekir. Bu tarihsel dönem, yalnızca emperyalizme karşı eksiksiz zaferin ekonomik ve kültürel önkoşullarını yaratmak değil, aynı zamanda, proletaryaya ilkönce kendini eğitmek, çelikleşerek, ülkeyi yönetecek nitelikte bir güç haline gelmek olanağını kazandırmak için, küçük-burjuva tabakalarını sosyalist üretimin örgütlenmesini güvenlik altına alan bir yönde yeniden eğitebilmek ve bunlara yeni biçim verebilmek için de zorunludur.

Marx, işçilere şunları söylüyordu:

"Yalnızca varolan ilkeleri değiştirmek için değil, ama aynı zamanda kendi kendinizi değiştirmek, siyasal iktidarı sürdürecek yeteneğe sahip olabilmek için, onbeş, yirmi, elli yıl süren iç savaşlar ve uluslararası savaşlardan geçeceksiniz." (Karl Marx, *Köln Komünistleri Yargılaması Üzerine Açıklamalar.*)

Marx'ın düşüncesini devam ettiren ve daha da geliştiren Lenin şöyle yazar:

"Gerçekten pek büyük olan *bu görevler* yanında, proletarya diktatörlüğü altında, milyonlarca köylüyü, küçük patronu, yüzbinlerce memur ve müstahdemi, burjuva aydı-

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 12 ve 40. —*Ed.*

nı eğitmek, bunların hepsini proletarya devletine ve proleter yönetimine bağlı kılmak, onların burjuva alışkanlık ve geleneklerinin üstesinden gelmek gibi muazzam görevler" olacaktır. Bundan başka, "proleterleri de, küçük-burjuva önyargılarını, birdenbire, mucize kabilinden, Meryem Ananın işaretiyle, bir sloganla, bir karar ya da yasayla terketmeyen ve bu önyargılarını ancak küçük-burjuva yığınların etkilerine karşı uzun ve çetin bir yığın savaşı sonucu terkedebilen proleterlerin kendilerini de proletarya diktatörlüğü temeli üzerinde, uzun vadeli bir savaşım pahasına yeniden eğitmek gerekir." (*"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, c. XXV, s. 248 ve 247, Rusça.)*

2. *Proletaryanın burjuvaziye egemenliği olarak proletarya diktatörlüğü.* Yukarda söylediklerimizden, proletarya diktatörlüğünün, hükümetteki adamları değiştirme, eski iktisadî ve siyasal düzeni olduğu gibi bırakan basit bir "kabine" değişikliği vb. olmadığı anlaşılır. Diktatörlükten yangından korkar gibi korkan ve bu korkuyla diktatörlük kavramının yerine "iktidarın elegeçirilmesi"ni koyan menşevikler ve bütün ülkelerin oportünistleri, "iktidarın fethi"ni, genellikle bir "kabine" değişikliğine, Scheidemann ve Noske, MacDonald ve Henderson gibi adamlardan meydana gelmiş bir bakanlar kurulunun iktidarda boy göstermesi haline indirgerler. Bu kabine değişmelerinin ve buna benzer başka değişikliklerin, gerçek iktidarın, gerçek bir proletarya tarafından elegeçirilmesi ile ortak hiç bir yanı yoktur. MacDonald'lar, Scheidemann'lar iktidara geçince, eski burjuva düzen muhafaza edildiğine göre, onların sözde hükümetleri, burjuvazinin emrinde, emperyalizmin yaralarını gizleyen bir perdeden, ezilen ve sömürülen kitlelerin devrimci eylemine karşı burjuvazinin elinde bir aletten başka bir şey değildir. Kitleleri paravansız ezmek ve sömürmek rahat ve elverişli

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 134 ve 132, 133. —*Ed.*

olmadığı ve zor olduğu zaman, sermaye, böyle hükümetlere gereksinme duyar. Elbette ki, böyle hükümetlerin ortaya çıkışı (kapitalistler için) "Şipka Geçidinde"* her şeyin yolunda gitmediğini gösterir; bununla birlikte, bu çeşit hükümetlerin, sermayenin kılık değiştirmiş hükümetleri olarak kalmaları kaçınılmazdır. Yer ile gök birbirinden ne kadar uzaksa, bir MacDonald, bir Scheidemann hükümeti, proletarya iktidarından o kadar uzaktır. Proletarya diktatörlüğü bir hükümet değişikliği değildir, merkezde ve illerde yeni iktidar organları olan yeni bir devlettir; proletaryanın devleti, eski devletin, burjuva devletin yıkıntılarından fışkırır.

Proletarya diktatörlüğü, burjuva düzenin temelinden fışkırmaz, burjuvazinin devrilmesinden sonra bu sınıfın kaldırılması, büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, başlıca üretim araçlarının toplumsallaştırılması süreci sırasında, zorlu proletarya devrimi süreci sırasında ortaya çıkar. Proletarya diktatörlüğü, burjuvaziye karşı zor kullanmaya dayanan devrimci bir iktidardır.

Devlet, egemen sınıfların elinde, sınıf düşmanlarının direncini ezmek için bir makinedir. Proletarya diktatörlüğü, *bu bakımdan* herhangi bir sınıfın diktatörlüğünden farklı değildir. Ama burada *köklü* bir fark vardır. Bugüne kadar yaşamış olan bütün sınıf devletleri, sömürücü azınlığın sömürülen çoğunluk üzerinde diktatörlüğü idi; oysa proletarya diktatörlüğü, sömürülen çoğunluğun sömürücü azınlık üzerindeki diktatörlüğüdür. Kısaca:

"Proletarya diktatörlüğü, proletaryanın burjuvazi üzerinde egemenliğidir; bu egemenlik yasayla sınırlanmamıştır ve zora dayanır ve sömürülen emekçi kitlelerin sevgi ve desteğini kazanmış bir egemenliktir." (Lenin, *Devlet ve Devrim.*)

* "Şipka Geçidinde her şey yolunda", 1877-78 Türk-Rus savaşından sonra, Ruslar arasında dolaşan bir söz. Rus birliklerinin, Şipka Geçidinde büyük kayıplar verdiği ağır bir savaş devam ederken. Rus karargâhının bildirilerinde, durum, "Şipka Geçidinde her şey yolunda" biçiminde geçmekteydi. —*Ed.*

Bundan iki temel sonuç çıkarabiliriz:

Birinci sonuç. Proletarya diktatörlüğü "tam" demokrasi, zengin olsun, yoksul olsun *herkes* için demokrasi olamaz; proletarya diktatörlüğü, *yeni bir biçimde* —proleterler ve genel olarak yoksullar *için**— demokratik, *yeni bir biçimde* —burjuvaziye *karşı**— diktatörce bir devlet olmalıdır..." (*Devlet ve Devrim,* c. XXI, s. 393, Rusça.) Kautsky ve yandaşlarının evrensel eşitlik, "saf" demokrasi, "mükemmel" demokrasi vb. konusundaki düşünceleri, sömürülenler ile sömürenler arasında eşitlik olmayacağı kuşku götürmez gerçeğinin burjuvaca gizlenmesinden başka bir şey değildir. "Saf" demokrasi teorisi, emperyalist haydutlar tarafından uslandırılıp semirtilmiş olan işçi aristokrasisinin teorisidir. Bu teori, kapitalizmin yaralarını gizlemek, emperyalizmi daha az iğrenç göstermek ve sömürülen kitlelere karşı savaşımında emperyalizme manevî güç sağlamak için ortaya çıkarılmıştır. Kapitalist düzende, sömürülenler için gerçek "özgürlükler" olamaz, özgürlüklerden yararlanmak için zorunlu olan yapıların, basımevlerinin, kâğıt depolarının, ayrıcalıklı sömürücülerin elinde bulunması, tek başına bu, "özgürlükler"in yokluğunu tanıtlamaya yeter. En demokratik düzende bile, hükümetleri iktidara geçiren, halk değil, Rothschild'ler, Steinner'ler, Rockefeller'ler, Morgan'lar olduğuna göre, kapitalist düzende, sömürülen kitleler, ülkenin yönetimine katılmaz ve katılamaz. Kapitalist düzende demokrasi, sömürülen çoğunluğun haklarının sınırlandırılmasına dayanan ve bu çoğunluğa karşı yönelmiş sömürücü azınlığın *kapitalist* demokrasisidir. Sömürülenler için gerçek özgürlükler, proleterlerin ve köylülerin ülkenin yönetimine gerçekten katılması, ancak proletarya diktatörlüğünde olanaklıdır. Proletarya diktatörlüğünde demokrasi, sömürücü azınlığın haklarının sınırlandırılmasına dayanan ve bu azınlığa karşı yönelmiş bir *proleter* demokrasisi, ço-

* İtalikler benim. —*J. St.*

günluğun demokrasisidir.

İkinci sonuç. Proletarya diktatörlüğü, burjuva toplumun, burjuva demokrasisinin barış içinde gelişmesinin sonucu olamaz: proletarya diktatörlüğü, ancak, burjuva devlet makinesinin, burjuva ordunun, burjuva bürokratik aygıtın, burjuva polisin ezilmesinin sonucu olarak doğabilir.

Marx ve Engels, *Komünist Parti Manifestosu*'nun "Önsöz"ünde, "işçi sınıfının, mevcut devlet mekanizmasını salt elinde tutmakla onu kendi amaçları için kullanamayacağını"* söylerler. Proletarya devrimi, "şimdiye değin olduğu gibi, artık bürokratik ve askeri makineyi başka ellere geçirtmeye değil, ama onu *yıkmaya* dayanacağını belirtiyorum. Kıta üzerindeki gerçekten halkçı her devrimin ilk koşuludur bu."** diye yazıyordu Marx, 1871'de Kugelmann'a mektubunda.

Marx'ın Avrupa kıtasını kapsayan bu sözleri, bütün ülkelerin oportünistlerine ve menşeviklerine, hiç değilse Kıta Avrupası dışında kalan bazı ülkelerde (İngiltere'de, Amerika'da) burjuva demokrasisinin barış içinde bir gelişmeyle proleter demokrasisine dönüşebileceği olanağını Marx'ın kabul ettiğini bağıra bağıra ilân etme bahanesini verdi. Gerçekten Marx, böyle bir olanağı kabul ediyordu ve tekelci kapitalizmin, emperyalizmin henüz varolmadığı ve gelişmelerinin özel koşulları yüzünden İngiltere'de ve Amerika'da militarizmin ve bürokrasinin henüz gelişmiş olmadığı 1870-1880 yıllarında bu ülkeler için, böyle bir görüşe varmasının haklı nedenleri vardı. Gelişmiş emperyalizmden önce durum böyle idi. Ama 30-40 yıl geçtikten sonra, İngiltere'nin ve Amerika'nın durumları köklü olarak değiştikten sonra, emperyalizm geliştikten ve istisnasız bütün ülkeleri kucakladıktan sonra, militarizmin ve bürokrasinin İngiltere ve Amerika'da ortaya çıkmasından ve bu ülkelerin kendileri-

* "1872 Almanca Baskıya Önsöz", "Komünist Parti Manifestosu", Marx, Engels, *Seçme Yapıtlar*, Birinci Cilt, s. 119. —*Ed.*

** *Ibid.*, 502. —*Ed.*

ne özgü, barış içinde gelişme koşulları ortadan kalktıktan sonra, bu iki ülkenin istisna olarak nitelenmesinden de vazgeçmek gerekti.

"Bugün —*diyor Lenin*—, 1917'de birinci büyük emperyalist savaş döneminde Marx'ın bu sınırlandırması sözkonusu olamaz. İngiltere'de, Amerika'da —bütün dünyada— anglo-sakson "özgürlüğünün" (militarizmin ve bürokrasinin yokluğu anlamında) bu son iki temsilcisi de bütün Avrupa'yı kapsayan askerî ve bürokratik kurumların pis ve kanlı bataklığına düşmüşlerdir; o kurumlar ki, her şeyi kendilerine bağımlı kılarlar, her şeyi ağırlıklarıyla ezerler. Şimdi İngiltere'de olsun, Amerika'da olsun, her gerçek halk devriminin yerine getirmesi gereken önkoşul (1914'ten 1917'ye kadar Avrupa'dakilerden geri kalmayan bir emperyalist yetkinliğe ulaştıran) "hazır" "devlet aygıtı"nı parçalayıp yoketmektir." (*Devlet ve Devrim*, c. XXI, s. 395, Rusça.)

Başka bir deyişle, zora dayanan, proletarya devriminin önkoşulu olarak proletaryanın burjuva devlet aygıtının tahribi yasası, dünyanın emperyalist ülkelerindeki devrimci hareketin kaçınılmaz bir yasasıdır.

Uzak bir gelecekte, proletarya, başlıca kapitalist ülkelerde muzaffer olursa, ve bugünkü kapitalist kuşatmanın yerini sosyalist bir kuşatma alırsa, belirli kapitalist ülkeler için sosyalizme barış içinde varmak elbette olanaklıdır. "Elverişsiz" uluslararası durum karşısında, kapitalistler, "gönüllü olarak", proletaryaya ciddî ödünler vermeyi daha akıllıca bir hareket sayabilirler. Ama bu varsayım, ancak uzak bir gelecekte olanaklı olabilir. Yakın gelecek için bu varsayımın hiç bir, kesinlikle hiç bir dayanağı yoktur.

Bunun için Lenin diyor ki: "Burjuva devlet aygıtı zorla tahrip edilip yerine *yenisi* kurulmadan proletarya devrimi olanaksızdır." (*Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky*, c. XXIII, s. 342, Rusça.)

3. *Proletarya diktatörlüğünün devlet biçimi olarak sov-*

yet iktidarı. Proletarya diktatörlüğünün başarısı, burjuvazinin baskı altına alınması, burjuva devlet aygıtının yıkılması, burjuva demokrasisinin yerini proleter demokrasisinin alması demektir. Bu biliniyor. Ama bu muazzam iş, hangi örgütle başarılacaktır? Burjuva parlamentarizmi temeli üzerinde gelişmiş olan proletaryanın eski örgüt biçimlerinin bu işe yetmeyeceği kuşkusuzdur. O halde, proletaryanın, burjuva devlet aygıtının mezar kazıcılığını yapabilecek, yalnız bu aygıtı tahribe değil, yalnız burjuva demokrasisinin yerine proleter demokrasiyi koymaya değil, ama proleter devlet iktidarının temeli olmaya da yetenekli yeni örgüt biçimleri nelerdir?

Proletaryanın bu yeni biçimleri nelerdir?

Eski örgüt biçimlerine oranla, sovyetlerin daha güçlü olması nedendir?

Çünkü sovyetler, proletaryanın en *geniş* kitle örgütleridir. Çünkü sovyetler ve yalnız sovyetler, istisnasız bütün işçileri kucaklayan örgütlerdir.

Çünkü sovyetler, bütün ezilen ve sömürülenleri, işçileri ve köylüleri, askerleri ve denizcileri kucaklayan *biricik* kitle örgütleridir. Ve bu nedenle, kitlelerin savaşımının siyasal sevk ve yönetimi en kolay biçimde bu kitlelerin öncüsü tarafından, proletarya tarafından, bu örgüt içinde eksiksiz gerçekleştirilebilir.

Çünkü sovyetler, kitlelerin devrimci savaşımının, siyasal faaliyetinin, kitleleri, ayaklandırmanın en güçlü organları, malî sermayenin ve siyasal uzantılarının sonsuz erkini kıracak *en güçlü organlardır*.

Çünkü sovyetler, kitleleri *doğrudan doğruya* örgütlendirirler, yani *en demokratik* örgütlerdir; ve bu yüzden de kitleler arasında en çok otoritesi olan, yeni devletin örgütlerine ve yönetimine kitlelerin katılmasını kolaylaştıran ve eski sistemi yıkmak için yeni proleter sistemini kurmak için savaşım halinde olan kitlelerin devrimci enerjisinin, inisi-

yatifinin, yaratıcı yeteneklerinin gelişmesini en büyük ölçüde kolaylaştıran örgütlerdir.

Sovyetler iktidarı, yerel sovyetlerin bir tek genel devlet örgütü içinde, ezilen ve sömürülen kitlelerin öncüsü ve egemen sınıf olan proletaryanın devlet örgütü içinde bir sovyetler cumhuriyeti olarak birleşmesidir.

Sovyetler iktidarının özü, kapitalistler ve büyük toprak sahipleri tarafından ezilmiş olan sınıfların en geniş ve devrimci kitle örgütlerinin şimdi "bütün devlet iktidarının, bütün devlet aygıtının *sürekli ve biricik** temeli" olmasıdır. Sovyetler iktidarının özü, "en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile, yasa karşısında eşit haklara sahip olmakla birlikte, siyasal yaşama katılma ve demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanmadan, binlerce yol ve kurnazlıkla uzak tutulmuş bulunsa, yığınların, şimdi devletin demokratik yönetimine, *durmadan** ve zorunlu olarak, ve üstelik *kesin** bir biçimde, katılmalarıdır.". (Lenin, "Proletarya Diktatörlüğü ve Burjuva Demokrasisi Üzerine Rapor ve Tezler. Komünist Enternasyonalin Birinci Kongresine", c. XXIV, s. 13, Rusça.)**

Bundan ötürü, sovyet iktidarı, eski burjuva ve demokratik parlamenter biçiminden temelde farklı olan *yeni biçimde* bir devlet örgütü, emekçi kitlelerin sömürülmesi ve ezilmesi amacına değil, bu kitlelerin her çeşit zulümden ve sömürüden kurtarılması amacına, proletarya diktatörlüğü amacına uyarlanmış bir *yeni tip* devlettir.

Lenin, sovyet iktidarının "Burjuva demokratik parlamentarizm çağını kapadığını, dünya tarihinin yeni bir bölümünü, —proletarya diktatörlüğü çağını— başlattığını" söylerken haklıydı.

Sovyet iktidarının ayırdedici özellikleri nelerdir?

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 155. —*Ed.*

Sovyetler iktidarı, düşünülebilen bütün devlet örgütleri içinde, kitlesel niteliği en belirgin olanı, en demokratik olanıdır; çünkü sovyetler iktidarı, sömürülen işçilerin ve köylülerin sömürenlere karşı savaşım için aralarında ittifak ve işbirliği kurdukları arena olduğu ve faaliyetini bu ittifaka ve işbirliğine dayandırdığı için, bu iktidar, nüfusun çoğunluğunun azınlık üzerinde egemenliğini ifade eden iktidardır, çoğunluğun devletidir, çoğunluk diktatörlüğünün ifadesidir.

Sovyet iktidarı, sınıflı toplumun bütün devlet örgütlerinin en enternasyonalist olanıdır; çünkü her türlü ulusal baskıyı yokederek ve ayrı ayrı ulusların emekçilerinin işbirliğine dayanarak bu kitlelerin bir tek devlet içinde toplanmalarını kolaylaştırır.

Sovyet iktidarı, bünyesinin tümü bakımından, ezilen ve sömürülen kitlelerin, bu kitlelerin öncüsü, sovyetlerin en tutarlı ve en bilinçli çekirdeği olan proletarya tarafından yönetilmesi ödevini kolaylaştırır.

"Bütün devrimlerin ve bütün ezilen sınıflar hareketlerinin deneyimi, dünya sosyalist hareketinin deneyimi —*diyor Lenin*—, bize, yalnızca proletaryanın, emekçi ve sömürülen nüfusun geri ve dağınık katmanlarını biraraya getirecek ve ardından sürükleyecek durumda olduğunu öğretir." (*Ibidem*, s. 14.)* Sovyet iktidarının bünyesi ise, bu deneyimden edinilen derslerin uygulanmasını kolaylaştırır.

Çünkü, yasama ve yürütme güçlerini bir tek devlet örgütünde birleştiren ve seçim bölgeleri yerine üretim bölgelerini —fabrikalar ve yapımevleri gibi— koyan sovyet iktidarı, işçileri ve emekçi kitleleri, devlet yönetim aygıtına genellikle doğrudan doğruya bağlar, onlara ülkeyi yönetmeyi öğretir.

Çünkü sovyetler iktidarı, orduyu, burjuva buyruğundan

* V. İ. Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, s. 156. —*Ed.*

kurtarabilen ve burjuva düzeninde halka karşı baskı aracıyken, halkı kendi ulusal burjuvazisinden ve yabancı burjuvaziden kurtarma aracı haline getirebilen tek iktidardır.

Çünkü, "bürokratik ve hukuksal burjuva aygıtı bir vuruşta parçalamaya ve kesin olarak yoketmeye, yalnızca sovyetik devlet örgütü gerçekten yeteneklidir." (*Ibidem.*)*

Çünkü, ancak sovyet devlet biçimi, çalışan ve sömürülen kitlelerin devlet yönetimine sürekli olarak ve kayıtsız koşulsuz katılmalarını sağlayarak, devletin yavaş yavaş yok olmasını hazırlayabilir; ve devletin yok olması, gelecek devletsiz komünist toplumun temel öğelerinden biridir.

Demek ki, sovyetler cumhuriyeti, proletaryanın iktisadî kurtuluşunu ve sosyalizmin tam zaferini olanaklı kılan, uzun zaman aranmış ve sonunda bulunmuş siyasal biçimdir.

Paris Komünü, bu biçimin embriyonu idi. Sovyet iktidarı, onun gelişmesi ve doruğuna ulaşmasıdır.

İşte bunun için Lenin:

"İşçi, asker ve köylü vekilleri sovyetleri cumhuriyeti, yalnızca demokratik kurumların daha yüksek bir biçimi değildir. ... Aynı zamanda, sosyalizme en ağrısız geçişi sağlayabilen *biricik*** biçimdir." der. ("Kurucu Meclis Üzerine Tezler", c. XXII, s. 131, Rusça.)

V. KÖYLÜ SORUNU

Bu konuya ilişkin dört soruna değineceğim: 1) sorunun konuluşu; 2) burjuva demokratik devrim sırasında köylülük; 3) proletarya devrimi sırasında köylülük; 4) sovyetler iktidarının pekiştirilmesinden sonra köylülük.

1. *Sorunun konuluşu.* Bazıları köylü sorununun leninizmin başlıca sorunu olduğunu, leninizmin hareket noktasının köylü sorunu, köylülüğün rolü, önemi olduğunu düşünüyor-

* *Ibidem*, s. 156.
** İtalikler benim. —*J. St.*

lar. Bu, kesinlikle yanlıştır. Leninizmin temel sorunu, leninizmin hareket noktası, köylü sorunu değil, proletarya diktatörlüğü sorunu, proletarya diktatörlüğünün kurulması ve pekiştirilmesi koşulları sorunudur. Köylü sorunu, proletaryanın iktidar için savaşımında müttefiki sorunu olarak ortaya çıkan bir sorundur.

Bununla birlikte, bu durum, köylü sorununun proletarya devrimi için gerçek ve hayatî öneminden hiç bir şey eksiltmez. Bilindiği gibi, köylü sorununun Rus marksistleri tarafından önemle incelenmesi, birinci devrimin (1905) arifesinde çarlığın devrilmesi ve proletarya egemenliğinin gerçekleştirilmesi sorununun bütün genişliği ile partinin karşısına dikildiği ve hemen patlak verecek olan burjuva devriminde proletaryanın müttefiki sorununun hemen halledilmesi gereken âcil bir sorun niteliğini gösterdiği bir anda, kesinlikle başladı. Gene bilindiği gibi, Rusya'da köylü sorunu, proletarya devrimi sırasında, proletarya iktidarı, bu iktidarın kurulması ve devamı sorununun, kapıyı çalan proletarya devriminde proletaryanın müttefiki sorununa dönüştüğü bir anda daha âcil bir sorun haline geldi. Bu, kolayca anlaşılır: iktidara doğru yürüyenler ve iktidarı almaya hazırlananlar, gerçek müttefiklerinin kimler olacağı sorunuyla ister istemez ilgilenirler.

Bu anlamda köylü sorunu, genel proletarya diktatörlüğü sorununun bir parçasıdır ve bu yüzden leninizmin en hayatî sorunlarından biridir.

İkinci Enternasyonal partilerinin, köylü sorununa karşı ilgisiz kalmaları, hatta olumsuz tavır takınmaları, yalnızca Batıdaki gelişmenin özel koşullarıyla açıklanamaz. Bu, her şeyden önce, o partilerin, proletarya diktatörlüğüne inanmamalarıyla, devrimden korkmalarıyla ve proletaryayı iktidara yöneltmeyi düşünmemeleriyle açıklanabilir. Devrimden korkanlar, proleterleri iktidara götürmek istemeyenler, devrimde proletaryanın müttefikleri sorununa ilgi duyamazlar.

— Böyleleri için müttefikler edinme sorunu, ilgi çekmeyen ve güncel olmayan bir sorundur. İkinci Enternasyonal kahramanlarının köylü sorununa karşı alaycı tavırları, kendi aralarında "gerçek" marksizmin olumlu bir belirtisi kabul edilir. Gerçekte, burda marksizmin zerresi yoktur, çünkü proletarya devriminin arifesinde köylü sorunu kadar önemli bir soruna karşı ilgisizlik, proletarya diktatörlüğünü reddetmenin öteki yüzü, marksizme ihanetin kuşku götürmez bir belirtisidir.

Sorun şöyledir: Varlığının belirli koşullarından dolayı köylülüğün bağrında gizlenen devrimci olanaklar *tükenmiş midir, tükenmemiş midir*? Eğer tükenmemişse, bu olanaklardan proletarya devrimi için yararlanma, Batıdaki burjuva devrimlerinde burjuvazinin yedek gücü olan ve hatta olmakta devam eden köylülüğü, onun sömürülen büyük çoğunluğunu, proletaryanın müttefiki, yedek gücü haline getirme *umudu, dayanağı* var mıdır?

Leninizm, bu soruya olumlu yanıt verir; yani leninizm, köylülüğün çoğunluğunun saflarında devrimci olanakların varlığını ve bu olanaklardan proletarya diktatörlüğü çıkarına yararlanılabileceğini kabul eder.

Üç Rus devriminin tarihi, leninizmin bu noktadaki görüşünü tamamıyla doğrular.

Köylülüğün çalışan kitlelerini köleliğe ve sömürüye karşı savaşımlarında, zulümden ve sefaletten kurtulmak için savaşımlarında desteklemek zorunluluğunun pratik sonucu buradan gelir. Bu, elbette, proletaryanın, *her* köylü hareketini, mutlaka desteklemesi gerektiği anlamına gelmez. Burada, proletaryanın kurtuluş hareketini doğrudan doğruya ya da dolaylı biçimde kolaylaştıran, proletarya devriminin gerçekleşmesine şu ya da bu biçimde yardım eden ve köylülüğün işçi sınıfının yedeği olmasına yardım eden bir köylülük hareketinin ya da savaşımının desteklenmesi sözkonusudur.

2. *Burjuva demokratik devrim sırasında köylülük.* Bu dönem, birinci Rus devriminden (1905) ikinci Rus devrimine (Şubat 1917) kadar uzayan ve bu devrimi içine alan zamanı kucaklar. Bu dönemin ayırdedici özelliği, köylülüğün, liberal burjuvazinin etkisinden kurtulması, kadetlerden *ayrılması* ve proletaryaya, Bolşevik Partisine *dönmesidir*. Bu dönemin tarihi, köylülüğü kazanmak için kadetler (liberal burjuvazi) ile bolşevikler (proletarya) arasındaki savaşımın tarihidir. Duma dönemi, bu savaşımın kaderini belirledi, çünkü dört Duma dönemi köylülüğe ders oldu ve bu ders, kadetlerin elinden ne toprak, ne özgürlük alabileceğini, çarın tamamıyla büyük toprak sahiplerinin yanını tuttuğunu ve kadetlerin çarı desteklediklerini; köylülüğün güvenebileceği biricik gücün kent işçileri, proletarya olduğunu köylülüğe gösterdi. Emperyalist savaş, Duma döneminin derslerini doğruladı; savaş, köylülüğün liberal burjuvaziden ayrılması ve liberal burjuvazinin tecridi sürecini tamamladı, çünkü savaş yılları, çardan ve burjuva müttefiklerinden barış beklemenin ne kadar boş ve hayalî bir şey olduğunu gösterdi. Duma döneminin pratik dersleri olmasaydı, proletaryanın egemenliği olanaksız olurdu.

Burjuva demokratik devrimde, işçiler ile köylüler arasındaki ittifak, işte böyle kuruldu. Çarlığı devirmek için ortak savaşımda proletaryanın hegemonyası (yöneticiliği) işte böyle kuruldu; o hegemonya ki, 1917 Şubat Devrimine dönüşmüştür.

Bilindiği gibi, Batıdaki (İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya'daki) burjuva devrimleri başka bir yol izledi. Bu ülkelerdeki devrimde hegemonya, zayıf durumundan dolayı bağımsız bir siyasal gücü temsil etmeyen, temsil edemeyen proletaryada değil, liberal burjuvazideydi. Orada köylülük, sayısı az olan ve örgütsüz bulunan proletarya tarafından değil, burjuvazi tarafından feodal düzenden kurtarılmıştı. Batıda köylülük, eski düzene karşı, liberal burjuvazi ile bir-

likte yürümüştür. Orada köylülük, burjuvazinin yedeği olmuştu. Bunun sonucu olarak, devrim, orada burjuvazinin siyasal ağırlığının büyük ölçüde artmasını sağlamıştı.

Rusya'da, tam tersine, burjuva devrimi tamamıyla karşıt sonuçlar verdi. Rusya'da devrim, burjuvaziyi, siyasal bir güç olarak güçlendirmek şöyle dursun, zayıflattı; burjuvazinin yedeklerini artırmak şöyle dursun, devrim ona temel yedeğini, köylülüğü kaybettirdi. Rusya'da burjuva devrimi, ön safa, burjuvaziyi değil, devrimci proletaryayı koydu ve köylülüğün kitlelerinin milyonlarını proletaryanın çevresinde topladı.

Burjuva devriminin Rusya'da nispeten kısa bir zaman aralığı içinde proletarya devrimine dönmesini açıklayan şeylerden biri de budur. Proletaryanın hegemonyası, proletarya diktatörlüğünün embriyonu, proletarya diktatörlüğüne geçiş aşaması oldu.

Rus devriminin bu kendine özgü olayını, Batının burjuva devrimleri tarihinde örneği bulunmayan bu olayı nasıl açıklamalı? Rusya'nın bu özelliği nereden gelir?

Bunu, Rusya'da burjuva devrimin sınıf savaşımı koşullarının Batıdakinden daha gelişmiş bulunduğu bir sırada meydana gelmesiyle; liberal burjuvazi, proletaryanın devrimci ruhundan ürkerek (özellikle 1905'ten sonra) kendi devrimci ruhunun her türlü görüşünü bile kaybederek, devrime karşı, işçilere ve köylülere karşı, çarla ve büyük toprak sahipleriyle birleşirken, Rus proletaryasının, ancak bu dönemde bağımsız bir siyasal güç olarak dikilmesi ile açıklayabiliriz.

Rus burjuva devriminin kendine özgü niteliğini belirleyen aşağıdaki durumları gözönünde bulundurmak yerinde olur:

a) Devrimin arifesinde, Rus sanayiinin eşi görülmemiş ölçüde yoğunlaşması. Örneğin, bilindiği gibi, Rusya'da bütün işçilerin %54'ü 500'den fazla işçi çalıştıran işletmelerde

çalışıyordu, oysa Amerika Birleşik Devletleri gibi gelişmiş bir ülkede bütün işçilerin ancak %33'ü bu büyüklükteki işletmelerde çalışmaktaydılar. Bolşevik Partisi gibi devrimci bir partinin varlığını da gözönünde tutarsak, bu koşulların tek başına, Rusya işçi sınıfını ülkenin siyasal yaşamında en önemli bir güç haline getirdiğini ayrıca tanıtlamaya gerek kalmaz.

b) İktisadî işletmelerdeki sömürünün iğrenç biçimleri. Buna, çarın ücretli katillerinin dayanılmaz polis rejimi ekleniyordu. Bu koşul, işçilerin oldukça büyük her grevini, işçi sınıfını çelikleştiren ve sonuna kadar gitmeye hazır bir devrimci güç haline getiren önemli bir siyasal hareket biçimine sokuyordu.

c) Rusya burjuvazisinin siyasal zaafı. Bu zaaf, 1905 Devriminden sonra çara kölelik ve açıkça karşı-devrimci bir hareket çizgisini benimseme haline geldi. Bu, yalnızca Rusya burjuvazisini çarlığın kollarına atan Rusya proletaryasının devrimci ruhu ile değil, devletten taahhüt işleri alan burjuvazinin devlete doğrudan doğruya bağımlılığı ile de açıklanır.

d) Köylerde, serfliğin en iğrenç, en dayanılmaz biçimlerinin hâlâ yaşayan kalıntılarının bulunması. Buna büyük toprak sahiplerinin sınırsız iktidarını da eklemek gerekir. Bu durum, köylülüğün, proletaryanın kollarına atılması sonucunu verdi.

e) Canlı olan her şeyi boğan ve keyfî yönetimiyle kapitalistin ve toprak sahibinin boyunduruğunu daha da sıkıştıran çarlık. Bu durum, işçilerin savaşımını köylülerin savaşımıyla birtek devrimci sel içinde birleştirdi.

f) *Rusya*'da siyasal yaşamın bütün bu çelişkilerini, derin bir devrimci bunalım içinde eriten ve devrime görülmedik bir saldırış gücü kazandıran emperyalist savaş.

Bu durumlar altında köylülük ne yapabilirdi? Toprak sahiplerinin sınırsız iktidarına karşı, çarın keyfî yönetimi-

ne karşı, kendisini yıkıma götüren uğursuz savaşa karşı kimden destek arayacaktı? Liberal burjuvaziden mi? Ama liberal burjuvazi köylülüğün düşmanıydı; Dumanın dört uzun deneyimi bunu tanıtlıyordu. Sosyalist-devrimcilerden mi destek arayacaktı? Sosyalist-devrimciler, kadetlerden elbette daha "iyi"dirler ve programları "fena değil"dir; bu program, hemen hemen bir köylü programıdır; sosyalist-devrimciler, yalnızca köylüye dayandıklarına göre ve düşmanın bütün güçlerini sağladığı kentte zayıf olduklarına göre, onların desteğinden ne yarar beklenebilirdi? Ne köyde, ne kentte, hiç bir şeyin önünde gerilemeyecek olan, çara ve toprak sahiplerine karşı savaşımda ön safta cesaretle ilerleyecek olan, köylülüğün kendini kölelikten, toprak özleminden, zulümden ve savaştan kurtarmasına yardım edecek olan o yeni güç neredeydi? Rusya'da böyle bir güç var mıydı? Evet vardı. Bu, daha 1905'te gücünü, sonuna kadar savaşma yeteneğini, cesaretini, devrimci ruhunu tanıtlamış olan Rus proletaryasıydı.

Zaten böyle başka bir güç de yoktu. Köylülük ya bu gücü seçecekti, ya da desteksiz kalacaktı.

İşte bu nedenle, kadetlerin sahilini terkeden köylülük, bir ara sosyalist-devrimcilerin sahiline yanaştıktan sonra, Rus proletaryası gibi bir devrim önderinin önderliğini kabul etti.

Rus burjuva devriminin kendine özgü özelliklerini belirleyen etkenler bunlardır.

3. *Proletarya devrimi sırasında köylülük.* Bu dönem, Şubat Devrimi (1917) ile Ekim Devrimi (1917) arasındaki süreyi kucaklar. Bu dönem, nispeten kısadır, toplam sekiz ay; ama kitlelerin siyasal yetişmesi ve devrimci eğitimi bakımından bu sekiz ay, normal meşrutiyet düzeninde onlarca yıllık gelişmeye eşit tutulabilir; çünkü bu sekiz ay, sekiz *devrim* ayıdır. Bu dönemin ayırdedici özelliği, köylülüğün daha da devrimcileşmesi, sosyalist-devrimcileri sına-

yıp gözünün açılması, sosyalist-devrimcileri *bırakması*, köylülüğün sonuna kadar devrimci ve ülkeyi barışa götürebilecek biricik güç olan proletarya ile *doğrudan doğruya birleşmesidir*. Bu dönemin tarihi, sosyalist-devrimciler (küçükburjuva demokrasisi) ile bolşevikler (proleter demokrasisi) arasında, köylülüğü, köylülüğün çoğunluğunu kazanmak için savaşımın tarihidir. Koalisyon dönemi, Kerenski dönemi, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin büyük toprak sahiplerinin topraklarına elkonulmasını reddetmeleri, savaşı devam ettirmek için savaşımları, cephede haziran saldırısı, askerlere ölüm cezası, Kornilov'un isyanı, bu savaşımın kaderini belirledi.

Daha önceki dönemde, devrimin temel sorunu, çarın ve büyük toprak sahiplerinin iktidarının devrilmesi iken, şimdi, Şubat Devriminden sonraki dönemde, çarın artık bulunmadığı, sonu gelmeyen savaşın köylüyü kesin iflâsa sürükledikten sonra ülkenin ekonomisini tükettiği dönemde, savaşın tasfiyesi, devrimin temel sorunu oluyordu. Ağırlık merkezi, besbelli ki, salt iç sorunlardan temel soruna, savaş sorununa kaymıştı. "Savaş bitmeli", "savaştan çıkmalı" — savaş yorgunu ülkenin ve herkesten önce köylülüğün genel haykırışı bu idi.

Ama savaştan çıkmak için Geçici Hükümeti devirmek, burjuvazinin iktidarını devirmek, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin iktidarını devirmek gerekiyordu, çünkü savaşı bir "muzaffer son"a kadar devam ettirmek isteyenler onlar, yalnız onlardı. Pratik olarak savaştan çıkmak için bir tek çare vardı: burjuvaziyi devirmek.

Bu, yeni bir devrimdi, bir proletarya devrimiydi; çünkü devrim, emperyalist burjuvazinin son kesimini, sosyalist-devrimcileri ve menşevik partileri iktidardan aşağı yuvarlıyor, yeni, proleter bir iktidarı, sovyetlerin iktidarını yaratıyor, devrimci proletarya partisini, emperyalist savaşa karşı ve demokratik barış uğruna devrimci savaşım par-

tisini iktidara getiriyordu. Köylülüğün çoğunluğu, işçilerin barış uğruna, sovyetler iktidarı uğruna savaşımını destekledi.

Köylülük için başka tutulacak yol yoktu ve olamazdı.

Böylece, Kerenski dönemi, köylülüğün emekçi kitleleri için büyük bir ders oldu; çünkü Kerenski dönemi, sosyalist-devrimciler ile menşevikler iktidarda kaldıkça ülkenin savaştan çıkamayacağını, köylülerin ne toprak, ne özgürlük yüzü görebileceklerini, sosyalist-devrimcileri ve menşevikleri kadetlerden ayıran tek şeyin, bunların tatlı dilleri ve yalancı vaatleri olduğunu; onların da kadetlerin siyasetini izlediklerini, ülkeyi çıkmazdan kurtaracak olan iktidarın ancak sovyetlerin iktidarı olabileceğini açık olarak gösterdi. Devam eden savaş, bu dersi doğruluyor; devrimi hızlandırıyor, asker ve köylü kitlelerinin milyonlarını proletarya devrimi çevresinde birleştiriyordu. Sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin tecridi, yadsınamaz bir gerçek oldu. Koalisyon döneminin pratik dersleri olmasaydı, proletarya iktidarı kurulamazdı.

Burjuva devriminin proletarya devrimine geçmesi sürecini kolaylaştıran koşullar işte bunlardır.

Rusya'da proletarya iktidarı işte böyle kuruldu.

4. *Sovyetler iktidarının pekiştirilmesinden sonra köylülük.* Başlangıçta, devrimin birinci döneminde, çarlığın devrilmesinin sözkonusu olmasına karşılık, ve sonra, Şubat Devriminden sonra, burjuvaziyi devirerek emperyalist savaştan çıkmanın sözkonusu olmasına karşılık, şimdi artık burjuvaziyi devirerek emperyalist savaştan çıkmak, sovyetler iktidarını pekiştirmek ve iktisadî kuruluş sorunları, ön plana geçiyordu. Ulusallaştırılmış sanayii güçlendirmek ve geliştirmek; bu amaçla sanayii ve köylü ekonomisini devletin düzenlediği ticaretle birbirine bağlamak; ürün fazlasına el-koyma sistemi yerine aynî vergiyi koymak ve sonra da bu verginin aşamalı olarak azaltılmasıyla sınaî ürünlerin köy ekonomisi ürünleri ile değişimine ulaşmak; ticareti canlan-

dırmak ve milyonlarca köylünün katılmasını sağlayarak kooperatifleri geliştirmek — sosyalist ekonominin temellerinin atılması için Lenin'in işaret ettiği iktisadî kuruluşun âcil ödevleri bunlardı.

Bu, Rusya gibi bir köylü ülkesinin gücünü aşan bir iştir deniliyor. Bazı kuşkucular, bunun düpedüz ütopik olduğunu, olanaksız olduğunu, çünkü köylülüğün köylülük olduğunu ve küçük üreticilerden meydana geldiğini, bu yüzden de sosyalist üretimin temellerinin örgütlendirilmesinde, köylüden yararlanılamayacağını bile söylüyorlar.

Ama kuşkucular yanılıyorlar, çünkü önemleri kesin olan belirli koşulları hesaba katmıyorlar. Bunların başlıcalarını görelim.

Birincisi. Sovyetler Birliği'nin köylüsü ile Batının köylüsünü birbirine karıştırmamalıdır. Üç devrim okulundan geçmiş; proletarya ile birlikte, proletaryanın önderliğinde çara ve burjuva iktidarına karşı savaşmış; toprağı ve barışı proleter devrim sayesinde elde etmiş ve bu yüzden proletaryanın yedek gücü haline gelmiş olan bir köylülük, böyle bir köylülük, burjuva devrimi sırasında liberal burjuvazinin önderliğinde savaşmış olan, toprağı liberal burjuvazi sayesinde elde eden ve bu yüzden burjuvazinin yedeği haline gelen köylülükten zorunlu olarak farklıdır. Proletaryanın siyasal dostluğunun ve siyasal işbirliğinin değerini bilen ve özgürlüklerini bu dostluğa, bu işbirliğine borçlu olan Sovyet köylülüğünün, proletarya ile *iktisadî* işbirliği için olağanüstü elverişli bir unsur olmaması olanaksızdır.

Engels şöyle derdi: "Siyasal iktidarın sosyalist parti tarafından fethi, gitgide daha yakın görünüyor. Ama siyasal iktidarı fethetmesi için, bu partinin önce kentten kırlara geçmesi, kırda bir güç durumuna gelmesi gerekiyor." (Engels, *Köylü Sorunu**) Engels bu satırları geçen yüzyılın

* Friedrich Engels, "Fransa'da ve Almanya'da Köylü Sorunu", *Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim*, Sol Yayınları, Ankara 1975, s. 409. —*Ed.*

doksanlarında yazıyordu ve Batının köylülüğünü kastediyordu. Üç devrim sırasında, bu yolda büyük çalışmalar yapmış olan bolşeviklerin, Rusya'da, köyde, Batılı yoldaşlarımızın hayallerinden bile geçirmedikleri bir nüfuz kazanmakta şimdiden başarı sağladıklarını tanıtlamanın gereği var mı? Bu durumun, Rusya'da işçi sınıfının ve köylülüğün iktisadî örgütlenmesini ve işbirliğini kökten kolaylaştıracağı nasıl yadsınabilir?

Kuşkucular, küçük köylülerden sözederken onların sosyalist kuruluş ile bağdaşmayan bir etken olduklarını da durmadan yinelerler. Ama bakın Engels, Batının küçük köylüleri üzerine ne söylüyor:

"Ve biz kesinlikle küçük köylüden yana olacağız; yazgısını daha katlanılabilir kılmak, eğer aklı yatmışsa kooperatife geçişini kolaylaştırmak, ve hatta, eğer aklı yatmamışsa, ona kendi küçücük toprak parçasının sahibi olarak düşünme zamanını bırakmak için elden gelen her şeyi yapacağız. Önce kendi hesabına çalışan küçük köylünün, dolaylı olarak bizden olduğunu düşündüğümüz, sonra da partimizin çıkarına olduğu için, böyle davranıyoruz. Proletarya içine düşüşlerini önleyeceğimiz, henüz köylü olarak kazanabileceğimiz köylülerin sayısı ne kadar büyük olursa, toplumsal dönüşüm de o kadar hızlı ve kolay olacaktır. Bu dönüşüm için, kapitalist üretimin her yerde son vargılarına kadar gelişmesine son küçük zanaatçının, son küçük köylünün, büyük kapitalist işletmenin kurbanları durumuna düşmelerine dek beklemeye zorlanmak, bize hiç bir yarar sağlamaz. Bu yönde, köylüler yararına, kamu fonları yardımıyla yapılabilen maddî sungulara, kapitalist ekonomi açısından, yalnızca sokağa atılmış bir para olarak bakılabilir; ama gene de bu paralar iyinin iyisi bir yatırımdır, çünkü toplumsal yeniden örgütlenme harcamalarında belki on kez daha büyük bir pay tasarruf ederler. Öyleyse, biz, bu yönde, köylülere karşı büyük bir cömertlikle davranabiliriz." (*Ibidem.**)

Engels'in Batının köylülüğünü kastederek söyledikleri bunlardır. Ama, Engels'in söylediklerinin, proletarya diktatörlüğü ülkesinde olduğu kadar hiç bir yerde bu kadar kolayca ve bu kadar tam olarak gerçekleştirilemeyeceği açık değil mi? "Kendi hesabına çalışan köylünün bizim yanımıza geçişi"nin ve bunu sağlamak için zorunlu "maddî özveriler"in ve "köylülere karşı cömertçe davranma"nın şimdiden ve tam olarak Sovyetler Birliği'nde gerçekleşebileceği; köylüler yararına bu önlemlerin ve benzerlerinin şimdiden Rusya'da uygulandığı açık değil mi? Bu durumun da, Sovyetler ülkesinde ekonomik kuruluşu kolaylaştıracağı ve ilerleteceği nasıl yadsınabilir?

İkincisi. Rusya'nın tarım ekonomisini Batının tarım ekonomisiyle karıştırmamalıdır. Batıda tarım ekonomisi, kapitalizmin bilinegelen çizgisini izler; öyle ki, bir uçta büyük malikâneler ve özel büyük kapitalist çiftlikler, öteki uçta yoksulluk, yoksunluk ve ücretli köleliğiyle köylülükte derin bir farklılaşma olur. Dolayısıyla, Batıdaki dağılma ve çözülme tamamıyla doğaldır. Rusya'da böyle değildir. Bizde, tarım ekonomisinin gelişmesi, bu yolu izleyemez; yalnızca Sovyetler iktidarının varlığı ve başlıca üretim araçlarının ulusallaştırılmış olması bile böyle bir gelişmeye engeldir. Rusya'da tarım ekonomisinin gelişmesi başka bir yol izlemek, milyonlarca küçük ve orta köylüyü kucaklayan kooperatifler yolunu, köyde gelişme yolunu, devletin kredi ile desteklediği kitle halinde kooperatifleşme yolunu izlemek zorundadır. Lenin, kooperatifler hakkındaki makalelerinde, haklı olarak, bizde tarım ekonomisinin yeni bir yolu, köylülerin çoğunluğunu kooperatifleştirme aracılığı ile sosyalizmi kurma işine yöneltmeyi sağlayacak olan yolu, önce pazarlama alanına, sonra da tarım ürünlerinin üretimi alanına olmak üzere kolektivizm ilkelerinin tarım ekonomisine

* Friedrich Engels, *Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim*, s. 426-427. —*Ed.*

yavaş yavaş sokulması yolunu izlemesi gerektiğine değinmiştir.

Bu konuda, tarım kooperatifleri hareketi, köylerde, yeni ve son derece dikkat çekici olayları gözlememize olanak sağlamıştır. Bilindiği gibi, büyük bir gelecek vaadeden keten, patates, tereyağı vb. üretimi gibi her tarım kolunda, tarım kooperatifleri birliği içinde, yeni, büyük örgütler kurulmuştur: örneğin Keten Merkezi, bir keten üreticisi köylü ortakları ağını içermektedir. Keten Merkezi, köylülere tohum ve üretim araçları verir; sonra da köylülerden bütün ürünlerini satın alır ve bunu toptan pazara sürer; köylülerin kârdan pay almasını sağlama bağlar; böylelikle de tarım kooperatifleri birliği aracılığıyla köylü ekonomisini devlet sanayiine bağlar. Böyle bir üretim örgütü biçimini nasıl adlandırmalı? Bence bu, büyük sosyalist devlet üretiminin, tarım alanında, evde çalışma sistemidir. Burada, sosyalist devlet üretiminin evde çalışma sistemini, kapitalist düzende, örneğin dokuma sanayiinde hammaddeleri ve aletleri kapitalistten alan ve tüm ürününü kapitaliste veren zanaatçıların gerçekte evde çalışan yarı-ücretli işçiler durumunda oldukları, evde çalıştırma sistemine benzetmekteyim. Bu, tarımsal ekonominin bizde izlemesi gereken gelişme yolunu gösteren birçok belirtiden biridir. Tarımın öbür kollarında buna benzer belirtileri burada anmanın gereği yoktur.

Köylülüğün büyük çoğunluğunun, özel büyük kapitalist çiftlikler ve ücretli kölelik yolunu, yoksulluk ve yıkım yolunu reddederek, bu yeni gelişme yoluna gönüllü olarak gireceğini tanıtlamanın gereği yoktur.

Bizim tarım ekonomimizin gelişme yolları hakkında Lenin şöyle der:

"Gerçekten, başlıca üretim araçları üzerinde devlet iktidarı, ve devlet iktidarının proletaryanın elinde oluşu, bu proletaryanın milyonlar ve milyonlarca küçük ve küçücük

köylüyle olan ittifakı, köylülüğün proletarya tarafından yönetiminin güvenlik altına alınmış bulunması vb., eskiden bezirgânlık saydığımız ve bugün de, NEP düzeninde bazı bakımlardan öyle saymakta haklı olduğumuz kooperatifçilikten, yalnızca kooperatifçilikten hareket ederek, tam bir sosyalist toplumu kurmak için gerekli olan her şey değil mi? Bu, henüz sosyalist bir toplumun kuruluşu değildir, ama bu kuruluş için gerekli ve yeterli olan her şeydir." ("Kooperatifçilik Üzerine", c. XXII, s. 392, Rusça.)*

Daha sonra kooperatiflere yapılacak malî ve başka yardımların gerekliliğinden sözeden, proletarya diktatörlüğünde, "nüfusu örgütlemenin yeni ilkesi"ne ve "toplumsal düzene" değinen Lenin şöyle der:

"Bir toplumsal rejim, ancak belirli bir sınıfın malî desteğiyle yaşar. 'Özgür' kapitalizmin bize maloluş fiyatını, yüz milyonlar ve yüz milyonlarca rubleyi anımsatmak gereksiz. Bugün, her zamandan daha fazla desteklemek zorunda bulunduğumuz şu andaki toplumsal rejimin, kooperatifler rejimi olduğunu anlamak ve pratikte bu gerçeğe göre hareket etmek gerekmektedir. Ama onu tam anlamıyla desteklemek gerekir; yani sözkonusu olan, herhangi bir kooperatif değişimin desteklenmesi değildir; sözkonusu olan, *gerçek halk yığınlarının gerçekten katıldığı* bir kooperatif sisteminin desteklenmesidir." (*Ibidem*, s. 393.)**

Bütün bu olgular neyi gösterir?

Kuşkucuların yanıldıklarını.

Leninizmin, emekçi köylü kitlelerini proletaryanın yedek gücü olarak kabul etmekte haklı olduğunu.

İktidardaki proletaryanın, sanayi ile tarımı kaynaştırmak için, sosyalist kuruluşu geliştirmek için ve proletarya diktatörlüğüne, sosyalist ekonomiye geçiş için gerekli olan

* V. İ. Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 495. —*Ed.*

** *Ibidem*, s. 496-497. —*Ed.*

temelleri sağlamak için, bu yedek güçten yararlanabileceğini ve yararlanması gerektiğini.

VI. ULUSAL SORUN

Bu konuya ilişkin bellibaşlı iki soruna değineceğim: 1) sorunun konuluşu; 2) ezilen halkların kurtuluş hareketi ve proletarya devrimi.

1. *Sorunun konuluşu.* Son yirmi yıl içinde ulusal sorun çok önemli birtakım değişikliklerden geçti. İkinci Enternasyonal dönemindeki ulusal sorun ile leninizm dönemindeki ulusal sorun, aynı şey değildir. Tam tersine, bu iki dönemin ulusal sorunu, yalnız kapsamları bakımından değil, iç karakterleri bakımından da derin farklar gösterir.

Eskiden, ulusal sorun, genellikle başlıca "uygar" ulusları ilgilendiren dar bir sorunlar çemberi içinde kalırdı. İrlandalılar, Macarlar, Polonyalılar, Finliler, Sırplar ve Avrupa'nın başka birkaç ulusu — işte İkinci Enternasyonal kahramanlarının, yazgıları ile ilgilendikleri, haklarına tam sahip olmayan halklar kategorisi bunlardan ibaretti. Ulusal baskının en zalimine ve en canavarcasına uğrayan Asya ve Afrika halklarının yüz milyonları, çoğu zaman, onların görüş alanının dışında kalıyordu. Siyahlar ile beyazları, "uygar"lar ile "uygar olmayan"ları bir tutmaya bir türlü karar verilemiyordu. Sömürgelerin kurtuluşu sorunundan dikkatle kaçınan iki-üç anlamsız sudan karar — İkinci Enternasyonalcilerin övünebildikleri her şey bundan ibaret idi. Bugün, ulusal sorundaki bu ikiliğe ve kararsızlığa artık son verildiğini söyleyebiliriz. Leninizm, bu açık uygunsuzluğun maskesini düşürmüştür, beyazı siyahtan, Avrupalıyı Asyalıdan, emperyalizmin "uygar" kölesini "uygar olmayan" kölesinden ayıran duvarı yıkmış ve böylece ulusal sorunu, sömürgeler sorununa bağlamıştır. Böylelikle ulusal sorun, özel bir sorun, devletin bir iç sorunu olmaktan çıkarak, uluslа-

rarası genel bir sorun haline, bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin ezilen halklarının emperyalizmin boyunduruğundan kurtarılması genel sorunu haline gelmiştir.

Eskiden, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahip olmaları ilkesi, genellikle yanlış yorumlanırdı; bu ilkenin, ulusların *özerklik* hakları derekesine düşürüldüğüne sık sık tanık olunurdu. Bazı İkinci Enternasyonal önderleri, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi hakkını, kültürel özerklikle, yani ezilen ulusların siyasal iktidarının tamamını egemen ulusun elinde bırakarak, kendi kültürel kurumlarına sahip olma hakkıyla bir tutmaya kadar işi vardırdılar. Böylelikle, kaderlerini kendilerinin tayin etmeleri fikri, ilhaklara karşı savaşım silahı olmaktan çıkıyor, ilhakları meşru gösterme aracı olma tehlikesine düşürüyordu. Artık bu karışıklığın ortadan kaldırıldığını söyleyebiliriz. Leninizm, ulusların kendi kaderlerini tayin etme kavramını, bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin ezilen halklarının egemen devletten tamamıyla ayrılma hakkı, ulusların bağımsız devlet olarak yaşama hakkı biçiminde yorumlayarak, bu kavramı genişletti. Böylelikle kendi kaderini tayin etme kavramını, özerklik hakkı biçiminde yorumlayarak, ilhakları meşru gösterme olanağı giderilmiş oldu. Kendi kaderini tayin etme ilkesi ise, emperyalist savaş sırasında, sosyal-şovenlerin elinde kitleleri aldatma silahı olmaktan kurtuldu, bütün emperyalist amaçların ve şoven entrikaların maskesini düşürme aracı, kitlelerin enternasyonalizm ruhunda siyasal eğitimi aracı haline geldi.

Eskiden, ezilen uluslar sorunu, genellikle salt hukuksal bir sorun olarak kabul edilirdi. "Ulusların eşitliği"ne ilişkin sayısız demeçler, "ulusal eşitliğe" ilişkin tumturaklı bildiriler. ... İşte, bir uluslar grubu (azınlığı), sömürdüğü öteki uluslar grubunun sırtından geçinirken, "ulusların eşitliği"nden sözetmenin, ezilen halklarla alay etmek olduğu gerçeğini gizlemeye çalışan İkinci Enternasyonal partilerinin yaptıkları

bundan ibarettir. Şimdi artık, ulusal sorunda, bu burjuvaca hukuksal görüşün maskesinin düşürülmüş olduğunu kabul edebiliriz. Leninizm, ezilen ulusların kurtuluş hareketine proleter partilerinin doğrudan doğruya desteği olmaksızın, "ulusların eşitliği"ne ilişkin demeçlerin boş ve ikiyüzlü sözler olduğunu göstererek, ulusal sorunu, tumturaklı demeçlerin yüksekliklerinden toprağa indirdi. Böylece ezilen uluslar sorunu, ezilen uluslara, emperyalizme karşı, ulusların gerçek eşitliği uğruna, bağımsız devlet olarak varlıkları uğruna savaşımlarında destek, gerçek ve sürekli yardım sorunu haline geldi.

Eskiden ulusal sorun, reformist bir görüş açısından, ayrı, bağımsız bir sorun olarak sermayenin iktidarı; emperyalizmin devrilmesi, proletarya devrimi genel sorununa bağlanmadan dikkate alınırdı. Sömürgelerin kurtuluş hareketiyle dolaysız bir birlik olmadan, Avrupa'da proletaryanın zaferinin olanaklı olabileceği; ulusal sorunun, sömürgeler sorununun, sessizce, "kendiliğinden" proletarya devriminin ana yolunun dışında, emperyalizme karşı devrimci bir savaşım olmaksızın çözümlenebileceği dolaylı olarak kabul ediliyordu. Şimdi artık bu karşı-devrimci görüşün maskesinin düşürüldüğünü söyleyebiliriz. Leninizm tanıtlamıştır ki, ve emperyalist savaşla Rus devrimi doğrulamıştır ki, ulusal sorun, ancak, proletarya devrimi ile birlikte ve bu devrimin tabanına dayanılarak çözülebilir. Batıda devrimin zaferi yolu, sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin kurtuluş hareketiyle emperyalizme karşı ittifaktan geçer. Ulusal sorun, proletarya devriminin genel sorununun bir parçasıdır, proletarya diktatörlüğü sorununun bir parçasıdır.

Sorun şöyle konulmalıdır: ezilen ülkelerin devrimci kurtuluş hareketinin devrimci olanakları *artık tükenmiş midir*, tükenmemiş midir? Ve eğer tükenmemiş ise, bu olanakları, proletarya devrimi yararına kullanmak, bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin emperyalist burjuvazinin yedek gücü ol-

malarını önleyip, devrimci proletaryanın yedek gücü olmalarını, proletaryanın müttefiki olmalarını sağlamak umudu var mıdır?

Bu soruyu leninizm olumlu olarak yanıtlıyor, yani ezilen ülkelerin ulusal kurtuluş hareketinde devrimci olanakların varlığını tanıyor ve ortak düşmanın devrilmesinde, emperyalizmin devrilmesinde bu olanaklardan yararlanmanın olanaklı olduğuna inanıyor. Emperyalizmin gelişme mekanizması, emperyalist savaştır — Rus devrimi, leninizmin bu görüşünü tamamıyla doğrular.

"Egemen" ulusların proletaryasının, ezilen ve bağımlı halkların ulusal kurtuluş hareketini bütün azmi ile ve etkin olarak destekleme zorunluluğu bundan ötürüdür. Kuşkusuz ki bu, proletarya, her ulusal hareketi, her zaman ve her yerde, her özel ve somut durumunda desteklemelidir anlamına gelmez. Desteklenmesi sözkonusu olan ulusal hareketler, emperyalizmi devam ettiren ve sağlamlaştıran hareketler değil, emperyalizmi zayıflatan ve devrilmesini kolaylaştıran hareketlerdir. Öyle durumlar olabilir ki, ezilen belirli bir ülkenin ulusal hareketi, proletarya hareketinin gelişmesinin çıkarlarına aykırı düşebilir. Böyle bir durumda, desteğin hiç sözkonusu olmadığı açıktır. Ulusların kaderlerini kendilerinin tayin etmeleri sorunu tecrit edilmiş, kendi kendine yeten bir sorun değildir; bütüne bağlı ve bütün içinde ele alınması gereken, proletarya devriminin genel sorununun bir parçasıdır. 1840-1850 yıllarında Marx, Polonyalıların ve Macarların ulusal hareketini destekledi, ama Çeklerin ve Güney Slavların ulusal hareketine karşıydı. Niçin? Çünkü o zaman Çekler ve Güney Slavları "gerici halklar", Avrupa'da "Rus ileri hatları", mutlakiyetin ileri karakolları idiler; oysa Polonyalılar ve Macarlar, mutlakiyete karşı savaşım veren "devrimci halklar" idiler, çünkü o zaman Çekleri ve Güney Slavlarını desteklemek demek, dolayısıyla Avrupa'da devrimci hareketin en tehlikeli düşmanı olan çarlığı

desteklemek demekti. Lenin der ki :

"Ulusların kaderlerini tayin hakkı dahil, demokrasinin çeşitli istemleri mutlak şeyler değildir, bunlar, *dünya* demokratik hareketinin (bugün sosyalist hareketinin) tümünün bir *parçasıdır*. Bazı somut durumlarda, parçanın, bütünü ile çelişkiye düşmesi olanağı vardır; o zaman parça atılır." ("Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkının Tayini Üzerine Bir Tartışmanın Özeti", c. XIX, s. 257-258, Rusça.)*

Biçimsel bir görüş açısından, soyut haklar bakımından değil de, somut olarak, devrimci hareketlerin çıkarları görüş açısından baktığımızda, farklı ulusal hareketler sorunu, o hareketlerin bazı durumlarda olanaklı olan gerici niteliği sorunu, işte böyle görünür.

Genel olarak ulusal hareketlerin niteliği hakkında aynı şeyi söylemek gerekir. Ulusal hareketlerin büyük çoğunluğunun kuşku götürmez devrimci karakteri ne kadar göreli ve kendine özgü ise, belirli bazı ulusal hareketlerin olanaklı gerici niteliği de o ölçüde göreli ve kendine özgüdür. Emperyalist baskı koşulları içinde ulusal hareketlerin devrimci niteliği, harekette kesenkes proleter unsurların varlığını, hareketin devrimci ya da cumhuriyetçi programının varlığını, hareketin demokratik bir temelinin varlığını gerektirmez. Afgan emirinin Afganistan'ın bağımsızlığı için savaşımı, emirin ve yandaşlarının kraliyetçi niteliğine karşın, nesnel olarak *devrimci* bir savaşımdır; çünkü bu savaşım emperyalizmi zayıflatır, ve baltalar. Oysa emperyalist savaş sırasında, örneğin Kerenski ve Çereteli, Renaudel ile Scheidemann, Çernov ve Dan, Henderson ve Cleynes gibi dehşetli demokratların, "sosyalist"lerin, "devrimci"lerin ve cumhuriyetçilerin savaşımı *gerici* bir savaşımdı; çünkü bu savaşımın amacı, emperyalizmi maskelemek, sağlamlaştırmak ve

* V. İ. Lenin, "Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkının Tayini Üzerine Bir Tartışmanın Özeti", *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 184. —*Ed.*

muzaffer kılmaktı. Aynı nedenlerle Mısırlı tüccarların ve burjuva aydınların Mısır'ın bağımsızlığı için savaşımı, Mısır ulusal hareketinin önderliğinin burjuva kökenine ve burjuva niteliğine karşın, nesnel olarak *devrimci* bir savaşımdır. Oysa İngiliz işçi hükümetinin Mısır'ın bağımlı durumunu sürdürmek için savaşımı, bu hükümet üyelerinin proleter kökenine ve proleter niteliğine, sosyalizm "uğruna" olmalarına karşın, *gerici* bir savaşımdır. Hindistan gibi, Çin gibi, kurtuluş yolunda her adımları biçimsel demokrasinin gereklerine pek uymasa bile, emperyalizme indirilen bir şahmerdan darbesi olan, yani hiç kuşkusuz *devrimci* bir adım olan daha büyük sömürge ve bağımlı ülkelerin ulusal hareketinden söz bile etmiyorum.

Lenin, ezilen ülkelerin ulusal hareketinin biçimsel demokrasi bakımından değil, emperyalizme karşı genel savaşım bilançosundaki gerçek sonuçları bakımından, yani "soyutlanarak değil, dünya ölçüsünde" değerlendirilmesi gerektiğini söylerken haklıydı.

2. *Ezilen halkların kurtuluş hareketi ve proletarya devrimi.* Ulusal sorunu çözmek için leninizm şu tezlerden hareket eder:

a) Dünya iki kampa ayrılmıştır: malî sermayeyi ellerinde tutan ve dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu sömüren bir avuç uygar ulusların kampı; ve sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin, çoğunluk olan, ezilen ve sömürülen halklarının kampı.

b) Malî sermaye tarafından ezilen ve sömürülen sömürgeler ve bağımlı ülkeler, emperyalizm için çok büyük bir yedek ve çok önemli bir güç kaynağı oluşturur.

c) Sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin ezilen halklarının emperyalizme karşı giriştikleri devrimci savaşım, onlar için baskıdan ve sömürülmekten kurtulmanın biricik yoludur.

d) Bellibaşlı sömürgeler ve bağımlı ülkeler, şimdiden ulusal kurtuluş yolunu tutmuşlardır; bu da kaçınılmaz ola-

rak, dünya kapitalizminin bunalımına varacaktır.

e) Gelişmiş ülkelerdeki proletarya hareketiyle sömürgelerdeki kurtuluş hareketlerinin çıkarları, devrimci hareketin bu iki biçiminin ortak düşmana karşı, emperyalizme karşı bir tek cephede birleşmesini gerektirmektedir.

f) Ortak devrimci bir cephe kurulup sağlamlaştırılmadan, gelişmiş ülkelerde işçi sınıfının zaferi ve ezilen halkların emperyalizm boyunduruğundan kurtuluşu olanaksızdır.

g) Ezilen halkların, "metropol" emperyalizmine karşı kurtuluş hareketi, ezen ulusların proletaryası tarafından doğrudan doğruya ve azimli bir kararla desteklenmedikçe, ortak devrimci cephenin kurulması olanaksızdır; çünkü "başka bir halkı ezen bir halk özgür olamaz." (*Marx*).*

h) Bu destek, ulusların ayrılma, bağımsız devlet olarak varolma hakkı sloganının gerçekleşmesini istemekten, bu sloganı savunmaktan ve uygulamaktan ibarettir.

i) Bu slogan uygulanmadan, ulusların bir dünya ekonomisi içinde birleşmelerini ve işbirliğini örgütlendirmek olanaksızdır. Bu işbirliği ise, sosyalizmin zaferinin maddî temelidir.

j) Bu birlik, ancak gönül rızasıyla kurulabilir ve halkların karşılıklı güvenlerine ve kardeşçe ilişkilerine dayanabilir.

Görüldüğü gibi, ulusal sorunda iki görünüm, iki eğilim vardır: emperyalizmin bağlarından siyasal kurtuluş ve bağım-

* Fransızca baskıdaki "halk" (*peuple*) sözcüğü yerine İngilizce baskıda (*The Foundations of Leninism — Concerning Questions of Leninism*, Moscow 1954), "ulus" (*nation*) sözcüğü vardır ve "Marx" yerine, "Engels" yazılmaktadır. Lenin'in sık sık yinelediği, "başka ulusları ezen bir ulusun özgür olamayacağı" sözünün, Karl Marx, "Konfidentielle Mitteilung", Marksizm-Leninizm Enstitüsü arşivlerinde muhafaza edilen elyazmalarından alındığı, enstitü tarafından konan notta belirtilmektedir. (Bkz: V. İ. Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s. 149; ayrıca bkz: V. İ. Lenin, *Marx-Engels-Marksizm*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 342.) Lenin, "başkasını ezen bir ulus özgür olamaz" ilkesinin, enternasyonalist bir ilke olduğunu da belirtir. (Bkz: *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s. 186.) —*Sol Yayınları.*

sız ulusal devletler kurma eğilimi — emperyalist baskının ve sömürgelerin sömürülmesinin sonucu olarak doğan bir eğilim; ve bir dünya pazarının, bir dünya ekonomisinin kurulmasından doğan ulusların iktisadî yakınlaşma eğilimi. Lenin der ki:

"Kapitalizm, gelişmesi sırasında, ulusal sorun konusunda iki tarihsel eğilim gösterir: birincisi, ulusal yaşamın ve ulusal hareketlerin uyanışıdır, her türlü ulusal baskıya karşı savaşım, ulusal devletin kuruluşudur. İkincisi, uluslararasında her türlü ilişkilerin gelişmesi ve çoğalmasıdır, ulusal çitlerin yıkılması ve sermayenin, genel olarak iktisadî yaşamın, siyasetin, bilimin vb. uluslararası birliğinin yaratılmasıdır. Bu iki eğilim, kapitalizmin evrensel yasasıdır. Kapitalist gelişmenin başlangıcında birinci eğilim egemendir, ikinci eğilim olgunlaşmış olan ve bir sosyalist toplum biçimini almaya doğru yolalan kapitalizmin niteliğidir." ("Ulusal Sorun Üzerine Eleştirici Notlar", c. XVII, s. 139-140, Rusça.)*

Emperyalizm için bu iki eğilim, uzlaşmaz çelişkiler gibi görünür; çünkü emperyalizm, sömürgeleri sömürmeden, onları zorla "bir tek bütün"ün çerçevesi içinde tutmadan yaşayamaz; çünkü emperyalizm, ulusları, ancak ilhaklar ve sömürge fetihleri yoluyla birbirine yaklaştırabilir, emperyalizm koşulları içinde başka türlü bir yaklaşmayı düşünmek olanaksızdır.

Komünizm için ise, tersine, bu iki eğilim, aynı şeyin, ezilen halkların emperyalizm boyunduruğundan kurtuluşunun iki görünüşüdür. Çünkü komünizm, halkların bir tek dünya ekonomisinde birlik kurmalarının ancak karşılıklı güvenle ve gönül rızasıyla yapılan anlaşma ile olanaklı olduğunu, halkların gönül rızasıyla kabul edilmiş birliği yolunun, sömürgelerin emperyalist "bütün"den ayrılmalarından, bu sö-

* V. İ. Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s. 25. —*Ed.*

mürgelerin bağımsız devletler haline gelmelerinden geçtiğini bilir.

Egemen ulusların (İngiltere, Fransa, Amerika, İtalya, Japonya vb.) emperyalist hükümetlerine karşı savaşım vermek istemeyen, "kendi" sömürgelerinin ezilen halklarının boyunduruktan kurtulma, bağımsız devlet kurma savaşımlarını desteklemek istemeyen "sosyalist"lerin metropol şovenizmine karşı inatçı, sürekli ve azimli savaşım zorunluluğu bundan ötürüdür.

Böyle bir savaşım olmadan egemen ulusların işçi sınıfının gerçek enternasyonalizm ruhunda, bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin emekçi kitleleriyle yakınlaşma ruhunda, proletarya devrimine gerçekten hazırlanma ruhunda eğitimi düşünülemez. Rus proletaryası, eski Rus imparatorluğunun ezilen halklarının gönlünü ve desteğini kazanmasaydı, Rusya'da devrim başarıya ulaşmazdı ve Kolçak ile Denikin yenilmezdi. Ama bu halkların sevgi ve desteğini kazanmak için Rus proletaryasının Rus emperyalizminin zincirlerini kırması ve bu halkları ulusal baskıdan kurtarması gerekti.

Bu yapılmasaydı, sovyet iktidarını pekiştirmek, gerçek enternasyonalizm düşüncesini aşılamak ve halkların SSCB diye adlandırılan işbirliği örgütünü, halkların bir tek dünya ekonomisi sistemindeki gelecek birliğinin yaşayan ilkörneğini kurmak olanaklı olmazdı.

Kendi ulusal dargörüşlülüklerini aşmak istemeyen ve kendi ülkelerinin kurtuluş hareketini egemen ülkelerin proletarya hareketine bağlayan bağı anlamayan ezilen ülkelerin sosyalistlerinin ulusal içe kapanma, sınırlılık ve tecrit siyaseti ile savaşım zorunluluğu bundan ötürüdür.

Böyle bir savaşım olmadan, ezilen ulusların proletaryasının, bağımsız bir siyaset izleyebileceği, ortak düşmanın devrilmesi için savaşımda, emperyalizmin devrilmesi için savaşımda, egemen ülkelerin proletaryası ile sınıf dayanışmasına gidebileceği düşünülemez.

Böyle bir savaşım olmadan enternasyonalizm olanaksız olurdu.

Egemen ulusların ve ezilen ulusların emekçi kitlelerini devrimci enternasyonalizm ruhunda yetiştirmek için izlenecek yol budur.

Lenin, işçileri enternasyonalizm ruhunda eğitmek için sosyalizmin yüklendiği bu ikili ödev hakkında şunları söyler:

"Bu eğitim, ezen büyük uluslarda ve ezilen küçük uluslarda, ilhak eden uluslarda ve ilhak olunanlarda *somut olarak birbirinin aynı* olabilir mi?

"Hayır, olamaz. Bir tek hedefe doğru yürüyüş: haklarda tam eşitlik, *bütün* ulusların en sıkı biçimde birbirine yaklaşmasının ve sonra da birbiriyle *kaynaşmasının* ayrı ayrı somut yollardan geçilmesini gerektirdiği açıktır, nasıl ki, örneğin, bir sayfanın merkezindeki noktaya giden yol, sayfanın bir kenarından hareket edildiğinde sola, öteki kenarından hareket edildiğinde sağa gidilmesini gerektirirse. Eğer ulusların genel olarak birbiriyle kaynaşmasını savunan ilhak eden ve ezen bir büyük ulusun sosyal-demokratı, "kendi" Nikola II'sinin, "kendi" Wilhelm'inin, "kendi" George'unun, "kendi" Poincaré'sinin ve benzerlerinin *de* (ilhaklar yoluyla) küçük uluslarla *kaynaşmadan yana* olduğunu unutursa —Nikola II, Galiçya ile "kaynaşmadan" yanadır, Wilhelm II, Belçika ile "kaynaşmadan" yanadır vb.—, böyle bir sosyal-demokrat, teoride gülünç bir doktriner ve pratikte de emperyalizmin yardımcısı durumuna düşer.

"Ezen ülkelerin işçilerinin enternasyonalist eğitimi, zorunlu olarak, her şeyden önce, ezilen ülkelerin özgürlüğü ve ayrılması ilkesinin savunulmasını içermelidir. Yoksa, ortada enternasyonalizm diye bir şey *kalmaz*. Bu propagandayı *yapmayan*, ezen bir ulusun sosyal-demokratını, emperyalist ve alçak saymak hakkımız ve görevimizdir. Sosyalizmin gerçekleşmesinden önce *ayrılma olasılığının* binde-bir olması durumunda bile, bu istem, mutlak bir istemdir.

"İşçilerde ulusal farklar karşısında 'ilgisizliği' geliştirmek görevimizdir. Bu, tartışma götürmez. Ama bu, *ilhakçıların* savunduğu ilgisizlik değildir. Ezen bir ulusun bireyi, küçük ulusların, eğilimlerine göre, *kendi* devletinin mi yoksa *komşu* devletin mi bir parçasını oluşturduğu ya da bağımsız olup olmadığı sorunu karşısında 'ilgisiz' kalabilmelidir: eğer o, 'ilgisiz' kalamıyorsa, sosyal-demokrat *değildir*. Enternasyonalist bir sosyal-demokrat olabilmek için, yalnızca kendi ulusunu *düşünmemeli*, bütün ulusların çıkarlarını, onların özgürlüğünü ve eşitliğini kendi ulusunun *üstünde* tutabilmelidir. 'Teoride' bu noktada herkes görüş birliği halinde; ama uygulamada, ilhakçılara özgü ilgisizlik gösteriliyor. Kötülüğün kökeni buradadır.

"Bunun karşıtı olarak, küçük bir ulusun sosyal-demokratı, ajitasyonunun ağırlık merkezini bizim genel formülümüzün *son* sözcüğü üzerine getirmelidir: ulusların 'serbestçe kabullendiği birlik'. O, enternasyonalist olarak görevlerine sırt çevirmeden *hem* kendi ulusunun siyasal bağımsızlığından yana olabilir, *hem de* ulusunun bir komşu devlet (x, y, z, vb.) ile birleşmesinden yana olabilir. Ama o, her durumda küçük ulus darkafalılığına *karşı*, kendi içine kapanmaya *karşı* savaşım vermeli, bütünü ve geneli gözönünde tutmalı, özeli genel çıkara bağımlı kılmalıdır.

"Sorunu derinliğine incelememiş olanlar, ezen ulusların sosyal-demokratları *'ayrılma* hakkı' üzerinde ısrar ederlerken, ezilen ulusun sosyal-demokratlarının *'birleşme özgürlüğü'* üzerinde direnmelerinin çelişki olduğunu düşünürler. Ama biraz düşününce, enternasyonalizme ve *bugünkü* durumdan hareket ederek ulusların birbiriyle kaynaşmasına varabilmek için başka yolun olmadığı, olamayacağı anlaşılır." ("Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkının Tayini Üzerine Bir Tartışmanın Özeti", c. XIX, s. 261-262, Rusça.)*

* V. İ. Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s. 189-191. —*Ed.*

Bu konuya ilişkin altı soruna değineceğim: 1) proletaryanın sınıf savaşımındaki önderliğin bilimi olarak strateji ve taktik; 2) devrimin aşamaları ve strateji; 3) hareketin kabarma ve alçalmaları ve taktik; 4) stratejik önderlik; 5) taktik önderlik; 6) reformculuk ve devrimcilik.

1. *Proletaryanın sınıf savaşımındaki önderliğin bilimi olarak strateji ve taktik.* İkinci Enternasyonalin egemenlik dönemi, proletaryanın siyasal ordularının azçok sakin gelişme koşulları içinde yetiştirilmesi ve eğitim dönemi, parlamentarizmin, başta gelen sınıf savaşımı biçimi olduğu bir dönemdi. Büyük çapta sınıf çatışmaları, proletaryanın devrimci savaşlara hazırlanması, proletarya iktidarının kurulması yolları sorunları, görünüşe göre günün sorunu sayılmıyordu. Ödev şundan ibaretti: proleter orduların yetiştirilmesi ve eğitimi için bütün legal gelişme yollarından yararlanmak, proletaryanın muhalefette kalmasına neden olan ve muhalefette kalmasını gerektiren koşulları gözönünde tutarak parlamentarizmden yararlanmak. Böyle bir dönemde ve proletaryanın ödevlerinin böyle anlaşılmasının, ne tutarlı bir strateji, ne de derin bir taktik olamayacağı açıktır. Taktik ve strateji üzerine parça parça ve bağlantısız fikirler vardı. Ama taktik ve strateji yoktu.

İkinci Enternasyonalin günahı, zamanında savaşımın parlamenter biçimlerinden yararlanma taktiğini uygulamış olması değil, nerdeyse biricik savaşım biçimi saydığı bu biçimlerin önemini abartmasıdır; ve doğrudan doğruya devrimci savaşlar dönemi gelip çattığı ve parlamento-dışı savaşım biçimleri ön planda yer aldığı zaman, İkinci Enternasyonal partileri yeni ödevlerden yüzçevirdiler, bunları yerine getirmediler.

Ancak bunu izleyen dönemde, proletaryanın açık eylemleri döneminde, proletarya devrimi dönemindedir ki, bur-

juvaziden iktidarın alınması sorunu, ivedi pratik sorunlardan biri oldu; proletaryanın yedek güçleri sorunu (strateji) en hayatî sorunlardan biri oldu; —parlamenter olsun, parlamento-dışı (taktik) olsun— bütün savaşım ve örgüt biçimleri tam bir açıklıkla belirdiler; ancak bu dönemde proletaryanın savaşımının tutarlı bir stratejisi ve derin bir taktiği hazırlanabildi. Marx'ın ve Engels'in taktik ve strateji hakkında İkinci Enternasyonalin hasıraltı ettiği dâhiyane fikirlerinin Lenin tarafından günışığına çıkarılması tam bu döneme raslar. Ama Lenin, Marx'ın ve Engels'in şu ya da bu ilkelerini diriltmekle kalmadı, onları yeni fikir ve tezlerle tamamladı ve bu fikir ve tezler bütününü, proletaryanın sınıf savaşımına kılavuzluk eden bir kurallar ve ilkeler sistemi içinde topladı. *Ne Yapmalı?*; *İki Taktik*; *Emperyalizm*; *Devlet ve Devrim*; *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky*; *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı* gibi yapıtlar kuşku yok ki, marksizmin ortak hazinesi, devrim cephaneliğine eklenen en değerli bir hazinedir. Leninizmin stratejisi ve taktiği, proletaryanın devrimci savaşımının yönetiminin bilimidir.

2. *Devrimin aşamaları ve strateji.* Stratejinin konusu, devrimin belirli bir aşamasını temel kabul ederek proletaryanın başlıca darbesinin doğrultusunu saptamak; devrimci güçlerin uygun düzenlenişi için (ana ve ikincil yedek güçler) plan hazırlamak; devrimin belirli aşaması boyunca bu planın gerçekleştirilmesi için savaşım vermektir.

Bizim devrimimiz şimdiden iki aşamayı aşmış ve Ekim Devriminden sonra üçüncü aşamaya girmiştir. Dolayısıyla strateji de aşamaya göre değişmiştir.

Birinci aşama: 1903'ten 1917 Şubatına kadar. Hedef: çarlığı yıkmak, ortaçağ kalıntılarının tamamını tasfiye etmek. Devrimin ana gücü: proletarya. Hazır yedeği: köylülük. Ana darbenin doğrultusu: köylülüğü kazanmaya ve çarlıkla anlaşmaya vararak devrimi tasfiye etmeye çaba-

layan liberal-monarşist burjuvaziyi tecrit etmek. Güçlerin düzenleniş planı: işçi sınıfının köylülük ile ittifakı. *"Proletarya, kuvvet yoluyla otokrasiyi ezmek ve burjuvazinin tutarsızlığını etkisiz hale getirmek için köylü yığınlarıyla ittifak kurarak, demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir."* (Lenin, *İki Taktik*, c. VIII, s. 96, Rusça.)*

İkinci aşama: 1917 Martından 1917 Ekimine kadar. Hedef: Rusya'da emperyalizmi yıkmak ve emperyalist savaştan çıkmak. Devrimin ana gücü: proletarya. Hazır yedeği: yoksul köylülük. Komşu ülkelerin proletaryası olası yedek. Uzayan savaş ve emperyalizmin bunalımı, hareket için uygun an. Ana darbenin doğrultusu: köylülüğün emekçi kitlelerini kazanmaya ve emperyalizm ile *anlaşarak* devrimi durdurmaya çabalayan küçük-burjuva demokratları (menşevikleri, sosyalist-devrimcileri) tecrit etmek. Güçlerin düzenleniş planı: proletaryanın yoksul köylülük ile ittifakı. *"Proletarya, kuvvet yoluyla burjuvazinin direncini kırabilmek için, köylülüğün ve küçük-burjuvazinin kararsızlığını etkisiz hale getirmek için, halkın yarı-proleter unsurlarıyla ittifak kurarak sosyalist devrimi başarmalıdır."* (*Ibidem.*)**

Üçüncü aşama: Ekim Devriminden sonra başlamıştır. Hedef: bir tek ülkede proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak ve bütün ülkelerde emperyalizmi devirmek için proletarya iktidarını dayanak noktası olarak kullanmak. Devrim, bir tek ülkenin sınırlarından taşmıştır: dünya devrimi çağı başlamıştır. Devrimin ana gücü: bir ülkede proletarya diktatörlüğü, bütün ülkelerin proletaryasının devrimci hareketi. Başlıca yedekler: gelişmiş ülkelerde yarı-proleter ve küçük köylü kitleleri, sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde kurtuluş hareketi. Ana darbenin doğrultusu: emperyalizmle anlaşma siyasetinin ana desteğini meydana getiren İkinci

* V. İ. Lenin, *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği*, s. 119. —*Ed.*

** *Ibidem*, s. 119-120. —*Ed.*

Enternasyonal partilerini tecrit etmek. Güçlerin düzenleniş planı: proletarya devriminin sömürgelerde ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş hareketi ile ittifakı.

Strateji, devrimin ana güçleri ve bu güçlerin yedekleriyle uğraşır. Devrim yeni bir aşamaya geçince strateji de değişir, ama belirli bir aşama boyunca strateji, esas olarak değişmez.

3. *Hareketin kabarma ve alçalmaları ve taktik.* Taktiğin konusu, nispeten kısa olan, hareketin kabarması ve alçalması, devrimin hızlanması ve yavaşlaması döneminde proletaryanın davranış çizgisini saptamak, eski savaşım ve örgütlenme biçimlerinin ve eski sloganların yerlerine yenilerini koyarak, savaşım ve örgüt biçimleri arasında uyum sağlayarak vb., bu çizginin uygulanması için savaşım vermektir. Örneğin, strateji, çarlığa ve burjuvaziye karşı savaşımı sonuna kadar götürmeyi hedef edinmişse, taktik, daha az önemli hedefleri amaç edinir; çünkü taktik, savaşı, bütünüyle değil, şu ya da bu aşamayı, şu ya da bu çarpışmayı kazanmaya, devrimin belirli bir hızlanış ya da yavaşlama döneminde, belirli bir kampanyayı, somut durumun gereği olan belirli bir hareketi gerçekleştirmeye gayret eder. Taktik, stratejinin bir parçasıdır, stratejiye bağlıdır ve stratejiye hizmet etmekle yükümlüdür.

Taktik, kabarma ve alçalmalara göre değişir. Devrimin birinci aşaması boyunca (1903—Şubat 1917) stratejik plan değişmediği halde, taktik bu süre içinde birçok kez değişti. 1903-1905 döneminde partinin taktiği saldırı taktiği idi, devrimci hareket yükselen bir çizgiyi izliyordu ve taktik bu olguya dayanmalıydı. Sonuç olarak, savaşım biçimleri de devrimciydi ve devrimin kabarma hareketine uymaktaydı. Yerel siyasal grevler, siyasal gösteriler, genel siyasal grev, Dumanın boykot edilmesi, ayaklanma, devrimci savaş sloganları, bu dönemde birbirini izleyen savaşım biçimleri işte bunlardı. Savaşım biçimleriyle birlikte örgüt biçimleri de değiş-

mekteydi. Fabrika komiteleri, devrimci köylü komiteleri, grev komiteleri, işçi vekilleri sovyetleri, azçok açıkta çalışan işçi partisi — işte bu dönemin örgüt biçimleri bunlardı.

1907-1912 devresinde, parti, geri çekilme taktiğine geçmek zorunda kaldı; çünkü devrimci eylem yavaşlamıştı, bir devrim alçalması vardı — ve taktik zorunlu olarak bu olguyu dikkate almalıydı. Sonuç olarak, savaşım biçimleri ve örgüt biçimleri gene değişti. Dumayı boykot yerine Dumaya katılma; Duma dışında açık parlamento-dışı eylem yerine Dumada eylemler ve çalışma; genel siyasal grevler yerine özel iktisadî grevler ya da basbayağı hareketsizlik. Partinin bu devrede illegaliteye geçmek zorunda kalışı kolayca anlaşılır. Kitle örgütlerine gelince, bunların yerini eğitim ve kültür dernekleri, kooperatifler, işçi sigorta sandıkları ve diğer legal örgütler aldı.

Devrimin ikinci ve üçüncü aşamaları konusunda da aynı şeyi söyleyebiliriz; bu aşamalar boyunca stratejik planlar değişmediği halde, taktik, onlarca kez değişti.

Taktik, proletaryanın savaşım biçimleriyle ve örgüt biçimleriyle, bu biçimlerin zincirleme kaynaşmasıyla uğraşır. Devrimin belirli bir aşamasını temel kabul eden taktik, devrimin kabarma ve alçalmasına, hızlanma ve yavaşlamasına göre birçok kez değişebilir.

4. *Stratejik önderlik*: Devrimin yedekleri şunlar olabilir:

Dolaysız yedekler: *a*) köylülük ve genellikle ülke nüfusunun ara tabakaları; *b*) komşu ülkelerin proletaryası; *c*) sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde devrimci hareket; *d*) proletarya iktidarının zaferleri ve kazançları; proletarya, güçlü bir düşmandan dinlenme molası elde etmek için hem bu kazançlardan bir kısmını feda eder, hem güç üstünlüğünü elinde tutar.

Dolaylı yedekler: *a*) proletaryanın, düşmanı zayıflatmak ve kendi yedeklerini pekiştirmek için yararlanabilece-

gi, ülkenin proleter olmayan sınıfları arasındaki çelişkiler ve çatışmalar; *b*) proleter devlete düşman olan burjuva devletler arasında patlak veren ve saldırısı ya da zorunlu geri çekilmesi sırasındaki manevralarında, proletaryanın yararlanabileceği çelişkiler, çatışmalar, (örneğin emperyalist savaş gibi) savaşlar.

Önemleri herkes tarafından kolayca anlaşılacağı için birinci kategorideki yedekler üzerinde uzunboylu durmanın gereği yoktur. Rolleri her zaman açıkça görünmeyen ikinci kategorinin yedeklerine gelince, bunların bazan devrim için birinci derecede önemli olduğunu söylemek gerekir. Örneğin, küçük-burjuva demokratları ile (sosyalist-devrimciler), liberal-monarşist burjuvazi (kadetler) arasında birinci devrimden sonraki çatışmanın büyük önemi yadsınamaz; o çatışma ki, köylülüğün burjuvazinin etkisinden kurtarılmasına yardım ettiği tartışma götürmez. Ekim Devrimi döneminde bellibaşlı emperyalist gruplar arasındaki ölüm-kalım savaşının pek büyük önemini yadsımak daha da olanaksızdır; bu derece birbiri ile savaşa tutuşmuş olan emperyalistler, genç sovyet iktidarına karşı güçlerini birleştiremediler ve işte bu nedenle, proletarya, güçlerini örgütleme işine girişebildi ve Kolçak'ın, Denikin'in yenilgilerini hazırlayabildi. Emperyalist gruplar arasındaki çelişkilerin gittikçe derinleştiği ve aralarında yeni bir savaşın kaçınılmaz hale geldiği bu sırada, bu çeşit yedeklerin, proletarya için gittikçe daha büyük önem kazanabileceğini kabul etmek yerinde olur.

Stratejik önderliğin ödevi, gelişmenin belirli bir aşamasında, devrimin ana hedefine ulaşmak için bütün bu yedeklerden gerektiği gibi yararlanmaktır.

Yedeklerden gereği gibi yararlanmak ne demektir?

Aşağıda başlıcaları belirtilen zorunlu bazı koşulların yerine getirilmesidir.

Birincisi. Devrimin olgunlaştığı, saldırı tam islim iler-

lediği, ayaklanma kapıyı çaldığı, yedeklerin öncüye bağlanması başarının mutlak koşulu olduğu bir sırada, devrimci güçleri, başlıca hasmın en canalıcı noktasına gereken anda toplamak. Partinin Nisan-Ekim 1917 dönemindeki stratejisi, yedeklerden bu biçimde yararlanmanın bir örneği sayılabilir. Bu dönemde hasmın canalıcı noktası hiç kuşku yok ki, savaştı. Temel sorun olan bu sorunda partinin, proleter öncünün çevresinde halkın en geniş kitlelerini toplayabildiği muhakkaktır. Bu dönemde strateji şundan ibaretti: gösterilerle ve uygulamalarla öncüye sokak eylemlerini öğretmek ve aynı zamanda cephe gerisinde sovyetler ve cephede asker komiteleri aracılığı ile yedekleri öncüye bağlamak. Devrimin sonucu, yedeklerden gereği gibi yararlanmış olduğumuzu göstermiştir.

Marx ve Engels'in ayaklanma konusundaki tanınmış tezlerini yorumlayan Lenin'in, devrimci güçlerin stratejik kullanımı üzerine söyledikleri şunlardır:

"1. Ayaklanma *hiç şakaya gelmez,* ama buna başlayınca *sonuna dek gitmenin* gerektiğini iyice kavramalısınız.

"2. *Kuvvetlerin büyük üstünlüğünü* kesin noktalarda ve kesin anlarda yoğunlaştırın, yoksa daha iyi hazırlanma ve örgütlenme üstünlüğüne sahip olan düşman, isyancıları ortadan kaldırır.

"3. Ayaklanma bir kez başlayınca en büyük *kararlılıkla* hareket etmelisiniz, her durumda, tavsatmadan *saldırıyı* ele geçirmelisiniz. 'Savunma her silahlı başkaldırmanın ölümüdür.'

"4. Düşmana, baskın yapmaya ve kuvvetlerinin dağınık olduğu anda yakalamaya çalışmalısınız.

"5. Ne denli küçük de olsa *günlük* (eğer bir kasaba sözkonusu ise her saat da denebilir) başarılar için, çaba göstermeli, ve ne pahasına olursa olsun *'moral üstünlüğü'* korumalısınız." ("Dışardan Seyreden Bir Kişinin Öğütleri," c. XXI, s. 310-320, Rusça.)*

İkincisi. Kesin darbenin indirileceği anı, öncünün sonuna kadar dövüşmeye hazır bulunduğu, yedeklerin öncüyü desteklemeye hazır oldukları ve düşman saflarında kargaşalığın en son haddine vardığı, bunalımın doruğuna ulaştığı an olması gereken ayaklanmanın başlangıç anını iyi seçmek. Lenin der ki:

Eğer "kendi olanaklarını aşan bir savaşım yüzünden bize düşman olan bütün sınıf güçleri yeteri kadar zor durumda, yeteri kadar birbiriyle dalaşmış ve yeteri kadar zayıflamış durumda ise"; *eğer* "ara unsurların, duraksayan, sallanan, tutarsız bu unsurların —burjuvaziye karşı olan küçük-burjuvazinin, küçük-burjuva demokrasisinin— halkın önünde yeteri kadar maskeleri düşmüş, pratikte iflâslarıyla yeteri kadar saygınlıklarını yitirmişlerse", *eğer* "proletaryanın saflarında burjuvaziye karşı en kesin eylemden yana, en yürekli devrimci çıkıştan yana güçlü bir bilinç ortaya çıkmışsa, işte ancak o zaman devrim olgunlaşmıştır; işte ancak o zaman yukarda özet olarak işaret ettiğimiz bütün koşulları doğru olarak hesaba katmışsak, ve zamanını doğru seçmişsek, zaferimiz güvence altındadır." (*"Sol" Komünizm,* c. XXV, s. 229, Rusça.)**

Ekim ayaklanmasının örgütlenmesi, böyle bir stratejinin uygulanmasının bir örneği sayılabilir.

Bu koşula uymamakla "tempoyu kaçırma" denilen tehlikeli bir hataya sürüklenilir; parti, hareketin yürüyüşüne ayak uyduramayıp geride kaldığı ya da çok ilerilere geçip hareketi geride bıraktığı zaman bu hataya düşülür, bu da başarısızlık tehlikesi yaratır. Bu "tempoyu kaçırma"nın bir örneği, ayaklanma anının nasıl seçilemediğini gösteren bir örnek, yoldaşlarımızdan bir kısmının, 1917 Eylülünde henüz sovyetlerde kararsızlığın kendini hissettirdiği, cephedeki askerlerin hâlâ kararsızlık içinde bulunduğu ve yedekler ön-

* V. İ. Lenin, *Marx-Engels-Marksizm,* s. 427-428. —*Ed.*
** V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı,* s. 108. —*Ed.*

cüye henüz bağlanmadığı bir sırada Demokratik Konferansı tutuklayarak ayaklanmaya başlama girişimiydi.

Üçüncüsü. Yön bir kez saptandı mı, hedefe giden yolda her cins ve her çeşit güçlükleri ve karışıklıkları aşarak gevşemeden ilerlemek; öyle ki öncü, savaşımın ana hedefini gözden yitirmesin, ve kitleler bu hedefe doğru yürürken ve öncünün çevresinde birleşmeye çabalarken yollarını şaşırmasınlar. Bu koşula uymamak, insanı, denizcilerin "rotayı şaşırmak" diye adlandırdıkları ağır bir hataya sürükler. Partimizin, Demokratik Konferanstan hemen sonra, Geçici Cumhuriyet Konseyine katılma kararını vermekle benimsediği tutumu, rotayı şaşırmanın bir örneği kabul edebiliriz. Bu sırada parti, Geçici Cumhuriyet Konseyinin, burjuvazinin, ülkeyi burjuva parlamentarizmi yoluna sürüklemek için, sovyetler yolundan caydırmak için giriştiği bir girişim olduğunu, partinin böyle bir kuruluşa katılmasının bütün oyun kâğıtlarını karmakarışık edebileceğini ve "bütün iktidar sovyetlere" sloganı altında devrimci bir savaşıma atılmış olan işçileri ve köylüleri yanlış yöne sevkedebileceğini unutmuşa benziyordu. Bolşeviklerin Geçici Cumhuriyet Konseyinden (*Préparlament*'ten) çıkmalarıyla bu hata düzeltildi.

Dördüncüsü. Düşmanın daha güçlü bulunduğu, geri çekilmenin kaçınılmaz bir durum aldığı, düşmanın kabul ettirmek istediği muharebeyi kabul etmenin aleyhte olacağı açık olduğu ve belirli güçler dengesi dikkate alındığı zaman geri çekilmenin, öncünün kendini tehdit eden darbeden korunmasının ve yedeklerini korumasının biricik yol olduğu zaman, düzenli bir biçimde geri çekilen yedeklerle birlikte manevra yapmak. Lenin der ki:

"Devrimci partiler, eğitimlerini tamamlamalıydılar. Nasıl saldırılacağını öğrenmişlerdi. Şimdi artık bu bilginin, düzenli bir biçimde nasıl geriye çekilinebileceği bilgisiyle tamamlanması gerektiğini kavramalıydılar. Nasıl saldırılaca-

ğını ve uygun bir biçimde nasıl geri çekilineceğini öğrenmeden zaferin olanaksız olduğunu kavramalıydılar — ve devrimci sınıf bunu kavramayı acı deneyimlerden öğrenir." (*Ibidem*)*

Böyle bir stratejinin hedefi, zaman kazanmak, düşmanın moralini bozmak ve sonradan saldırıya geçmek için kuvvet yığmaktır.

Brest-Litovsk Barışının yapılması, bu stratejinin bir örneği olarak kabul edilebilir. Brest-Litovsk, partinin zaman kazanmasına, emperyalizm kampındaki çelişkilerden sonuna kadar yararlanmasına, düşman güçlerinin moralini bozmasına, köylülük ile bağlarını korumasına ve Kolçak ile Denikin'e karşı saldırı hazırlamak için kuvvet yığmasına olanak verdi. O tarihte Lenin şöyle diyordu:

"Ayrı bir barış anlaşması yapmakla, biz, birbirine düşman iki emperyalist grubu, bize karşı ortaklaşa harekete geçmelerine engel olan aralarındaki düşmanlıktan ve savaştan yararlanarak mümkün olduğu kadar başımızdan defetmiş oluyoruz; ve bu, bize, belirli bir süre için sosyalist devrimi devam ettirmemize ve pekiştirmemize olanak veren hareket serbestisini sağlıyor." ("Ayrı Bir Barışın Yapılması İçin Tezler", c. XXIII, s. 198, Rusça.)

Brest-Litovsk Barışından üç yıl sonra da Lenin şöyle diyordu: "Bugün herkes, budalaların budalası bile, Brest-Litovsk Barışının bizi güçlendiren ve uluslararası emperyalizmin güçlerini bölen bir ödün olduğunu anlamış bulunuyor." ("Yeni Zamanlar, Yeni Biçime Bürünmüş Eski Hatalar", c. XXVII, s. 7, Rusça.)

5. *Taktik önderlik.* Taktik önderlik, stratejik önderliğin bir parçasıdır. Taktik önderlik, stratejik önderliğin ödevlerine ve gereklerine bağlıdır. Taktik önderliğin amacı, proletaryanın bütün savaşım ve örgüt biçimlerini benimsemek

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 17. —*Ed.*

ve belirli bir güçler ilişkisi içinde, stratejik başarının hazırlanması için gerekli azamî sonucu elde etmek için bunlardan hakkıyla yararlanmaktır.

Proletaryanın savaşım ve örgüt biçimlerinden hakkıyla yararlanmak ne demektir?

Bu, başlıcaları aşağıda belirtilen bazı zorunlu koşulları yerine getirmektir:

Birincisi. Hareketin kabarma ve alçalmalarına uydukları için, kitlelerin devrimci mevzilere yerleşmelerini, kitlelerin milyonlarının devrim cephesine sevkini, bunların cephede düzenlenmesini kolaylaştıran ve sağlayan savaşım ve örgüt biçimlerine ön planda yer vermek.

Burada önemli olan, öncünün, eski düzeni devam ettirmenin olanaksızlığı ve bir düzeni devirmenin kaçınılmaz zorunluluğu bilincine varması değildir. Önemli olan, kitlelerin, milyonların bu zorunluluğu anlamaları ve öncüyü desteklemeye hazır bulunmalarıdır. Ama kitleler, bunu ancak kendi öz deneyimleri ile anlayabilirler. Kitlelerin milyonlarına eski iktidarın devrilmesinin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu kendi deneyimiyle anlamalarına olanak sağlamak; devrimci sloganların doğruluğuna, kendi deneyimiyle inanmalarına olanak sağlayan savaşım araçlarını ve örgüt biçimlerini ileri sürmek: işte ödev budur.

Eğer parti, Dumaya, zamanında katılmaya karar vermiş olmasaydı, eğer güçlerini Dumada çalışma üzerinde toplamamış ve Dumanın hiçliğini, kadetlerin vaatlerinin yalan olduğunu, çarlıkla anlaşmaya varmanın olanaksızlığını, köylülük ile işçi sınıfı arasında bir ittifakın âcil zorunluluğunu kendi deneyimleriyle kavrama olanağını kitlelere sağlamasaydı, önce işçi sınıfından kopardı ve işçi sınıfı, kitlelerle bağlarını yitirirdi. Duma döneminde, kitlelerin bu deneyimi olmasaydı, kadetlerin maskelerini düşürmek ve proletaryanın hegemonyasını sağlamak olanaklı olamazdı.

Otzovizm* taktiğinin tehlikesi şu idi ki, bu taktik, ön-

cüyü sayısız yedeklerinden ayırma tehlikesini yaratıyordu.

Eğer proletarya, menşevikler ile sosyalist-devrimcilerin maskeleri düşürülerek savaşın ve emperyalizmin yandaşı kimlikleri henüz ortaya çıkmadan, kitleler, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin barış hakkında, toprak, özgürlük hakkındaki söylevlerinin yalan olduğunu kendi deneyimleriyle anlamaya henüz zaman bulamadan, 1917 Nisanında ayaklanmaya çağrıda bulunan "sol" komünistleri izlemiş olsaydı, partinin, işçi sınıfı ile bağları kopardı ve işçi sınıfı, geniş köylü kitleleri arasında nüfuzunu yitirirdi. Kitlelerin, Kerenski devrindeki deneyimleri olmadan, menşevikler ve sosyalist-devrimciler tecrit edilemezdi ve proletarya diktatörlüğü olanaksız olurdu. Bundan dolayı, küçük-burjuva partilerinin hatalarını "sabırla açıklama" ve sovyetler içinde açıklama taktiği biricik doğru taktikti.

"Sol" komünistlerin taktiğinin tehlikesi şu idi ki, partiyi proletarya devriminin önderi durumundan, bir avuç kof ve tutarsız komplocu durumuna sokuyordu.

"Tek başına öncüyle zafer olanaksızdır. Bütün sınıf, büyük yığınlar, öncüyü doğrudan doğruya destekleme durumuna gelmedikçe ya da öncüye karşı hayırhah bir yansızlık tutumunu benimseyerek, karşı yanı desteklemeleri olasılığı kesin olarak ortadan kalkmadıkça, öncüyü kesin savaşa sürmek yalnızca bir ahmaklık olmakla kalmaz, bir cinayet olur. Oysa bütün sınıfın, sermayenin ezdiği geniş emekçi yığınların, gerçekten böyle bir tutumu benimseyebilmeleri için yalnızca propaganda, yalnızca ajitasyon yetmez. Bunun için, bu yığınların kendi öz siyasal deneyimleri gereklidir. Bütün büyük devrimlerin temel yasası böyledir, o ya-

* *Otzovizm.* — (Geri çağırma anlamına gelen *otozvat*'tan gelme) 1905-1907 devriminin yenilgisinden sonra bolşevikler arasında ortaya çıkan oportünist bir eğilim. Otzovistler (Bogdanov, Aleksinski, Lunaçarski ve ötekiler) legal çalışma biçimlerinin kullanılmasına karşı çıkıyorlardı ve Dumadaki sosyal-demokrat milletvekillerinin geri çağrılmasını istiyorlar ve sendikalarda ve çalışan halkın öteki legal örgütlerinde çalışmayı reddediyorladı. —*Ed.*

sa ki, şimdi yalnızca Rusya tarafından değil, Almanya tarafından da kuvvetle ve büyük açıklıkla doğrulanmaktadır. Yalnızca Rusya'nın bilisiz ve çoğu okur-yazar olmayan yığınlarının değil, Almanya'nın okur-yazar ve iyi eğitilmiş yığınlarının da, kararlı bir biçimde komünizme yönelmeleri için İkinci Enternasyonalin kahramanlarının hükümetinin bütün güçsüzlüğünü, zavallılığını, burjuvazi önünde uşaklığını, bütün korkaklığını ve ihanetini acı deneyimleri ile kavramaları gerekli idi; proletarya diktatörlüğü karşısında, tek seçenek olan en aşırı gericilerin diktatörlüğünün (Rusya'da Kornilov, Almanya'da Kapp ve ortakları) kaçınılmaz olduğunu kavramaları gerekli olmuştu." ("*Sol*" *Komünizm*, c. XXV, s. 228, Rusça.)*

İkincisi. Elle kavrandığı takdirde bütün zincirin tutulmasına ve stratejik başarının koşullarının hazırlanmasına olanak veren halkanın, her belirli anda, süreçler zincirinin hangi halkası olduğunu bulabilmek.

Burada önemli olan, partinin önündeki ödevler arasında âcil olan ödevi, çözümü merkezî noktayı oluşturan, ve yerine getirilmesi hemen çözümü gerektiren öbür ödevlerin başarıyla çözümünü sağlayan ödevi ayırıp ele almaktır.

Bu tezin önemini, biri uzak geçmişten (partinin kuruluş dönemi), öbürü pek yakın geçmişten (NEP dönemi) alacağımız iki örnekle tanıtlayabiliriz.

Partinin kuruluşu döneminde, sayısız gruplar ve örgütler henüz birbirine bağlanmadığı, tecrit edilmiş gruplarda perakende çalışmanın partiyi tepeden tırnağa kemirdiği; ideolojik kargaşalığın partinin iç yaşamının ayırdedici özelliği olduğu bir dönemde, zincirin esas halkası, partinin önünde duran ödevler arasında temel ödev, bütün Rusya için illegal bir gazetenin (*İskra*'nın) yaratılmasıydı. Niçin? Çünkü o zamanın koşulları içinde, partide sayısız grupları ve örgütleri birbirine bağlamaya, ideolojik ve taktik koşulları hazır-

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 106-107. —*Ed.*

lamaya ve böylece gerçek bir partinin temellerini atmaya yetenekli, tutarlı bir çekirdeği, ancak bütün Rusya'yı kucaklayan bir illegal gazete aracılığıyla yaratmak olanaklıydı.

Savaştan sonra sosyalizmi kurma işine geçiş döneminde sanayi, plansızlık yüzünden karmakarışık bir durumdayken ve tarım da sınaî mamuller yokluğundan sıkıntı içindeyken; devlet sanayiinin köylü ekonomisiyle kaynaşmasının sosyalist kuruluşun başarısının temel koşulu olduğu bu dönemde, süreçler zincirinin ana halkası, bütün ödevler içinde temel ödev, ticaretin geliştirilmesiydi. Niçin? Çünkü NEP koşulları içinde sanayiin köylü ekonomisiyle kaynaşması, ancak ticaret yoluyla olanaklıydı; çünkü NEP koşulları içinde satış olmadan üretim, sanayiin ölümü demektir; çünkü ancak ticaretin geliştirilmesi sonucu, metaların sürüm alanlarını genişleterek sanayii geliştirmek olanaklıydı; çünkü ticarette durumu sağlamlaştırdıktan ve bu alana egemen olduktan sonradır ki, ancak bu halkayı sıkı sıkı tuttuktan sonradır ki, sanayii tarımsal pazarla kaynaştırmak ve sosyalist ekonominin temellerinin atılması için gerekli koşulları yaratmayı olanaklı kılan öbür günlük sorunları başarıyla çözmek olanaklıdır.

"Genel olarak devrimci ve sosyalizm yandaşı ya da komünist olmak yetmez —*diyor Lenin*—. ... Her belirli anda, bütün zinciri tutmak için kavranması gereken halkayı bütün gücüyle kavramayı ve ikinci halkaya geçişi sağlamca hazırlamayı bilmelidir. ... Şu anda ... bu halka, devlet tarafından doğru bir düzenlemeye (yönlendirilmeye) tâbi tutulmuş olan iç *ticaretin* canlandırılmasıdır. Ticaret, işte 1921-1922'de sosyalizmi kurma çalışmalarımızın geçici biçimleri arasında, tarihsel olaylar zincirinde, *'bütün gücümüzle sıkı sıkı elde tutmamız gereken'* halkadır." ("Altının Önemi Üzerine", c. XXVII, s. 82, Rusça.)

Doğru taktik önderliği sağlayan bellibaşlı koşullar işte böyledir.

6. *Reformculuk ve devrimcilik.* Devrimci taktik, reformcu taktikten ne bakımdan farklıdır?

Bazıları, leninizmin, genel olarak, reformlara karşı, uzlaşmalara ve anlaşmalara karşı olduğunu sanırlar. Bu, kesin olarak yanlıştır. Belirli bir anlamda "her ne koparırsan kârdır" sözünün doğru olduğunu, bazı koşullarda genel olarak reformların ve özel olarak uzlaşma ve anlaşmaların gerekli ve yararlı olduğunu bolşevikler de herkes kadar bilir.

"Devletler arasındaki sıradan savaşlardan yüz kez daha çetin, daha uzun ve daha çapraşık bir savaş olan uluslararası burjuvazinin devrilmesi uğruna savaşa girişmek, ve önceden dolambaçlı yollara başvurmayı, (bir anlık olsa bile) düşmanlarımızı bölen çelişkilerden yararlanmayı (geçici olsalar da, pek o kadar güvenilir olmasalar da, sallantılı olsalar da, koşullara bağlı bulunsalar da), olası müttefiklerle anlaşma ve uzlaşmaları reddetmek son derece gülünç bir davranış olmaz mı? Bu, bugüne kadar ulaşılmamış ve keşfedilmemiş bir dağın çetin tırmanışında, bazan zikzaklar çizerek yürümeyi, bazan geri çekilmeyi, ilkten seçilen doğrultuyu bırakıp başka bir doğrultuyu denemeyi önceden reddetmek gibi bir şey değil mi?" ("*Sol*" *Komünizm*, c. XXV, s. 210, Rusça.)*

Bundan dolayı, açıktır ki, burada önemli olan, reformların ve uzlaşmaların kendileri değil, insanların, bu anlaşma ve reformlardan nasıl yararlandıklarıdır.

Reformcu için reform her şeydir; devrimci çalışma ise yalnızca gelip geçicidir, sözü edilecek bir konudur, gözboyamaya yarar. Onun için reform, reformcu taktikle burjuva iktidarı koşulları içinde, kaçınılmaz olarak bu iktidarın bir aleti, devrimci unsurların dayanışmasını baltalamaya yarayan bir aleti haline gelir.

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 75. —*Ed.*

Devrimci için ise, tersine, esas olan reform değil, devrimci çalışmadır; onun için reform, devrimin ikincil ürününden başka bir şey değildir. Onun için devrimci taktik ile reform, burjuva iktidarı koşulları içinde doğal olarak bu iktidarı baltalayan bir araç, devrimi pekiştiren bir araç, devrimci çalışmanın daha da gelişmesi için bir dayanak haline gelir.

Devrimci, reformu, legal eylem ile illegal eylemi bağdaştırmaya yarayan bir dayanak ve burjuvaziyi devirme amacıyla kitlelerin devrimci hazırlığını amaç edinen illegal çalışmayı pekiştirmeye yarayan bir barınak olarak kabul eder.

Emperyalizm koşulları içinde reformlardan ve anlaşmalardan devrimci biçimde yararlanmanın özü işte *budur.*

Reformcu ise, tam tersine, reformları her türlü illegal eylemden vazgeçmek için, kitlelerin devrime hazırlanışını suya düşürmek için ve "bağışlanan" reformların gölgesinde uykuya yatmak için kabul eder.

Reformcu taktiğin özü *budur.*

Emperyalizm koşulları içinde reformlar ve anlaşmalar hakkında söylenecek şeyler bunlardır.

Bununla birlikte, emperyalizmin devrilmesinden sonra, proletarya diktatörlüğünde, durum azçok değişir. Belirli bir durumda, proletarya, varolan düzeni devrimci yöntemle değiştirme yolunu geçici olarak bırakabilir ve bu düzenin yavaş yavaş biçim değiştirmesi yolunu, "reformcu yolu" —Lenin'in çok iyi bilinen "Altının Önemi Üzerine" adlı makalesinde dediği gibi— proleter olmayan sınıfları dağıtmak için, devrime dinlenme molası vermek ve devrimin güçlerini toplama ve yeni bir saldırının koşullarını hazırlama olanağını sağlamak için yandan çevirme hareketleri yolunu, reformlar yolunu ve proleter olmayan sınıflara ödünler yolunu tutabilir. Yadsınamaz ki, bu yol, belli bir anlamda "reformcu" bir yoldur. Yalnız, burada köklü bir farklılıkla karşı

karşıya olduğumuzu anımsamak gerekir; bu da, reformun, proletarya iktidarından türemesi, bu iktidara, gereksinmesi olan dinlenme molasını sağlaması, devrimi değil, proleter olmayan sınıfların dayanışmasını baltalamasıdır.

Böylece, bu koşullarda reform kendi karşıtına dönüşür.

Proletarya iktidarı tarafından böyle bir siyasetin uygulanabilmesinin nedeni, bunun biricik nedeni, bir önceki dönemde, devrim atılımının yeteri kadar büyük oluşu ve devrime saldırı taktiğinin yerine, geçici olarak geri çekilme taktiğini, yandan çevirme hareketleri taktiğini koyarak geri çekilebilmesidir.

Böylece, eskiden burjuva iktidarı altında reformlar devrimin ikincil ürünleri olmalarına karşılık, şimdi, proletarya diktatörlüğü altında, proletaryanın devrimci fetihleri, proletaryanın elinde bu fetihlerden meydana gelen birikmiş yedekler, reformların kaynağı olmaktadır.

"Reformlar ile devrim arasındaki ilişkileri —*diyor Lenin*—; yalnızca marksizm açık ve doğru olarak belirtir; ve Marx, bu ilişkiyi yalnızca bir yanıyla, proletaryanın en az bir ülkede azçok sağlam, azçok kalıcı birinci zaferinden önceki koşullar içinde görebildi. O zamanın koşullarında, bu ilişki, şu ilkeye dayanıyordu: reformlar, proletaryanın devrimci sınıf savaşımının ikincil bir ürünüdür. ... Proletaryanın en az bir ülkede zaferinden sonra, devrim ile reformlar arasındaki ilişkide bir yenilik oldu. İlkede her şey eskisi gibidir; ama biçimde, Marx'ın bizzat önceden göremeyeceği, ama ancak marksizmin felsefesi ve politikası açısından görülmesi olanaklı olan biçimde bir değişiklik oldu. ... Zaferden sonra bunlar [yani reformlar, —*J. St.*] (uluslararası bakımdan hep o 'ikincil ürün' kalmakla birlikte), zaferin kazanılmış olduğu ülke için, ayrıca, güçlerin aşırı bir gerilimi sonucunda, şu ya da bu geçici, devrimci yoldan aşmak için güçlerin yetmemesinden ötürü zorunlu ve meşru bir dinlenme molasıdır. Zafer, zorunlu bir geri çekilme sırasında bile

dayanmaya (—hem maddî, hem manevî anlamda dayanmaya—) olanak veren bir 'güç yedekliği' sağlar." ("Altının Önemi Üzerine", c. XXVII, s. 84-85, Rusça.)

VIII. PARTİ

Devrim-öncesi dönemde, İkinci Enternasyonal partilerinin işçi hareketlerinde egemen güç olduğu ve parlamenter savaşım biçimlerinin başlıca savaşım biçimi sayıldığı azçok sakin gelişme döneminde, bu koşullar altında parti sonraları, büyük devrimci savaşlar döneminde kazandığı ciddî ve kesin öneme sahip değildi ve olamazdı. İkinci Enternasyonali eleştirilere karşı savunan Kautsky, İkinci Enternasyonal partilerinin savaş aletleri değil, barış aletleri olduklarını; bundan ötürü savaş sırasında, proletaryanın devrimci eylemleri döneminde herhangi ciddî bir iş başaramadıklarını söyler. Bu, tamamıyla doğrudur. Ama bunun anlamı nedir? İkinci Enternasyonal partilerinin, proletaryanın devrimci savaşımında bir işe yaramadıkları; bunların, proletaryanın savaşım partileri, işçileri iktidarı kazanmaya götüren militan partiler değil, parlamenter savaşıma uygun bir seçim aygıtı oldukları. Bu da, İkinci Enternasyonal oportünistlerinin egemenlikleri döneminde proletaryanın temel siyasal örgütünün neden parti değil de parlamento grubu olduğunu açıklar. Bilindiği gibi, bu dönemde, parti gerçekte bir eklenti, parlamento grubuna hizmet etmekle görevli bir öğe sayılıyordu. Bu koşullarda ve böyle bir partinin yönetiminde, proletaryayı devrime hazırlamanın sözkonusu bile edilemeyeceği, kanıt göstermeyi gerektirmeyecek kadar açıktır.

Ama yeni dönemin gelip çatmasıyla, durum köklü olarak değişti. Yeni dönem, sınıflar arasında açık çatışmalar dönemi, proletaryanın devrimci eylem dönemi, proletarya devrimi dönemi, güçlerin emperyalizmi devirmeye, iktidarın

proletarya tarafından ele geçirilmesine doğrudan doğruya hazırlanması dönemidir. Bu dönem, proletaryanın önüne yeni ödevler koyar: yeni bir tarzda, devrimci bir tarzda, parti çalışmalarının bütününü yeniden örgütlendirmek; işçilerin iktidar uğruna devrimci savaşım ruhunda eğitimi; yedek güçlerin hazırlanması ve proletaryaya bağlanması; komşu ülkelerin proleterleri ile ittifak; sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin kurtuluş hareketleri ile sağlam bağların kurulması vb., vb.. Bu yeni ödevlerin, parlamentarizmin sakin koşulları içinde yetişmiş eski sosyal-demokrat partiler tarafından başarılabileceğine inanmak, kendini iflâh olmaz bir umutsuzluğa ve kaçınılmaz bir yenilgiye mahkûm etmektir. Böyle ödevlerle kolları yüklü olarak eski partilerin önderliği altında kalmak, tam bir silahsızlanma durumunda kalmaktır. Proletaryanın böyle bir duruma razı olmayacağını tanıtlamanın gereği yoktur.

Yeni bir partiye, proleterleri iktidar uğruna savaşıma yöneltecek kadar cesur, devrimci bir durumun çapraşık koşulları içinde yolunu şaşırmayacak kadar deneyim sahibi, ve hedefe giden yolda hiç bir kayaya çarpmadan yolalabilecek, esnek, savaşımcı bir partiye, devrimci bir partiye duyulan zorunlu gereksinme işte buradan gelir.

Böyle bir parti olmaksızın, emperyalizmi devirmek, proletarya diktatörlüğünü kurmak düşünülmezdi bile.

Bu yeni parti, leninizmin partisidir.

Bu yeni partinin özellikleri nelerdir?

1. *Parti, işçi sınıfının öncü müfrezesi.* Partinin her şeyden önce işçi sınıfının öncü müfrezesi olması gerekir. Partinin, işçi sınıfının en iyi unsurlarını, bu unsurların deneyimini, devrimci ruhunu, proletarya davası uğruna sonsuz özverisini emmesi gerekir. Ama partinin, gerçekten bir öncü müfreze olması için, devrimci teori ile, hareketin yasalarının bilgisiyle, devrim yasalarının bilgisiyle silahlanmış olması gerekir. Yoksa parti, proletaryanın savaşımını yöne-

temez, proletaryayı ardından sürükleyemez. Eğer parti, işçi sınıfının kitlesinin duyduklarını ve düşündüklerini kaydetmekle yetinirse; kendiliğinden-hareketin kuyruğunda sürüklenirse; kendiliğinden-hareketin günlük seyrinin ve siyasete karşı ilgisizliğin üstesinden gelemezse; eğer parti, proletaryanın geçici çıkarlarının üstüne çıkmazsa; kitleleri, proletaryanın sınıf çıkarları bilinci düzeyine yükseltemezse, gerçek bir parti olamaz. Partinin işçi sınıfının başında olması gerekir; parti, işçi sınıfından daha uzakları görebilmelidir; parti, kendiliğinden-hareketin kuyruğunda sürüklenmemeli, proletaryaya kılavuzluk etmelidir. "Kuyrukçuluk" siyasetini telkin eden İkinci Enternasyonal partileri, proletaryayı burjuvazinin elinde bir alet rolüne mahkûm eden burjuva siyasetinin ajanıdırlar. Ancak, kendini proletaryanın öncü müfrezesi sayan ve kitleleri proletaryanın sınıf çıkarları bilinci düzeyine yükseltebilen bir parti, ancak böyle bir parti, işçi sınıfını *trade-union*'culuk yolundan vazgeçirmeye ve bu sınıfı bağımsız bir siyasal güç haline getirmeye yeteneklidir. Parti, işçi sınıfının siyasal önderidir.

Yukarda işçi sınıfının savaşımının güçlüklerinden, bu savaşımın çapraşık koşullarından sözettim. Strateji ve taktiğe, yedeklere ve manevralara, saldırıya ve geri çekilmeye değindim. Bu koşullar, savaş koşulları kadar çapraşıktır, belki daha da çapraşıktır. Bu koşullar içinde doğru yolu kim bulabilir? Milyonlarca proletere doğru yönü kim verebilir? Savaş halinde olan hiç bir ordu, yenilmek istemiyorsa, deneyimi olan bir kurmay heyetinden vazgeçemez. Proletaryanın da, eğer amansız düşmanlarının pençesinde kahrolmak istemiyorsa, böyle bir kurmay heyetinden vazgeçemeyeceği açık değil mi? Ama bu kurmay heyetini nerede bulmalı? Bu kurmay heyeti, ancak proletaryanın devrimci partisi olabilir. Devrimci bir partisi bulunmayan işçi sınıfı, kurmaysız bir ordudur.

Parti, proletaryanın savaş kurmay heyetidir.

Ama parti, yalnızca *öncü* müfreze olamaz. Aynı zamanda, *sınıfın* bir müfrezesi, sınıfın bir parçası, varlığının bütün kökleri ile ona sıkı sıkıya bağlı bir parçası olmalıdır. Öncü müfreze ile işçi sınıfının arta kalanı arasındaki fark, parti üyeleri ile partisizler arasındaki fark, sınıflar yokolmadıkça, proletarya başka sınıflardan gelen unsurlarla kendi saflarını tamamlamadıkça; işçi sınıfı bütünü ile öncünün düzeyine yükselmedikçe, ortadan kalkamaz. Ama fark, işçi sınıfından kopmaya kadar varırsa, parti, içine çekilir ve partisiz kitlelerle bağları çözülürse, parti partilikten çıkar. Parti, partisiz kitlelerle bağlı değilse, kendisiyle partisiz kitleler arasında bağlantı yoksa, bu kitleler partinin önderliğini kabul etmiyorlarsa, eğer partinin kitleler arasında manevî ve siyasal saygınlığı yoksa, parti, sınıfa kılavuzluk edemez. Kısa bir süre önce, partimize, ikiyüz bin işçiyi yeni üye kaydettik. Bu üye kaydının dikkate değer yanı, bu işçilerin partiye özellikle kendiliklerinden gelmemeleri, ama yeni üyelerin kabulüne fiilen katılan bütün partisizler kitlesi tarafından partiye gönderilmeleridir. Genel kural olarak, partisizler kitlesinin onayı olmadan yeni üyeler kaydedilmiyordu. Bu, partisiz işçilerin büyük kitlesinin partimizi kendi öz partisi, kendi *yakını* bir parti, bir *sevgili* varlık saydığını, partinin gelişmesinin ve güçlenmesinin hayatî çıkarı gereği olduğunu ve partimizin önderliğine kaderini seve seve bağladığını gösterir. Partiyi partisizler kitlesine bağlayan bu çözülmez manevî bağlar olmadan, partinin, sınıfının kesin gücü olamayacağı açıktır. Parti, işçi sınıfının ayrılmaz bir parçasıdır.

"Biz, —*diyor Lenin*— bir sınıfın partisiyiz. Bu yüzden, *hemen hemen bütün sınıfın* (ve savaş sırasında, iç savaş sırasında bütün sınıfın) bizim partimizin önderliğinde hareket etmesi, olanaklı olduğu kadar yakından bizim partimize bağlanması gerekir. Ama kapitalizmde, bütün sınıfın, ya da hemen hemen bütün sınıfın öncüsünün, yani kendi sosyal-

demokrat partisinin bilinç ve eylem düzeyine çıkabileceğini düşünmek manilovizm ve "kuyrukçuluk" olur. Aklıbaşında hiç bir sosyal-demokrat, kapitalizmde, sendika örgütlerinin bile (gelişmemiş kesimlere göre daha ilkel ve daha yaygın olan) işçi sınıfının tümünü ya da hemen hemen tümünü kucaklayacak bir güce sahip olmadığından kuşku duymamıştır. Öncü ile, ona eğilimli kitleler arasındaki farkı unutmak, öncünün, gittikçe daha genişleyen ölçüde, kitleleri kendi ileri düzeyine *yükseltme* görevini unutmak, yalnızca kendini aldatmak, gözlerini bizim görevimizin genişliğine kapatmak ve bu görevleri daraltmaktır." (*Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, c. VI, s. 205-206, Rusça.)*

2. *İşçi sınıfının örgütlü müfrezesi olarak parti.* Parti, yalnızca işçi sınıfının *öncü* müfrezesi değildir. Eğer bu sınıfın savaşımını gerçekten yönetmek istiyorsa, sınıfın *örgütlü* müfrezesi de olmalıdır. Kapitalizm koşullarında, partinin ödevleri son derece yaygın ve çeşitlidir. Parti, iç ve dış gelişmesinin son derece çetin koşulları içinde proletaryanın savaşımına kılavuzluk etmeli; durum saldırıyı gerektiriyorsa proletaryayı saldırıya geçirmeli; durum geri çekilmeyi gerektiriyorsa, proletaryanın güçlü hasmının darbelerinden sakınmasını sağlamalı; partisiz, örgütsüz işçi kitlesinin milyonlarına disiplin ruhunu ve sistemli savaşımı, örgüt ruhunu ve dayanıklılığı kazandırmalıdır. Ama parti, ancak kendisi de disiplinin ve örgüt ruhunun somut örneği ise; ancak kendisi proletaryanın örgütlü müfrezesi ise, bu ödevleri başarabilir. Bu koşullar olmadan, partinin, proletaryanın büyük kitlelerine önderlik etmesi, sözkonusu bile olamaz.

Parti, işçi sınıfının örgütlü müfrezesidir.

Partinin örgütlü bir bütün olduğu anlayışı, partimizin tüzüğünün birinci maddesine konan Lenin'in ünlü formülü ile saptanmıştır. Bu formüle göre, parti, örgütlerinin *topla-*

* V. İ. Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, s. 75-76. —*Ed.*

mı; ve parti üyesi de, parti örgütlerinden birinin üyesi olan kimsedir. Daha 1903'te, bu formüle karşı koyan menşevikler, bunun yerine kendi kendini partiye alma "sistemini", parti üyesi "sıfatını" şu ya da bu biçimde partiyi destekleyen, ama parti örgütüne girmeyen ve girmek istemeyen her "profesör ve öğrenci"yi, her "sempatizan"ı ve her "grevci"yi kapsayan "sistemi" koymayı öneriyorlardı. Açıktır ki, eğer bu özgün sistem partimizde yer etseydi, bu, partinin profesör ve öğrencilerle aşırı ölçüde dolmasına neden olur ve parti ile sınıf arasındaki sınırı silerek, partinin örgütsüz kitleleri öncü müfrezenin düzeyine yükseltme ödevini ortadan kaldırarak, partiyi, "sempatizanlar" denizinde kaybolmuş, biçimsiz, örgütsüz bir "kuruluş" haline getirirdi. Böyle oportünist bir "sistem" ile partimizin, devrimci işçi sınıfının örgütçü çekirdeği rolünü başaramayacağını söylemenin gereği yoktur.

"Martov yoldaşın sorunu ele alış biçiminde, *—der Lenin—* partinin sınır çizgisi belirsiz kalmaktadır. Çünkü 'her grevci' kendini parti üyesi 'ilân edebilir'. Bu belirsizliğin yararı nedir? Daha yaygın bir 'unvan'. Zararı ise, *örgütsüzlük* fikrini getirmesinde, sınıf ile partiyi birbirine karıştırmasındadır." (*Ibidem*, s. 211.)*

Ama parti, yalnızca örgütlerinin *toplamı* değildir. Aynı zamanda parti, bu örgütlerin biricik *sistemi*, alt ve üst yönetim organlarıyla, azınlığın çoğunluğa uymasıyla, bütün parti üyeleri için zorunlu olan pratik kararlarıyla, bu örgütlerin bir bütün olarak olumlu birliğidir. Bu koşullar gerçekleşmeden, parti, işçi sınıfının örgütlü savaşımının sistemli ve örgütlü yönetimini sağlamaya yetenekli, tek ve örgütlü bir bütün olamaz.

"*Önceleri —der Lenin—* bizim partimizin resmen örgütlenmiş bir bütün olmadığını, yalnızca ayrı gruplar topla-

* V. İ. Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, s. 82. *—Ed.*

mı olduğunu ve bu yüzden, bu gruplar arasında, ideolojik etki ilişkileri dışında herhangi bir başka ilişkinin olanaklı olmadığını unutmuşlardır. *Şimdi* örgütlenmiş bir parti haline geldik, bu, bir otoritenin kurulmasını gerektirir, fikir gücünün otorite gücüne dönüşmesini gerektirir, alt parti kurullarının üst kurullara bağlılığını gerektirir." (*Ibidem,* s. 291.)*

Azınlığın çoğunluğa uyması ilkesi, parti çalışmalarının bir merkezî organ tarafından yönetilmesi, kararsız unsurların saldırılarına, "bürokratizm", "formalizm" vb. suçlamalarına sık sık neden olur. Tanıtlamaya gerek yok ki, bu ilkeler uygulanmadan partinin bir bütün olarak sistemli çalışması ve işçi sınıfı savaşımının yönetilmesi olanaklı olamazdı. Örgüt sorununda leninizm, bu ilkelerin sıkı sıkıya uygulanmasıdır. Lenin, bu ilkelere karşı savaşımı, alayla karşılanmaya ve reddedilmeye lâyık "Rus nihilizmi" ve "aristokrat anarşizmi" diye niteler.

Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri* adlı kitabında, bu kaypak unsurlar hakkında şöyle der:

"Aristokratik anarşizm, özel olarak, Rus nihilistinin niteliğidir. Rus nihilisti, parti örgütünü ürkünç bir 'fabrika' olarak düşünür; parçanın bütüne ve azınlığın çoğunluğa bağlılığını 'kölelik' olarak görür; ... bir merkezin yönetiminde işbölümü yapılmasını, insanların 'çark dişlileri' haline getirilmesi gibi görür ve bu davranışa traji-komik feryatlarla karşı çıkar; ... partinin örgüt tüzüğünden sözetmek, insanı tüzüğün tümünden vazgeçirecek aşağılayıcı bir tiksintiyle karşılanır." "Bürokrasi hakkındaki bu ünlü feryatların, merkezî organların kişisel bileşiminden duyulan tatminsizliğin perdesi olduğu ve kongrede ciddiyetle verilen sözden dönmeyi örtmekte kullanılan bir incir yaprağı yerine geçtiği, sanıyorum, aydınlanmıştır. Siz bir bürokratsınız, çünkü kong-

* *Ibidem,* s. 199-200. —*Ed.*

rede benim isteklerime karşın seçildiniz; siz bir biçimcisiniz, çünkü tutumunuz, benim rızama uygun değil, kongrenin resmî kararlarına uygun yolda; siz tamamen mekanik bir yönde hareket ediyorsunuz; çünkü parti kongresindeki 'mekanik' çoğunluğun sözünü ediyorsunuz, benim üye seçilme isteğimi dikkate almıyorsunuz; siz bir müstebitsiniz, çünkü, çevre anlayışlarının kongre tarafından açıkça kabul edilmeyişinden hoşlanmadıkları için çevrelerin 'devamlılığında' daha çok direnen eski uyuşuk bir takıma* iktidarı teslim etmeyi reddediyorsunuz." (*Ibidem*, c. VI, s. 310 ve 287, Rusça.)**

3. *Parti, proletaryanın sınıf örgütünün en yüksek biçimidir.* Parti, işçi sınıfının örgütlü müfrezesidir. Ama işçi sınıfının tek örgütü değildir. Proletarya, sendikalar, kooperatifler, fabrika örgütleri, parlamento grupları, partisiz kadın birlikleri, basın, kültür ve eğitim örgütleri, gençlik dernekleri, (açık devrimci eylem sırasında) devrimci savaşım örgütleri, (eğer proletarya iktidarda ise) devlet örgütü olarak sovyetler vb. gibi bir sıra öbür örgütlere de sahiptir. Bu örgütlerin büyük çoğunluğu, parti-dışı örgütlerdir ve içlerinden ancak birkaçı partiye doğrudan doğruya bağlıdır ya da partinin kollarını oluşturur. Bütün bu örgütler, belirli koşullarda işçi sınıfına kesinlikle gereklidirler, çünkü bunlar olmadan savaşımın çeşitli aşamalarında proletaryanın sınıf mevzilerini güçlendirmek, burjuva düzeni yerine sosyalist düzeni kurmakla yükümlü bir güç olarak proletaryayı savaşıma hazırlamak olanaksızdır. Ama sayısı bu kadar kabarık olan bu örgütlerin yönetim birliğini nasıl sağlamalı? Bu örgüt çokluğunun, yönetimde dağınıklığa neden olmayacağının güvencesi neredediir? Denilecek ki, bu örgütlerin

* Burada sözkonusu olan, II. Kongrenin kararlarına boyun eğmeyip Lenin'i "bürokratlıkla" suçlayan Akselrod, Martov, Potressov ve diğerlerinin oluşturduğu "ahbap çevresi"dir. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, s. 228 ve 194-195.

herbiri, kendi özel alanında çalışmaktadır ve dolayısıyla bunlar birbirlerinin çalışmasına engel olamaz. Bu, elbette doğrudur. Ama *tek bir* sınıfa, proleter sınıfa hizmet ettiklerine göre, bütün bu örgütlerin eylemlerini tek bir doğrultuda yürütmeleri gerektiği de doğrudur. Şu soru sorulabilir: Bütün örgütlerin, çalışmalarında izlemeleri gereken bu çizgiyi, bu genel doğrultuyu kim belirler? Gereken deneyime sahip bulunduğu için, yalnız bu genel çizgiyi hazırlamaya yetenekli olmakla kalmayan, aynı zamanda yeterli otoriteye de sahip bulunduğu için, bütün bu örgütlerin yönetim birliğini sağlamak ve aykırı hareketleri gidermek üzere, bu çizgiyi uygulamaya, teşvik etmeye yetenekli olan bu merkezî örgüt hangisidir?

Bu örgüt, proletaryanın partisidir.

Parti bunu başarmak için gerekli bütün önkoşullara sahiptir, çünkü: birincisi, parti, proletaryanın partisiz örgütlerine doğrudan doğruya bağlı olan ve çoğu kez bu örgütleri yöneten işçi sınıfının en iyi unsurlarının birleşme noktasıdır; ikincisi, işçi sınıfının en seçkin unsurlarının birleşme noktası olan parti, işçi sınıfının örgütlerinin her biçimini yönetmeye yetenekli önderlerinin yetiştirilmesi için en iyi okuldur; üçüncüsü, işçi sınıfı önderlerinin yetiştirilmesi için en iyi okul olan parti, deneyimi ve saygınlığı ile proletaryanın savaşımının önderliğini merkezileştirmeye ve böylelikle işçi sınıfının çeşitli örgütlerini, yardımcı organlar ve partiyi sınıfa bağlayan volan kayışları haline getirmeye yetenekli biricik örgüttür. Parti, proletaryanın en yüksek sınıf örgütü biçimidir.

Elbette bu, parti-dışı örgütlerin, sendikaların, kooperatiflerin vb. partinin yöntemine, resmen ast olarak bağlı olmaları demek değildir. Yalnızca, bu örgütlerden olan ve bunlarda tartışma götürmez biçimde etkili olan parti üyeleri, bu parti-dışı örgütlerin çalışmalarında proletarya partisine yaklaşmaları ve onun siyasal önderliğini gönül rızasıyla kabul

etmeleri için bütün inandırma yollarına başvurmalıdır demektir.

İşte bunun için Lenin, partinin siyasal önderliğinin, proletaryanın bütün öbür örgüt biçimlerine uzanması gereken "proleterlerin sınıf birliğinin *en yüksek biçimi*" (*"Sol" Komünizm,* c. XXV, s. 194, Rusça)* olduğunu söyler.

İşte bunun için partisiz örgütlerin "bağımsızlığı" ve "yansızlığı" oportünist teorisi, *bağımsız* parlamenterlerle partiden *kopmuş* yazarların, dargörüşlü sendika önderleriyle, burjuvalaşmış kooperatifçilerin sayısını artıran bu teori, leninist teori ve pratikle kesinlikle bağdaştırılamaz.

4. *Proletarya iktidarının aleti olarak parti.* Parti, proletaryanın en yüksek örgüt biçimidir. Parti, proleter sınıfın bağrında ve bu sınıfın örgütleri arasında asıl yönetim gücüdür. Ama, bu, hiç de partinin kendisinin bir sonuç olduğu, kendi kendine yeter bir güç olduğu anlamına gelmez. Parti, yalnızca proleterlerin sınıf birliğinin en yüksek biçimi değildir, aynı zamanda, proletaryanın elinde, henüz kurulmadan önce, diktatörlüğünün kurulmasına yarayan, kurulduğu zaman da bu diktatörlüğün pekiştirilmesine ve genişletilmesine yarayan bir araçtır. Eğer iktidar sorunuyla karşı karşıya kalmasaydı, emperyalizmin yarattığı koşullar, kaçınılmaz savaşlar, bir bunalımın varlığı, proletaryanın bütün güçlerinin bir noktada toplanmasını, burjuvaziyi devirmek ve proletarya diktatörlüğünü kurmak için devrimci hareketin bütün iplerinin bir tek yerde toplanmasını gerekli kılmasaydı, sağlamasaydı, parti, bu kadar önem kazanamaz, proletaryanın bütün öbür örgüt biçimleri içindeki üstün durumuna erişemezdi. Parti, proletaryaya, her şeyden önce, proletaryanın iktidarı başarıyla alması için vazgeçilmez bir kurum olan savaş genelkurmayı olarak gereklidir. Tanıtlamaya gerek yok ki, proletaryanın kitle örgütlerini çevresinde

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı,* s. 48. —*Ed.*

toplamaya ve savaş sırasında hareketin tümünün önderliğini merkezileştirmeye yetenekli bir parti olmasaydı, proletarya, Rusya'da devrimci diktatörlüğünü kuramazdı.

Ama parti, proletaryaya, yalnızca diktatörlüğünü kurması için gerekli değildir; parti, diktatörlüğü sürdürmek, onu sosyalizmin tam zaferini sağlamak amacıyla sağlamlaştırmak ve alanını genişletmek için daha da gereklidir.

"Sanıyorum, —*diyor Lenin*— artık bugün, bolşeviklerin, partimiz içinde en sert ve demir disiplin olmadan, ya da işçi sınıfı kitlesinin bütününden, yani geri tabakalara önderlik etme yeteneğinde ya da onları birlikte sürükleme yeteneğinde olan işçi sınıfı içersindeki bütün düşünen, namuslu, özverili ve etkin unsurlardan tam ve eksiksiz destek sağlamadan, değil iki-buçuk yıl, iki-buçuk ay bile iktidarı tutamayacakları, herkesçe bilinmektedir." (*Ibidem,* s. 173.)*

Ama diktatörlüğü "sürdürmek" ve "yaymak" ne demektir? Milyonlarca proletere disiplin ve örgüt ruhunu aşılamaktır; proleter yığınlar içinde birliği ve küçük-burjuva kökenli güçlerin ve küçük-burjuva alışkanlıkların kemirici etkisine karşı bir savunma kalesi kurmaktır; küçük-burjuva tabakaları yeniden eğitmek ve değiştirmek için proleterlerin örgüt çalışmalarını pekiştirmektir; sınıfları kaldırmak ve sosyalist üretimi örgütlendirmek için zorunlu koşulları hazırlamaya yetenekli bir güç olabilmeleri için proleter kitlelerin kendilerini eğitmelerine yardım etmektir. Bütün bunları ise, birliğinden ve disiplininden güç alan bir parti olmadan başarmak olanaksızdır.

"Proletarya diktatörlüğü, —*diyor Lenin*— eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı, kanlı ve kansız, şiddete başvuran, barışçı, askerî, iktisadî, eğitici ve yönetsel, inatçı bir savaştır. Milyonlarca ve on milyonlarca insandaki alışkanlık gücü, en korkunç güçtür. Savaşta çelikleşmiş bir

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı,* s. 11. —*Ed.*

parti olmadan, sözkonusu sınıf içinde namuslu olarak ne varsa onun güvenini elde etmiş bir parti olmadan, yığınların havasını izlemeyi bilen ve bunu etkileyebilen bir parti olmadan, bu savaşı başarıyla yürütmek olanaksızdır." (*Ibidem*, s. 190.)*

Proletaryanın, diktatörlüğünü kurmak ve sürdürmek için partiye gereksinmesi vardır. Parti, proletarya diktatörlüğünün bir aletidir.

Bundan çıkan sonuç şudur ki, sınıfların ortadan kalkması ve proletarya diktatörlüğünün yavaş yavaş sona ermesi partinin de sona ermesine neden olacaktır.

5. *Hiziplerin varlığı ile bağdaşmayan irade birliği olarak parti.* Birliğinden ve demir disiplininden güç alan bir parti olmadan proletarya diktatörlüğünü kurmak ve sürdürmek olanaksızdır. Ama bütün parti üyelerinin irade birliği olmadan, hareket birliği olmadan partide demir disiplin düşünülemez. Kuşkusuz ki bu, partide fikir savaşımına yer olmadığı anlamına gelmez. Tam tersine, demir disiplin, eleştiriye ve fikir savaşımına engel olmak şöyle dursun, partinin bağrında eleştiriyi ve fikir savaşımını gerektirir. Üstelik bu, disiplinin "kör" disiplin olması da demek değildir. Tam tersine, demir disiplin, bilinçli ve gönüllü olarak kabul edilen bir itaatı öngörür, çünkü, ancak bilinçli bir disiplin, gerçekten demir disiplin olabilir. Ama fikir savaşımı bitince, eleştiri tükenip karara varılınca, bütün parti üyelerinin irade birliği ve eylem birliği şarttır. Bu, öyle bir zorunlu şarttır ki, onsuz ne birleşmiş parti, ne de partide demir disiplin düşünülebilir.

"Bu çetin iç savaş döneminde —*diyor Lenin*— Komünist Partisi, ancak en merkezileşmiş tarzda örgütlenmişse, partide askerî disipline pek benzeyen demir disiplin yürürlükteyse ve partinin merkezi, büyük bir otoriteye sahipse, ge-

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 40. —*Ed.*

niş yetkileri varsa ve parti üyelerinin genel güvenini kazanmışsa, görevini başarabilir." ("Üçüncü Enternasyonale Partilerin Kabul Edilmesi Koşulları", c. XXV, s. 282-283, Rusça.)

Diktatörlüğün kuruluşundan önceki savaşım koşullarında, parti disiplini hakkında bunlar söylenebilir.

Diktatörlüğün kurulmasından sonra aynı şeyi, ama daha da büyük ölçüde söylemek gerekir.

"Proletaryanın partisinin demir disiplinini, özellikle onun diktatörlüğü sırasında azıcık da olsa zayıflatan kimse —*der Lenin*—, gerçekte, proletaryaya karşı burjuvaziye yardım etmektedir." (*"Sol" Komünizm*, c. XXV, s. 190, Rusça.)*

Dolayısıyla hiziplerin varlığı, parti birliğiyle, demir disiplinle bağdaşamaz. Hiziplerin varlığının birçok merkezlerin varlığına neden olduğu açıktır; birçok merkezin varlığı ise partide ortak bir merkezin yokluğu, irade birliğinin parçalanması, disiplinin gevşemesi ve dağılması, diktatörlüğün zayıflayıp dağılması demektir. Kuşkusuz, proletarya diktatörlüğüne karşı savaşım veren ve proleterleri iktidara götürmek istemeyen İkinci Enternasyonal partileri, liberalizmin böylesini, hizip özgürlüğü olarak hoşgörebilirler; çünkü bu partilerin demir disipline hiç gereksinmeleri yoktur. Ama çalışmalarını proletarya diktatörlüğünün kuruluşu ve sağlamlaştırılması ödevi üzerinde örgütlendiren Komünist Enternasyonal partileri, ne "liberalizmi", ne hizip özgürlüğünü hoşgörmezler.

Parti, her türlü hizipçiliği ve parti içinde her türlü iktidar bölünmesini olanaksızlaştıran irade birliğidir.

Bundan dolayı Lenin, "proletarya diktatörlüğünün başarılarının temel koşulu olan parti birliğinin ve proletaryanın öncü müfrezesinin irade birliğinin gerçekleşmesi bakımından hizipçiliğin tehlikeleri"ne değinir. Bu fikir, partimizin, X. Kongresinde kabul edilen "Partinin Birliği Üzerine"

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 41. —*Ed.*

başlıklı özel kararında ifade edilmiştir.

Bundan dolayı, Lenin, "partiden kesin ve hemen ihraç edilme" cezası ile "her türlü hizipçiliğin tam olarak bastırılmasını" ve "şu ya da bu platform üzerinde kurulmuş bütün grupların hemen dağıtılmasını" ister. ("Partinin Birliği Üzerine".)

6. *Parti, kendini oportünist unsurlardan arıtarak güçlenir.* Partideki oportünist unsurlar, işte hizipçiliğin kaynağı. Proletarya, dışa kapalı bir sınıf değildir. Köylü, küçükburjuva kökenli unsurların, kapitalizmin gelişmesi sonucunda proleterleşmiş aydınların durmadan bu sınıfa doğru aktıkları görülür. Aynı zamanda, burjuvazinin sömürgelerden elde ettiği üstün kârlarla beslediği proletaryanın üst tabakaları, özellikle sendika yöneticileri ve parlamenterler bir yozlaşma süreci geçirmektedir.

"Yaşam tarzlarıyla —*diyor Lenin*—, ücretleriyle, dünya görüşleriyle tamamen küçük-burjuva niteliği taşıyan bu burjuvalaşmış işçi tabakası ya da 'işçi aristokrasisi', II. Enternasyonalin başlıca desteği olmuştur; günümüzde de *burjuvazinin başlıca toplumsal* (askerî değil) desteğidir. Çünkü bunlar, *işçi* hareketi içinde, *burjuvazinin gerçek ajanları*, kapitalist sınıfın işçi uşakları, reformizmin ve şovenizmin gerçek yayıcılarıdır." (*Emperyalizm*, c. XIX, s. 77, Rusça.)*

Bütün bu küçük-burjuva gruplar şu ya da bu biçimde partiye girerler; partiye kararsızlık ve oportünizm ruhunu, moral bozukluğu ve güvensizlik ruhunu getirirler. Hizipçiliğin ve geçimsizliğin başlıca kaynağı, içten baltaladıkları partide kargaşalığın kaynağı onlardır. Geride böyle "müttefikler" varken emperyalizmle savaşa tutuşmak, kendini hem önden, hem arkadan iki ateş arasında bırakmak demektir. Bu yüzden böyle unsurlara karşı amansız bir savaşım verilmesi ve bunların partiden kovulması, emperyalizme kar-

* V. İ. Lenin, *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*, s. 15. —*Ed.*

şı savaşın başarısı için önkoşuldur.

İdeolojik savaşım ile partinin içindeki oportünist unsurların "yenilebileceği"ni, parti çerçevesi içinde bu unsurların "üstesinden gelinebileceği"ni savunan teori, partiyi felce ve kronik sakatlığa mahkûm etmenin belirtisi olan, çürük ve tehlikeli bir teoridir; bu teori, partinin oportünizme peşkeş çekilmesi tehlikesini doğurur; proletaryayı devrimci partisinden, emperyalizme karşı savaşımında başlıca silahından yoksun bırakmakla tehdit eder. Eğer saflarında Martov'lar ve Dan'lar, Potressov'lar ve Akselrod'lar bulunsaydı, partimiz, doğru yolu tutamaz, iktidarı ele alıp proletarya diktatörlüğünü örgütlendiremez, iç savaştan zaferle çıkamazdı. Eğer partimiz, iç birliğini ve saflarının eşsiz birliğini sağlayabildiyse, bu, her şeyden önce oportünizm pisliğinden kendini zamanında arıtması, tasfiyecileri ve menşevikleri saflarından kovmayı bilmesinden ötürüdür. Proleter partilerin gelişme ve güçlenme yolu, oportünistlerden ve reformistlerden, sosyal-emperyalistlerden ve sosyal-şovenlerden, sosyal-yurtseverlerden ve sosyal-pasifistlerden saflarını arıtmaktan geçer. Parti, saflarını oportünist unsurlardan arıtarak güçlenir.

"Saflarında reformistler, menşevikler bulundukça —*der Lenin*—, proleter devrimi muzaffer kılmak, bu devrimi korumak *olanaksızdır*. Bu, aslında apaçıktır, ve Rusya ve Macaristan'ın deneyimi ile açıkça doğrulanmıştır. ... Rusya'da birçok kez, öyle güç durumlar ortaya çıktı ki, eğer menşevikler, reformcular, küçük-burjuva demokratlar partimizde kalsaydı, sovyet rejimi kesenkes devrilirdi. ... Herkesin kabul ettiği gibi, İtalya'da, devlet iktidarını ele geçirmek için proletarya ile burjuvazi arasında kesin savaşlar yakındır. Böyle bir anda yalnızca, partiden ihraç edilmeleri kesenkes zorunlu olan menşevikleri, reformcuları, turaticileri kovmak yetmez; duraksamaya eğilimli olan ve reformcularla 'birliği' bozmamak için bunları bütün önemli mevkiler-

den uzaklaştırmakta duraksama eğilimi gösteren kusursuz komünistleri de partiden çıkarmak yararlı olabilir. ... Devrimin arifesinde, devrimin zaferi için en çetin savaşlar sırasında, parti içinde en ufak duraksama her şeyi kaybettirebilir. Devrimi başarısızlığa sürükleyebilir, proletarya iktidarı henüz sağlamlaşmadığına, yediği darbeler henüz pek güçlü olduğuna göre, bu, iktidarı proletaryanın elinden koparıp alabilir. Eğer böyle bir anda duraksayan önderler çekilirlerse, bu, partiyi, işçi hareketini ve devrimi zayıflatmaz, tersine güçlendirir." ("Özgürlük Üzerine İkiyüzlü Söylevler", c. XXV, s. 462-464, Rusça.)

IX. ÇALIŞMA TARZI

Burada sözkonusu olan edebî tarz değildir. Çalışmada tarzdan, leninizmin pratiğinin belirli ve kendine özgü niteliğinden, leninist militanın özel tipini yaratan şeyden sözetmek istiyorum. Leninizm, partide ve devlet aygıtında da özel tipte militan yetiştiren, çalışmada özel bir tarzı, leninist tarzı yaratan teorik ve pratik bir okuldur. Bu tarzın ayırdedici çizgileri nelerdir? Özellikleri nelerdir?

Bu özellikler ikidir: *a*) Rus devrimci atılımı ve *b*) Amerikan pratiği anlayışı. Leninizmin tarzı, bu iki özelliğin parti ve devlet çalışmalarında birleştirilmesidir.

Rus devrimci atılımı, eylemsizliğe, yerleşmiş verimsiz alışkanlıklara, tutuculuğa, zihin durgunluğuna, eski geleneklere kölece bağlılığa karşı panzehirdir. Rus devrimci atılımı, öyle canlandırıcı bir güçtür ki, zihni açar, ileriye doğru iter, eskiyi parçalar, perspektifler açar. Bu atılım olmadan, hiç bir ilerici hareket olanaklı değildir. Ama pratikte, Amerikan pratiği anlayışı ile birleşmezse bu atılımın boş, "devrimci" manilovizme dönüşmesi çok olasıdır. Bu cinsten yozlaşma örneklerine sık sık raslanır. Kökeni, her şeyi yoluna koyabilen, her şeyi değiştirebilen kararnamelerin kerameti-

ne körükörüne inanmak olan "devrimci" işgüzarlık hastalığını ve "devrimci" plan yapma hastalığını kim bilmez? *Uskomçel,* (Komünist İnsanın Olgunlaşması) adlı yapıtında bir Rus yazarı, İ. Ehrenburg, mükemmel ve ideal insanın şemasını çizmeyi amaç edinen ve buna verdiği "emek" içinde "boğulan", bu hastalığa tutulmuş bir "bolşevik" tipini betimliyor. Bu öyküde pek fazla abartma vardır; ama öykünün, bu hastalığın tam ve doğru bir betimlemesini yaptığı da kesindir. Öyle sanıyorum ki, bu hastalarla, Lenin kadar amansızca alay eden olmamıştır. Lenin, bu devrimci işgüzarlık hastalığını ve "kararnamelerin kerametine inanmak illetini *(décrétomanie)*" "komünist böbürlenme" diye nitelerdi.

"Komünist böbürlenmesi —*diyor Lenin*—, henüz kovulmadığı komünist partisinin üyesi olan ve komünist kararnamelerle bütün ödevlerini yerine getireceğini hayal eden adamın gerçeğidir." ("RSSCF'nin II. Siyasal Eğitim Emekçileri Kongresinde Söylev", c. XXVII, s. 50-51, Rusça.)

"*Devrimci*", tumturaklı sözlere karşı Lenin, genellikle düpedüz günlük görevleri ileri sürerdi, böylelikle "devrimci" işgüzarlığın, gerçek leninizmin ruhuna ve lafzına aykırı olduğunu belirtirdi. Lenin şöyle diyor:

"Daha az tumturaklı sözler ve daha çok günlük iş. ... Daha az siyasal gevezelik, komünizmin kuruluşunun en basit ama canlı olgularına daha büyük dikkat." ("Büyük İnisiyatif", c. XXIV, s. 343 ve 335, Rusça.)

Amerikan pratiği anlayışı, tersine, "devrimci" manilovizme ve işgüzarlığa karşı panzehirdir. Amerikan pratiği anlayışı, engelleri tanımayan, her cins ve her türlü engeli verimli çalışmayla deviren, önemsiz de olsa başladığı işi kesinlikle bitiren ve ciddî bir kuruluş çalışmasında kesenkes edinilmesi zorunlu olan yılmaz bir güçtür.

Ama Amerikan pratiği anlayışı, Rus devrimci atılımıyla birleşmezse, yozlaşır, dar ve ilkesiz işgüzarlık derekesine

düşebilir. Bazı "bolşevik"leri yozlaşmaya ve devrim davasını bırakmaya sürükleyen dar pratikçilik ve ilkesiz işgüzarlık hastalığını kim bilmez? Bu özel hastalık, B. Pilniyak tarafından, *Çıplak Yıl* adlı romanında betimlenmiştir. Bu romanda, yazar, büyük "enerji" ile çalışan, ama perspektiften yoksun olan, "neyin ne için" olduğunu bilmeyen, ve bu yüzden devrimci çalışma yolundan sapan irade sahibi, pratik kararlar vermeye yetenekli Rus "bolşevik" tiplerini gösterir. Hiç kimse bu işgüzarlık hastalığını Lenin kadar acı bir biçimde alaya almamıştır. "Dar pratikçilik", "ahmakça *affairisme*" — Lenin bu hastalığı işte böyle nitelerdi. Buna karşı canlı, devrimci çalışmayı, devrimci perspektif zorunluluğunu ileri sürer; böylelikle ilkesiz işgüzarlığın, gerçek leninizme, "devrimci" boşboğazlık kadar aykırı olduğunu belirtirdi.

Rus devrimci atılımıyla Amerikan pratiği anlayışının birleştirilmesi, işte parti içinde ve devlet aygıtında çalışmada leninizmin özü budur.

Ancak bu ikisinin birleştirilmesi, bize, tam leninist militan tipini ve çalışmada leninist tarzı verir.

Bu sayfaları, SBK(B)P Leningrad örgütüne sunuyorum.
J. STALİN

I. LENİNİZMİN TANIMI

Leninizmin İlkeleri broşürü, leninizmin bilinen tanımını içermektedir ki, buraya aktarmak yerinde olacaktır. Bu tanım şöyledir:

"Leninizm, emperyalizm ve proleter devrimi çağının marksizmidir. Daha tam söylemek gerekirse leninizm, genel olarak proleter devrimin teori ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teori ve taktiğidir."*

Bu tanım doğru mudur?

Doğru olduğuna inanıyorum. Doğrudur, çünkü, birincisi, leninizmin emperyalist savaştan sonra ortaya çıktığına

* Bkz: s. 9. —*Ed.*

yanlış olarak inanan belirli Lenin eleştiricilerinin tersine, leninizmi *emperyalizm çağının* marksizmi diye nitelendirmekle, leninizmin tarihsel kökleri doğru bir biçimde gösterilmektedir. Doğrudur, çünkü ikincisi, leninizmin ancak Rus ulusal koşullarına uygulanabileceğini düşünen sosyal-demokrasinin tersine, leninizmin uluslararası niteliğini doğru olarak belirlemektedir. Doğrudur, çünkü üçüncüsü, leninizmi marksizmin sonraki gelişmesi gibi değil de, yalnızca marksizmin yenilenmesi ve Rus gerçeğine uygulanması gibi düşünen belirli leninizm eleştiricilerinin tersine, onu, emperyalizm çağının *marksizmi* olarak nitelendirmekle, leninizmin, marksizm öğretisi ile organik bağını doğru olarak göstermektedir.

Öyle görünüyor ki, bütün bunları uzunboylu yorumlamanın gereği yoktur.

Ama bizim partimizde de, leninizmi, biraz farklı bir biçimde tanımlamayı gerekli bulan kimseler var. Örneğin Zinovyev şöyle düşünmektedir:

"Leninizm, *doğrudan doğruya köylülüğün ağır bastığı bir ülkede kaçınılmaz olarak, başlamış bulunan** emperyalist savaşlar ve dünya devrimi çağının marksizmidir."

Zinovyev'in altını çizdiği sözcükler ne anlama gelebilir? Rusya'nın geriliğini, köylü karakterini, leninizmin tanımına sokmanın anlamı nedir?

Bu, leninizmi, uluslararası öğreti olmaktan çıkarıp, Rus özelliklerinin bir ürünü haline getirmek demektir.

Bu, kapitalizm bakımından daha gelişmiş olan öbür ülkeler için leninizmin değerini yadsıyan Bauer ve Kautsky'nin oyununa gelmek demektir.

Köylü sorununun Rusya için çok büyük bir önem taşıdığı, ülkemizin bir köylü ülkesi olduğu açıktır. Ama bunun, leninizm ilkelerinin ayırdedici özelliği için ne önemi olabilir? Leninizm, özellikle Rusya toprağında ve Rusya için mey-

* İtalikler Zinovyev'in. —*J. St.*

dana gelmiştir de, emperyalizm temeli üzerinde ve genellikle emperyalist ülkeler için meydana gelmemiş midir? Lenin'in *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması; Devlet ve Devrim; Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky; "Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı* vb. gibi yapıtları özellikle Rusya için geçerlidir de, genel olarak bütün emperyalist ülkeler için geçerli değil midir? Leninizm, *bütün* ülkelerdeki devrimci hareket deneyiminin genelleştirilmesi değil midir? Leninizmin teori ve taktik ilkeleri, *bütün* ülkelerin proleter partileri için geçerli değil midir? Onlar için zorunlu değil midir? Lenin, "bolşevizmin *herkes için** taktik örneği ödevini görebileceğini" (*Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky*, c. XXIII, s. 186, Rusça) söylerken haksız mıydı? Lenin, "Sovyet iktidarının ve bolşevik teori ve taktik ilkelerinin *uluslararası 'önemi*'nden*" ("*Sol*" *Komünizm*, c. XXV, s. 171-172, Rusça)** sözederken yanılıyor muydu?

Örneğin, Lenin'in aşağıdaki sözleri acaba doğru değil midir?

"Ülkemizin büyük geriliği ve küçük-burjuva niteliği yüzünden, Rusya'da, proletarya diktatörlüğü, bazı hususlarda, ileri ülkelerde olacağından kaçınılmaz olarak farklı olmalıdır. Ama Rusya'da da temel güçler —ve toplumsal ekonominin temel biçimleri— herhangi bir kapitalist ülkedekinin aynıdır; öyle ki *özellikler ancak daha az önem taşıyan hususlar için geçerlidir.*"* ("Proletarya Diktatörlüğü Döneminde Ekonomi ve Politika", c. XXIV, s. 508, Rusça.)***

Bütün bunlar doğru ise, buradan Zinovyev'in leninizm tanımının doğru sayılamayacağı sonucu çıkmaz mı?

Leninizmin bu dar ulusal tanımı enternasyonalizm ile nasıl bağdaştırılabilir?

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 8. —*Ed.*

*** V. İ. Lenin, *Marx-Engels-Marksizm*, s. 511; *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 205-206. —*Ed.*

Leninizmin İlkeleri broşüründe şöyle deniliyordu: "Bazıları, köylü sorununun leninizmin asıl sorunu olduğunu, leninizmin hareket noktasının köylü sorunu, köylülüğün rolü, önemi olduğunu düşünüyorlar. Bu, kesinlikle yanlıştır. Leninizmin temel sorunu, leninizmin hareket noktası, köylü sorunu değil, proletarya diktatörlüğü sorunu, proletarya diktatörlüğünün kurulması ve pekiştirilmesi koşulları sorunudur. Köylü sorunu, proletaryanın iktidar savaşımında müttefiki sorunu olarak ortaya çıkan bir sorundur."*

Bu tez, doğru mudur?

Sanıyorum ki, evet. Bu tez tamamıyla leninizmin tanımından çıkmaktadır. Bununla birlikte, leninizm proleter devriminin teori ve taktiği ise, proleter devriminin temel içeriği proletarya diktatörlüğü olduğuna göre, *leninizmde esasın proletarya diktatörlüğü sorunu, bu sorunun işlenmesi, onun teorik doğruluğu ve somutlaştırılması olduğu açıktır.*

Bununla birlikte, Zinovyev'in bu teze katılmadığı besbellidir. "Lenin'in Anısına" adlı makalesinde şöyle diyor: "Köylülüğün rolü sorunu, daha önce de söylediğim gibi bolşevizmin, leninizmin *temel sorunudur.***"

Görüyorsunuz ki, Zinovyev'in bu tezi, tamamıyla, Zinovyev'in leninizmi yanlış tanımlamasından ileri gelmektedir. Bundan dolayı, bu tez de, Zinovyev'in leninizm tanımı kadar yanlıştır.

Lenin'in proletarya diktatörlüğünün "proletarya devriminin temel içeriği" (c. XXIII, s. 337, Rusça) olduğu tezi doğru mudur? Kesin olarak doğrudur. Leninizmin, proleter devriminin teori ve taktiği olduğu tezi doğru mudur? Doğru olduğuna inanıyorum. Peki ama, bundan çıkan sonuç nedir? Bundan şu çıkar ki, proletarya diktatörlüğü, leninizmin

* Bkz: s. 53-54. —*Ed.*

** İtalikler benim. —*J. St.*

temel sorunu, hareket noktası, temelidir.

Emperyalizm sorunu ve emperyalizmin sıçramalı gelişmesi sorunu, *bir tek* ülkede sosyalizmin zaferi sorunu, proleter devleti sorunu ve bu devletin sovyet biçimi sorunu, proletarya diktatörlüğü sisteminde partinin rolü sorunu, sosyalizmin kuruluşunun yolları sorunu gibi, — bütün bu sorunların Lenin tarafından tam olarak işlendiği doğru değil midir? Bu sorunların tam anlamıyla proletarya diktatörlüğü fikrinin temelini, esasını oluşturdukları doğru değil midir? Bu temel sorunlar işlenilmeden, köylü sorununu, proletarya diktatörlüğü bakımından işlemenin olanaksız olduğu doğru değil midir?

Kuşku yok ki, Lenin, köylü sorununu bilen bir insandı. Kuşku yok ki, köylü sorununun, proletaryanın müttefiki sorunu olarak proletarya için çok büyük bir önemi vardır ve proletarya diktatörlüğü temel sorununun tamamlayıcı bir parçasıdır. Ama leninizm, proletarya diktatörlüğü temel sorununu çözmek durumunda olmasaydı, ondan türeyen sorunların, proletaryanın müttefiki sorununun, köylülük sorununun da olmayacağı açık değil midir? Leninizm, iktidarın proletarya tarafından alınması konusundaki pratik sorunu çözmek durumunda olmasaydı, köylülükle ittifak sorununun da konamayacağı açık değil midir?

Lenin, eğer köylülük sorununu, proletarya diktatörlüğü teori ve taktiği temeli üzerinde değil de, bu temeli hesaba katmaksızın, bu temelin dışında işlemiş olsaydı, gerçekte kuşku götürmez biçimde olduğu şey, yani en büyük proleter ideoloğu olmazdı, yabancı küçük-burjuva edebiyatçıların sık sık onu tanıttıkları gibi, ancak sıradan bir "köylü feylosofu" olurdu.

İkisinden biri:

Ya leninizmde esas, köylü sorunudur, ve o zaman leninizm, kapitalizm bakımından gelişmiş ülkeler için, köylü ülkesi olmayan ülkeler için bir değer taşımaz, onlar için zorunlu değildir;

Ya da leninizmde esas, proletarya diktatörlüğüdür ve o zaman, leninizm, bütün ülkelerin proleterleri için uluslararası bir öğretidir; kapitalizm bakımından gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere, istisnasız bütün ülkeler için geçerlidir.

Sözkonusu olan, bunlardan birini seçmektir.

III. "SÜREKLİ" DEVRİM SORUNU

Leninizmin İlkeleri broşüründe "sürekli devrim teorisi", köylülüğün rolüne gerektiğinden az önem veren bir "teori" olarak ele alınmıştır. Bu broşürde şöyle denilmekteydi:

"Lenin 'sürekli' devrim yanlılarına karşı, devrimin sürekliliğini savundukları için savaşım vermiyordu, çünkü Lenin'in kendisi de sürekli devrim görüşünden yanaydı. Ama onlara karşı, proletaryanın en büyük yedeği olan köylülüğün rolünü küçümsedikleri, proletaryanın hegemonyasını anlamadıkları için savaşım veriyordu."*

Rus "sürekli" devrimcilerinin bu ayırdedici özelliğinin, son zamanlara kadar bilindiği sanılıyordu. Genel olarak doğru olmakla birlikte bu ayırdedici özelliğin tam kapsamlı olduğu kabul edilemez. Bir yandan 1924 yılındaki tartışma ve öte yandan Lenin'in yapıtlarının ayrıntılı tahlili, Rus "sürekli" devrimcilerinin yanlışlığını, yalnızca köylülüğün rolünü küçümsediklerini değil, proletaryanın, köylülüğü arkasından sürükleme güç ve yeteneğini de küçümsediklerini, proletaryanın hegemonyası fikrine de inançları olmadığını göstermiştir.

Bundan dolayıdır ki, *Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği* (1 Kasım 1924) broşürümde, bu ayırdedici özelliği genişletmiş ve onun yerine bir başkasını, daha tam olanını koymuştum. Bu broşürde, bu konuda, şöyle denilmekteydi:

* Bkz: s. 37. —*Ed.*

"Şimdiye dek 'sürekli devrim' teorisinin genellikle *yalnız* bir yanına işaret ediliyordu: köylü hareketinin devrimci olanaklarına inançsızlık. Bugün doğru olmak için bu yanı bir *başka* yanla tamamlamak gerekir: Rusya proletaryasının güçlerine ve yeteneklerine inançsızlık."*

Bu, elbette, leninizm, Marx'ın 1840'a doğru ilân ettiği, tırnak içine alınmayan sürekli devrim fikrine karşıydı ve karşıdır, demek değildir. Tersine, Lenin, sürekli devrim fikrini doğru olarak anlamış ve geliştirmiş tek marksistti. Lenin'i "sürekli" devrimcilerden ayırdeden şey, bu sonuncuların, Marx'ın sürekli devrim teorisi fikrini değiştirip, onu, kitabî, cansız bir biçime sokmaları; Lenin'in ise, bu fikri olduğu gibi alması ve onu kendi devrim teorisinin temellerinden biri yapmasıdır. Lenin'in daha 1905'te ortaya attığı, burjuva demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesi fikri, Marx'ın sürekli devrim teorisini somutlaştıran biçimlerden biri olarak anımsanmalıdır. 1905'te, Lenin, bu konuda şöyle yazıyordu:

"Demokratik devrimden, güçlerimiz ölçüsünde, bilinçli ve örgütlü proletaryanın güçleri ölçüsünde, sosyalist devrime geçmeye hemen başlayacağız. *Biz sürekli devrimden yanayız.*** Yarı yolda durmayacağız. ...

"Serüvenciliğe kapılmadan, bilimsel bilincimize ihanet etmeden, ucuz şöhret peşinde koşmadan, ancak *bir tek şey* söyleyebiliriz ve söylüyoruz: yeni ve daha üstün bir ödeve, sosyalist devrime mümkün olduğu kadar çabuk geçişi, bize, proletarya partisine daha *kolaylaştırmak için,* bütün köylülüğe, demokratik devrimi tamamlamasında var gücümüzle yardım edeceğiz." ("Sosyal-Demokrasinin Köylü Hareketi Karşısındaki Tutumu", c. VIII, s. 186-187, Rusça.)

Ve bundan onaltı yıl sonra, proletaryanın iktidarı al-

* Bkz: J. Stalin, *Leninizmin Sorunları*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 117; J. Stalin, *Trotskizm mi, Leninizm mi?*, Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 57. —*Ed.*

** İtalikler benim. —*J. St.*

masından sonra, Lenin, bu konuda şöyle yazıyordu:

"Kautsky'ler, Hilferding'ler, Martov'lar, Çernov'lar, Hilkit'ler, Lange'ler, MacDonald'lar, Turati'ler ve marksizmin öbür "2½"luk kahramanları, burjuva demokratik devrim ile proleter sosyalist devrim arasındaki ilişkiyi anlayamadılar. *Birincisi, ikincisine dönüşür.** İkincisi, birincisinin sorunlarını, geçerken çözer. İkincisi, birincinin eserini pekiştirir. İkincinin birinciyi ne ölçüde geçebileceğini karara bağlayan şey, savaşımdır, ve yalnızca savaşımdır." ("Ekim Devriminin Dördüncü Yıldönümü İçin", c. XXVII, s. 26, Rusça.)

Lenin'in 1 Eylül 1905'te yayınlanmış olan "Sosyal-Demokrasinin Köylü Hareketi Karşısındaki Tutumu" makalesinden, daha yukarda aktarılmış olan ilk parçaya özellikle dikkati çekerim. Bunu, özellikle, Lenin'in burjuva demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesi fikrine, sürekli devrim fikrine, 1916'ya doğru, emperyalist savaş patladıktan sonra geldiğini hâlâ iddia edenlere göstermek için belirtiyorum. Aktarılan bu parça, bu adamların tamamıyla yanıldıkları konusunda hiç bir kuşkuya yer bırakmamaktadır.

IV. PROLETER DEVRİMİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

Proleter devrimini, burjuva devriminden ayırdeden en belirgin çizgiler nelerdir?

Proleter devrimi ile burjuva devrimi arasındaki fark, beş ana noktada toplanabilir:

1. Burjuva devrim, görülegeldiği üzere, feodal toplumun bağrında büyümüş ve olgunlaşmış kapitalist düzen biçimleri, devrim açıkça patlak vermeden önce, azçok hazır olduğu zaman başlar; proleter devrim ise, sosyalist düzenin hazır biçimleri ya hiç yokken ya da hemen hemen yokken başlar.

* İtalikler benim. —*J. St.*

2. Burjuva devrimin ana görevi iktidarı almak ve onu varolan burjuva ekonomisiyle birleştirmekten ibarettir; proleter devrimin ana görevi ise, iktidarı aldıktan sonra, yeni bir sosyalist ekonomi kurmaktan ibarettir.

3. Burjuva devrim, görülegeldiği üzere, iktidarın ele geçirilmesiyle *sona erer*, proleter devrim için ise iktidarın ele geçirilmesi, bu iktidar eski ekonomiyi yeni bir kalıba sokmak ve yenisini örgütlendirmek için bir kaldıraç olarak kullanılacağına göre, ancak bir *başlangıçtır*.

4. Burjuva devrim, elinde iktidarı tutan bir sömürücü grubun yerine bir başka sömürücü grubunu koymakla yetinir; bu bakımdan eski devlet makinesini parçalamaya gereksinme duymaz; proleter devrim ise, iktidardan, kim olursa olsun, bütün sömürücü grupları uzaklaştırır ve iktidara, emekçilerin ve sömürülenlerin önderi olan proleterler sınıfını getirir; bundan dolayı, eski devlet makinesini parçalamaktan ve onun yerine bir yenisini koymaktan vazgeçemez.

5. Burjuva devrim, emekçilerin ve sömürülenlerin milyonluk kitlelerini bir dereceye kadar uzun bir dönem için burjuvazinin çevresinde birleştiremez; ve bu, onlar özellikle emekçiler ve sömürülenler olduğu için böyledir; proleter devrim ise, proletarya iktidarını güçlendirmek ve bir yeni sosyalist ekonomi kurmak olan temel görevini yerine getirmek istiyorsa, özellikle emekçi ve sömürülenler oldukları için, onları sürekli bir ittifak ile proletaryaya bağlayabilir ve bağlamalıdır.

İşte Lenin'in bu konuya ilişkin birkaç ana tezi:

"Burjuva devrim ile sosyalist devrim arasındaki temel farklardan biri —*diyor Lenin*—, feodalizmden doğan burjuva devrimi için feodal toplumun bütün yönlerini gittikçe değiştiren yeni iktisadî örgütlenmelerin, eski düzenin bağrında yavaş yavaş ortaya çıktığının görülmesidir. Burjuva devrimi bir tek görevle karşı karşıyadır; eski toplumun bü-

tün engellerini silip süpürmek, kaldırıp atmak, yoketmek. Bu görevi tamamlamakla, her burjuva devrimi kendisinden istenilen her şeyi yapmış olur; kapitalizmin gelişmesini hızlandırır.

"Sosyalist devrimde durum bambaşkadır. Tarihin zikzakları sonucu sosyalist devrime başlamak zorunda kalmış olan ülke, ne kadar geri kalmışsa, eski kapitalist ilişkilerden sosyalist ilişkilere geçiş, onun için o kadar güç olur. Burada, eskiyi yıkma görevlerine, işitilmemiş güçlükte yeni görevler, yani örgütlendirme görevleri katılır." ("Savaş ve Barış Üzerine Rapor", c. XXII, s. 315, Rusça.)

"Eğer —diye devam ediyor Lenin— Rus devriminde halkın yaratıcı gücü, 1905'in büyük deneyimini edindikten sonra, 1917 Şubatında, sovyetleri yaratmamış olsaydı, bu sovyetler, ekimde asla iktidarı ele alamazlardı, çünkü başarı, yalnızca, milyonlarca insandan güç alan önceden hazır durumdaki örgüt biçimlerine bağlıydı. Tam hazır durumda olan bu biçim, sovyetlerdi. Onun için, siyasal alanda bizi bekleyen şey, siyasal iktidarın yeni biçiminin hazır bulunmasından ve bize yalnızca birkaç kararname ile sovyetler iktidarının —devrimin ilk aylarındaki embriyon halinden—, Rus devleti içinde yasa gereğince tanınmış bir biçime, Rusya Sovyetler Cumhuriyeti biçimine sokulmasından doğan o parlak başarılar, o bildiğimiz durmak bilmeyen zafer yürüyüşüydü." (*Ibidem.*)

Lenin şöyle diyordu: "Olağanüstü çetin ve tamamlanması hiç bir zaman devrimimizin ilk aylarındaki muzaffer yürüyüşüne benzemeyecek olan iki görev daha kalıyordu." (*Ibidem.*)

"Bunlar, her şeyden önce, her sosyalist devrimin karşılaştığı iç örgüt görevleriydi. Sosyalist devrimi, burjuva devriminden kesin olarak ayırdeden şey, burjuva devrimin, kapitalist ilişkileri tam hazır biçimde bulmasıdır, oysa sovyetik —proleter— iktidar, aslında ancak sanayiin bazı do-

ruklarına ulaşabilmiş, ama tarıma pek az girmiş bulunan kapitalizmin en gelişmiş biçimlerini hesaba katmazsak, bu ilişkileri hazır bulmaz. Sayımın örgütlenmesi, büyük işletmeler üzerinde denetim, devletin iktisadî mekanizmasının bütününü bir tek büyük makine haline, yüz milyonlarca insanın bir tek plana göre yönetilebileceği tarzda işleyen iktisadî bir organizma haline dönüştürme — işte bize düşen büyük görev budur. Şu andaki çalışma koşulları altında, bu görev, iç savaşın görevlerinde olduğu gibi 'yürekli bir atılım'la hiç bir biçimde başarılamaz." (*Ibidem*, s. 316.)

"İkinci büyük zorluk ... uluslararası sorundur. Kerenski haydutlarının hakkından o kadar kolay gelebildiysek, ülkemizde iktidarımızı o kadar kolay kurabildiysek, toprağı toplumsallaştırma, işçi denetimi yasalarını hiç güçlüğe uğramadan çıkarabildiysek, bütün bu işler böylesine kolay olduysa, bu, yalnızca, uluslararası emperyalizmin müdahalelerinden, kısa bir zaman için bizi korumuş olan elverişli koşullardan ötürüdür. Nesnel durumu ve üstelik kapitalist sınıfın somutlaştırdığı iktisadî çıkarları dolayısıyla, uluslararası emperyalizm, sermayesinin bütün gücüyle yüksek derecede örgütlendirilmiş olan ve uluslararası sermaye için gerçek bir iktidar, gerçek bir kale olan askerî tekniği ile, hiç bir durumda, hiç bir koşul altında, sovyetler cumhuriyetine katlanamazdı, ticarî bağlantılar ve uluslararası malî ilişkiler yüzünden bunu yapamazdı. Burada, bir çatışma kaçınılmazdı. Rus devriminin en büyük güçlüğü, en büyük tarihsel sorunu burada idi: uluslararası sorunları çözme zorunluluğu, dünya devrimini hızlandırma zorunluluğu." (*Ibidem*, s. 317.)

Proleter devriminin iç karakteri ve temel anlamı budur.

Devrim olmadan, proletarya diktatörlüğü olmadan, eski burjuva ilişkiler kökten değiştirilebilir mi?

Açıktır ki, değiştirilemez. Böyle bir devrimin burjuva egemenliğine uygun burjuva demokrasisi çerçevesi içinde

yapılabileceğine inanmak, proleter devrimi kabaca ve açıkça yadsımak olur.

Şimdilik düşman-kapitalist ülkeler tarafından çevrilmiş *bir tek* ülkede, uluslararası sermayenin burjuvazisini desteklemeden edemeyeceği bir ülkede, başarıya ulaşmış olan bir proleter devrim ile karşı karşıya bulunduğumuzdan, bu tezin önemini özellikle belirtmeliyiz.

Bundan dolayıdır ki, Lenin, şöyle diyordu: "Ezilen sınıfın kurtuluşu, yalnızca bir devrim olmadan değil, egemen sınıfın yarattığı devlet aygıtını *yok etmeden de** olanaksızdır." (*Devlet ve Devrim*, c. XXI, s. 373, Rusça.)

" 'Önce bırakalım halkın çoğunluğu, özel mülkiyetin varolduğu bir sırada, yani sermayenin egemenliğinin ve boyunduruğunun bulunduğu bir sırada, proletaryanın partisinden yana olduklarını göstersinler, ve ancak ondan sonra parti, iktidarı elegeçirebilir ve geçirmelidir' — *kendilerine sosyalist diyen ama gerçekte burjuvazinin hizmetçisi olan küçükburjuva demokratları böyle söylerler.*" ("Kurucu Meclis Seçimleri ve Proletarya Diktatörlüğü", c. XXV, s. 647, Rusça.)**

" 'Bırakalım devrimci proletarya önce burjuvaziyi alaşağı etsin, sermayenin boyunduruğunu kırsın, ... sonra zafere ulaşmış proletarya, proleter olmayan emekçi halkın gereksinmelerini sömürücüler aleyhine karşılayarak onların çoğunluğunun sempatisini ve desteğini çok çabuk kazanabilecektir.' — *diyoruz biz.*" (*Ibidem.*)***

"Halkın çoğunluğunu kendi yanına kazanmak için proletarya, önce burjuvaziyi alaşağı etmek ve devlet iktidarını elegeçirmek zorundadır —*diye devam ediyor Lenin*—; ikinci olarak sovyet iktidarını getirmek ve eski devlet aygıtını

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, s. 245-246. —*Ed.*

*** *Ibidem*, s. 246. —*Ed.*

tümüyle kırıp atmak zorundadır, böylece de burjuvazinin ve küçük-burjuva uzlaşmacılarının proleter olmayan emekçi sınıflar üzerindeki egemenliğini, saygınlığını ve etkisini yıkar. Üçüncüsü, burjuvazinin ve küçük-burjuva uzlaşmacılarının proleter olmayan yığınlarının *çoğunluğu* üzerindeki etkilerini, *onların* ekonomik gereksinmelerini *sömürücüler aleyhine devrimci bir yolda* karşılayarak, *bütünüyle yoketmesi* gerekir." (*Ibidem*, s. 641.)*

Proletarya devriminin ayırdedici özellikleri bunlardır.

Proletarya diktatörlüğü, proletarya devriminin temel içeriği olarak kabul edilince, proletarya diktatörlüğünün asıl niteliği nelerdir?

İşte proletarya diktatörlüğünün Lenin tarafından yapılmış en genel tanımı:

"Proletarya diktatörlüğü sınıflar savaşımının sonu değildir; onun yeni biçimler altında sürmesidir. Proletarya diktatörlüğü, yenilmiş, ama direnmeyi bırakmak şöyle dursun, direncini daha da yoğunlaştırmış, yokolmamış, ortadan kalkmamış burjuvaziye karşı siyasal iktidarı eline geçirmiş bulunan proletaryanın sınıf savaşımıdır." ("'Halkı Özgürlük ve Eşitlik Sloganlarıyla Nasıl Aldatıyorlar?' Konuşmasının Baskısına Önsöz", c. XXIV, s. 311, Rusça.)**

Lenin, proletarya diktatörlüğünü, "herkes tarafından seçilmiş" "bütün halkın" iktidarı ile, "sınıflara bağlı olmayan" iktidarla karıştıranlara karşı çıkarak şöyle diyor:

"Siyasal egemenliği eline almış olan sınıf, egemenliği, ona *tek başına* sahip olacağı bilinciyle almıştır. Bu, proletarya diktatörlüğü anlayışına girer. Bu anlayışın, ancak, bir sınıf, siyasal iktidarı yalnız kendi eline aldığını bildiği ve 'herkes tarafından seçilen, halkın tümünün anlayışına sahip, bütün halkın' iktidarı üzerine söylevlerle ne kendisini, ne de başkalarını aldatmadığı zaman bir anlamı olabilir."

* *Ibidem*, s. 237. —*Ed.*
** *Ibidem*, s. 193. —*Ed.*

("Rusya Ulaştırma İşçileri Kongresinde Söylev", c. XXVI, s. 286, Rusça.)

Bununla birlikte, bu *bir tek* sınıfın, iktidarı öbür sınıflarla paylaşmayan ve paylaşamayan proletarya sınıfının, amaçlarını gerçekleştirmek için öbür sınıfların emekçi ve sömürülen kitlelerinin yardımına ve onların ittifakına gereksinme duymadığı anlamına gelmez. Tersine, bu iktidar, bu bir tek sınıfın iktidarı, ancak, proleter sınıfı ile küçük-burjuva sınıfların emekçi kitleleri, her şeyden önce köylülüğün emekçi kitleleri arasında özel bir ittifak biçimi altında güçlenebilir ve sonuna kadar gerçekleştirilebilir.

Bu özel ittifak biçimi nedir? Bu, neden ibarettir? Proleter olmayan öbür sınıfların emekçi kitleleri ile yapılan bu ittifak, bir tek sınıfın diktatörlüğü fikri ile çelişmekte midir?

Bu özel ittifak biçimi, bu ittifakta yönetici gücün proletarya olmasından ibarettir. Bu özel ittifak biçimi, devletin yöneticisinin, proletarya diktatörlüğü sisteminde, yönetimi öbür partilerle *paylaşmayan ve paylaşamayan* bir tek parti olmasından ibarettir.

Gördüğümüz gibi çelişki, burada, ancak görünüştedir, sözdedir.

"Proletarya diktatörlüğü —*diyor Lenin*—, emekçilerin öncüsü proletarya ile, proleter olmayan birçok emekçi katmanlar (küçük-burjuvazi, küçük patronlar, köylüler, aydınlar, vb.), ya da bu katmanların çoğunluğu arasındaki, sermayeye karşı yöneltilmiş, sermayenin tamamen devrilmesini, burjuvazinin direncinin ve restorasyon girişimlerinin tamamen ezilmesini, sosyalizmin kuruluşunu ve kesin olarak pekişmesini amaçlayan *özel bir sınıf bağlaşması biçimidir*.* Özel koşullar içinde, yani amansız bir iç savaş koşulları içinde oluşan özel türde bir bağlaşmadır bu; sosyalizmin gözü-

* İtalikler benim. —*J. St.*

pek yandaşlarının, duruksun, bazan da 'yansız' (o zaman bağlaşma, savaşım için bir anlaşma olmaktan çıkar, bir yansızlık anlaşması durumuna gelir) bağlaşıkları (müttefikleri) ile bağlaşması, *iktisadî, siyasal, toplumsal ve idelolojik bakımlardan farklı sınıflar arasında bir bağlaşmadır bu.*" ("'Halkı ... Nasıl Aldatıyorlar?' Konuşmasının Baskısına Önsöz", c. XXIV, s. 311, Rusça.)**

Kamenev, öğretim raporlarından birinde, proletarya diktatörlüğünün bu biçimde anlaşılmasına karşı çıkarak diyor ki, "diktatörlük, bir sınıfın bir başka sınıf ile ittifakı *değildir*".

Öyle sanıyorum ki, Kamenev, burada, aslında *Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği* adlı broşürümdeki bir yeri hedef tutmaktadır, bu broşürde şöyle deniliyordu:

"Proletarya diktatörlüğü, 'deney sahibi bir strateji uzmanının' çabalarıyla 'zekice' 'seçilmiş' ve halkın şu ya da bu tabakalarına 'akıllı-uslu dayanan' basit bir hükümet eliti değildir. Proletarya diktatörlüğü, ittifakın yönetici gücünün proletarya olması koşuluyla, sermayenin devrilmesi, sosyalizmin kesin zaferi için proletarya sınıfıyla köylülüğün emekçi kitlelerinin ittifakıdır."***

Proletarya diktatörlüğünün bu tanımını tamamıyla savunuyorum, çünkü Lenin'in az önce aktardığım tanımına tamamıyla uymaktadır.

Kamenev'in "diktatörlük, bir sınıfın bir başka sınıf ile ittifakı *değildir*" anlamındaki sözlerinin, kesin bir biçimde sunulmuş olsa da, leninist proletarya diktatörlüğü teorisi ile hiç bir ilişkisi bulunmadığını öne sürüyorum.

Ancak bu birlik fikrinin, proletarya ile köylülüğün ittifakı fikrinin, bu ittifakta proletaryanın *hegemonyası* fikrinin anlamını kavramamış olanların böyle konuşabilecekle-

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, s. 193.

*** Bkz: *Leninizmin Sorunları*, s. 105. —*Ed.*

rini öne sürüyorum.

Ancak Lenin'in aşağıdaki tezini anlamamış olanlar böyle konuşabilir.

Devrim öbür ülkelerde başlamadığı sürece, Rusya'daki sosyalist devrimi, ancak *köylülükle yapılan bir anlaşma* kurtarabilir.

Ancak Lenin'in şu tezini kavramayanlar böyle konuşabilir:

"*Diktatörlüğün en yüksek ilkesi,** yönetici rolünü ve devlet iktidarını elinde tutabilmesi için proletaryanın köylülükle ittifakını desteklemektir." ("RK(B)P Taktiği Üzerine Rapor", c. XXVI, s. 460, Rusça.)

Lenin, diktatörlüğün en önemli hedeflerinden birine, sömürenlerin ezilmesine değinerek şöyle diyor:

"Bilimsel diktatörlük kavramı, hiç bir şeyin sınırlandırmadığı, hiç bir yasanın, hiç bir kuralın gemlemediği, ve doğrudan doğruya zora dayanan bir iktidara uygun düşer. Diktatörlük kavramı *bundan başka hiç bir şey değildir.* ... Bunu hiç unutmayın —kadet baylar—, diktatörlük, yasaya değil, güce dayanan sınırsız iktidar anlamına gelir." ("Diktatörlük Sorununun Tarihine Katkı", c. XXV, s. 441 ve 436, Rusça.)**

Ama her ne kadar zor olmadan diktatörlük olmazsa da, proletarya diktatörlüğünün yalnızca zora indirgenemeyeceği açıktır.

"Diktatörlük *—diyor Lenin—*, her ne kadar zor olmaksızın olanaksız ise de, yalnızca zor demek değildir. O, aynı zamanda, önceki örgütlenmeden üstün bir çalışma örgütlenmesi demektir." ("Halkı Nasıl Aldatıyorlar?", c. XXIV, s. 305, Rusça.)

"Proletarya diktatörlüğü ... yalnızca sömürücü sınıflar

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, s. 290 ve 283. —*Ed.*

üzerine uygulanan zor demek değildir, ve hatta her şeyden önce, zor değildir. Bu devrimci zorun iktisadî temeli, onun canlılığının ve başarısının güvencesi, proletaryanın kapitalizme oranla toplumsal çalışma örgütlenmesinin üstün bir tipini sunması ve gerçekleştirmesidir. Sorunun özü buradadır. Komünizmin kaçınılmaz tam zaferinin güç kaynağı ve güvencesi buradadır. ("Büyük İnisiyatif", c. XXIV, s. 335-336, Rusça.)

"Ama, proletarya diktatörlüğünün özü, tek başına, ya da hatta esas olarak kuvvet değildir. Bunun başlıca özelliği, amacı sosyalizmi kurmak, toplumun sınıflara bölünmüşlüğünü ortadan kaldırmak, toplumun her bireyini çalışan insan haline getirmek, ve insanın insan tarafından sömürülmesinin her türlü temelini yoketmek olan proletaryanın, çalışan halkın ileri müfrezesinin, onların öncüsünün, tek liderinin örgütlenmesi ve disiplinidir. Bu amaç bir darbede gerçekleştirilemez. Kapitalizmden sosyalizme geçiş, oldukça uzun bir dönem ister, çünkü üretimin yeniden örgütlenmesi zor bir iştir, çünkü yaşamın bu alanında köklü değişmeler zaman ister, ve çünkü işlerin bir küçük-burjuva ve burjuva yolda yürütülmesi alışkanlığının o kocaman gücü, ancak uzun ve inatçı bir savaşım ile altedilebilir. Marx'ın, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi olarak proletaryanın tüm bir proletarya diktatörlüğü döneminden sözetmesinin nedeni de budur." ("Macar İşçilerine Selâm", c. XXIV, s. 314, Rusça.)*

Proletarya diktatörlüğünün belirgin nitelikleri işte bunlardır.

Proletarya diktatörlüğünün üç temel niteliği şuradan gelmektedir:

1. Proletarya iktidarı, sömürücülerden kurtulmak için, ülkeyi savunmak için, diğer ülkeler proleterleri ile bağları pekiştirmek için kullanılır.

2. Proletarya iktidarı, emekçileri ve sömürülenleri bur-

* V. İ. Lenin, *Marx-Engels-Marksizm*, s. 465. —*Ed.*

juvaziden kesin olarak kurtarmak için, proletaryanın bu kitlelerle olan ittifakını güçlendirmek için, bu kitleleri sosyalizmin kuruluşuna sürüklemek için, proletaryanın devlet yoluyla bu kitleleri yönetmesi için kullanılır.

3. Proletarya iktidarı, sosyalizmi örgütlendirmek için, sınıfsız bir topluma, sosyalist topluma geçmek için kullanılır.

Proletarya diktatörlüğü bu üç niteliğin birleşmesidir. Bu niteliklerden hiç birisi, proletarya diktatörlüğünün *biricik* belirgin niteliği olarak gösterilemez; ve tersine, bu niteliklerden yalnız birinin yokluğu bile, kapitalist devletler tarafından kuşatılmış olma koşulları altında, proletarya diktatörlüğünün bir diktatörlük olmaktan çıkması için yeter. Bundan dolayı, proletarya diktatörlüğü kavramını bozmak tehlikesine düşmeden, bu üç nitelikten hiç birisi dışarda bırakılamaz. Bu üç nitelik, ancak hep birlikte alınırsa, bize, proletarya diktatörlüğünün tam ve eksiksiz bir kavramını verir.

Proletarya diktatörlüğünün farklı dönemleri, özel biçimleri, çeşitli çalışma yöntemleri vardır. İç savaş döneminde, özellikle göze çarpan, diktatörlüğün zora başvuran yanıdır. Ama buradan, iç savaş döneminde hiç bir kuruluş çalışması yapılmadığı sonucu çıkmaz. Kuruluş çalışması olmadan iç savaşı yürütmek olanaksızdır. Sosyalizmin kuruluş döneminde ise, özellikle göze çarpan, diktatörlüğün, barış içinde örgütçü kültürel çalışmasıdır. Devrimci legalitedir, vb.. Ama buradan da diktatörlüğün zora başvuran yanının ortadan kalktığı ya da kuruluş döneminde ortadan kalkabileceği sonucu asla çıkmaz. Baskı aygıtlarına, orduya ve öbür örgütlere, kuruluş döneminde de, tıpkı iç savaş döneminde olduğu gibi gereksinme vardır. Bu aygıtlar olmadan, diktatörlüğün kuruluş çalışmalarının güvenliği olanaksızdır. Devrimin şimdilik bir tek ülkede başarıya ulaştığını unutmamak gerekir. Kapitalist kuşatma devam ettiği sürece, dış müdahale tehlikesinin de bütün sonuçlarıyla birlikte devam edeceğini unutmamak gerekir.

V. PROLETERYA DİKTATÖRLÜĞÜ SİSTEMİNDE PARTİ VE İŞÇİ SINIFI

Proletarya diktatörlüğünden, yukarda, tarihsel kaçınılmazlığı bakımından, sınıf içeriği bakımından, devlet olarak niteliği bakımından, ve sonunda, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi denilen bütün bir tarihsel dönem boyunca yerine getirilen yıkma ve kurma görevleri bakımından sözetmiştim.

Şimdi de proletarya diktatörlüğünü, yapısı bakımından, "mekanizması" bakımından, tamamı "proletarya diktatörlüğü sistemini" oluşturan ve proletarya diktatörlüğünün günlük çalışmalarının yerine getirilmesini sağlayan "hareket iletici kayışları" ve "işletme kolları", "yönetici güç" (Lenin) bakımından incelemeliyiz.

Proletarya diktatörlüğü sisteminde, bu "hareket iletici kayışları" ya da bu "işletme kolları" nedir? Bu "yönetici güç" nedir? Bunların yararı nedir?

İşletme kolları ya da "hareket iletici kayışlar", diktatörlüğün gerçekleşmesi için zorunlu proleter kitle örgütleridir.

Yönetici güç, proletarya diktatörlüğünün asıl yönetici gücü olan proletaryanın öncü müfrezesi, onun öncüsüdür.

Bu hareket iletici kayışlar, bu işletme kolları ve bu yönetici güç, proletarya için vazgeçilmez şeylerdir; çünkü bunların olmaması halinde, proletarya, burjuvaziye karşı yürüttüğü savaşımda, iktidarını pekiştirmek için giriştiği savaşımda, sosyalizmi kurmak için savaşımda, mutlaka yenilirdi. Bu örgütlerin sistemli desteği ve öncünün yönetici gücü vazgeçilmez şeylerdir; çünkü bu koşullar olmayınca, azbuçuk sağlam ve kalımlı bir proletarya diktatörlüğü bile olamazdı.

Bu örgütler nelerdir?

Birincisi, bir sıra üretim, kültür, eğitim vb. örgütleri biçiminde, başkentteki ve taşradaki kollarıyla işçi *sendikalarıdır*. Bunlar, çatıları altında her meslekten işçileri birleştirir-

ler. Bunlar, bir parti örgütü değildir. Sendikaların, ülkemizin bütün işçi sınıfını kucaklayan bir örgüt olduğu söylenebilir. Sendikalar, komünizmin okuludur. Sendikalar, en iyi adamlarını, bütün yönetim kollarına yönetici olarak verirler. Onlar, işçi sınıfının ileri unsurları ile geri unsurları arasındaki bağlantıyı gerçekleştirirler. Sendikalar, işçi kitlelerini, işçi sınıfının öncüsü ile birleştirirler.

İkincisi, yönetsel, iktisadî, askerî, kültürel örgütlenme biçiminde başkentteki ve taşradaki birçok kollarıyla *sovyetler* ve öbür devlet örgütleri ve ayrıca bu örgütleri çevreleyen ve onların halkla bağlantısını kuran emekçi yığınların sayısız kendiliğinden kurulma dernekleridir. Sovyetler, bütün kent ve kır emekçilerinin kitle örgütleridir. Bunlar, parti örgütleri değildir. Sovyetler, proletarya diktatörlüğünün doğrudan ifadesidir. Diktatörlüğü güçlendirmek ve sosyalizmi kurmak amacıyla alınan bütün önlemler, sovyetlerin kanalından geçer. Köylülüğün iktidardaki proletarya tarafından yönetimi, sovyetler tarafından gerçekleştirilir. Sovyetler, milyonlarca emekçiyi proletaryanın öncüsü ile birleştirirler.

Üçüncüsü, bütün kollarıyla her türlü *kooperatif*lerdir. Bunlar, emekçilerin kitle örgütü olup, bir parti örgütü değildir; kooperatif, emekçileri, önce tüketiciler olarak ve zamanla üreticiler olarak (tarım koperatifleri) birleştirir. Proletarya diktatörlüğünün sağlam temellere oturmasından sonra, geniş kuruluş döneminde özel bir önem kazanır. Proletaryanın öncüsünün köylü kitleleriyle bağlantısını kolaylaştırır; bu kitleleri sosyalist kuruluş hareketine katar.

Dördüncüsü, gençlik *federasyonu*dur. İşçi ve köylü gençliğin bir örgütü olan bu federasyon, bir parti örgütü değildir, ama partiye dayanır. Genç kuşağın sosyalizm ruhunda yetiştirilmesi konusunda partiye yardım etmekle görevlidir. Proletaryanın bütün öbür kitle örgütlerine, bütün yönetim kollarına genç yedekler sağlar. Gençlik federasyonu, proletarya diktatörlüğünün sağlam temellere oturmasından

sonra, proletaryanın geniş kültür ve eğitim çalışmaları döneminde özel bir önem kazanmıştır.

Son olarak, proletaryanın *partisi*, proletaryanın öncü müfrezesi, partinin gücü, proletaryanın bütün kitle örgütlerinin seçkin proleterlerini bağrında toplamış olmasındadır. Proletaryanın, istisnasız bütün kitle örgütlerinin çalışmalarını *koordine etmeye* ve onların eylemlerini bir tek hedefe, yani proletaryanın kurtuluşuna yöneltmeye yarar. Bu çalışmaları koordine etmek ve bir tek hedefe yöneltmek kesinlikle zorunludur; çünkü başka türlü, proletaryanın savaşımında birlik olanaksızdır. Çünkü başka türlü, proleter kitlelerini iktidar savaşımında, sosyalizmi kurma savaşımında yönetmek olanaksızdır. Yalnız proletaryanın öncüsü, onun partisi, proletaryanın kitle örgütlerinin çalışmalarını koordine etmek ve bunun yönünü belirlemek yeteneğindedir. Yalnız proletaryanın partisi, yalnız komünistlerin partisi, proletarya diktatörlüğü sisteminde, bu önder rolü yerine getirme yeteneğindedir.

Niçin?

"Çünkü, birincisi, parti, proletaryanın partisiz örgütlerine doğrudan bağlı olan ve çok defa bu örgütleri yöneten işçi sınıfının en iyi unsurlarının birleşme noktasıdır; ikincisi, işçi sınıfının en seçkin unsurlarının birleşme noktası olan parti, işçi sınıfının örgütlerinin her şeklini yönetmeye yetenekli önderlerinin yetiştirilmesi için en iyi okuldur; üçüncüsü, işçi sınıfı önderlerinin yetiştirilmesi için en iyi okul olan parti deneyimi ve saygınlığı ile, proletaryanın savaşımının önderliğini merkezileştirmeye ve böylelikle işçi sınıfının çeşitli örgütlerini, yardımcı organları ve partiyi sınıfa bağlayan hareket iletici kayışlar (volan kayışları) haline getirmeye yetenekli biricik örgüttür." (*Leninizmin İlkeleri.*)*

* Bkz: s. 103. —*Ed.*

Parti, proletarya diktatörlüğü sisteminde temel yönetici güçtür.

Parti, "proletaryanın sınıf birliğinin en yüksek biçimi"dir (Lenin.)*

Böylece, her şeyden önce üretim alanında partiyi sınıfa bağlayan proletaryanın kitle örgütleri olarak *sendikalar*; her şeyden önce, devlet yönetimi alanında partiyi emekçilere bağlayan emekçi kitle örgütü olarak *sovyetler*; her şeyden önce, iktisadî alanda köylülüğün sosyalist kuruluşa katılmasını sağlayarak, partiyi köylü kitlelerine bağlayan, özellikle köylülüğün kitle örgütü olarak *kooperatifler*; yeni kuşağın sosyalistçe eğitimini ve genç yedeklerin yetiştirilmesini proletaryanın öncüsünün başarmasını kolaylaştıran işçi ve köylü gençliğinin kitle örgütü olarak *gençlik federasyonu*; ve son olarak bu kitle örgütlerini yönetmekle görevli olan, proletarya diktatörlüğü sisteminde temel yönetici güç olarak *parti*. Genel olarak diktatörlüğün "mekanizmasının" tablosu, "proletarya diktatörlüğü sistemi"nin tablosu işte böyledir.

Temel yönetici güç olarak parti olmadan, azbuçuk sağlam ve kalımlı bir proletarya diktatörlüğü bile olamazdı.

Böylece, Lenin'in dediği gibi, "resmen komünist olmayan, daha esnek ve daha geniş olan çok güçlü bir proleter aygıtı, partiyi *sınıfa* ve *kitlelere* sıkı sıkı bağlayan ve partinin yönetimi altında *sınıf diktatörlüğünü* gerçekleştiren bir aygıt elde edilmiş olur." (*"Sol" Komünizm,* c. XXV, s. 192, Rusça.)**

Besbelli ki bu, parti, sendikaların, sovyetlerin ve öbür kitle örgütlerinin yerini tutabilir ya da tutmalıdır, demek değildir. Parti, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir. Ama o, bunu, doğrudan doğruya değil de sendikaların, sovyetlerin ve bunların kollarının yardımıyla gerçekleştirir. Bu "hareket iletici kayışlar" olmadan, azbuçuk sağlam bir dikta-

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 47. —*Ed.*
** *Ibidem*, s. 44. —*Ed.*

törlük olanaksız olurdu.

"Öncü müfrezeden ileri sınıf kitlesine, buradan da emekçi kitlesine giden birtakım 'hareket iletici kayışlar' olmazsa —*diyor Lenin*—, diktatörlüğü gerçekleştirmek olanaksızdır. ... Denilebilir ki, parti, bağrında proletarya öncü müfrezesini cisimlendirir ve proletarya diktatörlüğünü gerçekleştiren bu öncü müfrezedir. Sendikalar gibi bir temel olmadan, diktatörlük gerçekleştirilemez, devlet görevleri yerine getirilemez ve bunları bir dizi yeni tip özel kurumların *aracılığıyla,** yani sovyet aygıtıyla yapma zorunluluğu vardır." ("Sendikalar Üzerine", c. XXVI, s. 64 ve 65, Rusça.)

Kabul etmek gerekir ki, örneğin SSCB'nde, proletarya diktatörlüğünün ülkesinde, partinin yönetici rolünün en yüksek ifadesi, siyaset ya da örgütlenme ile ilgili hiç bir önemli sorunun, partinin yönergeleri dışında, sovyet kurumlarımız ya da öbür kitle örgütleri tarafından çözümlenememesidir. Bu *anlamda* olmak üzere, proletarya diktatörlüğü, *özünde* onun öncü müfrezesinin, proletaryanın asıl yönetici gücü olan partinin "diktatörlüğü"dür denilebilir. Üçüncü Enternasyonalin II. Kongresinde Lenin bu konuda şöyle diyordu:

"Tanner, proletarya diktatörlüğüne taraftar olduğunu, ama bunu tam bizim düşündüğümüz gibi düşünmediğini söylemektedir. Proletarya diktatörlüğünden, *özünde,** proletaryanın örgütlü ve bilinçli azınlığının diktatörlüğünü anlıyoruz, diyor.

"Gerçekten, kapitalizm çağında, işçi kitleleri sürekli olarak sömürüldükleri ve insan olarak yeteneklerini geliştiremedikleri zaman, işçilerin siyasal partilerinin en ayırdedici özelliği, sınıflarının ancak azınlığını kucaklayabilmeleridir. Siyasal parti, sınıfın ancak azınlığını toplayabilir, her kapitalist toplumda, gerçekten bilinçli işçiler, bütün işçilerin ancak azınlığını meydana getirdiği gibi. Onun için, şunu da kabul etmek zorundayız ki yalnız bu bilinçli azınlık, geniş

* İtalikler benim. —*J. St.*

işçi kitlelerini yönetebilir ve onlara kılavuzluk edebilir. Ve eğer Tanner yoldaş, parti düşmanı olduğunu, ama aynı zamanda işçilerin en iyi örgütlenmiş ve en devrimci azınlığının bütün proletaryaya yol göstermesinden yana olduğunu söylüyorsa, ben de diyorum ki, o halde gerçekte, aramızda bir fark yoktur." ("Komünist Partisinin Rolü Üzerine Söylev" c. XXV, s. 347, Rusça.)

Bu, proletarya diktatörlüğü ile partinin önderlik rolü (parti "diktatörlüğü") arasına bir *eşit işareti* konulabilir, iki terimin *birbirinin özdeşi* olduğu söylenebilir, birincinin yerine ikincisi *konulabilir* demek midir? Kuşkusuz hayır. Kuşkusuz buna olanak yoktur. Örneğin Sorin diyor ki, *"proletarya diktatörlüğü, partimizin diktatörlüğüdür."* (Bkz: *Parti Üzerine Lenin'in Öğretisi*, s. 95, Rusça.) Bu tez, görüldüğü gibi, "parti diktatörlüğü"nü proletarya diktatörlüğü ile özdeş tutmaktadır. Leninizm temelinden kopmaksızın bu özdeşlik doğru kabul edilebilir mi? Hayır. Ve şundan ötürü:

Birincisi. Üçüncü Enternasyonalin II. Kongresinde Lenin tarafından verilen söylevden yukarıya aktardığımız parçada, Lenin, partinin önderlik rolünü proletarya diktatörlüğü ile asla özdeş tutmamaktadır, o, yalnız "bilinçli bir azınlık [yani parti —*J. St.*], geniş işçi kitlelerini yönetebilir ve onlara kılavuzluk edebilir" diyor; ve *işte bu anlamda* "proletarya diktatörlüğünden, *özünde*,* proletaryanın örgütlü ve bilinçli azınlığının diktatörlüğünü anlıyoruz" diyor. "Özünde" demek, "tamamıyla" demek değildir. Çoğu zaman, ulusal sorun, özünde, bir köylü sorunudur diyoruz ve bu, tamamıyla doğrudur. Ama bu, köylü sorunu, ulusal sorunu da içine alır, köylü sorunu tüm kapsamıyla ulusal soruna eşittir, köylü sorunu, ulusal sorunla özdeştir demek değildir. Ulusal sorunun, tüm kapsamı bakımından, köylü sorunundan daha geniş ve daha zengin olduğunu tanıtlamanın gereği yoktur. Benzerliği bakımından, partinin yönetici

* İtalikler benim. —*J. St.*

rolü ile proletarya diktatörlüğü üzerine de aynı şeyi söylemek gerekir. Parti, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştiriyorsa, ve bu anlamda olmak üzere, proletarya diktatörlüğü, özünde partinin diktatörlüğü ise, bu, "parti diktatörlüğü" (onun yönetici rolü) proletarya diktatörlüğünün özdeşidir, birincisi kapsam olarak ikinciye *eşittir* demek değildir. Proletarya diktatörlüğünün, kapsam olarak, partinin rolüne göre daha geniş ve daha zengin olduğunu tanıtlamanın gereği yoktur. Parti, proletarya diktatörlüğünü uygulamaktadır, ama o, *proletarya* diktatörlüğünü gerçekleştirmektedir, başka şeyi değil. Partinin yönetici rolünü proletarya diktatörlüğüyle özdeş saymak demek, proletarya diktatörlüğü yerine, parti "diktatörlüğü"nü koymak demektir.

İkincisi. Partinin yönergeleri dışında proletaryanın kitle örgütleri önemli hiç bir karar almazlar. Bu, tamamıyla doğrudur. Ama, bu, proletarya diktatörlüğü, parti yönergelerine indirgenebilir demek midir? Parti yönergeleri, bundan dolayı, proletarya diktatörlüğü ile özdeş sayılabilir demek midir? Elbette hayır. Proletarya diktatörlüğü, parti yönergeleri ve buna bağlı olarak bu yönergelerin, proletaryanın kitle örgütleri yoluyla uygulanması ve halk tarafından gerçekleştirilmesiyle meydana gelir. Gördüğümüz gibi, burada sözkonusu olan şey, proletarya diktatörlüğünün çok önemli bir unsurunu oluşturan bir geçişler ve ara basamaklar silsilesidir. Onun için, partinin yönergeleriyle onların gerçekleştirilmesi arasında, yönetilenlerin irade ve eylemi, sınıfın irade ve eylemi, bu yönergeleri destekleme (ya da red) eğilimi, bunları uygulama yeteneği (ya da yeteneksizliği), bunları durumun tam gerektirdiği biçimde uygulayabilme yeteneği (ya da yeteneksizliği) vardır. Yönetimi üzerine almış bir partinin, yönetilenlerin iradesini, durumunu, bilinç düzeyini hesaba katmak zorunda olduğunu, sınıfın iradesini, durumunu ve bilinç düzeyini hesaba katmak zorunda olduğunu tanıtlamaya gerek yoktur. Bundan dolayı, partinin yöne-

tici rolü ile proletarya diktatörlüğünü özdeş saymak, sınıfın irade ve eylemleri yerine, partinin yönergelerini koymak olur.

Üçüncüsü. "Proletarya diktatörlüğü —*diyor Lenin*—, ... burjuvaziye karşı siyasal iktidarı eline geçirmiş olan proletaryanın sınıf savaşımıdır." (" 'Halkı ... Nasıl Aldatıyorlar?' Konuşmasının Baskısına Önsöz", c. XXIV, s. 311, Rusça.)* Bu *sınıf* savaşımı, ifadesini nasıl bulur? Bu savaşım, proletaryanın, devrilmiş burjuvazinin darbelerine ya da yabancı burjuvazinin müdahalesine karşı bir dizi silahlı eylemlerinde ifadesini bulur. Proletarya diktatörlüğü henüz sağlam bir temele oturtulmamışsa, iç savaş biçiminde ifadesini bulur. Bu savaşım, iktidar kuvvetlerince, geniş kitlelerin katılmasıyla, proletaryanın geniş bir örgüt ve kuruluş çalışmasında ifadesini bulabilir. Bütün bu durumlarda, etkin fail, *sınıf* olarak proletaryadır. Partinin, tek başına partinin, sınıfın desteği olmadan özellikle bu eylemlerin hepsini örgütlendirdiği asla görülmemiştir. Görülegeldiği üzere, ancak parti, bu hareketleri yönetir ve bunları, sınıf tarafından desteklenerek yönetir. Çünkü parti, bütün sınıfı kucaklayamaz, sınıfın yerini tutamaz. Çünkü parti, önderlik rolünün bütün önemine karşın, sınıfın bir *parçasından* başka bir şey değildir. Bundan dolayı, partinin önderlik rolünü proletarya diktatörlüğü ile özdeş tutmak, partiyi sınıfın yerine koymak demek olur.

Dördüncüsü. Parti, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir. *"Parti, proletaryanın doğrudan doğruya yöneten öncüsüdür; parti önderdir."* (Lenin.) İşte bu anlamdadır ki, parti, iktidarı *alır*; *parti, ülkeyi yönetir*. Ama bu da, parti, devlet iktidarı dışında, devlet iktidarı olmaksızın proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir, sovyetler ile değil de, sovyetlerden bağımsız olarak ülkeyi yönetir demek değildir. Bu, parti, sovyetler ile, devlet iktidarı ile özdeş sayılabilir demek değildir. Parti, iktidarın çekirdeğidir. Ama devlet iktidarı

* V. İ. Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, s. 193. —*Ed.*

değildir ve onunla özdeş tutulamaz.

"İktidar partisi olarak biz —*diyor Lenin*—, sovyetlerin 'doruğu' ile partinin 'doruğunu' birbirine kaynaştırmadan edemeyiz; bizde bunlar, birbirine kaynaşmış durumdadır ve böyle kalacaktır." ("RK(B)P MK'nin Siyasal Faaliyeti Üzerine Rapor", c. XXVI, s. 208, Rusça.) Bu tamamıyla doğrudur. Ama Lenin, bununla, sovyet kurumlarının, tüm olarak, örneğin ordumuzun, ulaştırmamızın, iktisadî kurumlarımızın vb., partimizin kurumları olduğunu; partinin, sovyetlerin ve sovyetlerin kollarının yerine geçebileceğini; partinin, devlet iktidarı ile özdeş kabul olunabileceğini asla söylemek istemiyordu. Lenin, "sovyet sisteminin, proletarya diktatörlüğü olduğunu"; "sovyet iktidarının proletarya diktatörlüğü olduğunu" ("Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü Üzerine Rapor ve Tezler", c. XXIV, s. 14 ve 15, Rusça.)* tekrar tekrar söylemiştir. Ama hiç bir zaman, parti, devlet iktidarıdır, sovyetler ile parti tek ve aynı şeydir dememiştir. Birkaç yüz bin üyesi olan parti, başkente ve taşrada, partili ve partisiz on milyonlarca insanı içine alan sovyetleri ve onların kollarını yönetir; ama hiç bir zaman sovyetlerin yerine geçemez ve geçmemelidir. Bundan dolayıdır ki, Lenin, "diktatörlük, sovyetler içinde örgütlenmiş ve ... Komünist (Bolşevik) Partisinin yönettiği proletarya tarafından gerçekleştirilmiştir"; "bütün parti çalışması, meslek ayrımı yapmaksızın, emekçi yığınları bağrında toplayan sovyetler *tarafından*** yapılmaktadır" der. (*"Sol" Komünizm*, c. XXV, s. 192, 193, Rusça);*** diktatörlüğün "sovyet aygıtı *tarafından*** ... gerçekleştirilmesi gerektiğini" söyler. ("Sendikalar Üzerine", c. XXVI, s. 64, Rusça.) Bundan dolayı, partinin önderlik rolünü proletarya diktatör-

* V. İ. Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, s. 155-156. —*Ed.*

** İtalikler benim. —*J. St.*

*** V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 44. —*Ed.*

lüğü ile özdeş kabul etmek demek, partiyi, sovyetlerin, yani devlet iktidarının yerine koymak demek olur.

Beşincisi. Proletarya diktatörlüğü kavramı, bir devlet kavramıdır. Proletarya diktatörlüğü, kayıtsız-şartsız, zor kavramını içerir. Terimin doğru anlamında alınırsa, zor olmadan hiç bir diktatörlük olmaz. Lenin, proletarya diktatörlüğünü "doğrudan doğruya *zora* dayanan bir iktidar" ("Silahsızlanma Sloganı Üzerine", c. XIX, s. 315, Rusça) olarak tanımlar. Bundan ötürü, *proleter sınıfı karşısında* parti diktatörlüğünden sözetmek ve bu diktatörlüğü proletarya diktatörlüğü ile özdeş kabul etmek demek, parti, sınıf için yalnızca bir yönetici, yalnızca bir kılavuz ve öğretmen olarak kalmayıp, aynı zamanda, bir dereceye kadar, bu sınıf üzerinde zor kullanan bir çeşit diktatör olmak da gerekir demektir ki, bu, elbette yanlıştır. Bundan dolayı, "parti diktatörlüğü"nü proletarya diktatörlüğü ile özdeş kabul etmek, partinin otoritesini zor üzerine kurabileceğini örtülü olarak kabul etmek demek olur ki, bu, saçma ve leninizm ile hiç bağdaşmayan bir şeydir. Partinin otoritesi, işçi sınıfının güveninden destek almaktadır. Oysa, işçi sınıfının güveni, zor yoluyla değil, —zor, bu güveni yıkmaktan başka bir şey yapamaz— partinin doğru teorisi, partinin doğru siyasetiyle, partinin işçi sınıfına karşı özverisi, işçi sınıfı kitleleriyle olan bağlarıyla, sloganlarının doğruluğuna kitleleri *inandırma* yeteneği ile kazanılır.

Bütün bunlardan çıkan sonuç nedir?

Şudur:

1. Lenin, parti *diktatörlüğü* sözcüğünü, bu sözcüğün sözlük anlamıyla ("zora dayanan iktidar") değil de, mecazî anlamda, yani yönetimi anlamında kullanmaktadır.

2. Parti yönetimi ile proletarya *diktatörlüğünü* özdeş tutmak, tüm işçi sınıfına karşı zor kullanmak görevini haksız yere partiye yükleyerek Lenin'i değiştirmek demektir.

3. Partiye, işçi sınıfına karşı, aslında var olmayan zor

kullanma görevini yükleyerek, öncü ile sınıf arasındaki, parti ile proletarya arasındaki doğru karşılıklı ilişkilerde temel olan ilk koşulu bozmak demektir.

Böylece, doğrudan doğruya, parti ile sınıf arasındaki ve işçi sınıfı içindeki partililer ile partisizler arasındaki karşılıklı ilişkiler sorununa gelmiş oluyoruz.

Lenin, bu karşılıklı ilişkileri, "işçi sınıfının öncüsü ile işçi kitleleri arasında *karşılıklı** güven" ("Sendikalar Konusunda Söylev", c. XXVI, s. 235, Rusça) olarak tanımlamaktadır.

Bu, ne demektir?

Birincisi, şu demektir ki, parti, kitlelerin sesine dikkatle kulak vermelidir. Parti, kitlelerin devrimci içgüdüsünü özenle hesaba katmalıdır; onların savaşım pratiğini incelemeli ve böylece siyasetinin doğru olup olmadığını sınamalıdır; dolayısıyla parti, yalnızca kitlelere öğretmekle yetinmeyip, kendisi de kitlelerden öğrenmelidir.

İkincisi, şu demektir ki, parti, günden güne proleter kitlelerin güvenini kazanmalıdır; siyaseti ve çalışması ile kitlelerin desteğini sağlamalıdır, onlara emirler vermemeli, tersine, *her şeyden önce, parti siyasetinin doğruluğunu kendi öz deneyimleriyle anlamaları için onlara yardım ederek onları ikna etmelidir*; yani parti, sınıfı için bir yönetici, bir kılavuz, bir öğretmen olmalıdır.

Bu koşulları yerine getirmemek demek, öncü ile sınıf arasındaki doğru karşılıklı ilişkileri yerine getirmemek, "karşılıklı güveni" sarsmak, sınıf disiplini ve parti disiplinini çökertmek demektir.

"Sanıyorum —*diyor Lenin*— artık bugün, bolşeviklerin, partimiz içinde en sert ve demir disiplin olmadan, ya da işçi sınıfı kitlesinin bütününden, yani geri tabakalara önderlik etme yeteneğinde ya da onları birlikte sürükleme yeteneğinde olan işçi sınıfı içersindeki bütün düşünen, namus-

* İtalikler benim. —*J. St.*

lu, özverili ve etkin unsurlardan tam ve eksiksiz destek sağlamadan, değil iki-buçuk yıl, iki-buçuk ay bile iktidarı tutamayacakları, herkesçe bilinmektedir." (*"Sol" Komünizm*, c. XXV, s. 173, Rusça.)*

"Proletarya diktatörlüğü —*diyor Lenin*—, eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı, kanlı ve kansız, şiddete başvuran, barışçı, askerî, iktisadî, eğitici ve yönetsel, inatçı bir savaştır. Milyonlarca ve on milyonlarca insandaki alışkanlık gücü, en korkunç güçtür. Savaşta çelikleşmiş bir parti olmadan, sözkonusu sınıf içinde namuslu olarak ne varsa onun güvenini elde etmiş bir parti olmadan, yığınların havasını izlemesini bilen ve bunu etkileyebilen bir *parti* olmadan, bu savaşı başarıyla yürütmek olanaksızdır." (*Ibidem*, s. 190.)**

Ama, parti, sınıfın bu güvenini, bu desteğini nasıl kazanır? Proletarya diktatörlüğü için gerekli demir disiplin nasıl biçimlenir? Bu, hangi toprakta yetişir?

Lenin bu konuda şunları söylemektedir:

"Proletaryanın devrimci partisinin disiplini nasıl korunmaktadır? Nasıl denetlenmektedir? Nasıl güçlendirilmektedir? Önce, proletarya öncüsünün sınıf bilinci ile ve onun kendini devrime adamasıyla, onun sağlamlığı, özverisi ve kahramanlığı ile. İkincisi, çalışan insanların en geniş yığınlarıyla, başta proletarya ile, *ama aynı zamanda* çalışan insanların *proleter* olmayan yığınlarıyla belirli ölçüde bağ kurma, en yakın ilişkiler sürdürme, ve —eğer dilerseniz— onların içinde erime yeteneğiyle. Üçüncüsü, bu öncü tarafından uygulanan siyasal önderliğin doğruluğuyla, geniş yığınların, doğru olduklarını *kendi öz deneyimleriyle* görmeleri kaydıyla siyasal strateji ve taktiklerinin doğruluğuyla. Bu koşullar olmaksızın, görevi burjuvaziyi devirmek ve toplumun tümünü değiştirmek olan gerçekten ileri sınıfın partisi olma yeteneğindeki bir partide disiplin sağlanamaz. Bu

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 11. —*Ed.*
** *Ibidem*, s. 40. —*Ed.*

koşullar olmaksızın, disiplini yerleştirmek için yapılan bütün girişimler kaçınılmaz olarak başarısızlığa uğrar ve lafebeliği ve soytarılıkla sonuçlanır. Öte yandan, bu koşullar birden ortaya çıkmaz. Bunlar ancak uzun çaba ve çetin deneyimlerle yaratılırlar. Bunların yaratılması, bir dogma olmayan, ancak son biçimini gerçek yığın hareketinin ve gerçek devrimci bir hareketin pratik eylemi ile yakın ilişkisi içinde alan, doğru bir devrimci teoriyle kolaylaştırılır." (*Ibidem*, s. 174.)*

Ve daha ilerde:

"Kapitalizme karşı zaferi sağlamak için, yöneten parti ile devrimci sınıf proletarya ve kitle arasında, yani emekçilerin ve sömürülenlerin tümü arasında doğru karşılıklı ilişkiler olması gerekir. Ancak Komünist Partisi, devrimci sınıfın gerçekten öncüsü ise, bu sınıfın en iyi temsilcilerini bağrında bulunduruyorsa, tam anlamıyla bilinçli ve özverili, aydın ve sıkı bir devrimci savaşımdan geçip çelikleşmiş savaşçılardan meydana geliyorsa, bu parti, sınıfının bütün yaşamıyla ve onun aracılığıyla bütün sömürülenlerle çözülmez bir biçimde bağlanmasını ve bu sınıfa ve bu *yığına tam bir güven*** telkin etmesini bilmişse, ancak böyle bir parti, kapitalizmin bütün güçlerine karşı son savaşta proletaryayı yönetmeye yeteneklidir. Öte yandan, ancak böyle bir partinin yönetimi altında proletarya, kaçınılması olanaklı olmayan vurdumduymazlığı, hatta kapitalizmin ortaya çıkardığı küçük bir işçi aristokrasisi azınlığının —sendikaların, kooperatiflerin eski önderleri vb.— direncini tamamıyla kırarak, devrimci birikimini güçlü bir biçimde geliştirebilir, ancak böyle bir partinin yönetimi altında proletarya, kapitalist toplumun iktisadî yapısının bir sonucu olarak toplam nüfus içindeki sayıca öneminden son derece daha üstün olan bütün gücünü geliştirebilir." ("Komünist Enter-

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 12-13. —*Ed.*
** İtalikler benim. —*J. St.*

nasyonalin II. Kongresinin Temel Görevleri Üzerine", c. XX, s. 374, Rusça.)

Yukarıya aktarılan paragraflardan şu sonuç çıkar:

1. Partinin otoritesi ve işçi sınıfında demir disiplin, proletarya diktatörlüğü için gerekli disiplin, korkuya ya da partinin "sınırsız" haklarına dayanmaz; tersine, işçi sınıfının partiye olan güvenine, partinin işçi sınıfı tarafından desteklenmesine dayanır.

2. İşçi sınıfının partiye güveni, ne bir çırpıda, ne de işçi sınıfına karşı zor kullanılarak kazanılır; tersine, partinin yığınlar arasında uzun süre çalışmasıyla, doğru bir parti siyasetiyle ve yığınları kendi öz deneyimleriyle bu siyasetin doğruluğuna inandırabilme yeteneğiyle; işçi sınıfının desteğini sağlama ve işçi sınıfı yığınlarını yönetebilme yeteneğiyle kazanılır.

3. Yığınların savaşım deneyimleriyle desteklenen doğru bir parti siyaseti olmaksızın, ve işçi sınıfının güveni olmaksızın gerçek bir parti önderliği olmaz ve olamaz.

4. Parti ve önderliği, sınıfın güvenini kazanmışsa, ve bu önderlik, gerçek bir önderlik ise, proletarya diktatörlüğüne karşı bir şey gibi gösterilemez, çünkü işçi sınıfının güvenini kazanmış bir parti önderliği (parti "diktatörlüğü") olmaksızın azbuçuk sağlam bir proletarya diktatörlüğü olanaksızdır.

Bu koşullar olmadan, parti otoritesi ya da demir disiplin, ya boş laf ya da kuruntu ve serüvencilik olur.

Proletarya diktatörlüğü, partinin önderliğine ("diktatörlüğüne") karşı bir şey gibi gösterilemez. Bu yapılamaz, çünkü parti aracılığıyla önderlik, proletarya diktatörlüğünde —örneğin eksik ve zayıf bir diktatörlüğü temsil eden Paris Komünü gibi değil de, azbuçuk sağlam ve tam bir diktatörlük kastediliyorsa— temeldir. Bu yapılamaz, çünkü proletarya diktatörlüğü ve parti aracılığı ile önderlik, deyim yerindeyse, aynı eylem çizgisi üzerinde bulunurlar ve aynı yönde etki yaparlar.

"Yanlızca, sorunu 'parti diktatörlüğü mü, *yoksa* sınıf diktatörlüğü mü? Liderlerin (parti) diktatörlüğü mü, *yoksa* yığınların (parti) diktatörlüğü mü?' biçiminde koymak bile, inanılmaz ve umutsuzluğa yolaçan bir fikir kargaşalığı anlamına gelir. ... Yığınların sınıflara bölündüğünü herkes bilir; yığınların sınıfların karşısına, ancak genel olarak büyük bir çoğunluğun, üretimin toplumsal sisteminde tuttuğu yere göre bölünmeyi gözönünde tutmadan, üretimin toplumsal sisteminde belirli bir yer tutan kategorilerin karşısına konmasıyla olabileceği; ... ve siyasal partilerin de, genel kural olarak en çok otorite ve etki sağlamış olan, en deneyimli ve sorumlu görevlere seçim yoluyla gelen ve lider diye adlandırılan kişilerden meydana gelmiş, oldukça kararlı gruplar tarafından yönetildiğini herkes bilir." "Ama bu bahaneyle, *genel olarak* yığınların diktatörlüğünü, liderlerin diktatörlüğü ile karşı karşıya koymak, gülünç bir saçmalıktır, avanaklıktır." (*"Sol" Komünizm,* c. XXV, s. 187 ve 188, Rusça.)*

Bu, tamamıyla doğrudur. Ama bu doğru tez, öncü ile işçi yığınları arasında, parti ile sınıf arasında doğru karşılıklı ilişkiler bulunması önkoşulundan gelmektedir. Bu tez, öncü ile sınıf arasındaki karşılıklı ilişkilerin normal kaldığı, "karşılıklı güven" sınırları içinde kaldığı varsayımından çıkmaktadır.

Ama öncü ile sınıf arasındaki karşılıklı ilişkiler, parti ile sınıf arasındaki "karşılıklı güven" ilişkileri zedelenirse nasıl hareket etmeli?

Parti, sınıflar arasındaki doğru karşılıklı ilişkilerin ilkelerine uymayarak, "karşılıklı güven" esaslarına uymayarak, kendini, şu ya da bu şekilde sınıfın karşısına koymaya başlarsa, o zaman nasıl hareket etmeli? Böyle durumlar genel olarak olanaklı mıdır? Evet, olanaklıdır:

1. *Eğer,* parti, yığınlar üzerindeki otoritesini, çalışmaları üzerine, yığınların güveni üzerine değil de, "sınırsız"

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı,* s. 36 ve 38. —*Ed.*

yetkileri üzerine dayandırmaya başlarsa;

2. *Eğer,* partinin siyaseti açıktan açığa yanlış ise ve parti, yanlışını görmek ve düzeltmek istemiyorsa;

3. *Eğer,* siyaseti genel olarak doğru ise, ama yığınlar bu siyaseti benimsemeye henüz hazır değilse, parti, yığınlara, parti siyasetinin doğruluğuna kendi öz deneyimleriyle inanmaları olanağını sağlamak üzere beklemek istemez ya da beklemeyi bilmezse.

Partimizin tarihinde böyle bir dizi olay vardır. Partimizde, gruplaşmalar ve hizipleşmeler, bu üç koşuldan birisini ve hatta bazan bu koşulların hepsini birden ihlâl ettikleri için zayıflamış ve dağılmışlardır.

Demek ki, proletarya diktatörlüğünü, partinin "diktatörlüğüne" (önderliğine) karşıt bir şey gibi göstermenin doğru sayılamayacağı durumlar ancak şunlar olabilir:

1. *Eğer,* işçi sınıfı karşısında parti diktatörlüğünden, bu sözcüğün gerçek anlamında ("zora dayanan iktidar") değil de, tüm işçi sınıfı karşısında, sınıfın çoğunluğu karşısında, Lenin'in de kastettiği gibi, zora yer vermeyen parti yönetimi anlaşılıyorsa;

2. *Eğer* parti, sınıfın gerçek önderi olmak için gerekli önkoşullara sahip ise, yani partinin siyaseti doğru ise, bu siyaset, sınıfın çıkarlarına uygun düşüyorsa;

3. *Eğer* sınıf, sınıfın çoğunluğu, partinin çalışmaları sayesinde, bu siyasetin doğruluğunu kabul ediyor, onu benimsiyor, ona inanıyor, partiye güven besliyor ve partiyi destekliyorsa.

Bu koşulların bozulması, parti ile sınıf arasında kaçınılmaz olarak anlaşmazlığa, ayrılıklara neden olur ve parti ile sınıfı birbirinin karşısına geçirir.

Partinin önderliği sınıfa zorla kabul ettirilebilir mi? Hayır. Herhalde *böyle* bir yönetim uzun ömürlü olamaz. Parti, eğer proletaryanın partisi olarak kalmak istiyorsa, her şeyden önce ve özellikle işçi sınıfının *yöneticisi, önderi, eğiticisi*

olduğunu bilmelidir. Lenin'in *Devlet ve Devrim* adlı broşüründe bu konuda söylediklerini unutamayız:

"Marksizm, partiyi eğiterek, iktidarı alabilecek ve tüm *halkı* sosyalizme *götürebilecek*, yeni bir düzeni yönetebilecek ve örgütlendirebilecek, kendi toplumsal yaşamlarını burjuvazisiz ve burjuvaya karşın örgütlendirmek için bütün işçilerin ve sömürülenlerin *eğiticisi*, ve onların *yöneticisi ve önderi* olabilecek yetenekte bir proletarya öncüsü yetiştirir." (c. XXI, s. 386, Rusça.)

Partinin siyaseti yanlış olursa, bu siyaset sınıfın çıkarlarıyla çatışırsa, partinin, sınıfın gerçek önderi olduğu düşünülebilir mi? Elbette hayır. Böyle durumlarda parti, eğer önder olarak kalmak istiyorsa, siyasetini yeniden gözden geçirmeli, yanlışını kabul etmeli ve düzeltmelidir. Bu tezi doğrulamak için, partimiz tarihinde, işçi ve köylü yığınların siyasetimizden açıkça hoşnut olmadıkları ve partinin bu siyaseti yeniden gözden geçirme işine giriştiği, fazla ürünlere elkonmasının kaldırılması dönemi, örnek olarak gösterilebilir. O zaman Lenin, X. Kongrede, fazla ürünlere elkonmasının kaldırılması ve yeni ekonomi politikasının kurulması konusunda şöyle diyordu:

"Köylülüğün, kendisiyle bizim aramızda kurulmuş olan ilişkilerin biçiminden hoşnut olmadığını; böyle bir ilişkiyi istemediğini ve böyle yaşamaya devam etmeye niyeti olmadığını ne olursa olsun gizlemeye çalışmamalı, tersine, bunu açıkça söylemeliyiz. Bu, tartışma götürmez. Köylülüğün bu isteği açıkça belirtilmiştir. Bu, emekçi halkın büyük kitlelerinin isteğidir. Bunu hesaba katmalıyız ve biz, *köylülük karşısındaki siyasetimizi yeniden gözden geçirelim* diyecek kadar aklıbaşında siyasetçileriz." ("Aynî Vergi Üzerine Rapor", c. XXVI, s. 238, Rusça.)

Eğer partinin siyaseti, sınıfın güvenini ve desteğini, diyelim ki, sınıf siyasal bakımdan geri olduğu için, henüz kazanmamışsa; *eğer parti,* siyasetinin doğruluğuna, diyelim

ki, olaylar yeteri kadar olgunlaşmadığı için, sınıfı inandırmayı henüz başaramamışsa; yalnızca siyaseti genellikle doğrudur diye, yığınlar, kesin sonuçlu eylemlerinin inisiyatifini ve yönetimini üzerine almalıdır diyen görüş savunulabilir mi? Kuşkusuz ki, hayır. Böyle durumlarda, parti, eğer gerçek bir önder olmak istiyorsa, beklemeyi bilmeli, yığınları siyasetinin doğruluğuna inandırmalı, bu siyasetin doğruluğuna kendi öz deneyimleri ile inanmaları için onlara yardımcı olmalıdır.

"Eğer devrimci parti —*diyor Lenin*—, devrimci sınıfların öncü müfrezelerinde ve ülkede çoğunluğa sahip değilse, bir ayaklanma sözkonusu olamaz." ("Bolşevikler İktidarı Ellerinde Tutacaklar mı?" c. XXI, s. 282, Rusça.)

"İşçi sınıfının çoğunluğunun görüşünde bir değişiklik olmazsa, devrim olanaksızdır; bu değişmeyi ise, yığınların siyasal deneyimi sağlar..." (*"Sol" Komünizm,* c. XXV. s. 221, Rusça.)*

"Proletaryanın öncüsü, ideolojik bakımdan kazanılmıştır. Esas olan budur. Bu olmasaydı, başarıya doğru birinci adımı atmak bile olanaksızlaşırdı. Ama oradan zafere varmaya daha çok uzun bir yol var. Tek başına öncüyle zafer olanaksızdır. Bütün sınıf, büyük yığınlar, öncüyü doğrudan doğruya destekleme durumuna gelmedikçe ya da öncüye karşı hayırhah bir yansızlık tutumunu benimseyerek karşı yanı desteklemeleri olasılığı kesin olarak ortadan kalkmadıkça, öncüyü kesin savaşa sürmek yalnızca bir ahmaklık olmakla kalmaz, bir cinayet olur. Oysa bütün sınıfın, sermayenin ezdiği geniş emekçi yığınların gerçekten böyle bir tutumu benimseyebilmeleri için yalnızca propaganda, yalnızca ajitasyon yetmez. Bunun için bu yığınların kendi öz siyasal deneyimleri gereklidir." (*Ibidem,* s. 228.)**

Lenin'in "Nisan Tezleri"nden 1917 Ekim ayaklanmasına

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 94. —*Ed.*
** *Ibidem*, s. 106. —*Ed.*

kadar geçmiş olan dönemde, partimizin böyle hareket ettiği bilinmektedir. Ve partimiz, özellikle, Lenin'in bu belirtmelerine uygun hareket ettiği içindir ki, ayaklanmada başarıya ulaşmıştır.

Öncü müfreze ile sınıf arasındaki doğru karşılıklı ilişkilerin başlıca koşulları bunlardır.

Partinin siyaseti doğru ise ve öncü müfreze ile sınıf arasındaki doğru karşılıklı ilişkiler bozulmamışsa, *yönetmek* ne demektir?

Bu koşullar altında yönetmek demek, yığınları, partinin siyasetinin doğru olduğuna inandırmayı bilmek; yığınları parti mevzilerine getiren ve partinin siyasetinin doğruluğunu kendi öz deneyimleriyle kavramak konusunda onlara yardım eden sloganları koymak ve uygulamak; yığınları partinin bilinç düzeyine yükseltmek ve böylelik onların desteğini ve kesin savaşım isteğini güvenlik altına almak demektir.

Bundan dolayıdır ki, inandırma yöntemi, sınıfın parti tarafından yönetiminde ana yöntemdir.

" 'Sol' devrimcilerin bundan daha büyük akılsızlık etmeleri, devrime bundan daha çok zarar getirmeleri düşünülemez! Ama biz, Rusya'da, Rusya'nın ve Antantın burjuvazisine karşı iki-buçuk yıl süresince sağladığımız eşsiz zaferlerden sonra bile, bütün sendikalara girmek için 'diktatörlüğün tanınması' koşulunu koşsaydık, büyük akılsızlık ederdik, yığınlar üzerindeki etkimizi zayıflatırdık, menşeviklerin oyununa gelmiş olurduk. Çünkü komünistlerin bütün görevi, bilinçlenmede geç kalanları *inandırmayı* bilmek, onların *arasında* çalışmayı bilmektir, yoksa çocukça uydurmalardan başka bir şey olmayan 'sol' sloganlar ileri sürerek onlardan *ayrılmak değildir.*" (*Ibidem,* s. 197.)*

Kuşkusuz ki, bu, parti bütün işçileri son bireyine kadar inandırmak zorundadır, ancak ondan sonra eyleme geçebilir, ancak ondan sonra eylemleri başlatabilir demek değildir.

* V. İ. Lenin, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı,* s. 53. —*Ed.*

Asla! Bu, yalnızca, parti kesin olarak siyasal bir eyleme girişmeden önce, uzun süreli devrimci bir çalışma ile işçi yığınların çoğunluğunun desteğini, hiç değilse sınıfın çoğunluğunun hayırhah yansızlığını sağlamak zorundadır demektir. Yoksa, Lenin'in tezi, işçi sınıfı çoğunluğunun parti tarafından kazanılmasının devrimin zaferi için vazgeçilmez bir koşul olduğu tezi, bütün anlamını yitirir.

Ama azınlık, çoğunluğun isteğine gönül rızasıyla uymayı istemez ve kabul etmezse, ona karşı nasıl davranmalıdır? Parti, çoğunluğun güvenine sahipse, azınlığı, çoğunluğun isteğine uymaya zorlayabilir mi? Zorlamalı mıdır? Evet, zorlayabilir ve zorlamalıdır. Parti, yönetimini, yığınları inandırma yöntemiyle, yığınları etkilemenin başlıca yöntemi olan bu yolla sağlar. Ama yöntem, işçi sınıfı çoğunluğunun partiye güven ve desteği üzerine kurulmuş ise ve çoğunluk inandırıldıktan sonra, azınlığa uygulanıyorsa, bu, zordan vazgeçmeyi gerektirmez, tersine, zoru önkoşul olarak koyar.

Sendikalar üzerine tartışma döneminde, partimizde bu konuda yapılmış olan polemikleri anımsamak yerinde olur. O zaman muhalefetin hatası, demiryolları ve su yolları ulaştırma sendikasının merkez komitesinin hatası ne idi? Yoksa muhalefet, o sırada, zoru, olanaklı mı sayıyordu? Hayır, muhalefetin hatası o değildi. Muhalefetin hatası, görüşünün doğruluğuna çoğunluğu inandırabilecek halde olmadığı, çoğunluğun güvenini yitirdiği halde, gene de zor kullanmaya başlaması ve çoğunluğun güvenine sahip kimseler arasında "kötü niyetli budamalar"a girişmesiydi.

O zaman Lenin, partinin X. Kongresinde, "Sendikalar Üzerine Söylev"inde şöyle diyordu:

"İşçi sınıfının öncü müfrezesi ile işçi yığınları arasında karşılıklı ilişkileri ve karşılıklı güveni kurmak için, demiryolları ve su yolları ulaştırma sendikası merkez komitesi bir hata yaparsa bu hatanın düzeltilmesi gerekirdi. Ama bu hata savunulmaya başlanılırsa, bu, siyasal bir tehlikenin kay-

nağı olur. Kutuzov'un burada açıkladığı ruh halini gözönünde tutarak, demokrasi doğrultusunda olanaklı olanın azamisi yapılmamış olsaydı, siyasal bir çöküntüye varırdık. *Her ne pahasına olursa olsun, önce, inandırmalı ve ancak ondan sonra zora başvurmalıyız.** Geniş yığınları inandırmayı bilemedik ve öncü ile yığın arasındaki doğru ilişkiyi bozduk." (c. XXVI, s. 235, Rusça.)

Lenin, *Sendikalar Üzerine* adlı broşüründe, aynı şeyi söylemektedir:

"Zoru, inandırma temeli üzerine oturtabildiğimiz zaman, onu, doğru ve başarılı olarak kullandık." (c. XXVI, s. 74, Rusça.)

Bu, tamamıyla doğrudur. Çünkü, bu koşullar olmayınca, hiç bir yönetim olanaklı değildir. Çünkü, parti sözkonusu olunca partide hareket birliği, bütünüyle sınıf sözkonusu olunca sınıfta eylem birliği ancak bu tarzda sağlanabilir. Bu koşullar olmazsa, işçi sınıfı safları arasında bölünme, dağılma olur, maneviyat bozulur.

Parti aracılığıyla işçi sınıfının doğru yönetilmesinin ilkeleri genel olarak bunlardır.

Yönetimi herhangi bir başka tarzda anlamak, sendikalizmdir, anarşizmdir, kırtasiyeciliktir, ne derseniz odur — ama asla bolşevizm değildir, leninizm değildir.

Parti ile işçi sınıf arasında, öncü ile işçi yığınları arasında doğru karşılıklı ilişkiler varsa, proletarya diktatörlüğü, parti yönetimine ("diktatörlüğüne") karşı bir şey olarak gösterilemez. Demek ki, hele parti ile işçi sınıfı, parti yönetimi ("diktatörlük") ile işçi sınıfı diktatörlüğü hiç de bir tutulamaz. Sorin, parti "diktatörlüğü"nün, proletarya diktatörlüğüne karşı bir şey gibi gösterilemeyeceği *gerçeğine dayanarak, "proletarya diktatörlüğü, partimizin diktatörlüğüdür"* biçiminde, yanlış bir hükme varmıştır.

* İtalikler benim. —*J. St.*

Ama Lenin, yalnızca bu ikisini birbirinin karşısına koyanın yersizliğini söylemekle kalmıyor, "yığınların diktatörlüğünün, önderlerin diktatörlüğü" karşısına konulmasının da doğru olmadığını söylüyor. Önderlerin diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğünü özdeş saymak için buna dayanmak olur mu? Bu yoldan yürüyünce *"proletarya diktatörlüğü, önderimizin diktatörlüğüdür"* dememiz gerekir. Oysa, açık konuşmak gerekirse, parti "diktatörlüğü" ile proletarya diktatörlüğünü özdeşleme siyaseti, doğrudan doğruya bu budalalığa varmaktadır.

Bu konuda Zinovyev'in görüşü nedir?

Zinovyev, özünde, Sorin'le aynı görüştedir. O da parti "diktatörlüğü"nü, proletarya diktatörlüğü ile bir tutmaktadır. Şu farkla ki, Sorin, fikirlerini daha içten ve daha açık söylüyor, Zinovyev ise "dolambaçlı bir dil kullanıyor". Buna kanaat getirmek için örneğin Zinovyev'in *Leninizm* kitabından aşağıdaki parçayı okumak yeter:

"SSCB'ndeki kurulu düzenin *—diyor Zinovyev—* sınıf içeriği nedir? Proletarya diktatörlüğüdür. SSCB'nde iktidarı doğrudan doğruya harekete getiren yay nedir? İşçi sınıfı iktidarını kim gerçekleştiriyor? Komünist Partisi! Bu anlamda, bizde *parti diktatörlüğü vardır.* SSCB'nde iktidarın hukuksal biçimi nedir? Ekim Devrimi tarafından yaratılan yeni devlet tipi hangisidir? Sovyetler sistemidir. Bunlardan biri öbürüyle hiç bir biçimde çelişmez."

İşçi sınıfının bütününe karşı parti diktatörlüğü ile kastedilen şey, parti aracılığıyla yönetim ise, birinin ötekiyle çelişmediği elbette doğrudur. Ama *buna dayanarak,* proletarya diktatörlüğü ile parti *"diktatörlüğü"* arasına, sovyetler sistemi ile parti "diktatörlüğü" arasına bir eşit işareti nasıl konulabilir? Lenin, sovyetler sistemini proletarya diktatörlüğü ile bir tutuyordu ve bunda haklı idi. Çünkü sovyetler, bizim sovyetlerimiz, partinin yönetimi altında emekçi kitlelerini proletaryanın çevresinde toplayan bir örgüttür. Ama Lenin,

Zinovyev'in şimdi yaptığı gibi, parti "diktatörlüğü" ile proletarya diktatörlüğü arasına, parti "diktatörlüğü" ile sovyetler sistemi arasına ne zaman ve hangi yapıtında eşit işareti koymuştur? Yalnızca parti aracılığı ile yönetim ("diktatörlük") değil, önder ile yönetim ("diktatörlük") de, proletarya diktatörlüğü ile çelişmemektedir. *Buna dayanarak* ülkemizin bir proletarya diktatörlüğü ülkesi, yani bir parti diktatörlüğü ülkesi, *yani* bir önder diktatörlüğü ülkesi olduğu söylenebilir mi? Ama parti "diktatörlüğü"nün proletarya diktatörlüğü ile bir tutulması "ilkesi", Zinovyev'in gizlice ve ürkekçe kabul ettirmeye çalıştığı bu ilke, tam bu budalalığa varmaktadır.

Lenin'in birçok yapıtında, onun parti diktatörlüğü sorununa (geçerken) değindiği ancak beş örnek bulabildim.

Birincisi, Lenin, sosyalist-devrimciler ve menşeviklerle polemiğinde şöyle diyor:

"Bir tek parti diktatörlüğünden ötürü bizi kınadıkları zaman, ve işittiğiniz gibi, bize sosyalist birlik cephesini önerdikleri zaman, şöyle diyoruz: 'Evet, *tek* parti diktatörlüğü!' Biz bunda direniyoruz ve gerileyemeyiz, çünkü sözkonusu olan şey, onlarca yıl içinde tüm sanayi proletaryasının öncü mevkiini kazanmış olan partidir." ("Eğitim İşçileri I. Kongresinde Verilen Söylev", c. XXIV, s. 423, Rusça.)

İkincisi, Lenin'in "Kolçak'a Karşı Kazanılan Zafer Konusunda İşçilere ve Köylülere Mektup"undadır. Lenin, o mektubunda şöyle diyor:

"Özellikle menşevikler ve sosyalist-devrimciler, hepsi, 'solcular' bile, köylüleri, 'tek parti', 'bolşevik-komünist partisi' diktatörlüğü korkuluğu ile korkutuyorlar. Kolçak örneği, köylülere, bostan korkuluklarından korkmamayı öğretmiştir. Ya büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin diktatörlüğü (yani kılıç iktidarı) ya da işçi sınıfının diktatörlüğü." (*Ibidem*, c. XXIV, s. 436.)

Üçüncü örnek, Lenin'in Üçüncü Enternasyonalin II. Kongresindeki söylevinde Tanner ile polemiğindedir. Bu par-

çayı daha önce aktarmıştım.

Dördüncü örnek, *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı* broşüründeki birkaç satırdır. Konuya ilişkin parçayı yukarda aktarmıştım.

Ve beşinci örnek, proletarya diktatörlüğüne ilişkin yaptığı şema taslağındadır ki, Lenin'in *Toplu Yapıtları*'nın üçüncü cildinde "Tek Parti Diktatörlüğü" başlığı altında yayınlanmıştır. (c. III, s. 497, Rusça.)

Bu beş örnekten ikisinde —sonuncusu ve ikincisi— Lenin'in, bu formülün belirsiz ve mecazî anlamını iyice belirtmek için "tek parti diktatörlüğü" sözcüklerini tırnak içinde sunduğunu saptamak yerinde olur.

Aynı zamanda, bu örneklerin hepsinde, Lenin'in "parti diktatörlüğü" deyince, işçi sınıfına karşı diktatörlüğü ("zora dayanan iktidar") anlamadığını, ama Kautsky ile ortaklarının bütün iftiralarının tersine, mülk sahiplerine ve kapitalistlere karşı diktatörlüğü anladığını belirtmek yerinde olur.

Lenin'in proletarya diktatörlüğünü ve proletarya diktatörlüğü sisteminde partinin rolünü incelediği ya da belirttiği ana ve ikinci derecedeki yapıtlarının *hiç birinde* ima yoluyla da olsa, "proletarya diktatörlüğü, partimizin diktatörlüğüdür" denilmemiş olması dikkat çekicidir. Tersine, bu yapıtların her sayfası, her satırı böyle bir formüle karşı sert bir protestodur. (Bkz: *Devlet ve Devrim*; *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky*; *"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı*, vb..)

Üçüncü Enternasyonalin II. Kongresinin, siyasal partinin rolü üzerine olup, doğrudan Lenin'in yönetimi altında hazırlanmış olan ve Lenin'in, partinin rol ve ödevlerinin doğru formülleştirilmesine örnek olarak söylevlerinde birçok kereler başvurduğu tezlerde, parti diktatörlüğü hakkında bir tek sözcüğün, evet *bir tek sözcüğün* bulunmamasıdır.

Bütün bunlar, neyi gösterir?

Şunları:

a) Lenin, "parti diktatörlüğü" formülünü kusursuz, tam bir formül saymıyordu; bundan dolayıdır ki, bu formül, Lenin'in yapıtlarında pek seyrek olarak ve bazan tırnak içine alınarak kullanılmıştır.

b) Hasımlara karşı polemiğinde, parti diktatörlüğünden sözetmek zorunda kaldığı ender durumlarda, Lenin, bilineceği üzere, "bir tek partinin diktatörlüğünden", yani partimizin *tek başına* iktidarda olduğundan ve iktidarı *öbür partilerle* paylaşmadığından sözediyordu, ve her zaman, *işçi sınıfı karşısında* parti diktatörlüğünden, partinin önderliğini, kılavuzluk rolünü anlamak gerektiğini açıklıyordu.

c) Lenin'in proletarya diktatörlüğü sisteminde partinin rolünü bilimsel olarak tanımlamayı gerekli saydığı durumların hepsinde (bu durumların sayısı binleri bulur) *o, istisnasız olarak,* işçi sınıfı bakımından partinin kılavuzluk rolünden sözediyordu.

d) Bunun içindir ki, Lenin, partinin rolüne ilişkin esas karara, —Üçüncü Enternasyonalin II. Kongresinde kabul edilen kararı kastediyorum— "parti diktatörlüğü" formülünü koymayı "düşünmemiştir".

e) Leninizm bakımından, parti "diktatörlüğü"nü ve dolayısıyla "önderlerin diktatörlüğünü", proletarya diktatörlüğü ile bir tutan ya da bir tutmaya yeltenen yoldaşlar yanılmakta ve siyasal dargörüşlülüklerini açığa vurmaktadırlar, çünkü böylelikle öncü ile sınıf arasındaki doğru ilişkilerin koşullarını zedelemektedirler.

"Parti diktatörlüğü" formülü, yukarda sözü geçen ihtiraz kayıtları olmaksızın alınacak olursa, pratik çalışmalarımızda birçok tehlikelere ve siyasal boşluklara neden olabilir. Bu formül, ihtiraz kaydı olmadan alınırsa, sanki şunlar söylenmektedir.

a) *Partisiz yığınlara*: bize itiraz etmeyiniz, tartışmaya kalkışmayınız, çünkü parti her şeyi yapabilir, çünkü parti diktatörlüğümüz vardır;

b) *Parti kadrolarına:* çok daha cesaretli hareket ediniz, çok daha ileri gidiniz, partisiz yığınların sesine hiç kulak vermeyebilirsiniz, parti diktatörlüğü bizdedir;

c) *Parti yöneticilerine*: bir dereceye kadar kendi kendinizden hoşnut olmak lüksüne kapılabilirsiniz, mutlaka gerekli ise mağrur bile olabilirsiniz, çünkü parti diktatörlüğü ve "dolayısıyla" önderlerin diktatörlüğü de bizdedir.

Bu tehlikeleri tam şimdi, partinin, yığınların sesine kulak vermesinin bizim için özellikle değerli olduğu; yığınların gereksinmelerine karşı dikkat ve özenin partimiz için başlıca emir sayılması gerektiği; partinin siyasette özel bir dikkat ve esneklik göstermek zorunda olduğu; yığınların doğru yönetimi bakımından kendini beğenmişlik tehlikesinin partiyi tehdit eden tehlikelerin en büyüğü sayılması gerektiği şu anda, yığınların siyasal eyleme atılım döneminde anımsatmak yerinde olur.

Partimizin XI. Kongresinde Lenin'in söylediği aşağıdaki altın sözleri anımsatmaktan insan kendini alamıyor:

"Halk yığınları içinde bizler [komünistler, —*J. St.*] okyanusta bir damla su gibiyiz, ve ancak halkın bilincine vardığını tam ve doğru olarak ifade etmek koşuluyla iktidarı yürütebiliriz. Yoksa, komünist partisi, proletaryaya kılavuzluk edemez, proleter yığınları arkasında sürükleyemez ve bütün makine parçalanır." ("RK(B)P MK'si Siyasal Raporu", c. XXVII, s. 256, Rusça.)

"*Halkın bilincine vardığını tam ve doğru olarak ifade etmek*", proletarya diktatörlüğü sisteminde, partiye, başlıca yönetici güç olmak gibi onurlu bir rolü sağlayan zorunlu koşul işte budur.

VI. BİR TEK ÜLKEDE SOSYALİZMİN ZAFERİ SORUNU

Leninizmin İlkeleri broşüründe (Nisan 1924, Birinci Baskı) bir tek ülkede sosyalizmin zaferine ilişkin iki formül var-

dır: birinci formül şöyledir:

"Eskiden devrimin bir tek ülkede başarıya ulaşması olanaksız sayılmaktaydı, çünkü burjuvaziyi yenmek için bütün ileri ülkelerin, hiç değilse bu ülkelerin çoğunluğunun proletaryasının ortak eyleminin gerekli olduğuna inanılıyordu. Şimdi bu görüş artık gerçeğe uymamaktadır. Şimdi, devrimin bir tek ülkede zaferini olanak dahilinde görmek gerekir, çünkü emperyalizm koşulları içinde çeşitli kapitalist ülkelerin birbirine eşit olmayan sıçramalı gelişmesi; emperyalizmin bağrında kaçınılmaz savaşlara neden olan felâketli çelişkilerin gelişmesi, bütün dünya ülkelerinde devrimci hareketin büyümesi, bütün bunlar, proletaryanın tek tek ülkelerde zaferini yalnız olanaklı değil, hatta zorunlu kılmaktadır." (*Leninizmin İlkeleri.*)*

Bu tez, tamamıyla doğrudur ve hiç bir yorumu gerektirmez. Bu tez, öbür ülkelerde devrim başarıya ulaşmadan, proletaryanın *bir tek ülkede* iktidarı ele almasını bir hayal olarak kabul eden sosyal-demokratların teorisine karşı yöneltilmiştir.

Ama *Leninizmin İlkeleri* broşüründe bir ikinci formül daha vardır. Bu formülde şöyle denilmektedir:

"Bir tek ülkede burjuva iktidarını devirmek ve proletarya iktidarını kurmak demek, henüz sosyalizmin tam zaferini sağlamak demek değildir. Sosyalizmin başlıca görevi —sosyalist üretimin örgütlendirilmesi— henüz geleceğin sorunudur. Bu sorun çözüme bağlanabilir mi, birçok ileri ülkenin proleterlerinin ortak çabaları olmadan bir ülkede sosyalizmin kesin zaferine ulaşılabilir mi? Hayır, ulaşılamaz, burjuvaziyi devirmek için *bir tek* ülkenin çabaları yeter, devrimimizin tarihi buna tanıklık eder. Sosyalizmin kesin zaferi için, sosyalist üretimin örgütlendirilmesi için *bir tek* ülkenin, özellikle Rusya gibi bir köylü ülkesinin çabaları yetmez; bunun için birçok ileri ülke proleterlerinin çabaları

* Bkz: s. 38-39. —*Ed.*

gerekir." (*Leninizmin İlkeleri*, Birinci Baskı.)

Bu ikinci formül, öbür ülkelerde zafer olmadan *bir tek* ülkede proletarya diktatörlüğünün "tutucu Avrupa'ya" karşı koyamayacağını söyleyen leninizm eleştiricilerinin, trotskistlerin iddialarına karşı ileri sürülmüştü.

İşte bu ölçüde —ama ancak bu ölçüde— bu formül, o zaman (Nisan 1924) yeterliydi ve kuşkusuz belirli bir yararı oldu.

Ama sonradan, leninizme karşı bu noktada yapılan eleştirilerin üstesinden gelinince, ve bir yeni sorun, dıştan yardım olmadan, yalnızca ülkemizin güçleriyle, sosyalist toplumun tam olarak kuruluşu olanağı sorunu gündeme alınınca, ikinci formülün açıkça yetersiz olduğu ve bundan dolayı doğru olmadığı ortaya çıktı.

Bu formülün eksikliği nedir?

Bu formülün eksikliği, farklı iki soruyu tek bir soru içinde birleştirmesidir: *bir tek* ülkenin güçleriyle sosyalizmin tam olarak kurulması *olanağı sorusu* —ki bu soru, evet diye yanıtlanmalıdır—; başka birkaç ülkede devrim zafere ulaşmadan proletarya diktatörlüğünü kurmuş olan ülkenin müdahalelere karşı ve bunun sonucu olarak da eski düzenin hortlatılmasına karşı kendini tam güvenlik içinde sayıp sayamayacağı sorusu —ki bu soru da olumsuz olarak yanıtlanmalıdır—. Üstelik, bu formül, *bir tek* ülkenin güçleriyle sosyalist toplumu örgütlendirmenin olanaksız olduğu düşüncesine neden olur ki, bu, elbette yanlıştır.

Buna dayanarak, *Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği* (Aralık 1924) adlı broşürümde, bu sorunu ikiye bölerek düzelttim: *bir tek ülkede burjuva düzeninin hortlatılmasına karşı tam güvenlik* sorunu ve böyle bir ülkede *sosyalist toplumun tam olarak kurulması olanağı* sorunu. Birincisi, "sosyalizmin tam zaferini" "eski düzenin hortlatılmasına karşı tam güvenlik", yalnız "birçok ülkelerin proleterlerinin ortak çabalarıyla" olanaklı olacak güvenlik gibi ele

alarak, ve ikincisi Lenin'in *Kooperatifçilik Üzerine* broşüründe sosyalist toplumu tam olarak kurmak için gerekli her şeye sahip bulunduğumuz şeklinde ifade edilmiş olan tartışma götürmez gerçeği benimseyerek, bu sonuca vardım. (Bkz: *Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği.**)

XIV. Parti Konferansı tarafından kabul edilmiş olan ve kapitalizmin istikrar bulması ile (Nisan 1925) ilişkili olarak bir tek ülkede sosyalizmin zaferi sorununu ele alan ve yalnızca ülkemizin güçleriyle de sosyalizmin kurulabileceği ve bunun gerekli olduğu görüşüne varan "Üçüncü Enternasyonalin ve Rus Komünist Partisinin Görevleri Üzerine" karar, sorunun bu yeni tarzda formüleştirilmesine dayanmaktadır.

Bu, aynı zamanda, Mayıs 1925'te, bu konferanstan hemen sonra yayınlanmış olan *XIV. Parti Konferansı Çalışmalarının Sonuçları Üzerine* adlı broşürüme de dayanak olmuştur.

Bu broşürde bir tek ülkede sosyalizmin zaferi sorunu konusunda şöyle denmektedir:

"Ülkemiz iki grup çelişki göstermektedir. Birinci grup, proletarya ile köylülük arasındaki iç çelişkileri içerir [burada sözkonusu olan şey, *bir tek* ülkede sosyalizmin kuruluşudur, —*J. St.*]; öteki, sosyalist ülke olarak bizim ülkemizle, kapitalist ülkeler olarak kesinlikle bütün öbür ülkeler arasındaki dış çelişkileri içerir [burada sözkonusu olan şey, sosyalizmin kesin zaferidir, —*J. St.*]. ... Bir tek ülkenin çabalarıyla kesinlikle üstesinden gelinebilen birinci grup çelişkileri, çözümlenmesi için, birçok ülkenin proleterlerinin çabalarını gerektiren ikinci grup çelişkilerle karıştırmak, leninizme karşı en kaba hatalardan birisine düşmek, ya bir şaşkın ya da onmaz bir oportünist olmak demektir."

Bu broşürde, ülkemizde sosyalizmin *zaferi* konusunda şöyle denilmektedir:

"Sosyalizmi sonuna kadar kurabiliriz ve işçi sınıfının ön-

* *Leninizmin İlkeleri*'nin sonraki baskılarında, eski formülleştirme tarzı bırakılmış ve sorun, bu tarzda formülleştirilmiştir.

derliği altında köylülükle birlikte sosyalizmi kuracağız. ... Çünkü bizde proletarya diktatörlüğü koşulları altında her çeşit iç zorunlulukların tümünün üstesinden gelecek (ve kendi öz güçlerimizle onların üstesinden gelebiliriz) tam bir sosyalist toplumu kurmak için gerekli bütün önkoşullar vardır." (*Ibidem.*)

Sosyalizmin *kesin* zaferi sorununa gelince, broşürde şöyle denmektedir:

"Sosyalizmin kesin zaferi, müdahale ve dolayısıyla restorasyon denemelerine karşı tam güvenlik demektir, çünkü ciddiye alınabilecek bir restorasyon girişimi ancak dışardan ciddî bir destekle, uluslararası sermayenin desteği ile meydana gelebilir. Bundan dolayıdır ki, devrimimizin bütün ülkelerin işçileri tarafından desteklenmesi ve hele hiç değilse birkaç ülkede, bu işçilerin zaferi, ilk muzaffer ülkenin müdahaleye ve restorasyon denemelerine karşı tam güvenlik altında bulunması için zorunlu önkoşuldur, sosyalizmin kesin zaferi için zorunlu önkoşuldur." (*Ibidem.*)

Bu, açıktır sanırım.

Bu sorun, bilindiği gibi, *Sorular ve Yanıtlar* broşüründe (Haziran 1925), ve SSBC Komünist Partisi XIV. Kongresinde (Aralık 1925) Merkez Komitesinin Siyasal Raporunda da aynı biçimde ele alınmıştır.

Gerçekler işte böyledir.

Bu gerçekler, Zinovyev de dahil, bütün yoldaşların bildiği şeylerdir sanırım.

Eğer şimdi, parti içinde ideolojik savaşımdan hemen hemen iki yıl sonra ve XIV. Parti Konferansında (Nisan 1925) alınan karardan sonra Zinovyev, XIV. Parti Kongresindeki (Aralık 1925) bağlayıcı konuşmasında, Stalin'in Nisan 1924'te yazılmış broşüründeki tamamıyla yetersiz olan eski formülünü ele alıp, *bir tek* ülkede sosyalizmin zaferi sorunu gibi çoktan çözüme bağlanmış bir sorunu çözmek için ondan yararlanırsa, bu şaşılacak davranış, yalnızca, Zinov-

yev'in bu sorunda tamamıyla şaşkınlığa düştüğünü gösterir. İlerledikten sonra partiyi geriye çekmek, Merkez Komitesi plenumunda onaylandıktan sonra XIV. Parti Konferansının kararını yok sayarak atlamak, çelişkiler batağına tam bir umutsuzlukla saplanmak demektir. Sosyalizmin kuruluşu davasına inanmamak, Lenin'in yolundan ayrılmak ve kendi yenilgisini belgelemek demektir.

Bir tek ülkede sosyalizmin zaferi *olanağı* ne demektir? Proletarya ile köylülük arasındaki çelişkileri, ülkemizin iç güçleriyle gidermek olanağı demektir. Proletaryanın iktidarı eline alabilmesi ve öteki ülkelerin proleterlerinin sevgi ve desteği ile tam sosyalist toplumu kurmak üzere, ama proleter devrim, öteki ülkelerde önceden muzaffer olmadan, bu iktidardan yararlanabilmesi olanağı demektir.

Böyle bir olanak olmadan sosyalizmin kurulması, perspektiften ve sosyalizmi sonuna kadar kurmak güveninden yoksun bir kuruluş olurdu. Sosyalizmi kurmanın olanaklı olduğuna inanılmazsa, ülkemizin teknik geriliğinin, sosyalist toplumun tam olarak kurulması için *aşılmaz* bir engel olmadığına inanılmazsa, sosyalizm kurulamaz. Bu olanağı yadsımak, sosyalizmin kuruluşu işine inanmamak, leninizmden ayrılmak demektir.

Öbür ülkelerde devrim muzaffer olmadan *bir tek* ülkede sosyalizmin kesin zaferinin *olanaksızlığı* ne demektir? Bu, hiç değilse bir dizi ülkede devrim muzaffer olmadan, müdahaleye karşı ve dolayısıyla burjuva düzeninin restorasyonuna karşı tam güvencenin olanaksızlığı demektir. Bu tartışma kabul etmez tezi yadsımak, enternasyonalizmden ayrılmak, leninizmden ayrılmak demektir.

"Biz, yalnız bir devlette değil, bir *devletler sisteminde yaşıyoruz* —diyor Lenin—, ve emperyalist devletler yanında Sovyetler Cumhuriyeti'nin uzun süre varolması düşünülemez. Sonunda biri ya da öteki yenecektir. Ama, bu sonuca varılmadan önce, Sovyetler Cumhuriyeti ile burjuva devletleri

arasında kaçınılmaz pek korkunç bir dizi çatışmalar olacaktır. Bu, egemen sınıf, proletarya, egemen olmak istiyorsa ve egemense, bunu, askerî örgütü ile de tanıtlamalıdır demektir." (RK(B)P VIII. Kongresi Merkez Komitesi Raporu", c. XXIV, s. 122, Rusça.)

"Son derece istikrarsız olmakla birlikte, *—diyor bir başka yerde Lenin—* yadsınamaz ve tartışma götürmeyen belirli bir denge ile karşı karşıyayız. Uzun zaman için mi böyle olacaktır, bilmiyorum ve bunun bilinemeyeceğini sanıyorum. Bundan dolayı, partimiz için azamî önlem ve ihtiyat gerekir. Siyasetimizin ilk kuralı, bir yıldan beri hükümet olarak faaliyetimizden çıkan ve bütün işçilerle köylülerin kavramak zorunda oldukları ilk ders, bize karşı en büyük kini duyduklarını açıkça söyleyen insanlar, sınıflar ve hükümetlerle çevrilmiş bulunduğumuzu anımsamaktır. Bir istilâdan kılpayı uzaklıkta bulunduğumuz hiç unutulmamalıdır." ("Rusya Sovyetleri IX. Kongresine Sunulan, Cumhuriyetin İç ve Dış Politikası Üzerine Rapor", c. XXVII, s. 117, Rusça.)

Açıktır sanıyorum.

Zinovyev, *bir tek* ülkede sosyalizmin zaferi sorununu nasıl anlıyor?

Dinleyiniz:

"Sosyalizmin kesin zaferi denilince, en azından şunları anlamak gerekir: 1) sınıfların ortadan kaldırılması ve dolayısıyla, 2) *bir tek* sınıfın diktatörlüğünün kaldırılması; burada sözkonusu olan proletarya diktatörlüğüdür. ..." "Bizde, SSCB'nde, 1925'te sorunun nasıl konduğunu daha iyi anlamak için *—diye devam ediyor Zinovyev—*, iki şeyi birbirinden ayırdetmek gerekir: 1) sosyalizmi kurmak *olanağının* güvence altına alınmış olması — sosyalizmi kurmanın bu olanağı elbette *bir tek* ülke çerçevesi içinde de düşünülebilir; ve 2) sosyalizmin kesin kuruluşu ve sağlamlaştırılması, yani sosyalist düzenin, sosyalist toplumun gerçekleştirilmesi."

Bütün bunlar ne anlama gelebilir?

Bir tek ülkede sosyalizmin kesin zaferi denilince, Zinovyev'in müdahaleye ve restorasyona karşı güvenceyi değil de, sosyalist toplumu kurmak olanağını anladığı anlamına gelir. Ve *bir tek* ülkede sosyalizmin zaferi denilince, Zinovyev, sosyalizmin tam olarak kurulmasına varamayan ve varmaması gereken bir kuruluşunu anlamaktadır. Gelişigüzel, perspektiften yoksun bir kuruluş; sosyalist toplumu sonuna kadar kurmak olanağı olmaksızın sosyalizmin kuruluşu; işte Zinovyev'in durumu budur.

Sosyalizmi gerçekten kurmak *olanağı olmaksızın* sosyalizmi kurmak, *sosyalizmi sonuna kadar kurmayacağını bile bile* sosyalizmi kurmak, Zinovyev bu saçmalıklara kadar varmıştır.

Ama bu, sorunu çözüme bağlamak değildir, sorunla alay etmektir!

İşte, Zinovyev'in XIV. Parti Kongresindeki bağlayıcı konuşmasından bir parça:

"Bakınız, örneğin, Yakovlev yoldaş, Komünist Partisi Kursk eyaleti son kongresinde nasıl bir sonuca varıyor: 'Her yandan kapitalist düşmanlarla çevrilmişken, bu koşullar altında *bir tek* ülkede sosyalizmi kurabilir miyiz?' Ve şu yanıtı veriyor: 'Şimdiye kadar bütün söylenenlerden güç alarak, yalnızca sosyalizmi kuruyoruz demekte değil, ama şu anda yalnız olsak da, henüz biricik sovyet ülkesi olsak da, dünyada biricik sovyet devleti olsak da, — sosyalizmi sonuna kadar kuracağız demekte de haklıyız.' (*Kurskaya Pravda,* n° 279, 8 Aralık 1925.) *Bu, sorunun leninistçe bir konuluşu mudur? Burada bir ulusal sınırlılık kokmuyor mu?*"*

Zinovyev'e göre, *bir tek* ülkede sosyalizmi kurmak olanağını kabul etmek demek, ulusal sınırlılığa düşmek demektir; bu olanağı yadsımak ise, enternasyonalizm görüşüne bağlı olmak demektir.

Ama bu doğru ise, genel olarak, ekonomimizdeki kapitalist unsurları yenmek için savaşmak zahmete değer mi? Bura-

* İtalikler benim. —*J. St.*

dan, böyle bir zaferin olanaksız olduğu sonucu çıkmaz mı?

Ekonomimizin kapitalist unsurlara teslimi — Zinovyev'in uslamlamasının iç mantığı buna varıyor.

Ve leninizm ile hiç bir ilişkisi olmayan bu tutarsızlığı Zinovyev, bize, "enternasyonalizm", "yüzde-yüz leninizm" olarak sunuyor!

Sosyalizmi kurmanın pek önemli konusunda, Zinovyev, leninizmden uzaklaşmakta ve menşevik Suhanov'un görüşüne doğru kaymaktadır.

Lenin'in hakemliğine başvuralım: Lenin, Ekim Devriminden önce, 1915 Ağustosunda, *bir tek* ülkede sosyalizmin zaferi hakkında şöyle diyordu:

"Eşitsiz iktisadî ve siyasal gelişme, kapitalizmin mutlak yasasıdır. Böylece, sosyalizmin zaferi, önce birkaç, ya da hatta yalnızca bir tek kapitalist ülkede olanaklıdır. Bu ülkenin başarılı proletaryası, kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve *kendi ülkesinde sosyalist üretimi örgütledikten sonra*,* öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına çekerek, bu ülkelerde kapitalistlere karşı ayaklanmalara yolaçarak, ve sömürücü sınıflara ve onların devletine, gerektiğinde silahlı kuvvetlere bile karşı koyarak, dünyanın geri kalanının, kapitalist dünyanın *karşısına* çıkacaktır."** ("Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine", c. XVIII, s. 232-233, Rusça.)

Lenin'in "kendi ülkesinde sosyalist üretimi örgütledikten sonra" biçimindeki altını çizdiğimiz tümcesi ne anlama gelir? Şu anlama gelir ki, muzaffer ülkenin proletaryası iktidarı aldıktan sonra, kendi ülkesinde sosyalist üretimi *örgütleyebilir ve örgütlemelidir*. Ve "sosyalist üretimi örgütlemek" ne demektir? Sosyalist toplumu kurmak demektir. Lenin'in bu açık, belirli tezinin hiç bir yorum gerektirmediği besbellidir. Yoksa, Lenin'in 1917 Ekiminde proletar-

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *Marx-Engels-Marksizm*, s. 333. —*Ed.*

yanın iktidarı ele geçirmesi için yaptığı çağrılar, anlaşılır olmaktan çıkardı.

Görüyorsunuz ki, Lenin'in bu duru tezi, Zinovyev'in karmakarışık, sonuna kadar kurmak *olanağı olmaksızın* "*bir tek* ülke çerçevesinde" sosyalizmin kurulabileceğini ileri süren karmakarışık anti-leninist tezinden ak ile karanın birbirinden farklı olduğu kadar farklıdır.

Lenin, bu sözleri, 1915'te, proletaryanın iktidarı almasından önce söylemişti. 1917 Nisanında iktidarı ele geçirmenin deneyimlerinden sonra, acaba bu konudaki görüşü değişti mi? Lenin'in 1923'te yazdığı *Kooperatifçilik Üzerine* adlı broşürüne bakalım:

"Gerçekten —*diyor Lenin*— başlıca üretim araçları üzerinde devlet iktidarı, ve devlet iktidarının proletaryanın elinde oluşu, bu proletaryanın milyonlar ve milyonlarca küçük ve küçücük köylüyle olan ittifakı, köylülüğün proletarya tarafından yönetiminin güvenlik altına alınmış bulunması vb., eskiden bezirgânlık saydığımız ve bugün de, NEP düzeninde bazı bakımlardan öyle saymakta haklı olduğumuz kooperatifçilikten, yalnızca kooperatifçilikten hareket ederek, *tam bir sosyalist toplumu kurabilmemiz için bize gerekli olan her şey değil mi*? Bu, henüz sosyalist bir toplumun kuruluşu değildir, ama *bu kuruluş için gerekli ve yeterli olan her şeydir.**" (c. XXVII, s. 392, Rusça.)**

Bir başka deyişle, tam sosyalist toplumu kurabiliriz ve kurmalıyız, çünkü kuruluş için gerekli ve yeterli olan her şeye sahibiz.

Öyle sanıyorum ki, fikrini bundan daha açık ifade etmek zordur.

Lenin'in bu klasik tezini, Zinovyev'in Yakovlev'e verdiği anti-leninist yanıt ile karşılaştırınız; Yakovlev, yalnızca, Lenin'in *bir tek* ülkede sosyalizmi kurmak olanağına ilişkin

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 495. —*Ed.*

sözlerini yinelemiş, Zinovyev ise bu teze karşı çıkıp Yakovlev'i eleştirerek, Lenin'den uzaklaşmış ve menşevik Suhanov'un görüşünü, ülkemizin teknik geriliği dolayısıyla ülkemizde sosyalizmi kurmayı olanaksız sayan görüşü paylaşmıştır.

O zaman kendimize şunu sormamız gerekir: Sosyalizmi kurmayacak idiysek, 1917 Ekiminde iktidarı ele geçirmekteki amacımız ne idi?

1917 Ekiminde iktidarı almamalıydık. Zinovyev'in uslamlamasının iç mantığının vardığı sonuç işte budur.

Sonra, sosyalizmin zaferi esas sorununda, Zinovyev, partimizin belirli kararlarına karşı, XIV. Parti Konferansında "Üçüncü Enternasyonal Yürütme Komitesi Genişletilmiş Oturumunda Üçüncü Enternasyonalin ve RK(B)P'nin Görevleri Üzerine" alınmış olduğu bilinen kararda saptanan kararlara karşı savaş açmıştır.

Bu karara bir bakalım. Orada *bir tek* ülkede sosyalizmin zaferi konusunda söylenen şudur:

"Doğrudan doğruya birbirine karşıt iki toplumsal düzenin varlığı, sürekli bir kapitalist kuşatmayı, başka iktisadî baskı biçimlerini, silahlı müdahaleyi, restorasyon tehlikesini tahrik eder. *Sosyalizmin kesin zaferinin* biricik güvencesi, yani restorasyona *karşı güvence,** bir dizi ülkede sosyalist devrimin zaferidir. ..." "Leninizm, burjuva ilişkilerinin restorasyonuna karşı tam güvence anlamında sosyalizmin *kesin zaferinin* ancak uluslararası ölçüde olanaklı olabileceğini öğretmektedir. ... Buradan, iktisadî ve teknik bakımdan en fazla gelişmiş ülkelerin 'devlet yardımı' (Trotski) olmaksızın Rusya gibi pek geri bir ülkede *tam sosyalist bir toplum* kurmanın olanaksız olduğu sonucu *asla çıkmaz.*" (Karar metnine bakınız.)

Görüyorsunuz ki, karar metni, sosyalizmin kesin zaferini, Zinovyev'in *Leninizm* adlı kitabındaki yorumunun tam

* İtalikler benim. —*J. St.*

tersine, müdahale ve restorasyona karşı bir güvence olarak yorumlamaktadır.

Görüyorsunuz ki, iktisadî ve teknik bakımdan en fazla gelişmiş ülkelerin "devlet yardımı" olmaksızın, Rusya gibi geri bir ülkede de tam sosyalist toplumu kurmak olanağını tanıyan karar, Zinovyev'in XIV. Parti Kongresinde bağlayıcı söylevinde Yakovlev'i yanıtlarken ileri sürdüğü karşıt fikirle *tam çatışma halindedir.*

Bunu, Zinovyev'in XIV. Parti Konferansı karar suretine karşı savaşımı olarak değil de nasıl adlandırmalı?

Elbette parti kararları bazan kusurlu olabilir, parti kararlarının hatalar içerdiği olur. XIV. Parti Konferansı kararının da bazı hatalar içerdiği genel olarak varsayılabilir. Zinovyev'in bu kararı yanlış bulması olanaklıdır. Ama o zaman, bunu, bir bolşeviğe yakışacak biçimde açıkça ve düpedüz söylemek gerekir. Ama nedense, Zinovyev böyle yapmıyor. O, bir başka yolu seçti, bir yandan XIV. Parti Konferansı kararını hiç anmadan ve o karara en küçük bir açık eleştiride bulunmadan arkadan saldırma yolunu seçti. O, besbelli, bu yolun, hedefe ulaşmak için en uygun yol olduğuna inanıyor. Oysa bir hedefi olabilir: kararı "düzeltmek" ve "birazcık" da Lenin'in yanlışını düzeltmek. Zinovyev'in hesaplarında aldanmış olduğunu tanıtlamaya gerek yoktur.

Zinovyev'in hatası nereden gelmektedir? Bu hatanın kökü neresidir?

Bu hatanın kökü, bence, Zinovyev'in, ülkemizin teknik geriliğinin tam sosyalist toplumu kurmak için *aşılamaz* bir engel olduğuna; ülkemizin teknik geriliği yüzünden, proletaryanın sosyalizmi sonuna kadar kuramayacağına inanmasındadır. Zinovyev ile Kamenev, bir gün bu iddiayı Komünist Partisi Nisan Konferansından önce partinin merkez komitesi toplantılarından birinde açıklamayı denediler. Ama sert bir karşılık gördüler. Kendilerine karşı olan görüşe, Merkez Komitesi çoğunluğunun görüşüne *biçimsel olarak*

uyarak, gerilemek zorunda kaldılar. Ama Zinovyev, bu görüşe biçimsel olarak uyduğu için, ona karşı durmadan savaşıma devam etti. SBK(B)P Merkez Komitesinde meydana gelen bu "olay" hakkında partimizin Moskova Komitesi Leningrad eyaleti Parti Konferansının mektubuna "yanıtında" şöyle demektedir:

"Henüz kısa bir süre önce, Zinovyev ile Kamenev, uluslararası devrim bizi kurtarmazsa, tekniğimizin ve ekonomimizin geriliğinden dolayı iç güçlüklerin üstesinden gelemeyeceğimiz görüşünü, Politbüro önünde savunuyorlardı. Oysa biz, Merkez Komitesi çoğunluğu ile birlikte, teknik geriliğimize karşın, sosyalizmi kurabileceğimiz, onu kurmakta olduğumuz ve sonuna kadar kuracağımız görüşündeyiz. Bu kuruluşun, dünya zaferi koşullarında, olabileceğinden elbette çok daha yavaş olacağı görüşündeyiz, ama yine de ileriye doğru yürüyoruz ve yürüyeceğiz. Aynı zamanda, Kamenev ile Zinovyev'in görüşünün işçi sınıfımızın ve onun arkasından giden köylü kitlelerinin iç güçlerine karşı inançsızlıklarını ifade ettiği görüşündeyiz. Bu görüşün, leninist saflardan ayrılmak demek olduğuna inanıyoruz." (*Yanıt*'a bakınız.)

Bu belge, XIV. Parti Kongresinin ilk toplantıları sırasında basında yayınlandı. Zinovyev, kongrede, bu belgeye karşı çıkma olanağına elbette sahipti. Ama dikkate değerdir ki, ne Zinovyev, ne de Kamenev, partimizin Moskova Komitesinin kendileri aleyhine ileri sürdüğü bu ağır suçlamaya karşı bir savunma kanıtı bulamamışlardır. Bu, raslantı mıdır? Bence değildir. Suçlama, hedefi bulmuştur. Zinovyev ile Kamenev susarak, "yanıt vermişlerdir", çünkü bu suçlamayı "çürütmek" için söyleyecek hiç bir şeyleri yoktu.

"Yeni muhalefet", Zinovyev'in ülkemizdeki sosyalist kuruluşun zaferine inanmamakla suçlanmasını, ayıplamaktadır. Ama, eğer, *bir tek* ülkede sosyalizmin zaferi sorunu tam koca bir yıl tartışıldıktan sonra, Zinovyev'in görüşü Merkez Komitesi Politbürosu tarafından reddedildikten (Nisan

1925) sonra; parti bu konuda belirli bir görüşe vardıktan ve bu görüş, bilinen XIV. Parti Konferansı kararıyla (Nisan 1925) kesinleştikten sonra, eğer bütün bunlardan sonra, Zinovyev, *Leninizm* adlı kitabında (Eylül 1925), partinin bu görüşüne karşı saldırıya karar verirse ve daha sonra XIV. Kongrede aynı doğrultuda yeniden saldırıya geçerse, bütün bunları, bu ısrarı, hatasını savunmaktaki bu inadı, Zinovyev'in ülkemizdeki sosyalist kuruluşun zaferine karşı inançsızlıkta onmaz bir şekilde kangrenleşmiş olmasıyla değil de, nasıl açıklamalı?

Zinovyev, inançsızlığı, enternasyonalizm olarak yorumlamaktan zevk duyuyor. Ama bir ana konuda, leninizmden ayrılmak, bizde ne zamandan beri enternasyonalizm sayılıyor?

Buradan enternasyonalizme ve dünya devrimine karşı günah işleyenin parti olmadığını, tersine, Zinovyev olduğunu söylemek daha doğru olmaz mı? Çünkü, "kuruluş halinde sosyalizm" ülkesi olan ülkemiz, dünya devrimi için bir temel değildir de nedir? Ama bu ülke, sosyalist toplumu kurmak yeteneğinden yoksun ise, dünya devrimi için gerçek bir temel olabilir mi? Kendi içinde, ekonomimizdeki kapitalist unsurlara karşı zafer kazanma yeteneğinden, sosyalizmin kuruluşunu başarma yeteneğinden yoksun ise, bugün olduğu gibi, bütün ülkelerin işçileri için güçlü bir çekim merkezi olarak kalabilir mi? Sanıyorum ki hayır. Ama sosyalist kuruluşun zaferine inanmamak, bu inançsızlığı yaymak, dünya devriminin temeli olarak ülkemizin saygınlığını sarsmaya varmaz mı; ülkemizin saygınlığını sarsmak da dünya devrimi hareketinin zayıflamasına neden olmaz mı? Şu sosyal-demokrat baylar, işçileri bizden uzaklaştırmak için nasıl uğraştılar? "Rusların hiç bir sonuç alamayacaklarının" propagandasını yaparak. Şimdi ülkemize işçi temsilci heyetleri çektiğimiz ve böylelikle bütün dünyada komünizm mevzilerini takviye ettiğimiz bu sırada, sosyal-demokratları teoride ne ile yenilgiye uğratıyoruz? Sosyalist

kuruluşumuzun başarılarıyla. Buna göre, sosyalizmi kurma işindeki başarılarımıza karşı inançsızlığın propagandasını yapan bir adamın dolaylı olarak sosyal-demokratlara yardım ettiği, uluslararası devrim hareketinin atılım gücünü zayıflattığı, enternasyonalizmden kaçınılmaz biçimde ayrıldığı açık değil midir?

Görüyorsunuz ki, Zinovyev'in "enternasyonalizmi", *bir tek* ülkede sosyalizmin kuruluşu konusunda "yüzde-yüz leninizm"inden hiç de daha iyi bir şey değildir. Bu bakımdan, Komünist Partisi XIV. Kongresi, "yeni muhalefetin" görüşlerini, "sosyalizmin kuruluşuna inançsızlık" ve "leninizmin tahrifi" olarak tanımlamakta haklıydı.

VII. SOSYALİST KURULUŞUN ZAFERİ İÇİN SAVAŞIM

Öyle sanıyorum ki, sosyalist kuruluşun zaferine inançsızlık "yeni muhalefet"in temel hatasıdır. Çünkü bence, "yeni muhalefet"in bütün öteki hatalarının hepsi bundan doğmaktadır. Yeni muhalefetin, NEP, devlet kapitalizmi, sosyalist sanayiimizin niteliği, proletarya diktatörlüğünde kooperatifçiliğin rolü, kulaklığa karşı savaşım yöntemleri, orta köylünün rolü ve önemi konularındaki hataları, bu hataların tümü, muhalefetin temel hatasından, ülkemizin kendi güçleriyle sosyalist toplumu kurma olanağına karşı inançsızlığından doğmaktadır.

Ülkemizdeki sosyalist kuruluşun zaferine inançsızlık nedir?

Bu, her şeyden önce, ülkemizin gelişmesinin özel koşulları nedeniyle, köylülüğün temel kitlelerinin sosyalist kuruluş işine *yöneltilebileceğine* olan inançsızlıktır.

İkincisi, bu, ulusal ekonominin komuta mevkilerini elinde tutan ülkemiz proletaryasının, köylülüğün temel kitlelerinin sosyalist kuruluş işine katılmalarını sağlama yeteneğine inançsızlıktır.

Bilinçli olarak mı, yoksa bilinçsiz olarak mı, önemli değil, ama muhalefet, gelişme yollarımız üzerine her çıkışında, üstü örtülü biçimde de olsa, bu tezlerden hareket etmektedir.

Sovyet köylülüğünün temel kitlelerinin sosyalist kuruluş işine katılmaları sağlanabilir mi?

Leninizmin İlkeleri broşürü, bu konuda başlıca iki tez içermektedir:

"1. Sovyetler Birliği'nin köylüsü ile Batının köylüsünü birbiri ile karıştırmamalıdır. Üç devrimin okulundan geçmiş; proletarya ile birlikte, proletaryanın önderliğinde çara ve burjuva iktidarına karşı savaşmış; toprağı ve barışı proleter devrim sayesinde elde etmiş ve bu yüzden proletaryanın yedek gücü haline gelmiş olan bir köylülük, böyle bir köylülük, burjuva devrimi sırasında liberal burjuvazinin önderliğinde savaşmış olan, toprağı, liberal burjuvazi sayesinde elde eden ve bu yüzden burjuvazinin yedeği haline gelen köylülükten zorunlu olarak farklıdır. Proletaryanın siyasal dostluğunun ve *siyasal* işbirliğinin değerini bilen ve özgürlüklerini bu dostluğa, bu işbirliğine borçlu olan Sovyet köylülüğünün, proletarya ile *iktisadî* işbirliği için olağanüstü elverişli bir unsur olmaması olanaksızdır.

"2. Rusya'nın tarım ekonomisini Batının tarım ekonomisiyle karıştırmamalıdır. Batıda tarım ekonomisi, kapitalizmin bilinegelen çizgisini izler; öyle ki, bir uçta büyük malikâneler ve özel büyük kapitalist çiftlikler, ve öteki uçta yoksulluk, yoksunluk ve ücretli köleliğiyle köylülükte derin bir farklılaşma olur. Dolayısıyla, Batıdaki dağılma ve çözülme tamamıyla doğaldır. Rusya'da böyle değildir. Bizde, tarım ekonomisinin gelişmesi bu yolu izleyemez; yalnızca sovyetler iktidarının varlığı ve başlıca üretim araçlarının ulusallaştırılmış olması bile, böyle bir gelişmeye engeldir. Rusya'da tarım ekonomisinin gelişmesi başka bir yol izlemek, milyonlarca küçük ve orta köylüyü kucaklayan kooperatifleşme yolunu, köyde gelişme yolunu, devletin kredi ile des-

teklediği kitle halinde kooperatifleşme yolunu izlemek zorundadır. Lenin, kooperatifleşme konusundaki makalelerinde, haklı olarak, bizde, tarım ekonomisinin yeni bir yolu, köylülerin çoğunluğunu kooperatifleşme aracılığı ile sosyalizmi kurma işine yöneltmeyi sağlayacak olan yolu, önce pazarlama alanına, sonra da tarım ürünleri üretimi alanına olmak üzere, kolektivizm ilkelerinin tarım ekonomisine yavaş yavaş sokulması yolunu izlemesi gerektiğine değinmiştir. ..." "Köylülüğün büyük çoğunluğunun, özel büyük kapitalist çiftlikler ve ücretli kölelik yolunu, yoksulluk ve yıkım yolunu reddederek, bu yeni gelişme yoluna gönüllü olarak gireceğini tanıtlamanın gereği yoktur."*

Bu tezler doğru mudur?

İnanıyorum ki, her ikisi de, NEP çerçevesi içinde, bütün kuruluş dönemimiz için tartışmasız doğrudur.

Bunlar, Lenin'in, proletaryanın köylülükle ittifakı üzerine, köylü işletmelerinin, ülkenin sosyalist gelişme sistemi içine alınması üzerine, proletaryanın, köylülüğün temel kitleleri ile birlikte sosyalizme doğru yolalması üzerine olan ünlü tezlerinin ifadesinden başka bir şey değildir; o tezler ki, milyonlarca köylünün kooperatiflere katılmasını, köyde sosyalist kuruluşun ana yolu olduğunu; sosyalist sanayimizin atılımı karşısında "bugün kooperatifçiliğin basit gelişmesinin, bizim için, ... sosyalizmin gelişmesiyle aynı şey olduğunu" savunur. ("Kooperatifçilik Üzerine", c. XXVII, s. 396, Rusça.)**

Gerçekten, ülkemizde köy ekonomisinin gelişmesi, hangi yolu izleyebilir ve izlemelidir?

Köylü işletmesi, kapitalist bir işletme değildir. Köylü işletmelerinin büyük çoğunluğu dikkate alınırsa, köylü ekonomisi, bir küçük meta üretimi ekonomisidir. Küçük köylü meta üretimi ekonomisi nedir? Biri kapitalizme, öteki sos-

* Bkz: s. 62, 64-65. —*Ed.*

** V. İ. Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 501. —*Ed.*

yalizme götüren iki yolun kavşağında bulunan bir ekonomidir. Bu ekonomi, şimdi, kapitalist ülkelerde olduğu gibi kapitalizm doğrultusunda da gelişebilir, ve bizim ülkemizde, proletarya diktatörlüğünde olması gerektiği gibi, sosyalizm doğrultusunda da gelişebilir.

Köylü ekonomisinin bu kararsızlığı, bu bağımlılığı nereden gelmektedir? Bunu nasıl açıklayacağız?

Bu, köylü işletmelerinin dağınıklığı, örgütsüzlüğü, kente, sanayie, kredi sistemine ve ülkedeki iktidarın niteliğine bağlılığı ve son olarak, köyün, herkesin bildiği gibi, hem maddî, hem kültürel bakımdan kenti izlediği ve izlemek zorunda olduğu gerçeği ile açıklanır.

Köylü ekonomisinin kapitalist gelişme yolu, bir uçta büyük latifundialar [büyük toprak mülkleri] ve öteki uçta kitle halinde yoksulluk olmak üzere, köylülüğün çok derin farklılaşmasından geçen bir gelişmedir. Bu gelişme yolu, kapitalist ülkelerde, kaçınılmaz bir şeydir, çünkü köy, köylü ekonomisi, kente, sanayie, kentlerde yoğunlaşmış bulunan krediye, iktidarın niteliğine bağlıdır; kentte ise burjuvazi, kapitalist sanayi, kapitalist kredi sistemi, kapitalist devlet iktidarı egemendir.

Köy ekonomisinin bu gelişme yolu, kentin büsbütün başka bir çehreye sahip olduğu, sanayiin, proletaryanın elinde bulunduğu, ulaştırmanın, kredi sisteminin, devlet iktidarının vb. proletaryanın elinde toplandığı, toprağın ulusallaştırılmasının ülkenin genel yasası olduğu bizim ülkemizde zorunlu mudur? Elbette hayır. Tam tersine. Özellikle kent, köyü yönettiği için ve bizde, kentte ulusal ekonominin bütün komuta mevkilerini elinde tutan proletarya egemen olduğu için, özellikle bundan dolayı, köylü işletmeleri bir başka gelişme yolunu, sosyalist kuruluş yolunu izlemek zorundadır.

Bu yol nasıl bir yoldur?

Her çeşit milyonlarca köylü işletmesinin, kitle halinde, kooperatiflere bağlanması yoludur; dağınık köylü işletme-

lerinin sosyalist sanayi çevresinde birleştirilmesi yoludur; kolektivizm ilkelerinin önce tarım ürünlerinin *satışı* ve köylü işletmelerinin kent ürünlerine olan gereksinmelerinin sağlanması alanında, ve sonra tarımsal *üretim* alanında olmak üzere köylülük içinde kök salması yoludur.

Bu yol, proletarya diktatörlüğü koşullarında ne kadar ileri gidilirse o kadar kaçınılmaz bir durum alır. Çünkü satış alanında kooperatifleşme, gereksinmelerin sağlanması alanında kooperatifleşme ve sonunda kredi ve üretim alanında kooperatifleşme (tarım birlikleri) köylerde refahın artmasını sağlayan tek yol, geniş köylü yığınlarını yoksulluktan ve yıkımdan kurtarmak için tek yoldur.

Köylülüğün bizde, durumu gereği, sosyalist olmadığını ve bu yüzden sosyalizm doğrultusunda gelişme yeteneği bulunmadığı söyleniyor. Köylülüğün, durumu gereği, sosyalist olmadığı elbette doğrudur. Ama eğer, köyün kenti izlediği ve kentte de sosyalist sanayiin egemen olduğu tanıtlanmışsa, bu, köylü işletmelerinin sosyalizm doğrultusunda gelişmesine karşı bir kanıt olamaz. Ekim Devrimi sırasında da, durumu gereği, köylü sosyalist değildi ve ülkede sosyalizmi kurmayı da hiç istemiyordu. O zaman onun istediği şey, özellikle büyük toprak sahipleri iktidarının ortadan kaldırılması, savaşa son verilmesi, barışın kurulması idi. Ama, her şeye karşın, sosyalist proletaryayı izledi. Niçin? Çünkü, burjuvazinin devrilmesi ve iktidarın sosyalist proletarya tarafından ele geçirilmesi, emperyalist savaştan kurtulmanın tek yolu, barışı kurmanın tek çaresi idi. Çünkü o zaman, bunları sağlamanın başka çaresi yoktu ve olamazdı. Çünkü o zaman, partimiz, köylülüğün özgül çıkarlarıyla (büyük toprak sahiplerinin devrilmesi, barış) ülkenin genel çıkarlarını (proletarya diktatörlüğünü) bağdaştırmadaki ölçüyü, köylülük için kabul edilebilir ve elverişli olan ve birincileri ikincilere bağımlı kılmadaki ölçüyü bulmayı başarmıştı. Ve köylülük, o zaman, sosyalist olmayan niteliğine karşın, sosyalist pro-

letaryanın arkasından yürüdü.

Aynı şeyi, ülkemizde sosyalizmin kuruluşu, köylülüğün bu kuruluş yoluna yöneltilmesi konusunda da söylemek gerekir. Köylülük, durumu gereği, sosyalist değildir. Ama, o, zorunlu olarak, sosyalist gelişme yoluna girmelidir ve girecektir, çünkü köylülüğün, yoksulluk ve yıkımdan kurtulmak için, proletarya ile ittifaktan başka, sosyalist sanayi ile ittifaktan başka, köylülüğün kitle halinde kopoeratiflere katılmasıyla köylü ekonomisinin sosyalist gelişmenin genel yoluna girip onun bir parçası haline gelmesinden başka bir çıkar yolu yoktur ve olamaz.

Bu, neden köylülüğün özellikle kitle halinde kooperatiflere katılmasıyla oluyor?

Çünkü, biz, kooperatiflere kitle halinde katılmada, köylülük için kabul edilebilir olan ve köylülüğün temel kitlelerini sosyalizmin kuruluşu işine katılmaya yöneltmek olanağını proletaryaya sağlayan "kişisel çıkarları, kişisel ticarî çıkarları, uzlaştırmanın ölçüsünü, bunun devlet tarafından gözetiminin ve denetiminin ölçüsünü, onun genel çıkarlara bağımlı kılınmasının ölçüsünü bulduk" (Lenin). Metaların sürümünü ve işletmeleri için gerekli olan makinelerin sağlanmasını, kooperatifler yoluyla örgütlendirmek, köylülük için özellikle elverişli olduğu içindir ki, köylülük kitle halinde kooperatifleşme yoluna girmelidir ve girecektir.

Egemenlik sosyalist sanayiin elinde iken, köylü işletmelerinin kitle halinde kooperatiflere katılması ne demektir?

Bu, küçük köylü meta ekonomisi, yeni gelişme yoluna, sosyalist kuruluş yoluna *girmek* üzere, köylülüğü kitle halinde yıkıma sürükleyen eski kapitalist yoldan *ayrılıyor* demektir.

İşte bundan dolayıdır ki, köy ekonomisinin yeni gelişme yolu için savaşım, köylülüğün temel kitlelerinin sosyalizm kuruluşuna katılması için savaşım, partimiz için hemen yerine getirilmesi gereken bir görevdir.

SBK(B)P XIV. Kongresi de, aşağıdaki kararı alırken

bundan dolayı haklıydı:

"Köyde sosyalizm kuruluşunun ana yolu —sosyalist devlet sanayii, gittikçe artan ölçüde iktisadî kılavuzluk yaptığına, devlet kredi kurumları ve öbür komuta mevkileri proletaryanın elinde bulunduğuna göre—, köylülüğün temel kitlesini kooperatiflerde örgütlenmeye yöneltmek ve onların kapitalist unsurlarından yararlanarak, onların üstesinden gelerek ve onları safdışı ederek, bu örgütlenmeye sosyalist bir gelişme sağlamaktır." (Kongrenin Merkez Komitesi Raporu konusunda karar suretine bakınız.)

"Yeni muhalefet"in en büyük hatası, köylülüğün bu yeni gelişme yoluna inanmamasında, proletarya diktatörlüğü koşullarında bu yolun kaçınılmazlığını görmemesinde ya da kavramamasındadır. Ve bunu kavramamaları, ülkemizdeki sosyalist kuruluşun zaferine inanmadıklarından, proletaryanın köylülüğü sosyalizm yoluna yöneltme yeteneğine inanmadıklarından ötürüdür.

NEP'in çifte niteliğinin anlaşılmaması, NEP'in olumsuz yanlarının abartılması ve NEP'in her şeyden önce geri çekilme olarak yorumlanması, bundan ötürüdür.

Ekonomimizin kapitalist unsurlarının rolünün abartılması ve sosyalist gelişmemizin kaldıraçlarının (sosyalist sanayi, kredi sistemi, kooperatifleşme, proletarya iktidarı vb. gibi) rolünün küçümsenmesi bundan ötürüdür.

Devlet sanayimizin sosyalist niteliğinin anlaşılmaması ve Lenin'in kooperatifçilik planının doğruluğundan kuşkular bundan ötürüdür.

Köydeki farklılaşmayı abartmak, kulakların karşısındaki panik, orta köylünün rolünü küçümsemek, partinin siyasetini, yani orta köylüyle sağlam bir ittifak sağlama siyasetini başarısızlığa uğratma çabaları, partinin köy siyaseti sorununda ileri geri suçlamalar, genel olarak bundan ötürüdür.

Milyonlarca işçiyi ve köylüyü, sanayi ve tarımın kuruluşuna, kooperatifleri ve sovyetleri canlandırma çabasına,

ülkenin yönetimine katılmaya, bürokratizme karşı savaşıma, devlet aygıtımızı düzeltme ve yeniden kurma savaşımına, gelişmede yeni bir evreye damgasını vuran ve yokluğu halinde sosyalizmin kuruluşunun düşünülemeyeceği bu savaşıma yöneltme yolunda partinin harcadığı büyük emeğin anlaşılmaması, bundan ötürüdür.

Sosyalist kuruluşun güçlükleri karşısında umutsuzluk ve yüreksizlik, ülkemizin sanayileştirilmesi olanağından kuşkular, partimizin yozlaşması konusunda kötümser gevezelikler vb. hep buradan gelmektedir.

Onlarda, burjuvalarda, her şey hayli iyi gitmektedir; bizde, proleterlerde ise, her şey hayli kötü gitmektedir. Batı devrimi tam zamanında yetişmezse hapı yutuk demektir, "yeni muhalefet"in genel tutumu böyledir, ki bence bu, tam tasfiyecilerin tutumudur, ama muhalefet, her nedense (belki de âlemi eğlendirmek için) bunu "enternasyonalizm" diye piyasaya sürmektedir.

NEP kapitalizmdir diyor, muhalefet; NEP özellikle bir geri çekilmedir diyor, Zinovyev. Elbette, bunların hepsi yanlıştır. Aslında NEP, partinin siyasetidir, sosyalist unsurların kapitalist unsurlarla savaşımını uygun gören ve sosyalist unsurların kapitalist unsurlara karşı zaferini hesap eden siyasettir. Aslında NEP, yalnızca bir geri çekilmeyle başlamıştır. Ama bu, geri çekilme sırasında güçlerimizi yeniden toplamak ve saldırıya geçmek olanağını bize sağlamak amacını gütmektedir. Aslında, birkaç yıldan beri, bir saldırıyı başarıyla yürütmekte, ve bu sırada sanayimizi geliştirmekte, sovyet ticaretini geliştirmekte, ve özel sermayeyi geriletmekteyiz.

Ama, NEP kapitalizmdir, NEP özellikle geri çekilmedir, tezinin anlamı nedir? Bu tezin hareket noktası nedir?

Bu tez, bizde şimdi olan şeyin kapitalizmin basit bir restorasyonu, basit bir kapitalizme "dönüş" olduğu biçimindeki yanlış varsayımdan hareket etmektedir. Muhalefetin, sana-

yimizin sosyalist niteliği konusundaki kuşkuları, ancak bu varsayım ile açıklanabilir. Kulakların karşısında muhalefetin paniği, ancak bu varsayım ile açıklanabilir. Köylülüğün farklılaşması konusunda doğru olmayan rakamlara sarılmakta muhalefetin gösterdiği beceriklilik ancak bu varsayım ile açıklanabilir. Orta köylünün bizde tarımın merkezî çehresi olduğu konusunda muhalefetin özel unutkanlığı, ancak bu varsayım ile açıklanabilir. Orta köylünün öneminin küçümsenmesi ve Lenin'in kooperatifçilik planı konusunda beslenen kuşkular, ancak bu varsayım ile açıklanabilir. "Yeni muhalefet"in, köydeki yeni gelişme yoluna, köylülerin sosyalist kuruluş işine katılmaları yoluna inançsızlığı, ancak bu varsayım ile "haklı gösterilebilir".

Aslında, şimdi bizde meydana gelmekte olan şey, kapitalizmin tek yanlı restorasyonu süreci olmayıp, kapitalizmin gelişmesi ve sosyalizmin gelişmesi gibi çifte bir süreçtir. Sosyalist unsurların kapitalist unsurlara karşı savaşımının çelişkilerle dolu süreci, kapitalist unsurların sosyalist unsurlarla ortadan kaldırılması sürecidir. Bu, devlet sanayiinin sosyalizmin temeli olduğu kent için de, sosyalist sanayi ile kaynaşmış kitle kooperatiflerinin, sosyalist gelişmenin başlıca hareket noktası olduğu köy için de aynı ölçüde tartışma götürmez.

Kapitalizmin basit restorasyonu artık olanaksızdır, çünkü bizde iktidar, proleter iktidarıdır, büyük sanayi, proletaryanın elindedir, ulaştırma ve krediler proleter devletin elindedir. Köydeki farklılaşma eskiden vardığı boyutlara varamaz; orta köylülük, köylülüğün temel kitlesi olarak kalmaktadır; ve kulak, eski gücünü yeniden elde edemez, çünkü bizde toprak ulusallaştırılmıştır, satılamaz ve satınalınamaz, ve ticaret, kredi, vergi ve koperatifleşme alanındaki siyasetimiz, kulakların soyguncu eğilimlerini sınırlandırmayı, geniş köylü kitlelerinin refahını artırmayı ve köydeki iki aşırı uç arasındaki farkı ortadan kaldırmayı hedef tutmaktadır.

Kulaklığa karşı savaşım, şimdi bizde, yalnızca yoksul köylüleri kulaklığa karşı örgütlendirmekten ibaret olan eski yolu izlemekle kalmayıp, kulaklara karşı proletarya ile yoksul köylülerin orta köylü kitleleriyle ittifakını sağlamlaştırmaktan ibaret olan yeni bir yolu da izlemektedir. Muhalefetin bu ikinci yolu izleyerek, kulaklığa karşı yürütülen savaşımın anlamını da, önemini de anlamaması, onun, köyde, eski gelişme yoluna, kulak ve yoksul köylünün, köyün başlıca güçleri olduğu, orta köylünün ise "eridiği" zamanki kapitalist gelişme yoluna saptığını kesin olarak doğrulamaktadır.

Lenin'in *Aynî Vergi*'sine dayanarak, muhalefet, kooperatifleşme bir çeşit devlet kapitalizmidir demekte ve bundan dolayı da kooperatifleşmekten sosyalist gelişme için başlıca hareket noktası olarak yararlanılması olanağına inanmamaktadır. Muhalefet, burada da, pek kaba bir hataya düşmektedir. Kooperatifleşmeyi böyle değerlendirmek, *Aynî Vergi*'nin yazıldığı 1921 yılında; ilerlemiş bir toplumsal sanayie henüz sahip olmadığımız, Lenin'in, devlet kapitalizmini ekonomimiz için olanaklı temel biçim olarak anladığı ve kooperatifleşmeyi devlet kapitalizmi ile birarada düşündüğü bir sırada yeterli ve tatmin edici sayılabilirdi. Ama sorunun bu tarzda ele alınması, şimdi yeterli değildir, tarih bu anlayışı aşmıştır, çünkü o günden bugüne zaman değişmiştir. Ülkemizde sosyalist sanayi gelişmiştir, devlet kapitalizmi ise istenildiği ölçüde kök salmamıştır; ve şimdi on milyonu aşkın üyesi olan kooperatifler, sosyalist sanayi ile kaynaşmaya başlamıştır.

Yoksa, daha 1923'te, *Aynî Vergi*'nin yayınlanmasından iki yıl sonra, Lenin'in "kooperatifleşme, bizim koşullarımızda, çoğu kez sosyalizm ile tamı tamına bağdaşır" ("Kooperatifçilik Üzerine", c. XXVII, s. 396, Rusça)* görüşüne vararak, kooperatifleşmeyi başka biçimde değerlendirmeye başlaması nasıl açıklanabilir?

* V. İ. Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 500. —*Ed.*

Lenin'in, kooperatifçiliği, artık devlet kapitalizmi ile birarada değil de, sosyalist sanayi ile birarada düşünmeye başlamasını, bu iki yıl içinde sosyalist sanayiin gelişme için zaman bulması, devlet kapitalizminin ise yeterli ölçüde kök salamaması ile değil de ne ile açıklamalı?

Kooperatifçiliğin gelişme koşulları değişmişti. Aynı biçimde, kooperatifçilik sorununun ele alınışı da değişmek gerekiyordu.

İşte, buna örnek olarak, Lenin'in *Kooperatifçilik Üzerine* broşüründen (1923) alınmış ve bu sorunu aydınlatan bir parça:

"*Devlet kapitalizminde,** kooperatifler, önce özel işletmeler, sonra kolektif işletmeler olarak, devlet kapitalizmi işletmelerinden farklıdırlar. *Bugünkü düzenimizde,** kooperatifler, kolektif işletmeler oldukları için özel kapitalist işletmelerden farklıdırlar; ama bunlar, eğer üzerinde kurulu bulundukları mülkiyeti devlete ait toprak üzerinde bulunuyorsa, eğer üretim araçları devlete, yani işçi sınıfına aitse, sosyalist işletmelerden *farklı değildirler.*" (*Ibidem.*)**

Aktarılan bu küçük parçada, iki büyük sorun çözülüyor. Birincisi "bugünkü düzenimiz", devlet kapitalizmi değildir. İkincisi, toplum düzenimizle birlikte düşünülünce, kooperatif işletmeler sosyalist işletmelerden "farklı değildirler".

Daha açık ifade etmek güçtür, sanırım.

Lenin'in aynı broşüründen bir başka parça daha:

"Bugün kooperatifçiliğin basit gelişmesinin, bizim için (yukarda belirtilen "küçük" istisna hesaba katılarak) sosyalizmin gelişmesiyle aynı şey olduğunu söylemek hakkına sahibiz. Aynı zamanda, sosyalizm anlayışımızda da köklü bir değişikliğin meydana geldiğini kabul etmek zorundayız." (*Ibidem.*)***

* İtalikler benim. —*J. St.*
** V. İ. Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 500. —*Ed.*
*** *Ibidem*, s. 501. —*Ed.*

Kooperatifçilik Üzerine broşüründe, kooperatifleşmenin yeni bir değerlendirilişi ile karşı karşıya bulunduğumuz besbellidir ki, "yeni muhalefet" bunu kabul etmek istememekte ve olaylara karşı çıkarak, apaçık gerçeklere karşı çıkarak, leninizme karşı çıkarak, bunu susarak geçiştirmeye özen göstermektedir.

Devlet kapitalizmi ile birarada ele alınan kooperatifçilik başka şey, sosyalist sanayi ile birarada ele alınan kooperatifçilik başka şeydir.

Bununla birlikte, iki broşür arasında, *Aynî Vergi* ile *Kooperatifçilik Üzerine* broşürleri arasında bir uçurum bulunduğu sonucu da çıkarılamaz. Bu, elbette yanlış olur. *Aynî Vergi* ile *Kooperatifçilik Üzerine* broşürü arasında kooperatifçiliğin değerlendirilmesi konusundaki çözülmez bağı hemen kavramak için, örneğin *Aynî Vergi*'nin aşağıdaki parçasını anımsatmak yeter. Bu parça şöyledir:

"Ayrıcalıklardan sosyalizme geçiş, büyük bir üretim biçiminden, başka büyük bir üretim biçimine geçiştir. Küçük mülk sahipleri kooperatiflerinden sosyalizme geçiş, küçük üretimden büyük üretime geçiştir, yani daha karmaşık bir geçiştir. Ancak başarıya ulaştığı takdirde, nüfusun daha geniş yığınlarını kapsayabilir, bütün 'yeniliklere' inatla direnen, eski, *sosyalizm-öncesi** ve hatta kapitalizm-öncesi ilişkilerin derin ve daha güçlü köklerini söküp atabilir."**

Bu parça, Lenin'in *Aynî Vergi*'yi yazdığı, yani henüz gelişmiş sosyalist sanayie sahip olmadığımız bir dönemde, onun, kooperatifçiliğin, *başarı halinde* "sosyalizm-öncesi" ilişkilere karşı ve dolayısıyla *kapitalist ilişkilere* de karşı, güçlü bir savaşım aracı haline dönüşmesini olanaklı saydığını göstermektedir. Öyle sanıyorum ki, özellikle bu fikir, daha sonra, *Kooperatifçilik Üzerine* broşürünün hareket noktası olmuştur.

Bütün bunlardan çıkan sonuç nedir?

* İtalikler benim. —*J. St.*

** V. İ. Lenin, "Aynî Vergi Üzerine", *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 444. —*Ed.*

Çıkan sonuç şudur ki, "yeni muhalefet", kooperatifçilik sorununa marksist bir biçimde değil, metafizik bir biçimde yanaşmaktadır. O, kooperatifçiliği, öbür olgularla, örneğin devlet kapitalizmiyle (1921'de) ya da sosyalist sanayi ile (1923'te) birarada ele alınan tarihsel bir olgu olarak değil de, sürekli ve bir kez konuldu mu her zaman için geçerli herhangi bir şey olarak, "kendinde-şey" olarak kabul etmektedir. Muhalefetin kooperatifçilik konusundaki hataları buradan gelmektedir; kooperatifçilik yoluyla köyün sosyalizme doğru gelişmesine inançsızlığı buradan gelmektedir; muhalefetin eski yola, köylerin kapitalistçe gelişmesi yoluna sapması buradan gelmektedir.

Bir tüm olarak, "yeni muhalefet"in, sosyalist kuruluşun pratik sorunlarındaki tutumu böyledir.

Bundan bir tek sonuç çıkar: muhalefetin çizgisi, eğer böyle bir şey varsa, onun duraksamaları ve bocalamaları, sorunlarımıza inançsızlığı, zorluklar karşısındaki şaşkınlığı, ekonomimizin kapitalist unsurları önünde teslimiyete varmaktadır.

Çünkü, eğer NEP, her şeyden önce bir gerileme ise; devlet sanayiinin sosyalist niteliği kuşkulu ise; kulak hemen hemen her şeyi yapabilecek güçte ise, kooperatifçilikte umut az ise; orta köylünün rolü gittikçe azalıyorsa; köyün yeni gelişme yolu kuşkulu ise; parti hemen hemen yozlaşmışsa ve Batıda devrim henüz yakın değilse, — bütün bunlardan sonra, muhalefetin tersanesinde geriye ne kalıyor? Muhalefet, ekonomimizdeki kapitalist unsurlara karşı savaşımda neye güveniyor? Savaşa, yalnızca *Çağın Felsefesi* ile silahlanarak gidilmez ya!

Yeni muhalefetin tersanesinin —eğer buna tersane demek doğru ise— gıpta edilecek bir yanı yoktur. Bu tersane, savaşım için elverişli değildir. Hele zafer için hiç elverişli değildir.

Parti böyle bir tersane ile savaşa girişmeye kalkışsaydı, besbelli ki, gözaçıp kapayıncaya kadar mahvolurdu, ekonomimizin kapitalist unsurları önünde teslim olmaktan başka

bir şey yapamazdı.

XIV. Parti Kongresi, "SSCB'nde sosyalist kuruluşun zaferi için savaşımın, partimizin başlıca görevi olduğu yolunda bir karara varırken ve bu görevin yerine getirilmesi için kaçınılmaz koşullardan birinin"; "ülkemizde sosyalizmin kuruluşuna inançsızlığa karşı 'tamamıyla sosyalist tarzda' işletmelerimizi (Lenin) devlet kapitalizmi işletmeleri gibi gösterme çabalarına karşı savaşım" olduğunu; "kitlelerin, genellikle sosyalizme, ve özellikle sosyalist sanayie karşı bilinçli bir tutum takınmasını olanaksız kılan ideolojik akımların, ekonominin sosyalist unsurlarının gelişmesini dizginlemekten ve özel sermayenin bu unsurlara karşı savaşımını kolaylaştırmaktan başka bir işe yaramadıklarını"; "ve bunun sonucu olarak kongrenin geniş bir eğitim çalışmasını, leninizmin bu çeşit tahriflerinin üstesinden gelmek için zorunlu saydığını" (Bkz: SBK(B)P Merkez Komitesi Raporu üzerine karar) açıklarken tamamıyla haklıydı.

SBK(B)P'nin XIV. Kongresinin tarihsel önemi, "yeni muhalefet"in hatalarını köklerine kadar açığa vurmuş olabilmesindedir; kongre "yeni muhalefet"in inançsızlığını ve sızlanmalarını dikkate alınmaya değer bulmamış; sosyalizm için savaşımın izleyeceği yolu açık ve anlaşılır olarak saptamış; partiye zaferin perspektifini vermiş ve proletaryayı sosyalist kuruluşun zaferine karşı sarsılmaz bir inançla donatmıştır.

25 Ocak 1926

SOL YAYINLARI. Sorumlu Yönetmen: Muzaffer Erdost. Yönetim Yeri: Zafer Çarşısı, 26, Yenişehir, Ankara.

25 lira